

Incipit cōpendiosa & optima
expositio duodecim libroꝝ metra
phisice Aristotelis ſuā viā Scotti
ꝧ clarissimā philoſophū & theolo-
guꝝ magistrus Nyctobalaꝫ de do-
bellis provincie Euronie ordinis
minoris.

Xpedita

e secunda parte huius
tractatus que erat d
phisica refutat agere de tercia pte
videlꝝ de metaphysica. Circa qd
primo videtur est de eius ſubje
cto. Pro cuius evidentia ſuā
doctrinā Scotti in hoc primo & in
prologo primi ſnifarū qdē de ſub
iecto theologie pſupponēdo ea q
dicta ſunt de ſubiecto ſcītia prio
caplo primi phisicoꝝ. Primo al
qua pmitaꝝ. Secundo aliquas conſi
diſiones ſubtigas.

Quantū ad p̄tm̄ ſciendū q
ens inquātū ens. I. in cō ſumptū
ſuā ratōe entis prima ſuī diuīſio
ne diuīdit in ens finitū & infinitū
Nam diuīſio entis in decē p̄dica
menta non eſt eius prima diuīſio
ſed alia eſt prior ea. & accipiendo
alterū mētrū. I. finitū diuīdit in
decē p̄dicamēta. Vnde deus cadit
ſub vno mēbro diuīſioſ & decem
p̄dicamēta ſub altero. omnes enim

ens p̄dicabile eſt finitū ideo deus
eſt ens extra genus.

Iteꝝ ſcīdūz & quātū ad p̄
ſens ſufficiꝫ & duplex eſt p̄mītā
ſ. p̄fēctōis & adequatōis. Deinde
tas p̄fēctōis inquātū ſcītia resp̄
cit gradū entitatis rei. vt ſic illū
dicit primū quod eſt nobilius enī
quocūg alio ad illas ſcītias per
tinēt. Vnde ſuā bane p̄mītā
deus eſt p̄m̄ ſcīderatus. In hac
ſcītia idefit p̄fēctissimā. Sed p̄m̄
tate adequatōis voce p̄mītates
qua ſubiectū & ſcītia adequātur
ita q̄ uer ſcītia excedit ſubiectū
nec ecōuerſo. ſed quicquid aliquo
mō cadit ſub coſideratiō ſcītia
cadit ſub coſideratiō ſormali ſub
iectū & eonverſo. quicquid p̄cipi
ratōe formale ſubiectū cadit ſub
ratōe formali illū ſcītia. & ſic ſi enī
inquātū eis ponat p̄m̄ ſubie
ctū in metaphysica quicquid p̄cipi
ratōe entis cadit ſub coſidera
tōe metaphysice. & quicquid coſide
rat in metaphysica coſiderat ib
rōe entis.

Norandum ſuā ſup̄ q̄ eis inqātū
ens dicit vna cōceptū cōe ſuīmo
cū & reale ſeo & creature de quo
babet in quarto buꝫ & ſic de p̄m̄
mo p̄cipiali.

Quantū ad ſecundū ſit hec p̄
ma cōdūſio. ens inquātū ens bꝫ

pprias passioes probatur p' Sbm
qto h³ metaphice. Et sc̄ientia que
speculāt̄ ens inquantūz ens et que
huic insunt p' se. Itēz ibidē caplo
tercio dicit q̄ sicut m̄. n̄. r̄. iñquā
tūz numeri sunt p̄prie passioes ut
paritas et imparitas sic et enti in
quātūz ens.

Sed cōtra istā cōclusionēz ar
guī sic. si ens inquātūz ens h̄z alī
quā p̄priāz passioēz sit. a. tunc sic
si ens habet passioēz. a. iñgit ē nibil
ens est falsuz iñgit et aūs falsitas et
sequētis p̄z qz nō ens nō est passio
alīcū̄. probatio s̄c̄itie. om̄e subiectū
est extra essentiā passiois cum ca
dat in diffinitō passiois ut addi
tum. ix^o. metaphice. sed quicquid
est extra entis naturā vel essentiāz
est non ens. et p̄ sequētib⁹ nibil seq̄
q̄ ens fīm totā sua cōitatez non p̄
dicetur in quid de quolibet. Re
spōdeo ad istud q̄. a. idest passio
entis non est simplī nibil. Ad pro
batōēz cūz dicit q̄ omne subiectū
est extra rōēz vel essentiā passiois.
Dico q̄ si p̄ esse extra essentiā ali
cuī intelligīt̄ esse extra cōcepnum
formalez eius sic cōcedo. naz sub
iectus differt formaliter ō sua pro
pria passione et sic in sua diffinito
ne cadit ut additus. Si vero per
ess. extra essentiā intelligis distin
ctionē realez que est inter rez et rez

sic nego quia p̄pria passio nō dī
stinguit̄ realiter a subiecto. et p̄ co
sequēs. a. est ens realis et nō nihil.
nō tamē est ens formalis. est enim
mediū inter ens formalis et nihil. s.
aliquid quod nō est hoc vel illud.
tamē inter ens realis et nihil nō est
mediū. Quod autēz addit q̄ ens
fīm sua cōitatez nō p̄dicāt̄ in quid
de omnib⁹ nō babeo. p̄ incūni
enti sed. p̄ necessario. qz impossibili
le est ens p̄dicari in quid de vlti
mis differētis nec de p̄pria eius
passiois nec de p̄pria cōtracti
uis quibus cōtrahitur ad eos cre
atūz et increatūz sicut ostendaz in
quarto. Secunda cōclusio ē q̄
passioes entis sunt de eo demon
strabiles. probat̄ illud quod est p̄
fectōis in qualibet sc̄ientia non ē ne
ganduz in sc̄ientia p̄fedissima. sed
p̄fedissima est in quaçq̄ sc̄ientia q̄ d̄
monstret passioes de subiecto cūz
sc̄ientia sit babius cōclusionis de
mōstrate ex primo posteriorz. con
clusio enīz demōstrata ostinet pas
siones demōstratiuas de subiecto
igitur hoc non est negandū in ista
sc̄ientia p̄fedissima que est de en
te ut de subiecto ut patet cōclu
sione sequenti.

Sed contra istā cōclusionem
arguī sic. qz in demōstratō poris
sima sumi debet p̄ medio aliqd

differēs iter subiectū & passiōes. s; int̄ ens & sua passiōes nō est aliquid mediū. ergo de ente nō pōt̄ demonstratōrē potissima demonstrari. probatio minoris cu; iter subiectus cōceptus est simpliciter simplex; & sua passiōes nō potest esse aliquid medium. sed conceptus est simpliciter simplex ergo itē. probatio maioris quia illud medium aut est diffiniō subiecti aut passiōis aut maiori ex diffiniōne istius vel illius. subiectus & passio que habet cōceptū simplicitatis simplicitate cuius sunt ens & sua passio nō potest diffiniōr̄. ergo inter ens & sua passiōes nullā demonstratiō media potest sumi. Prēterea nullū subiectum ē in po^a contradictionis ad passiōes demonstrabiles de illo. sed ens est in potentia contradictionis ad ea q̄ ponuntur passiōes eius si sunt dōminabiles de illo. maior p̄t. q̄ passio alī īesse trigenter. & per se nō ē et̄ demonstrabilis nec possibilis de illo. maior probat̄ inducōe in passiōnib; dōminabiles entis ut sunt actū & potentia causa & causata itē. q̄a potētia ut potētia inducōe rōe actū vel ecōverio. si ergo ens ē in actu vel potētia potest esse actu & non actu potētia & nō potētia. prēterea nulla passio demonstrabilis dōminabili p̄dicit̄ in qd̄ de subiecto nec

de aliquo actō sub eo. h̄z aliquid quod ponitur passio demonstrabilis de ente. p̄t̄ vni p̄dicas in qd̄ de cōtrariis sub esse quare itē. probatio minoris factio metapōphēca p̄itulo tertio in fine. dōc̄ Christo. q̄ sicut ens p̄dicas finē cōndē naturas de quantitate & qualitate his & vni. sed ens p̄dicas de decessu p̄ dicamētis in quid ligē & vni.

Respondeo ad p̄mū cūm dicit̄ q̄ tu demonstratiō potissima oportet sumi itē. cōcedo maiori h̄z minor est falsa. Ad p̄bationē dicit̄ q̄ inerens & passiōes entis potest sunt diffiniō dicit̄ p̄pōer qd̄ passiōis. nō obstat̄ q̄ hec passio bēat̄ cōceptū simpliciter simplex.

Ad cui^o cōvidētias scindendū q̄ subiectū b̄is plēs passiōes sic te b̄i respectu illarū q̄ ipse sunt ab ipso subiecto finē quādācū ordīnes hālem. q̄ vna modicā alia. Itē q̄ prior passio est causa p̄pter quid interētē factio passiōis ad subiectū. & p̄t̄ sumi pro medio ad de monstrandū secundū de subiecto. Exemplū b̄abere angulū ex triū factis equilateris quod^o triālētio fībi i oppositō. & b̄abere tres angulos duob; rōis equilateris sunt due passiōes trianguli b̄is factis subiectū itē q̄ vna factū mediante alia. &

una potest sumi pro medio ad p
banduz aliā dēmōstratōe, q̄ per
babere angulū extīnsecū. pbatur
triangulus habere tres sed nūc
babere angulū extīnsecū est diffi
cūlito ipsius habere tres. est vñq̄
diffīcūlito nō dices quid sed prop
ter quid. nā diffīcūlito ppter quid
est mediū in dēmōstratōe. t̄ hoc
modo ois causa est mediū dicens
xpter quid effectus. Unde Aris.
secūdo posteriorꝝ ibidē ait est me
diū t̄ causa. Ad propostū cū
entis sūr plures passioe no opoz
let querere diffīcūlito quid est ad
probandum de ente passioe sicut
querit ratio. sed sufficū diffīcūlito
pter quid. hec est vna passio re
spedu alterius. l. prior resp̄cū po
steriorꝝ. sic diffīcūlito passioe est
mediū dēmōstratōis secundo po
steriorꝝ. passioes igitur entis ba
bēt quendam ordinē inter se in cō
paratione ad ens t̄ vna potest sumi p
medio ad dēmōstranduz aliam.
Credo tamē q̄ ens vel q̄cūlq̄ e
passio sit indiffīcūlito diffīcūlito
dicere quid est. vptore q̄r cocept
simpliciter simplex non est diffīcū
bilis vt pat̄z p Aristo. quarto me
tapbilice cōtra Platonē.

Sed hic est dubium que passio
sit prior t̄ que posterior in passio
u. b. is entis ut vna alia; possit de

mōstrarre. Respōdeo saluo melio
ri iudicio quicq̄d sit de alijs pas
sionibus. quia uimis plixuz est t̄
diffīcūlito est videre de omnibus
passioib⁹ entis. Dico tamen vt
mibi videt q̄ vnuz sit simp̄l p̄
ma passio entis. tum q̄ probat ḥ
ea Aristot. q̄ significat eandez na
turaz cū ente quarto metaphysice
caplo secūdo. nūz quia dicā secun
do metaphysice caplo tertio q̄ n̄
bil refert ieducere omia entia ad
ens t̄ ad vnu cu; idz signifīcē
couertibilis. Post hanc videt ve
ruz secūda passio entis. tercia at
bonū. nam ratiō vitatis videt ēē
prior ex natura rei q̄ bonitas sic
intellectus naturaliter est prior vo
luntate. qnia fm' Augustinū. nihil
volitus nisi p̄cognitus. Sic potest
dici de alijs passioib⁹ cōsequen
ter qd subtiliori lectori relinquo.
quod si ita est vnu potest sumi p
medio ad dēmōstranduz ens esse
veru. t̄ verum potest sumi p me
dio ad dēmōstrandum ens esse
bonum t̄ sic de alijs. ip̄luz aut̄z
vnu remaneat idemoustrabile de
ente. vel proprietate defectum mediū
vel quia ip̄luz inesse enti est per se
notu. vel propter vtr q̄.

Ad secūduz cui dicit q̄ null⁹
subiectū est. p̄p̄etia cōtradictio
vis ic. dicit q̄ passioes diluende

non sunt proprie passioes illi^o co
munis cui assignantur sed inferiores
omnis propria passio haber subie
ctum cui inest per se. et primo sic.
quod illi non inest per rationes alterius
sed omni alijs per rationes eius ex primo
posteriorum. sed passio distincta non
est aliquid tale subiectum per se sed ipsum
esse. quod nulli coiter inest. pro ergo quod
illud esse est primum subiectum.

Alio ergo dicendum est quod pas
sio distincta realiter et quantitas ad
illud quod significat est unica. quo
nunquam enim illa passio unica est nobis
ignota non possumus eam noveri
sed circuloquinque eam per ali
qua duo distincta ex modo quo
loquitur Christus. quarto metaphysice
de medio contrario insinuat
quod circuloquinque per abrogationes
utriusque. ut quod neque est album ne
que nigruum. Dico igitur quod per existentes
vel necessariis circuloquinque una
passione. sit igitur illa passio. p.

Ad tertium dico quod illa similitudo
non currit super questiones pedes.
Unde simile est et de simili. simile
pro tanto. quod sicut ens significat
etiam naturas realiter cum quo
libet de quo predicatur sic et unum.
quod cum sic prima passio entia non
differat realiter a quocunque ente.
Sed in hoc est dissimile. quia ea
est id est formaliter consideratio inferio

ri de quo predicatur. et ideo predicatorum
in quid non sic autem una predicatur in
quid id est formaliter de ente sec
de aliqua per se determinata habere est.
sed in quale et denotative. Ratio
quod passio et si simile realiter est subiectum
non tamen formaliter ut dictum quartum b.

Tertia conclusio est ista ens in
quantum ens est primum subiectum me
tabolicum. probat per auctoritatem
Domi in principio quarti metaphysice.
Est scientia que speculat ens inquantum ens. sed ista non est ali
qua scio praecurta igit est.

Hoc idem est Huius. per metas
tolicum capitulo secundo. Et hoc Aris
tote. libro metaphysicorum vero secundum ac
principia philosophiae circa aliquod
genus entis. videtur solvere quod est
vita. unde in fine solutio dicitur
esse inquantum ens est in aliis modis sciencie
speculari. Et probatur rite dictum
est subiectum personaliter habet scire ens.
Est per se passio quod per se consideratur in
illa scire. sed nihil videtur dicere et hoc est b.
modi cui passio consideratur in metas
tolicum sicut per se igit ens est passus in
terius metaphysicorum. etiamque anticipatur
li per hoc acceptum probatur per philosophem
de vita. scilicet aliquid haec quod ipsa ha
bit per se est quod posito ei est in
concreto per se est. vel impossibile
ipsius posse. et quo remoto futurum
poterit. sed diversi alii hanc per agere.

A p

bec est ens cōdīctio p̄mī subiecti
cūq; passiōis. s; mīnor p̄t qz
passiōes metaphysice puta vnu; ve
rū bonu; actu; & potētia. nētias
& cōtingētia ī. nō sunt alīc̄ entis
inferioris p̄ se & p̄mī sed c̄libet
iniquāt; ens. nāz als nō aueniret
enti. Igit̄ sunt passiōes ētis inquā-
tus ens p̄ se & p̄mī.

Cōfirmat qz ista sc̄tia vocat
metaphysica a met̄a quod ē m̄as
& p̄cos quod ē sc̄tia quasi trāsc
sc̄dens sc̄ia.

Sed cōtra hanc cōclusiōeū ar
guis multipli. p̄to sic. Illud quo
sc̄ia formaliū dicit & quo formaliū
denotatur est eius p̄p̄as subiectū
sed ens sic cōe not̄ dicit bñ? mō
resp̄tū sc̄ie metaphysice tgit̄ ī. m̄as
tos est euīdēs. hec ei sunt conditio
nes p̄mī subiecti. l. qz denotat
formaliū sc̄ias & qz. l. distinguat. se
cans enī sc̄ie quēadmodum & res
tertio de anima. & mīnor p̄batur qz
eūz ad p̄mī p̄tem videlz de dīcti
ōne. qz sexto metaphysice dividit
Briſto. tres p̄tes sc̄tie ſpecularie
sc̄ialz p̄blicā que est circa inſepabili
ta & mobilita. & mathematica; qz
eff circa ſepabili & immobili. &
metaphysica que est circa immobi
lia & ſepabiliā cuiusmodi ſunt
ſubſtantiae ſeparare. Si igit̄ di
ſilio ſc̄ientiā ſpeculariā ſunt ſic

conuiciēs videt qz sit circa ſp̄p̄ia
ſubiecta iplarū. Secūda p̄s mīno
ris de denotatiōe patet ex. plogo
hui⁹ vbi vocat D̄bus hanc ſc̄ien
tiā diuīnā qz est diuīnōz igit̄ ī.

P̄tertia ſi ens ſic cōe ſic ſub
iectu; in metaphysica. ergo in ſpecu
latione entis ſic coe cōſtitut felici
tas naturalis. cōſequēs eft fallūm
ergo & aīa. p̄batio ī. fm Aſis.
decimū erit corꝝ dicit qz felicitas
naturalis cōſtitut in ſcholaroꝝ me
taphysicoli. nāc ſic. notioia ſubiecti
in ſc̄tia cōtiner virtualiter tota no
tioia illius habuit vel ſc̄tia. ergo
eſt p̄ſectior ap̄cōq; alio in illa ſc̄tia
quia quod cōtiner aliqd vir
tuos eft eo p̄ſectius. ſi igit̄ ſc̄tia
cōſtitut in aliquo actu metaphysico
maxime & circa actu; cog
noſcendi ſubiectū metaphysice qz
eſt ens p̄ se. cāt iſte actu ſic p̄ſecti
ſimus in metaphysica. fallitas cō
ſequēs in hoc patet qz notioia ea
tis ut ens non eſt ſimpliciter perfe
ctissima. P̄tertia ſi ens ſic ī. mī
ne eſt p̄mī ſubiectū metaphysice
igit̄ metaphysica ſub ſe oīs altas
ſc̄ientias ſubalternat. mīne eſt falſa;
ergo & aīa. p̄batio ī. qz tūc ill
lectum c̄libet ſc̄ie eē ſub ſubiecto
metaphysice. hoc eſt cōdīctio ſc̄ien
tiā ſubalternare. p̄to posterioruz.
vel ponat in numerū eū ſubalter

naturis vel nō. si sic ergo erūt plures scientie speculatoriae q̄ tres cum multis sint scientie subalternatae. sed nō on poterit in numeris ergo phisica et mathematica cōponit numerū cū metaphysica non subalternatur ei quod erat probandum. Praeterea de subiecto scientie oī esse notum si est et quid est prior posterior. s; ista scia nō est notum qd est ens. Iḡ nō est subiectum hic. minor probat. qd ens est cōfisiū nō būs gen⁹ et dicitur scientias ergo nec diffinioī. g⁹ nec qd cā diffinatio dicit qd prior to picoī. p̄terea subiectū c̄l; scie b̄z propria principia ex priori posteriori h̄z ens sic coe nō ē būtūmōi g⁹. Tercio probatio maioris. tuī qd ens nō est ē prius principiū at est prius principiū plato. tuī qd si ens inq̄tū būi⁹ nō ut sic coe b̄t̄rē principia. ergo qd liber ens b̄t̄rē principia. Hic enim arguit Aristo. prior posteriorū de reduplicacione. si iustitia esset bonus in eo quad. bona iusticia esset omnis bonus. cōsequens est falliū. qd tunc esset pessimus in infinito. In principio et principiū. Quæ subiectia est primū subiectū būi⁹ scientie ergo ens nō est subiectū. cōsequens tia patet. quia cīnclēz scientie non non sunt plura subiectū pāia. sūt p̄banū ex seipso metaphysice. substantie queruntur p̄incipia et causæ

Sed illud cui⁹ p̄incipia et causæ queruntur in scientia est eius subiectū dūz. Item arguit qd deus et intelligentie sive genus habitationis se putat quod idem est sit hic subiectū dūz p̄ Comentatorez primo p̄bili corū cōmento ultimō dicitur qd p̄ima p̄bia id est metaphysica que vītē probare entia p̄probabili esse peccat. Deinde enim cōsiderat qd esse non declarat nūl in loca naturali. nec enī entia h̄p̄ subiectū metaphysice vel p̄bile prime. et immō possibile est aliquid scientiæ probare suā subiectū esse.

Ad ista respōdeo dicendum est ad p̄mū. qd dicitur qd quā scientia formaliter distinguuntur ac dico qd ista maior nō est vā vītē. Ad eū evidētia nocando p̄tatio qd scia nō videt ē tamq; circa aliquā tamq; circa subiectū principale collideratū. s; et circa causas subiectū. Exemplū in libro de sua trādāl de diffinītōe aīc et p̄tētū et p̄fessionib; et qd ille scie ponat subiectū corp⁹ aiatū tūc sīa et p̄tētū p̄iū et sic de multis alijs.

Lōtūmōt ē in p̄posito de metaphysica. nāz eius cōsideratio est circa causas abūtūmas nō tamq; subiectū p̄mū h̄z tamq; circa p̄fessionib; subiectū. vñ in p̄mū lexi h̄p̄as dicit qd prior et causæ queruntur eadē

cōsiderat tūc metaphysica causas
ultissimas ut p̄cipia sui subiecti
vel etiā aliter cōsiderat eas ut p̄n
cipales p̄es subiecti p̄mi q̄ sūr no
bilissimā ētia. Secū nota q̄ sbe ima
teriales et imobiles non pertinet ad
cōsiderationē; alic̄ scien̄ie p̄icularis
nobis note ex puris naturalibus
licet de ipsis sine multe p̄prietates
cognoscitiles quātus est ex parte
learō nō tamē nobis via sensus. iō
aliqua scien̄ia possibilis est haberi
de eis. sed nō nobis via sensus. p̄
prietates autē scibilea nobis via
sensus sunt passiones entis. vñ vero
est q̄ ille sbe sūr subiectū alic̄ scien̄ie
speculatiæ potēti eas cognosce
re sed nō nobis. Et ideo quātū ad
ea que scibilia sunt de eis cadunt
sub cōsiderationē metaphysice nō ut
p̄mā subiectū s̄i tātus aliqd cōtētus
sub p̄io subiecto qđ est ens. deus
enī cognoscit in metaphysica nobis
lissimō mo quo p̄t cōsiderari in ali
qua scia naturali acquisita. passiones
nāq̄ entis cū eo cōvertibiles cognoscit
in summo de aliquo ente. et passi
onē dīscindit nobilissimū dividens
eidē cōpetere in summo est nobilissi
ma cognitio naturali possibilis de
deo. hec autē tota cognitio est me
taphysica. quia cuius est cōsiderare
passione in cōi eiusdem ē cognoscere
passione eandem in summo de

codēz subiecto particulari.

Tūc ad rōz T̄b̄i de distinditio
ne scie speculatiæ dico q̄ l̄s b̄ mōl
distinditio possit fieri penes subiecta
intra illud terciū de aia. Secūtū
scie quāadmodū et res. nō m̄ soluz
sed ēt potest fieri p̄ principia vel
per p̄incipales p̄es subiecti. et o
bec scien̄ia est circa sepabilita et im
mobilita tāq̄ circa p̄incipia et p̄c̄i
p̄incipales subiecti. et hoc mō de
noiatur theologia et diuina nō a lib
lecto s̄i a causa. sic nālis scia dī a
natura q̄ m̄ ponit cōliter s̄ic m̄
scie aliis sed est p̄cipia subiecti.

Ad secūdūz q̄ tāc in speculatio
ne enīs cōsisteret felicitas naturalis
nego ētia. ad p̄batōz dico q̄ ali
qd p̄o esse p̄fecti dupl̄. vñ p̄missi
sive vñ positio. p̄io mō q̄o vlius
tāto p̄fectius. eo mō de iten⁹ ē p̄f
ct⁹ suo sup̄iori. q̄ includit aliquid
positio q̄ addit⁹ supra sup̄i⁹. ex⁹
aiat ē p̄fect⁹ musca p̄missiue p̄ tā
to q̄ pot ētē i aliquo iferiori p̄fecti
ori q̄ sit musca p̄ta i boie. s̄i mu
sca p̄fectio ē atoli positio p̄ tanto
q̄ includit aiat et aliqd absurd.

Ad p̄positā noticia subiecti in scia
est p̄fectio p̄missiue nō ar positio.
Est enī cognitio qua scie q̄ p̄mu⁹
ens intelligit p̄ essentiā sua. quod
p̄bat. xii⁹. but⁹ q̄ scire q̄ ens inq̄
uis ens est vñā. Eus ign̄ autē dī.

decio ethicoꝝ qꝫ in actu metaphysi-
cali cōsistit felicitas-naturalis hoc
habet v̄itatem p̄ quāto s̄e inacti
ales sūt de cōsideratione metaphysi-
ce mō p̄exposito in quaꝝ cōsidera-
tōe cōsistit felicitas naturalis sūt ip-
suꝝ. Contra om̄ē v̄tualit̄ coacte
vnuꝝ alicuiꝝ est p̄fectius eo ēt pos̄
tine. sed noticia subiecti cōtinet' v̄
tualit̄ om̄ē alia noticia in illa sc̄ie
ta igf iꝫ. Respōdeo cōtinere vir-
tualiter aliqd p̄ esse dupl̄. vel
virtualiter actualit̄. vel virtualiter
potētialit̄. Pris cōtinētia arguit
p̄fectioꝝ noticiā positio. s̄a solū p̄
missione. s̄ic ē in p̄posito maxie de
sc̄itia vna vniūtate generis p̄ primū
vel remoti. d̄ quo habet lexo b°

Ad tertium cuꝝ arguit qꝫ nunc
metaphysica oēs alias sc̄ias s̄baeter
nct. nego c̄t̄uꝝ. Ad probatōem dī
co qꝫ p̄cedit ab insufficiētia noꝝ ad
sc̄ias s̄balternā nō sufficit libet uꝝ
sub eo. sed plura alia regnūt itē
que vnuꝝ est qꝫ noticia inferioris ac
cipiat principia sua ad probadōꝝ
cōclusioꝝ a supiori. Regr̄is ēt qꝫ
subiecti sc̄ie s̄balternāt̄ addat alii
quaꝝ différētia accipitiales ad libet
sc̄ietie s̄balternāt̄. qm̄ s̄e habet
p̄spectiva que ēt̄ de linea v̄tuali
ad geometriā. et musica que ēt̄ d̄
nūero sonoro ad arithmeticā. nūc
nūs eniꝝ addit̄ s̄owuꝝ. et linea addit̄

v̄tuale. hec cōdūctio d̄est te p̄po-
sico. licet eniꝝ subiecta altiaꝝ sc̄ientiaꝝ
sunt ex additōe ad Ratiōnē metra
p̄fisiōe et aliqd cōtinētia ex subiecto
et̄ metaphysicē et̄ aliquo additōe.
illud tamē additōe nō facit vnuꝝ et̄
acc̄is qd̄ eo s̄; vnuꝝ p̄ se. illud nō
additōe vel est différētia mediate
vel imiate trahēt̄ ens q̄ per se
vnuꝝ facit cuꝝ eute vel cuꝝ aliquo in-
cludente ens inquāt̄us ens sicut b̄
varius addit̄ supra numeri dīas
centialeꝝ. Ad q̄rtū cuꝝ dī q̄ de
st̄b̄eo oꝝ p̄supponere qd̄ ēt̄ cēdo
s̄; minor ē illa. et̄ cuꝝ dī q̄ ens b̄; q̄
cuꝝ s̄i cōtinēt̄ et̄ trahēt̄ dico q̄
illa ē in oī generalissio. q̄i nullis ge-
neralissiꝝ b̄; qd̄itare p̄p̄te dīctā
cuꝝ nō b̄eat gen̄ r̄dīas h̄op̄ se. et̄
m̄ qd̄l̄s b̄; qd̄. q̄s aſe n̄ p̄dicare
in qd̄ de aliq̄. vñ illa p̄bato ē in
sufficiēt̄. q̄ si n̄ b̄; qd̄itare vel dī
ficiēt̄ p̄p̄te dīctā q̄ nō b̄eat qd̄
vel qd̄itare large sumēdo. nō eniꝝ
leḡt̄ illi de qd̄itare sp̄ci c° p̄p̄te eniꝝ
diffinito. l̄s g° ens p̄p̄te n̄ b̄eat qd̄
qd̄ exp̄oit̄ p̄ diffinito s̄ic arguit p̄
dīctio illa. n̄ b̄; qd̄ eo mō quo. b̄;
sc̄iaꝝ oꝝ et̄ i diffinito dīctre alii
quo mō ad aliq̄ sumpt̄ indecētib̄
lia. qd̄ n̄ ē p̄c̄t̄ i trahēt̄ in rōto
fm̄ illis. q̄to b°. qd̄itare t̄ḡ non
solū fuit p̄ diffinito qd̄itaria led̄
et̄ p̄ inclusio in ipsa.

Ad aliud quādō dicebatur q-
ens inquāt; ens nō habet prīci-
pia dicendū q̄ p̄cipia subiētū
intelligi in duplīci genere. vel in cō-
plexa vel cōplexa. et utroq; modo
ens b; p̄cipia. nā p̄cipia in cō-
plexa entis inquāt; ens sunt per
se cause. s. substantiae imateriales.
nam sunt cause primi effectū qui ē
rei entitas. habet t; r̄incipia com-
plexa. s. p̄cipia p̄ que sue ppri-
tates sibi inherēt. qz de ipso p̄c-
esse demonstratio ppter qd vt po-
lituz est. tūc ad pbatiōē ente nibil
est prius. p̄cipiū āt est p̄z p̄c-
ipiato dico q̄ cā sit sermo de p̄ci-
picio in cōplexo ens cōe vt sic non
b; p̄cipiū. qz cā sit cōe tam isti
q̄ illi abstrahit ab utroq; et neutr̄
includit in sua rōne. sed bene ens
b; p̄cipiū vt reseruat in suis in-
senioribus. nā plura sunt entia q̄
bus cōuenit b̄re p̄cipiū et sāt p̄c-
ipiata. et hoc mō ens b; aliquid
prius se sic loquēdo de principio
cōplexo q̄ tale p̄cipiū ē p̄z non
qđe ente ls. pprietate etiā c̄mōi
ē p̄cipiū vt dicitū est.

*Ad secundas probatones q; tunc
qd; ens bret principia entis si etis
inquitur; ens eent principia. Re-
spondeo si loquitur de principio incō-
plexo sic dico q; ens inq̄tum ens
b; principia accipiendo li inquitur.*

specificatie s3 nō reduplicatiue no
mō quo erguit Arist. p. 10. p. 208.
Si vō loquas de principio cōplic
xō que sunt ppositiones immediate
ad pbandū passiōes de subiecto,
sic dico q̄ eaēs in quaētā ens sunt
principia accipitēdo ut in quaētā re
duplicatiue. et sic dē ens b3 p̄inē
piū. q̄ passiōes entis sunt demon
strabiles de quolibet ente p̄ p̄icē
p̄ia cōplexa. nam oīs passio supgio
ris ē passio c̄l3 inferioris p̄t līcē
nō p̄io. sic līgit p̄ q̄ argumētūm
accipit mioē flaz. Notandum at
ad evidētiā p̄dōrōz q̄ in quaētūz r̄
q̄cāq̄ alia dīctio reduplicatiue p̄t
sumi dūp̄t fm. Sc̄o. q̄dē 3^a quo
liberōz. aliquā reduplicatiue aliquā
specificatiue. reduplicatiue qdē suīt
q̄i denoīat illōd cui tōgīf ē forma
lē cāz r̄ p̄cīa; iherētīc p̄dicati ad
subiectōz. Et bō in q̄tā bō ē risibil,
li in q̄tāz denoīat q̄ li bō q̄ leqtur
immediate ad li in q̄tāz ē ca p̄cīa r̄
formal q̄re risibile inest subiectō q̄
est bō. na risibile inest bōl fm pro
pēla rōz būanitatis vt p̄ cāz r̄ tūc
valz cīna a li in q̄tāz ad vles vt si
bō in q̄tūm bō ē risibil oīs bō ē ri
sibil. vñ mī vñ ista bō q̄ rōalis ē
risibil sic ista alligēd q̄ in q̄tū rōna
le ē risibile ē bō. accipit ē specifica
tiue q̄i nō notat tātē cāz l3 tātē
formalē rōz illibas cui adiungit.

Eten: plus homo iniquatus risibilis vel rationalis est albus. Iensus est quod homo qui est risibilis vel rationalis est albus. Vnde si iniquatus specificat quod si hominem sic considerato sub ratione risibilitatis non repugnat albedo et tunc non valet causa ab iniquatum ad velut. non enim sequit igitur omne risibile est albus.

Ad aliud quod substantia est prius subiectum igitur non ens. nego antecedens. et ad. Idem dico quod nubilus plus vult nisi quod de substantia est principiorum interea metaphysici quod de accidente sicut de nobilitate perteinatur ibi sed. sic enim queruntur principia et cause substantie non uniformiter sed principaliter. Et hoc Aristoteles intendit probare in principio septimi metaphysice. ubi probat substantiam a prioribus omnibus accidente triplici prioritatis. quare de ipsa principiis est agendum.

Ad Commentatorum autem impugnantes Aquicennas dico quod negadus est Commentator et standus est Aquicenna ponente ens iniquatum ens est se subiectum metaphysice. Quod autem dicit Commentator quod nulla scientia potest probare suum subiectum esse falsum est. licet enim nulla scientia demonstraret suum subiectum esse demonstrabile propter quid et a priori. quod ipsum subiectum est prius noti prioritate

nature. potest tamquam esse demonstratum subiectum demonstratione quia. et a posteriori. Quod etiam dicit quod metaphysica non potest probare deus esse subiectum falsum est. hoc enim potest et physica et metaphysica probare. quod omnis proprietas considerata quam impossibile est sibi inesse nisi talis causa sit conclusio causae esse demonstratae demonstratione quia. sed namque proprietas considerata in scientia naturali quam in metaphysica effectu non potest sibi inesse nisi per mutationem et primam causam sit. igitur utrumque scientia potest demonstrare ipsum esse demonstratorem quia.

Sequitur exppositio textus.

Adnes ho

mines x. Elio de Gaddo metaphysice accedendas et ad explanationes deponas. Ille enim liber dividitur in duas partes. Pro beneficiis et tractatus. Secunda pars includit idem quoniam autem manifestum est in problemis autem ostendit Aristoteles. circa quid ista scientiae versatur. et cum qualis sit ista. quare vero non aduersus. Circa primum duo facit. primo ostendit quod secunda scire que sapientia dicatur esse est considerare causas. sed quales vel quas causas considerat

ibi. quoniam ab scientia. Circa pri
mū duo facit . primo pīmittit que
dāz ex quibus ad propositū argu
it. secūdo ex predictis sumit ratōz
ibi. cui² autē gratia. Circa pīmūz
duo facit . primo ostēdit scientie in
cēmūni dignitatē. secūdo cognitō
nis ordinē ibi alia quedaz. Digni
tas sciētie p hoc q naturaliter ab
omnībus desiderat. ideo dīc Ari
sto. q om̄es hoies naturaliter scī
desiderant. hoc autē ideo pponit
vt ostendat q querere sciētiā non
propter aliud utilē qualis est hec
scientia non est vanuz q naturale
desideriū vanū esse non possit.

Ad evidētiaz hui² ppositōis
notandū q triplex est appetit² v^l
desideriū in rebus. Quidaz ē ap
petit² naturalis vē inclinatio seu
tendentia quedaz qua vnaquaq
res naturaliter inclinat² vē dedit in
suū finē vel pſectione. Appetitus
autē aialis dicit qui consequit sen
sus secūduz quē quilibet sensus in
clinet² vē tendit in obiectū cōueniēs
vē fugit discoueniēs. sed appetitus
rōnalis dicit ipsa voluntas conse
quēs ipsuz intellectum. sicut sensiti
uū sequit ipsuz sensuz. Et nota
q isti appetitus differunt ab iuicez
quadrupliciter. primo ga appeti
tus rōnalis est formaliter liber vō
sic autē aialis vel naturalis. secundū

do quis appetitus rōnalis v sensi
tu² aliquā nomiant potētias aliquā
actu² elicitū a potentia. appetitus
autē naturalē nec noiat potentia²
nec actu² elicitū. sed est quedā ten
dētia cōsequēs naturā ref. nō dī
ferens realiter ab ipsa natura ref.
terciō qz appetitus sensitiū se h²
in plus q intellegit². Nā vbiūz
in istis inferiorib⁹ est intellectio²
repis v sensitiū v nō eco². Sist appeti
t² nāl se h² i pl² q intellectiu² v fil
tiū. Nā vbiūz repūtatur est iste
sed nō ecōuerso. vnde isti appetit²
intellectiu² v sensitiū vt sunt que
dāz natura habet appetitus natu
ralē v inclinatōez v tendētia qua
tendit in suā finez v pſectionem.

Quarto qz appetitus rōnalis v
aialis in suis adib⁹ semp pſup
ponit p̄tores actu² alterius potē
tiae cognitiae. pūca volūtas pſuppo
nit actu² intellect² v appetit² sensi
tiū addō blus. appetit² at nāl ollz
actu² alic² potē pſuppoit ut appe
tit² quo graue appetit centri.

His pmissis notaduz q pdcā
ppositio p̄hi nō intelligit de intel
lectu rōnali. qz oīs appetitus rōnali
est formaliter liber vt p̄t ex p
missis. h oīs hoies quo oīs hoies
scire desiderat nō ē formaliter liber.
qz si sic rōc possent nō desiderare
scire v sic dīta ppō inellit q appre

titu aiali. qz tūc bruta appeterēt sci
re cā habeant appetitū sensitiū.
Intelligit ergo sūm Scotā d'appe
titu naturali. patet a sufficienti di
uisiōe qz non restat aliis appetitū.
Omēs ergo boies desiderat scire
natura. i. appetitu naturali. Et po
teat pbari ista ppositio a pōri sic
Quozquodqz appetit naturaliter
sūs-pfessionē tam p̄mas que est
forma qz secundas que est operatio
fin quā cōiungit suo p̄ncipio. er
go homo nāliter appetit scientias
ergo est eius p̄fectio p̄ma. i intell
ligit qz est p̄fectio secunda p̄ quā cō
iungit suo p̄ncipio. Probat d'
Hristo. hanc ppositionē a posteriori
ori p signo. qz cā sensus nobis de
fuiāt i ad cognitōz rex i ad vīte
vīlitatē diligētur a nobis pp seip
sos inquātū sūnt cognoscitū etiā
propter hoc ad vīlitatē nobis cō
seruit ad vītā. i hoc probat ex b'
qz iste sensus maxime ab homib'
diligit qui magis est cognoscitū
cūiūmōl est vīsua. quez diligim'
non soluz ad aliquid agēduz s; et
si nibil ager debetem'. Lur' ceu
sam affigunt vel reddit. quia iste
sensus inter alios facit nos magis
scire i plures diffētias rerū de
monstrat. Propter quod nota
duz qz licet tad' sit dnoz cōtrari
o:ā leu dñard cōtrarietati. f. ca

lidi i frigidū. humidū i secū. prop
ter iquod non est vīus simplici fm
dōctorez subtiles in hoc p̄mo.
Vīus āt cā rātiū sit vīi cōtrari
tatis. f. albū i nigri plures vī diffe
rentias rerū nobis demonstrat vī
sus qz tadus. qz subiecti vīsus sol
licet lux i color in plurib' corpib'
reperiuntur qz oīs qualitatis
tagibiles. qz oīs corpora non supie
ra qz īferiora lucē vel colorē par
cipiat. nō autem aliis qualitatis
tagibiles. puta tagibil audib' i.
Consequēter p̄lequit Dōbs de
ordine cognitōl cā dīc aialia qdē
dīcēt qz oīs aialia in hoc cōciunt
qz būt sensu. nā ex hoc aial ē aial
qz b; dīcāz sūltuā qz oīs aialia
bēant sensu. nō tñ bñk oīs sen
sus sed solū p̄fā. oīa tñmē bēbē
sensu. radus cā sit mārie mētus.
est enī cognoscitū corp ex quib'
aial constat. f. calidi i frigidū. bē
dī i secū. Dēm̄ p̄t Hristo. gra
duz cognitōl in b' mōl aialibus
dīcēt qz qdāz sunt que b; sensu
beant non tñ mētia. c' modi sunt
aialia imobilia fm locu. ve cōclu
lia. Ex q' ifert qz qdāz sit qz sit p̄
dētia. i qdāz nō. S' enī p̄dētia
ex memoria p̄teritoru. p̄cūlē
in istis aialib' prudentia esse non
pot qz mētia carē. Alia vō qz mēto
ritā būt abqd p̄dētia bñt p̄fīne

etiam alia imobilia sive locis ut cōbiliis. Ex quo infert quod quedā sunt q̄ sunt prudētia et qdā n. R. a. p. prudētia ex mēorā p̄teritorū p̄cieas in istis aīalib⁹ prudētia esse n̄ potest q̄ mēoria carēt. illa vō q̄ mēoria bñt aliqd prudētiae carere p̄nt.

Dēinde ostendit quod etiam hui⁹ modi aīalia aliqd p̄cipiat experientiā licet parū. et hoc ideo. quod si. ex multis sensib⁹bus et eoz mēoria asūscit ad aliquod cōsequēdū vel vitandū.

Ad evidētiā p̄dictoꝝ notandum quod duplex est prudētia. scilicet p̄rie dicta et metapborice dicta. Prudētia p̄prie dicta est habitus actius cū ratioē vera. In omni enī v̄tute mōrali requiriuntur p̄udētia in intellectu regulatiua et habitus v̄rtutis i volūtate ut p̄mpt̄ et faciliter eligat illud quod ratio dicit et determinat diciendū. Hic autē v̄tus aggenerat ex frequētibus dictaminib⁹ id est ex frequētē dicētare determinate app̄pendere hoc esse agendum. licet autem sciētia mōralis sit habitus actius cū ratioē vera sicut prudētia tamē in hoc differunt. quod sicut ars se bñt circa facultatis ad habitudinē exp̄imē

ti ita se habet sciētia mōralē circa agibilitas ad habitudinē prudētiae. quia habitus artis et sciētiae mōralis sunt remoti ad dirigendū quod univerſales. sed habitus prudētiae et experientiā. quod geniti sunt ex actib⁹ sunt p̄ticulares et propinquū ad dirigendū. quod igit̄ ad prudētiam proprias dictas requirunt ratiō ideo est solū in hominib⁹. Prudētia autē metapborice dicta nō requirit ratiō ideo ponit in brachis non quidē respectu eorum ad que naturaliter et necessario inclinantur ut in formica ad hoc quod congreget grana sumptuōiter sed respectu eorum ad que se habent contingentes ut quod congreget grana in illo formam et nō in illo et quelibet accipiat ab hoc cum loquacitate ab illo. et hoc ex mēoria formantis in quo primo reposuit et cum muli in quo prius recepit. Quod probat doctor subtilis. quod prudētia est habitus consiliariū ex sexto etiōcorū. id est quod quis est poterit faciliter et p̄mpt̄ consiliariū quod agendū consiliū non est de fine sed de bis que sunt ad finē. ut habet p̄hys in etiōcīs medicus enī non consiliarius si inducat sanitatem sed de mediciis quibus inducit. Igit̄ consiliū non est de necessariis sed de contingentibus. nullus enim consiliarius si sol oritur vel non. Prudētia

ergo videremus in virtutis circa ea
q̄ possunt aliter & ali agere. Is ea
que habent instincta naturalia non
lunt contingētia hoc nō. q̄ si sequē
tur secundam specie. vñla ita accidē
rio consequitur ita q̄ ad illa magis
necessitatem & agimē q̄ agunt. ergo
respectu talis nō est prudētia.

Notandum tamen q̄ collatio est
duplex. quedā ex ppterē discursi
va quādo ex magis moto pcedit
ad minus notū. & sic cōterre requi
rit nōcō rōe. & ideo est nōcō i bo
mie. illa est largē sumptu pout
aliquid mēorū mū facit hoc & nō
altitud. & ita nō requiret nōcō rōe
ideo in virtutis que cōterre fruīt
ad ppterē ex mēoriā proundē de
ficiat.

Onsequētē Aristotēles
ponit dñversos gradus
būmē cōdīctōis dicens
q̄ primo ex multis mēorijs in so
bis casuā exp̄imētā. & ex multis
exp̄imētōis generālē ars. & in hoc ē
quodā cōscientia artis & exp̄imē
ti. q̄ sicut ex multis mēorijs gene
rat exp̄imētā ita ex multis experi
mētōis generālē ars sicut mēorū
accordio de dñibus filiib⁹. differt
tamen q̄ exp̄imētā tñmē veretur
circa singularia. ars āc circa vñla.
Quod consequētē p̄ example ex
ponit. cu3 cui bō accipit in sua co

gnitōe q̄ bō medicina cōferit fuc
ti & platonī tali mēorū labo
rēbus & alijs bō ad exp̄imētā
p̄met. sed c̄s alijs accipit ex bō
& cōferit alijs laborēbus in se
li spē erigendis fuit tales cōplex
tūmē filiū ita ad arsē p̄met.

Tero quo accidit q̄ la ex mē
tis nō nōcō mēorū mēorū te
mē p̄babilē potest inferri casū bac
ppositōe natura agit ut in pñbūs
nōcō impeditat.

"Accidit tamen q̄ duplex ē co
gnitō. quedā ex bōbūtā est p̄ in
tōnā. illa vero p̄ doctrinā. Tercio
ex sc̄iētā fuerit mēorū & deinde a
magistris p̄ doctrinā discipulū tra
dite. & sunt isti modi sc̄iētā similes
sanatōl. q̄liq̄z enī natura ē posī
ita q̄ sine adiutorio exp̄imētā in
duct lñntē. q̄liq̄z enī pp̄t fui dī
bilitatē indiget adiutorio exp̄imētā
eo & de se nō sufficit ut p̄t ad fuc
tu3. & tunc illud q̄liq̄tētā est mēorū
instrumētā. Ap̄ia enī natura ē p̄
cipitacē sanare. Ceterū in p̄pōtō
in quib⁹dē bōmēb⁹ mēorū he
mēiā fūndatā" etiā fuit posīta q̄ ex se
sufficit ut applicet fūndatā ad cō
clūsōes. & nōcō dīcūt generālē sc̄iē
tā & mēorū. Q̄liq̄z autē ex se nō
potest & tunc hñst ex ḡbūtā fū
nōcō fūndatā" p̄pōtō fuit a do
ctorē per que docens exp̄imētā ap̄

plicatōz p̄cipioz ad cōclōf. i tūc
intellēc̄is addiscētis v̄tute pp̄zj la
mis cōclōf assēti quā v̄d̄z ē de
mōstrataz ex p̄cipij̄s ita q̄ ista si
gra se h̄nt sic insfr̄m. s; lumē intel
cūs sic p̄cipiale agēs inducēs sci
entia i tūc scia d̄f̄ acquiri per do
ctrinaz. Notandū insup q̄ ois
nīa cognitio sive p̄cipiat ad sensiti
vā interiorē sive i mēoratiua ū. si
ue ad sensitivaz oritur a sensu. De
sensitia interiori p̄z ut declaratus
est in libro de anima de intellectua i
habita p̄ inen̄oēz. de habita etiāz
p̄ doctrinā p̄z. qz ut ē in li⁹ de aia
declaratū. nēce ē intelligētez fantas
mata speciari. dīc ēt Nib⁹ primo
posterior̄ op̄ deficiēt sensu dicit
ix nobis scia de isto s̄bi. vñ si sec⁹
nac⁹ doceres de colorib⁹ nāq̄ ba
berz binuz sc̄ientificū de eis s; rāt̄
bituz fidel vel credulitat̄ inq̄z
pot̄ credere docēti q̄ color ē tle ū
Notadū insup q̄ ois not⁹ intel
lectia vel ē p̄cipioz vel cōclōf
i utroq; mō duplex. q̄ vel ē op̄le
xa not⁹ pura d̄ emis p̄cipij̄ v̄l cō
clōf. vel op̄plexa de cōclōf h̄ vel
ist̄ q̄tu; ad cognitōz cōmioz no ē
cognitio exp̄imentalis. q̄. i. ē frequēs
aceptio s̄būtū nēcia. s; bñ est ne
cessario aliq̄ app̄bēlio s̄būtū. qz
sine ista no p̄t̄ emi ab intellectu c̄
cipi ut p̄z ex p̄cedētib⁹. s̄būl ē i m
telleā nīi p̄z fuerit s̄b sc̄iū alq⁹
mō. qz vel p̄ se v̄t color vel p̄ suas
pres v̄t mons aure⁹ vel in suo re
missio ut albedo intensa. vel in suo
sili ut antīx̄ps. vel i suo effectu v̄t
de⁹ vel quoniam mō q̄tu; ad cognitōz
cōplexam p̄cipij̄ vel cōclōf in
uat cogitō exp̄imental̄ vi cui⁹ assēti
et ip̄e affirmatio q̄ si p̄ s̄b cognoscē
cōnexio extēop̄ in singulrib⁹
negatiō n̄ si cognoscēt leptonō extē
moz. qz ei s̄bus v̄d̄z frequēt h̄ic
totalitatē vel minoritatē nēgi ex h̄
intellectus citius assētit in p̄cipio
et totū ē mai⁹ sua p̄te. noticia iḡ
exp̄imental̄ ē coadunās ad noticiā
z cōplexa p̄cipioz i cōclusioniūz
App̄bēlio v̄o aliq̄ s̄būl est nēcia
ad cognitōz cōmioz i hoc mō exp̄i
mētis generāl̄ ars. nulla tamē no
ticia exp̄imentalis nec sensitia est
nēcia simp̄l̄ ad cognitōz cōplexa
p̄cipioz vel cōclusionā. p̄ba! qz
ip̄e intellectus cōceptio terminis pot̄
v̄tute pp̄zla ip̄os cōponere vel dī
uidere ita q̄ceptus tales cōplexi
si sunt primoz p̄cipioz esse cog
noscēt v̄o luie naturali intellectus
qua p̄cipia cognoscim⁹ inquā
tūz terminos cognoscim⁹ p̄ao po
tētēs. cōclōfes autēz cui⁹ v̄t
ualiter cōtineat̄ in p̄cipiēs p̄t
elici ex illis. no ē ergo simp̄l̄ nēcia
cognitio exp̄imental̄ v̄ec s̄būta ad

ad cognitionis complexas principiorum
vel conclusionum. Ibi enim non est per aliquem
sensum videatur hec intentione vel se-
paratio in re si in eis spissitudine apparet
dans communem et intellectus opponit vel
dividat ille ostendat propria virtute
immo ubi sensus precipit con-
suntiones terminorum simplicius in re
aduc certum apparetur pricium opere
per lumen naturale intellectus est per aliq[ue]
sensus apparetur. Si ei est in apparetur
sensu sensus error adhuc intellectus cir-
ca illud primum non erraret quoniam ad vi-
tates opponit sibi iudicari est sensus et
rare circa hoc non obstat quod a sensu
errare accipere noscitur simplicius.
VII videtur quod ubi sensus precipit be-
cula posita in eis fragilis intellectus
iudicat sensum errare. quod nullus du-
rum fragilis ad tantum molles. hec matia
falsa diffunditur a doctore ibili in hoc
principio. Deinde operatur ars ad experimen-
tum per modum permissionis sicut quod est
ad actiones experimentum non ut ab arte
diffire. quod est ad actiones colliguntur ita
quod erat iter experimentum et artes per vi-
ta et singulariter. quod sic experimentum circa
singulariter operatur ita et artes. VII et p[ro]di-
cta dicitur erat ratio in cognoscendo.
Dicitur in Aristotele. quod quae in modo opera-
tur artes et experimentum non differunt quod
utramque circa singulariter operatur dicitur
in efficacia operari. nam experientia non
artifices tamen operantur artificibus in

experimentis. Et cum redditus et actus et ge-
neratos sunt circa singulariter. vita
est non generalis nec mouet nisi paci-
fides singulariter hec singularibus operatur
bonum est generalis illo bono generato.
VII medicus non sanat boves nisi paci-
fides sibi p[ro]feratur platonem aut lo-
re aut aliquem boves singulariter dictum
cum secundum est boves invenit est cura
tus. Dico quo notandum quod quis
est bonum p[ro] se convenienter fortis non cura
to vel medicato p[ro] accidis convenienter.
boves enim est p[ro] se si est bonum. quod si fortis
diffundatur bonum poterit in eis definitio.
Ibi hec est accidis curat vel me-
dicatur vel sanatur est bonum. Dicitur igitur arti-
fex. cui ars fit vita et experientia singulariter
si ergo habet res artis sine experientia
est quod est p[ro]fectus in hoc quod videtur cogno-
scitur. Ibi quod ignoratur singulariter et sic ex-
perimentia curat in singulariter in cura p[ro]cep-
tabitur. Dico quo notandum; p[ro]p[ter]ea hoc.
In hoc principio artifex ex hoc solo est p[ro]ficiens
quod videtur p[ro]ficiens in vita quem videtur poterit
non applicari ad p[ro]ficiendum. p[ro]ficiens est igitur
artifices est p[ro]ficiens et talis est p[ro] se cogno-
scere singulariter circa quod est operatio.
Experimentum est impossibile est est p[ro]ficiens nisi
cognoscatur p[ro] se singulariter. quod cognoscitur
experimentum p[ro]ficiens singulariter.
Artifex ignoratur ex hoc quod est artifex;
non operatur quod cognoscatur ita
operabile sicut expertus ex hoc
quod est expertus.

Nā ex hoc nō sequitur quin ita sit
possibile artificē p se q̄ p se cog-
noscere singulare sicut expr̄us si ap-
plīcer cognitōz r̄fūlate; quā b; ad
hū singulare. Morādū ēt q̄ circa
singulare circa qd ē opatio m̄les in-
lunt p̄ter natura cois q̄ multa d̄i-
uersificat actōz. nā alr̄ 03 agere cir-
ca bunc infirmōz in hoc loco i p̄te
bac q̄ circa aliō infirmōz eadē iñfir-
mitate laborāt̄; i alio loco i alio
spē. ita s̄t̄ amēra cognoscit̄ expr̄us
ex multa cognitōe singulariū q̄ non
os artificē ut artifex est. quia ly d̄
singulari p̄t̄ p se cognoscere pp̄t̄
qd si applicet nō tñ cognoscet amē-
ra p bñis artis. iō exp̄us certus
opaf. Itē ēt ex hoc qz exp̄us ex-
frequēt̄ agere b; bñis iñ poē-
moria qua exequī opatiōs. vt cy-
tharēdus expr̄us b; quedaz bñis
in manu quē nō b; īm̄expr̄us. i qz
iste bñis multū facit ad expedite
agēdus iō expr̄us bñis talē babat̄
certi opatur. Lōsequēt̄ com-
pat expr̄mētū ad artē q̄t̄ ad co-
gnitōz onidēdo p̄missiū artis-
fice d̄. illi qui sciat cāz i ppter
qd suū sapientiores i sc̄t̄iores illi
qui ignorat cāz. s; soluz sc̄t̄ quia
Expr̄i at sc̄t̄ qz l̄ sc̄t̄ nesciat pp̄t̄
artificē s̄t̄ sc̄t̄ cāz i qz l̄ sc̄t̄ p̄
pter quid i nō solō quia igit̄ sap̄
entiores suū expr̄ia. Item ad

hoc arguit sic. Signū sc̄ientis ē posse docere. artifices autē docet possunt. q̄rēas cognoscere. expti autē nō cūcūs ignorat. et si ea q̄ experimen-
to cognoscit̄ alijs tradet̄. n̄ recipiatur p̄ mōz sc̄ie l̄z opinatiōs. Unū p̄ q̄ artifices sūt magis sapientes et
sc̄ientes expertis. Ad evideñtā autē
b̄o q̄ dīq ad̄ 1 generatores sunt
circa siglaria notandi q̄ b̄o intelligi
d̄ adū n̄ s̄e d̄re c̄mōi ē edificare.
n̄ de īmanēre sic ē intelligē. Autus-
eis intelligēd̄ ē marie circa virtutē
sale de hac distiñtōe ad̄ dīctōe est
tercio p̄blicop̄. Notandūz rāmē
q̄ ad̄io trāslēs ē que trāslit̄ i exae-
riozē materiā. s. patiētis que. s. sit
subiectis ī agēte. sic calēfadiō p̄
cedē ab igne trāslit̄ i exiōrē māz
videlicet lignorum que calēfūne
i ponit̄ calorē ī ipsis lignis i trāsl-
mutat ligna ī eo q̄ comburūntur.
actio autē īmārēs est q̄ non mutat
illud circa quod agit. cuiusmodi
est ītelligere videre sentire. quia
dicit P̄bus q̄ pp̄ter nostrā nega-
re vel affirmare nihil morat ī re-

Notandūz īsup q̄ licet poten-
tie distinguitur id est noſſicentur
p̄ actus i ad̄us p̄ obiecta. non tā
ex distiñtōe nāralis actus i obie-
cta p̄sequit̄ nāralis potētia dīcti
actio. q̄ nō ex quaciq̄z unitate vel
distiñtate obiecti vel ad̄i p̄sequit̄ vni-

tas vel diuersitas potentie, sed ex
vnitate vel diueritate sibi gen?

Ircia pdcā pot dubitari
an singularitas sit rō for
mal obiectia filius. Tero
c^o evidētia sibi scit. in. vñ^o. b^o. sic
declarabis oī dare pter vnitatez
vñis in actu aliquā vnitatē realem
miorē vnitate reali q̄ ē pōr ex na
tura rei vnitate vñis i actu a qua
mouet intellectus ad causandū ali
qđ coe ab hoc singulari. i ab illa
eiudē spēi magis q̄ diuersarum
spēz aliter vle possit fictio. Et pro
bo ēt p nūc vna rōe. qz circumscrip
to omni intellectu hec albedo ma
gis cōuenit cū bac albedine q̄ cū
aliquo alterius spēi vel generis.
Ista cōuenientia non ē de scđo vel
terciō modo relationū. ut pat̄ in
tuēti būiūsmōi modos qnto meta
phice iḡ ē d̄ p̄io. i sic fūdaſ sup
vñā rōe. ergo ista vnitas ē realis.
qz relatio realis non pot fundari
super ens rōis tātu. i; hec vnitas
non est nūmeralis igit̄ est aliqua mi
nor. vnde dico q̄ illud vñā reale
pcedens actu intellexit ē vñā in
multis q̄tu est de se. i; ē vñā pter
mula vel de multis p intellectu abstrahētēz p predicatione illud de
multis i tuēt actu vle i nō p̄i
q̄ abe obiectis regrit̄ ad vñitale
ex p̄io posterioꝝ.

S; cōtra illud vñā est aptam
natū p̄edicari de plurib; ergo est
actu vle. Preterea illud vñā vel est
vle vel singulare q̄ nō ē dare me
diu; non est vñitale p te igitur
est singulare.

Respondeo ad
prīmū dico q̄ illud vñā est aptus
natū p̄dicari de plurib; aptitudi
ne remota s; aptū aptitudine ppi
qua p intellectu. Preterea aptitu
do nō suffic̄ ad vle actu s; ēt uctia
est cā p̄ia. i ideo illud vñā actu
reale nō ē actu vle.

Ad secundū
dico sibi Aliic̄. quito metaphysice
sue q̄ egnitas ē tamz egnitas nec
ē vñā uel pla. nec vle nec p̄icilare
s; abstrahēt a quacāq; tali condit
ōe. i tō ē mediū in vñitale i actu
i p̄icilare p̄ abseptoz utriusq;

Notandum autem q̄ Aliic̄. nō ne
gat vnitatē simplicē de q̄ditate cui;
sit. nec est vna nec plurib; s; negat
vnitatē nūmeralē ad quā t̄m̄biplūc
itatē sibi oppositā q̄ditas de se est
indifferēt i de se ad neutrū deter
mia. nec ad vle nec singulare i ut
sic in se cōsiderata sine utroq; isto
ra ē obiecta sensus b; tñ vnitatē si
bi cōpetentes. nā ōe vñā ē vñaz vni
tate sibi p̄pria. hec ē vnitas p̄ior
unitate vñitale i minor unitate
vñitale. singulare iḡ s; rōe singul
ritatis nō ē obiectus fr̄us s; obiectum
p se lbus ē aliquā vñaz reale p̄ior

vñitate vñis. et min² vñu q̄ vñum
nñero ut iam pdixi. Ubi notā
duz in singlari sunt duo notanda
sive cōsiderāda. scilicet singularitas
et ipsa natura subiecta singularita-
ti q̄ est de se indēns ad esse hoc. et
ut sic indifferēs p̄cedit ipsaz singu-
laritatē. et in illo priori suo quo p̄
cedit h̄z istā indifferētā et vñitate
realē miōez vñitate nñerali. Quaz
ergo singlare sentiē ipsa natura sive
iecta singularitati ē rō formalis ob-
iectua lz totū singulare sentiatur.
Et si queras quo se h̄z ipsa singu-
laritas ad obiectū exquō non est
formalis ratio obiecti. Dico q̄ se
h̄z ad moduz quo causa sine qua
non. sic intelligēdo q̄ singularitas
sive p̄prietas individualis nō est
ratio agenti. sed bene est cōditio
agentis. ipsa enīz nō est ratio mo-
dificādi et agenti in sensuz lucz nō
sive singularitate ut p̄z in silē. qz
color nō videā nisi sub quantitate
licēquātatis nō sit formalis ratio
enīz. huius tamē est ratio sine qua
non. Qz autē qualitas non sit
formalis ratō obiectua sensus p̄z
q̄ Aристo. secādo posteriorz dicēte
q̄ sensus est vñis sentire vñ singula-
ris. Itēz singularitas ut sic ē vñus
rōis in colorē et in sono. ergo singu-
laritas nō est rō formalis obiecti.
p̄batur cōtra. qz p̄ obiectuā rōis

formalē ostēdūmē potētia ēe distin-
cte. igit̄ si sic eadez potētia esset re-
spectu soni et coloris. Sz otra z^o
de aia singlare dū sentit vñle duz
intellēt. Cōfirmat qz alī idē h̄z ea-
dez iōez eis obiectū sensus et intelle-
ctus. qz si singularitas nō sit ratio
obiecti sensus erit ipsa natura sub-
iecta singularitati sive nata talē ob-
iectū intellēcū quō ergo ponet dīsa
sensus ad intellēcū cū dīsa potēt
az sine dīsa obiecta. p̄terea cui? ē
act? ei? ē et potētia fm. Idem de
sonno et vigilia. lz sentire ē singula-
ris z^o posteriorz ergo et sensus.

Rñdeo prio ad istā autorita-
tē ibi de aia et similes dicēdū q̄
p̄ eas intelligēr q̄ rō singularitatis
ē regula ad actū sensus ut cā simplē
sine qua nō. ex hoc m̄ nō sequit q̄
erit rō formalis obiectua. Ad cō-
firmatorz de distincōe sensus et intellēcū
p̄ obiecta dicēdū q̄ si vñle actu po-
nat obiectū intellēcū argumētū nō
hū excludit. qz obiectū sensus nō est
vñsible actu lz est indēns ad vñla-
tē et singlātatez sive ponat q̄ ipsa
nata sive qđitas sic indēns sit ob-
iectū sensus et intellēcū sic argumē-
tū b̄ret apparētiam. Exemplum
sensus cois et sensus p̄ticularis quāz
sensus cois est potētia supiorz potē-
tē in vñ illud qd̄ potēt inferiorz et habet
obiectū cōnum. vñ potēt in vñ illud

bi quod potius et adhuc plus.
ut patet secundo de anima. Sicut in po-
tentia subordinatis alterius gene-
ris. quod si potentia cognitiva est coior
appetitiva habet obiectum communius.
Si at sunt equi abitum ut in quocumque
potest una et reliquum potest abe habent
idem obiectum et sicut eadem ratione est ex-
cepto obiecti. sic se habet ut credo intel-
lectus et voluntas. Ad propositum intellectus
et sensus sunt potentiae subordinatae
eiusdem generis. quod abe cognitiva
distinguitur igitur penes obiectum coius
et minus cogitativa. sicut in quocumque potest sicutus
et intellectus sicut non conuerso. Eadem
igitur natura indivisa et non actu voluntatis
potest cognoscere ab utraque potest cogita-
taria. igitur hinc quod est obiectum sicutus ita
et intellectus. sicut intellectus cum sit poten-
tia superior potest in oculis cogitatem rei
sensibilis et materialis. sicutus autem non in oculis
sicut in aliquo ut visus in cogitatione co-
lorum seu lucis. auditus in cogitatione
soni et sic de aliis. Ad illud de
somno et vigilia cuius est ad hoc et est
et potentia dico quod si potentia sensi-
tiva habet per obiectum istam naturam id est
serentes ita et ad hoc. quod probatur quod alius
non esset idem obiectum potest et ad hoc. tamen
quod potentia sensitiva habet obiectum sicut
aliquam rationem sicut quam eius impossibili-
le illa potentia per se illud obiectum co-
gnoscere. non est evidenter falsum.

probatio ergo. tuus quod sensus non potest ap-
plicari nisi per actum sentientiam. tuus quod
sensus non potest cognoscere simpliciter
singulariter sicut ratione singularitatis ymo-
nec intellectus. ut dicitur. videtur. ergo
ipsa natura indivisa est obiectum potest et
ad hoc. sentire tamen dicitur esse singulariter quod
sensus non potest habere obiectum appropria-
tum nisi sicut singularitate. nec materia
diffusa. Et dicitur a doctori Ibeli de sententiis.
3^a scilicet in sua. ubi sic autem quod cogitatio
vel natura huiusmodi numerique sit sine vultu
vel singularitate non tamen de se est ali-
quod istorum sicut est prior naturaliter omnibus
potest. sic est in re extra ratione natura est
cum singularitate non est ipsa natura sed
se terminata ad singularitatem sed est
prior naturaliter ista ratione contrabrete ipsa
sed ad singularitatem istam. et ut sic non
repugnat sibi esse sine ipso contrabrete
tunc quod universaliter existat in hoc sensu
singulariter non repugnat de se cum qualiter
quod universaliter singularitatis potentiale
vel ponatur sibi repugnat universaliter
propter ista singulariter per istam rationem contra-
brente. et si argueras quod est in uno
numero est unus numero ut dicit Boetius. ergo ipsa natura est unus
numero. Rudeo prout in alio sibi maius
sufficiunt. quicquid est in una specie est
unus specie. color ita est in albedo
et est unus specie igitur non habet vultu
minor vultu specie non sequitur. non

sicut aliquid potest dici animalium denotare ut corpus vel per se primo ut homo. quod subiectum includit predicatio eius, ita dico quod potentiiale quod contrahit per actuale informationem ab isto actuali. et per hoc informatur ab ista unitate omnia illa actualitate et ita est unitate propria illius actualitatis. sed denotatiue est sic unus ut aut est de se unus nec per se nec prius neque per partem essentialem. Color igitur in albedine est unus species non de se nec per se sed denotatiue tantum. differetia autem specifica est una prior quam sibi prius repugnat dividitur in plurima specie. albedo autem est una species per se sed non primo quod per aliquid intrinsecum sibi ut per istam differentiam. Credo igitur quod quicquid est in uno numero est unus numero vel prior vel per se vel denotatiue. Primum ut illud per quod unitas talis conuenienter huic compagno. per se ut hic lapis cuius illud quod est prior unus bac unitate est per se per se denotatiue tantum. ut illud potentiiale quod perficit isto actuali quod tantum denotatiue respicit actualitatem huius et unitatem similiter sic.

Insequen-

ter operat perhunc arte acti-
vum speculatiue ostendens quod ars spe-
cie latuus magis est sapientia quam actiua

et hoc ideo quod est propter ipsum scriptum
et non propter aliud. Et quia Christus
usus fuit nomine artis et scie inducere
ne quis putat quod ista stricte sumpta
sunt illud penitus in parte remittit ad
sextum ethicorum ubi ista distinguuntur.
Pro quo notandum est quod in lectione
ethicorum ponuntur quicunque huius intellectus
attenuates. scilicet sapientia intellectus pru-
dentialis et ars. que sic distinguuntur. intel-
lectus enim sapientia et scia sunt huius spe-
culatiuum siue circa ptes aie specula-
tiva quae ibi scientificum aie appellatur.
Differunt tamen in hoc quod intellectus
est huius primorum principiorum demon-
stratorum. scia vero est conclusio ex
caus inferioribus. sapientia vero considerat
primas causas. unde ibidem dicitur esse caput
sciarum. prudentialis vero et ars circa aie
per predicationem quod dicitur rocinatio de contin-
gentib; operabilib; a nobis. et dicitur.
non prudentialis dirigit in actibus quod
non trahit in exteriorē maiestate. sed sursum
actos ageris. unde dicitur ibi quod prudentialis
est recta ratione agibilium. ars vero dicitur
dirigit in factis quod in maiestate trahit
exteriorē hinc edificare secare. unde dicitur
ars recta ratione factibilium. Deinde cum
dicatur at grauiter ostendit ex probatis pri-
cipiale propositum quod scilicet sapientia sit circa
causam. unde dicatur quod hoc est grauiter
probatum ratione. quod scia ista quod denotatiue
sapientia videtur esse circa primas causas. et
per primis. quod quicquid per se est ex probatis.

Anusq[ue]nisiq[ue].n.tato sapientior est
q[uo]d magis accedit ad ceterum cognitum;
q[uo]d exprimit sapientior eo qui habet
solus sensu sine experimento et artifex
est sapientior exerto. et inter artes
et scientias speculatiue sunt magis
sapientie quam activae. Num ergo unus
quisque tanto sit sapientior quanto
magis accedit ad causas cognitorum;
ita scia que sibi est sapientia erit ma-
xime circa causas. Deinde ostendit p[ro]p[ter]as
quod metaphysica est sapientia ex his quod boi-
nes omnes opinantur de sapiente que
sunt ser. Tertia. n. adictio sapientis
est quod ipse est omnia sciens. ut ostendit sic me-
taphysici est omnia sciens. et exponeat
Scotus dicit quod ad metaphysicas spe-
ciat considerat qualitates omnes rerum
si quidem in particulari. quod tunc omnes esse id
estne supfluerent. sed in vni et his rationibus estis
et hoc est quod dicit p[ro]p[ter]as. ut ducitur. I. in
quatuor spectat ad ipsum; I. in universalibus et secundum rationes estis.
Secundum hoc exponeat aliquid quod
pertinet sexto beneficiario nullam aliam scientiam
tractat de quod quid est. supple. i. cum non
metaphysica. Et si arguas quod eadem est
scia totius et partium. ergo ad eadem species
pertinet considerat qualitates in eis et in parti-
culari. R[esponde]o quod vero est quod est
per se passiones toni. Eadem. n. est scia
estis et ceteris rationibus estis. ut bovis et rosei et
quod est ad per se passiones estis dictas de
ipsis. non autem quod est ad passiones pro-
partiales inferiores. Secunda adictio sa-

pientis est quod est cognoscere difficultates
quaes. I. non sunt lessa cogitatio bellicosa
ad sciendam. talia sunt considerare metas
publicas. h[ab]ent. n. considerare causas maiorum
velles quod sunt difficiles ad cognoscendum
cum sunt recalcitrantes a filii a quod omnia
nra cognitio sicut inicta. Tercia
adictio sapientis est quod de istis que
sunt sunt certitudines plus quam alijs co-
muni habentes sunt metaphysica est
scientia certissima. quod dicitur. quod est
alijs scientiis sunt prioris naturaliter
tato sunt certiores. quod ex hoc p[ro]p[ter]a
quod iste scientia est elicita ex additione
ad alias sunt minus certe alijs que
in sua consideratione passiora specie
beduntur. sic arithmeticus est certior
geometria. non ea quod sunt in geome-
tria sunt ex additione ad ea quod sunt in
arithmeticis quod intelligere volent
si consideremus ea quod versus scientias
considerat. ut summa principia. I. rationes
et proportiones. ut rationes. n. est metathesis
et p[ro]portionalitas. additio inveniens etiam
sunt possumus in ratione. sic scientiae parti-
claris sunt posteriores metaphysica
et ea p[ro]p[ter]a libica alijs additio ad ipsas
ut p[ro]p[ter]a de subiecto publice vel mundana
est. sicut ratio alijs scientiarum est certior
quod ad suam scientiam considerantur; pas-
sionis causa consideranda regreditur. unde
scientiae operabilis sunt inservient. quod omnia
considerant multas singulariter operabi-
litas circumstantias. sicut etiam metra

phisice sit certissima. Quarta con-
dicio sapientis est q̄ possit assigna-
re causas cuiuslibet questionis. Et p̄ hoc
doceat sicut metaphysica considerat
primas causas om̄nium causarum. Qui
ta condicio est q̄ scientia que est sa-
pientia est magis volita ppter ipsa
scire et non ppter aliud huiusmodi
est metaphysica. quod probat quia
metaphysica est maxime scientia igit
est maxime volita ppter scire. An̄s
probat q̄ est de maxime scibilibus
scilicet de primis causis et principiis p̄ q̄s
aliqua cognoscuntur. Enī vero probat
q̄ qui sciens ppter scire desiderat
maximam scientiam maxime desiderat
suxta illā regulā topicā. sic similiter
ad similiter magis ad magis et ma-
ximū ad maximū. Secunda condicio
sapientis est q̄ non decet eū ordinari
ab alio sed potius ipius alias ordi-
nare. qd p̄t ex hoc q̄ architectores
sunt principales artifices qui sapi-
entes dicuntur non ordinari ab aliis.
sed ipse scie famulantes ordinari in
fine superioris artis. sicut naufracto-
res in usus ipsius navis. Subternato-
res enī qui utrūcū nauis iā facta archite-
tor est respectu nauis factiū. sicut
ars equitum ordinari in fine milita-
ris. sic oēs scie ordinari in metaphy-
sica. quod probat ex hoc. q̄ cuī p̄f-
cularis libet finis sit bonū p̄tici-
lare illud qd ē finis om̄nis in toto ē
optimū in tota natura. scilicet ipse deus
ad quā oīa ordinat que pertinet ad
considerationem p̄dicit. p̄t ergo q̄ meta-
physica ē sapientia et principalissima inter
oīes alias scias.

Quod sequitur ostendit p̄bus q̄s
sit metaphysica. et primo dicit q̄ non
est practica sed speculativa cum non sit
ppter operari sed ppter scire. qd ostendit
ex hoc q̄ p̄bū fuerunt moti ad
philosophandum et inquirendū sa-
pientiam ppter admirationem. ex ad-
miratione autem puenit omnis scien-
tia vel inquisitio. Ipsi enim viden-
tes aliquos effectus at eclipsis lu-
ne et motū solis etc. et ignorantēs ip-
sorum causas fuerūt moti ad ipsas
inquerendas ppter fugaz ignorantie
et sic ppter scire. hoc probat etiam ex
signo. q̄ habitis omnibus necessariis
ad vite necessitatibus hec quesita
est. et sic non ppter aliud sed ppter
seipsum. Secundo ostendit q̄
ista scientia est honoratissima cum
sit diuina. deus autem est honorabilis
omnibus rebus. Qd ac sic ostendit. tum q̄ est de deo

cu^z sit de primis causis. cu^z qa so
lus deus habet est fum pref*er*at cognitio;
licet autem est cognitio non possit pre
feri haberi ab hoie illud tam*en* mo
dicu^z quod de ea babel prostati^z est
osibus que per alias scias agnoscit
Ex istis parez quod cu^z metaphysica sit
sciencia speculativa et sit nobilissima
sequitur quod omni sciencia practica est
aliqua speculativa nobilioz. quod que
de*z* veru*z* est de scienc*is* humanis
adiu*en*tes. quod i*n*fa vera theologia
est nobilio*z* ista que si est practica
ca*n*d*irigat* in d*icitur* dei ut diffu*se*
se tractat Sto*c*o*n* in prologo primi
lib*ri*. Et si arguas quod practice hu
manitus adiu*en*te sunt nobiliores
metaphysica. quod cui*z* finis est nobi
lio*z* ipsa sciencia est nobilio*z*. Is finis
practice ut moralis philosophia est bonu*z*
esse. finis vero speculativa est scire
prim*u*s est melius et hoc proprio et sic no
billus i*git* x. Ad hoc r*esponde* idem
dod*o*z i*n* hoc primo metaphysice quod
bonu*z* simpliciter non est finis practice.
de qua Christo loquitur s*ed* bonu*z* ope
ris. nobilissima est bonu*z* speculati*u*
u*z* que bonu*z* opt*im*o. scia*re* est practice et
ut bonu*z* fin*is* non simpliciter sed fum vir
tutes. et illud non est bonu*z* simplicit*u*
quod fum Domin*u*m ordinat*u* ad mai*or* bo
ni nostri*z*. ut speculemur lib*ri* se

patas et getemur in speculacione il
lardi. illa autem speculatio est summa*z*
bonu*z* non quod est felicitas fum prob*lem*
x. et b*ico*rus.

Sequitur questio.

U*tra* tam*en* predicta po
test dubitari an metaphysi
ca sit practica vel spe
culativa. Et arguitur quod
practica. quia omnis scientia que
ordinatur ad bonu*z* mortis est practica
is metaphysica est b*u*ni*smo*i. quia
ordinatur immediate ad felicitate*m*
tem que est summum bonu*z* nostr*z*
igitur est vere practica.

Preterea metaphysica est com
munis ad practices et speculativas
quia universalis respectu omnium
ergo nec practica nec speculativa.
quia absit ab utraque.

Contra est Philosophus su*u*
littera.

Respondeo te tuta questione
presuppono viu*z* quod ab omni
bus generaliter est concessum scilicet
quod h*ab*it*u* predict*u* seu scia*re* practice
et i*n* modo extendit*u* ad praxi*z*.

Sicut et ipse intellectus. iuxta illud ter
ei de anima. Intellectus extensio fit
practicus. hoc supponit sic procedat
per suos doctores. Et tunc in plogo
primi suorum describens quod sit praxis
ad quam extendit scia practica. hoc quod
liter scia practica extendit ad praxis
tertio ex dictis dicatur ad questionem.

Quatuor ad primam praxis quod scia
de practica est actus alterius potestie
quam intellectus. et hoc arguit quod statim
practica in actibus intellectus non est exten
sio intellectus. quod extendere est extra se
tendere. sic at intellectus non est exten
dit. nec valeret dicere quod sufficiat ad
praxis. quod unum actus intellectus exten
dit dirigendo aliud. quod tunc primam in
speculatis esset practicu[m] cum extendat
ad hanc actionem. sed quod absurdum est.
Ex his cunctis correlatiu[m] quod logi
ca non est practica. Sed contra illud cor
relatiu[m] arguit Aquinas. multis rationib[us]
quod una est ratio. habitus cuius finis
proprius non est actus. proprius est
habitus practicus logica est huius
modi. ergo. minor probatur quod ordinatur
ad alias scientias. Preterea habi
tus qui dividitur in uterum et docen
tem est practicus. logica est huius
modi ergo ut.

Iste arguit sic logica docetur nos
arguere ergo est practica. cuius est
notus. probatur contra. quod argumentatio
vocalis est actus a vocali impati-

Misere nos et alie quas idee dñe.
facit procedere ab insufficiet. Ad
primam maior est vera similitudine per
ne actus alterius generis a specula
tione ita quod erit directius vere pra
xis que si sit actus alterius poten
tie quam intellectus ut intellectus vel uo
luntatis vel aliarum potentiarum execu
tiuarum. et per hoc primum solvit oes nos
Aquinas. et sic minor est falsa.

Ad secundum reduxit contra ipsum
quia assumpta maiore addo minor
rem sic. sed metaphysica dividitur in
utente et docente ergo metaphysica
est practica. ceterum est falsum; er
go maior. quod minor etiam conceditur
ab ipso. Et probatur. quod oes alie sci
entie utitur metaphysica specialiter
quod ad principia coia que sunt di
gnitates quas accipiuntur oes alie sci
entie a mathematica sive philosophia
probatur quarto huius. Secunda
dicitur est ista quod praxis naturaliter est
posterior intellectus. patet quod secun
dum Augustinum nihil voluntatis nisi per
cognitionem. actus igit volentiarum est po
sterior intellectu[m] seu actu intellectu[m].
patet enim quia actus non ha
bentes ordinem ad intellectum cum modis
sunt actus vegetarii. aut est naturaliter
procedentes intellectus ut sunt actus
sensitivum non dicuntur praxes nec ad
eos scientia practica ut sunt partes
intellectionis.

Sic adūs poētis sensimē tuquā
tu; p̄cedit adū trālēs non fane
prāxes. nec resp̄ch istop̄ adū. est
kičiā p̄adēs nūl̄ p̄ quād̄ ē mo-
deratius istop̄ adū + nūl̄ adū le
quād̄ intellegit; moderatius ve
p̄ ipsa; moderat̄ur. Ex duab̄ cō
dictiōib̄ prāxis fāq̄ū corredit
nūl̄ q̄ prāxis ad quā cōp̄d̄it̄ur be
bitū p̄adēc̄ non est nūl̄ adū vo
luntatis cīclīus vel imp̄actus. q̄
nullus alio est posteriōz naturātē
intellegit. Līc̄. et volūtas fāq̄ū
intellegit ut intellegit tūtīle adū
intellegit nō est prāxis c̄i non sūt
alioz poētis ab intellegit.

Tlatoádus q̄ deasys grecz ides,
et q̄ operatio latice. Tlatoádus intus
q̄ Duxbury ē actus voltaicæ. s. per
missus ut voltaicæ, vel actus elæctricæ
vel p̄duxit q̄ id est. r. scđariorum
ut ad tempore. Tercia additione
ē q̄ præxie sic actus natus confit
mister elici invenitio redit ad hoc
ut sit redita. Ad hoc aut q̄ operatio
ferenda q̄ conformat delatum re
dit rota. Exempli redita ratio dicitur
q̄ danda est elemosina de pprio
panpli p̄pter deis et p̄terest. Si ac
quis dederit elemosinam panpli de
bono alio aut p̄pter inimicū glia;
talis operatio non erit redita. q̄ non
conformabat redite ritu. Jam pbo
q̄ prædicta sit actus natus conformans

clad rati recte ex hanc ratione
vbi dicit qd clavis rati necessaria
philippic rati recte. Et hoc est ut
rati de clavis que est ratione dicit
volume de parti recte artis vero; De
eata volumen tanguntur ad hoc qd
tum qd adiutorum sit ratione operaque
formularum dicitur ratione dicitur, qd
ab aliis ratione constituta, qd
sequitur qd adiutorum tanguntur ad
volumen se non est per se ipsum sed quod
qd secundum, quod pertinet ex hoc qd
primum posteriorum inveniuntur, nec per
me est notus dicitur affirmatur rati
recte. Et ergo sequitur alii adiutorum
primum per se ipsum. Hoc est qd adiutorum
de ratione voluminis qui est ratione, qd
qd volumen by dicitur ratione ac
tum tanguntur et ipso non est qd adi-
torum, hoc enim est ratio adiutorum qd per
me inveniuntur posteriorum capitulo
de ratione dicitur. Tunc vero quod
aliquantum est primum tunc constat qd
adiutorum posteriorum adiutorum tunc non
potest ab aliis separari, ergo si adiutorum
volumen potest separari ab aliis ei
terris potest artis adiutorum ab ipso
separari, separari autem dicitur qd
cumq; adiutorum circa quod potest esse
adiutorum volumen tunc adiutorum
terris potest inferiorum constat
tunc omnia immutabile, ergo circa
omnes tunc solos adiutorum volumen
dicitur est per se ipsum. Quare

conditio est qd praxis est actus qui potest redire et non redire dici. et hoc significat cujus dicimus ad hoc qd sit redire. nam si non potest redire et non redire dici frustra posereret respectu eius scientia practica directius. non enim indigeret directius.

Quantum ad secundus articulus dico qd ista extensio scientie practica ad proximum ut regule ad regulam tuam consistit in duplice respectu vel relatione aptitudinali conformitatis et prioritatis naturalis. De prioritate patet per illud lexi etibicos. Elecio recta necessario superponitur ratione rectae. non autem ea necessario requireret nisi esset prior. De conformitate habet idem quod veritas consideratio practica est esse id est conformiter se habere appetitu recto. Dico autem aptitudinali qd neutra relatio requiri actualiter quia qd praxis actualiter accipiat considerationes cui sit conformitas. hoc omni non accidit consideratio. Nam si ab actuali expressione dicatur practica nulla scientia est nec necessario practica. sed ipsa quia est practica qd qd speculativa quod est impossibile. suffici ergo duplex expressio aptitudinalis. Ex his concludit corollarium qd nulla scientia est vere practica nisi sit directius vere praxis modo perpendiculari.

Quatum ad tertium argumentum dico qd metaphysica est scientia speculativa non practica. quod patet. Tum ex auctoritate Aristo. tamen qd cognitio entis in quantum ens non dirigit in aliquam vere praxim.

Aud arguita ad primam data mathematicam. ad miores dico fuisse opinio qd Aristo. qd felicitas consistit in speculatore que non est praxis. ut p3 in primo articulo. et hoc in metaphysica ordinatur ad felicitatem ex hoc tam non sequitur qd sit practica. qd ex hoc non expeditur ad proximum. Si dicat etiam qd metaphysica ordinatur ad amorem ultimum finis dico qd non ordinatur ad aliquas amores qui sit actus dicimus voluntatis maxime fuisse dominum qui non potest aliquam scientiam esse conformem praxis voluntatis circa finem. qd non potest voluntate circa finem habere prius. sed qualiter quaedam simplicem motionem amoris naturalis qui se per est redire et per consequentem non est praxis. qd metaphysica que ad tales amores ordinatur non potest hoc est practica.

Aud secundus dictum qd licet metaphysica sit communis omni scientie ratione obiecti. qd eas est communis omni enti. tamen modus considerandi non est eorum sibi proprius. scilicet speculativus nec in modo considerandi abstrahit ab

vtrah. sed solum quoniam ad habere
dum. Ad uero dico q̄ argumen-
tatio vocalis non est vere praece-
ptio ordinata ad scire. unde logica n̄
doceat arguere vocaliter ut ibi si
stamus sed ut sciamus. argumenta-
to enim vocalis ordinata ad me-
talez que est opus intellectus. qua-
re vero metaphysica est coherens
speculariis. et quare est vera q̄d q̄
se sit arbitrariet q̄ causas et co-
gnoscimus. ideo plus ceteri fidei
de causis posse多 variae opinioes
antiquorum de quibus sufficiat que
dicta sunt primo publico.

Contra quas opinioes arguer
logica est et inservit disputationi vel
le ipsorum errorum flagitos aperte
et modicū hanc pro theologia.

Id existimat ut b̄ q̄d volunt et
de logica doceat et uero. Non enim
q̄ logica doceat ut volunt possit
de eis rebus sine scibiliis intellectui
bus infinitis modis quo p̄ esse p̄
cedi possit ad conclusiones in flagi-
los scientias officiales. uoces vero
dicti p̄m q̄ modo admissio uolunt
ad conclusiones aliquid in flagello
scientie est.

Incipit liber secundus metaphy-
sici.

Exeritate autem theoretica. Dicitur

Primum improbat q̄ opiniones anti-
quorum de prima principiis sit ac
credibile et determinatae; verum
Zeller autem se habet dubius p̄
me p̄tē circa ueritatem et aliud q̄
speculariis fallit. nam uenientes
prioriter scilicet considerat quidam
principiis ueritatem circa determina-
tiones genitae causas. ut sunt genitae
tria circa magnitudines. artifices
et circa ueritas. Et Diderit collidit
ut ueritatem ueritatis. et idem ad
hanc prius collidit ut quod se habet
ad dicti cognoscendos. Diderit
ergo per illa in duas p̄cas. In p̄ca
per determinas ea q̄ pertinet ad coni-
derandas ueritatis. In se in p̄ca
in genitae ueritatis. Ite p̄cas p̄nici-
piis et aliis illis ad q̄ se q̄d
b̄ p̄tē considerantur. ut hoc in arti-
ficiis. Circa artifices p̄nicipia
considerantur q̄d se habent ad artificios
cognoscendos. et ueritatem et aliud
hinc quidam in scilicet et quidam
non difficultate. et si hinc que ad
genitae p̄tē p̄tē considerantur. ut hoc
in genitae ueritatis et aliud
q̄d se habent ad genitae cognoscendos.
Et circuim p̄cas ueritatis p̄tē
nibz p̄ntet et potest considerari. sed
hinc decipitur. sed q̄d se considera-
tione ueritatis.

nos p que intras in agnoscere aliquip
nota sunt obvias. beatissimoi sunt
prima principia ut d' quod d' esse
vel non esse. Omne totum est in se
sua parte. et eadem est equum est suis parti-
bus et conversione. Notandum est
totus aliquip summae categoriacis
et est idem quod habens pres. statutis
grammaticis idem est quod quibus per
Circa vero aduersos ad quas per
beatissimoi quasi per lauam latrocinio
tingit multos et rares.

Circa quod nota sicut dicitur hic
est. nos naturales cognoscimus
prima principia non quod cognitio
sufficit nobis a natura. anima enim
sua a natura sua est naturae habens
cognitio. sed est sicut tabula rasa
in qua nihil est depositum. de anima
Omnes etiam nostra cognitio intellec-
tus est in sensu. et per sensum non
est in nobis a natura. sed cognitio
primorum principiorum est intellectus ut
patet. unde respectu principiorum potest
habendum qui dicitur intellectus ergo et
mentes declarat. primo enim moue-
tur sensus ab obiecto simplici non
complexo. et sensu moto mouet intelli-
lectus. et intelligit simplicita qui est
ad hanc rem intellectus. Deinde post
apprehensionem simplicitatis legitur secun-
dus actus qui est componere simplici-
tis ad invicem. Non ista autem compo-
sitione. sed intellectus ex lumine nati-

et essentia est veritatis complexus.
Illiad complexus si primus principiis. et
sic nostra cognitio intellectiva ortum
est a sensu. Tlos ergo naturales co-
gnoscimus prima principia quare ex
lumine naturali intellectus sunt no-
bis nota beatissima simplici notitia est
minor. principia enim cognoscimus
in primis triplis cognoscimus ex prius
posterioribus.

Notandum est quod principia sunt tri-
plia. quodammodo. non sunt simpliciter primita
ut impossibile est idem sicut est et non est
se. et omnis totum est maxime sicut pres. et
beatissimoi. et circa ista impossibile
est errare finis. Dicitur quod hoc. alia
sunt principia que sic sunt principia
respectu aliquorum. et non per se. con-
clusio respectu primorum principiorum
est et talib[us] potest non magis vel mihi
miserere quam aliis. Et de istis
dicit Lometator tertio phisicorum
quod aliqui propter conscientiam nega-
uerunt primis principiis. et exempli
sicut de xpianis qui negaverunt il-
lud principium ex nihil nihilo sit. Et
istius non intelligit Dicitur in pposito

Consequenter ostendit Dicitur quod
consideratio veritatis sit difficultas.
et dicit quod fortassis difficultas cognos-
cendi res puenit ex parte rei ipsius
vel intellectus nostri. tamen se deter-
minando dicit quod non ex parte rerum ip-
sorum. sed ex parte nostra puenit

buiusmodi difficultas. qd probat
qz difficultas si esset ex pte reru
sequeret qz illa magis cognoscere
mus que sunt magis cognoscibilia
qm natura; que sunt maxime
in actu. s. entia immateria. quod
est falsuz cu; talia sunt nobis igno
ta. unde dicit qz sicut se habet oculi
li nocte. sed ppter debilitatem
virtutis visus ipsius que est in oculi
ipsius nocte. no autem ex pte ip
suis obiecti. sic ex debilitate intel
lectus nostri difficile est nobis cog
noscere substancialia separata.

Ad evidenter autem ppter scilicet
endus qz est una opinio Lamenta
toris qz reru quedam sunt materiales
quedam immateriales. Dicit ergo qz ex
pte intellectus nostri est difficultas
cognoscendi substancialia separata no
tum. qz ratione assignat. qz vnuquodque
est cognosc

rem fin q̄ res est ens. qz sicut res se habet ad esse sic ad cognosci ut habeat in hoc secundo. concedo igit̄ q̄ difficultas cognoscendi siue quātuū ad imaterialia est ex pte intellectu nostri materialia at nō sunt eoz in actu sicut imaterialia ita simpli nō ita pfecte cognoscuntur. cognitio ramen que pōt haberi de eis eoz facilius habet pportionaliter sicut de imaterialib⁹. qz ita faciliter mouet intellectus materiale fin suā cognoscibilitate sicut imateriale non tñ eqz intense simpli loquēdo. p̄ hoc patet quid dicendū sit ad rōz Lōmatoris. Soluz enīz cōdudit q̄ imp̄fectoria in entitate nō habente ita pfectā cognitōz simpli sicut pfectiora. Tlorāduz autē q̄ non solū materialia eqz pfecte nunc cognoscuntur fin pportiōz sui cognoscibilitatis sicut imaterialia ymo pfectius fin eundē doctorē subtile s⁹. dīl. prīmī līaz. qz enīz imaterialia sunt remotiora a sensib⁹. iō minus pfecte sunt cognoscibilia p statu isto.

Ulterius aliquis pōt dubicare q̄ substātie imateriale possint intelligi fin suas q̄ditates ab intellectu visororis. et arguit q̄ non per Dñm in līa. Sicut enīz ocul⁹ noīne ad lumen solis ic̄. sed primū ē impossibile ergo et secundū. Pre-

terea plus distat intelligibile ic̄. tuū ab intellectu creato q̄ intelligibile creatuū a sensu. sed intelligibile creatuū nō pōt apprehendi a sensu ergo multo min⁹ intelligibile ic̄ atuū ab intellectu creato. Preterea aia cōiuncta nihil intelligit nisi ab strabēdo et fantasmatib⁹. sed substantie separe nō faciū fantasmatā. nec p̄n̄t cognosci ex his que faciū ergo ic̄. p̄batio maioris quia fantasmatā se habet ad intellectu sicut sensibilia ad sensuū 3° dī aia. sicut ergo sensus non pōt sentire si ne sensibili sic nec intellectus intelligere nisi abstrahendo a fantasmatib⁹. mīo: h̄z duas pars. p̄ta p̄batur sic. qz fantasmatā est mot⁹ factus a sensu 2° de anima. sed substantie separe non sunt sensibiles ergo nec fantasmatibiles. secunda pars p̄batur sic. tuū quia effectus nō adequaret potentia cause nō dicit in cognitōz q̄ditaris cōc. qz q̄ditas cause excedit effectū istū. iō substantie separe non cognoscuntur p̄ ista que faciū fantasmatā in nobis cognoscuntur p̄ effectus huiusmodi q̄ si. nō adequat potentia sue cause. ergo ic̄. tuū qz finit ad infinitū nulla est prop̄tio. ergo nec alicuius effectus sensibilitate est p̄portio ad quiditatē diuinā. Preterea q̄ ditas substantie materialis est ob

iectus intellectus pro statu isto ut
dictus est tertio de anima. ergo nihil
poterit intelligi a nobis quod
nec est materialis quiditas nec co-
gnoscibile per tales quiditates.

In oppositum arguit sic. de sub-
iecto demonstratio oportet plus
ponere quid est ex primo posterio
rum. sed de substantiis separatis mul-
ta a philosophis demonstrantur sicut
patet. xiiij. cuius de prima intel-
ligentia scilicet quod sit sempiterna. et
quod actu semper intelligatur et sic de alijs
ergo quiditates substantiarum sepa-
ratae philosophi cognoverunt.

Preterea Datus decimo etbi-
corum probat quod felicitas hominis' co-
sistit in speculatorie felicitate. et co-
cludit in fine capituli quod sapientia est
unius felicissimus. et in Datus
pibus sexto etbiacoruz. Sapientia est
circa altissimas causas. Igit in spe-
cularie altissimam causam consi-
dit felicitas hominis. ad felicitatem
autem cum sit finis proprius ho-
minis non est impossibile homini
pertingere ut dicitur in secundo bu-
bus. Nullus conatur ad terminum
non futurum peruenire.

Respondeatur ad hanc rationem
quod possibile est homini specula-
ri altissimas causas non tamen in

bac vita.

Contra felicitas de qua loqui-
tur Philosophus potest baberi
in hac vita. Dicit enim sic. Quare
erit utique felicitatis speculator que-
daz. opus autem erit exteriori pro-
speritate et oportet corpus sanum
esse et cibum et reliquias famulatum
existere. sed certum est quod ita non
babentur nisi in hac vita.

Preterea secundo bus argu-
it sic. Si cause efficiuntur nihil
contingere sciendum. Ita consequen-
tia non valeret nulli ad cogitationem
cuiuslibet effectus oporteat cognos-
cere omnes causas. ergo si non co-
tingit intelligere primam causam
que est maxime causa cuiuslibet
effectus nullum effectum contingere
cognoscere.

Respondeatur quod de substi-
tutis separatis cognoscimus quia
sunt vel inquantum sunt causa om-
nium illorum inferiorum. non autem
cognoscimus quid sunt.

Aliiter dicatur quod de ipsis co-
gnoscimus quid non sunt. quia sci-
luerit non sunt aliquid illorum; infe-
riorum.

Contra primam rationem argui-
tur sic. Impossibile est cognoscere
compositionem aliorum nisi co-
gnitis eorum terminis vel extremitatibus.

quia ut habet primo piarmēias .
esse significat cōpositiōz quaz sine
extremis non est intelligere. Si er
go cognoscam⁹ causas esse ⁊ p cō
sequēs q̄ditati earū inesse . sequit
de necessitate q̄ cognoscam⁹ qui
ditates earū . Contra secundāz
arguit sic. qz omni ppositōe nega
tiua est aliqua affirmatiua prior.
ergo si cognoscat de substantia se
para quid nō est o; de ea p̄cogno
scere quid est. aīs p̄t; ex secundo
piarmēias capitlo ultio vbi dicit
p̄hus q̄ ista p̄positio bonū nō est
maluz nō est vera nisi qz hec affir
matiua prior est vera bona est bo
nū. Et q̄to hui⁹ dicit p̄hs. notior
utiqz ē dictio q̄ oppolita negato.

Dicēdum ergo est q̄ huiusmōt
substantie possunt intelligi fm suas
q̄ditates ab intellectū viatoris fm
modū qui dicet. Pro quo no
tādū q̄ duplex est noticia. s. sensi
tiva ⁊ intellectua. ⁊ utraq̄ ē duplex
s. intuitiua ⁊ abstractiua. Cognitio
intuitiua est que respicit obiectū ut
p̄ns est. Exemplū de sensitiā ut oculi
videt colorē . exemplū de intel
lectuā ut cognitio biōz in patria
⁊ illa cognitio visiviō est forsan no
bi⁹ impossibilis p̄ statu isto . Co
gnitio ⁊ abstractiua est que ē ob
iecti p̄sentis in sua specie generata
ab obiecto quod potest esse absēs

in sua existētia. Exemplū de sen
sitiā ut fantasma imaginat colo
re visu. Exemplū de intellectuā
ut cuz intelligo rem absentez.

Ad propositū ergo dico q̄ s̄b
stantie separe nō cognoscitur a no
bis pro statu isto cognitiōe intuiti
ua vt patet. nec etiā abstractiua
que sit per species in ipsis genitas
in ratiōe obiecti cuz species ipsarū
nō cadant sub sensu. bene tamē co
gnoscitur cognitiōe abstractiua p̄
spēs creaturarū. Quod sic decla
rat Scotus 3. dīl. prīmi lūiarū
Illud quod pot imprimere speci
em minus vniuersalitatis potest etiā
causare speciē cuiuscūqz vñorū .
igit creature que imprimit species
proprias intellectui possunt etiam
imprimere species tū an' 4. intiūz
que cōmunit cōueniūt eis ⁊ deo .
⁊ tunc intellect⁹ pot uti p̄pria vir
tute multis spēbus simul ad conci
piendū illa simul quorū sunt ille
species puta specie lūm̄. specie ve
ri. specie boni. specie adūs ad con
cipiēdū summū bonū actualissi
mū ⁊ sic de alijs. quod patet p̄ lo
cuз a minori. imaginatiua enī po
test uti speciebus diuersorū sensi
biliūz ad imaginadūz compositūz
ex illis diuersis. sicut patet imagi
nando montes aureus. licet mons
aureus nunquā fuerit a sensu afp̄

hensus. Sic igit̄ quasi in quadam
descriptio cocepim⁹ deū attribue
do ei coceptus omnī pſectionum
ſimpliſter in ſu. nmo qui nulli alij
couenit. ut cōcipiendo q̄ deus eſt
ens inſtitut⁹ ſum⁹ bonū actualis
ſim⁹. licet autem ſic concipiamus
deus in vniuersali non tamen cog
noſcitur a viatore in ptiulari ⁊ p
prie ⁊ ſub rōne huius eſſentie ſeu
ſub rōne deitatis. Sic igit̄ p; quo
ſubſtantie ſepate poſſunt cognosc̄
ex ſpeciebus creaturar⁹ poſſone
etia; aliqualiter intelligi p effect⁹
ſuos. ſicut ſubſtantia cognoscetur
per ſpecie; accidentis fm vna opt
ionez.

Notādō q̄ Licero primo que
ſtioñz Tufculanar⁹ dicit q̄ p ef
fectus ret⁹ intelligibilius que ſunt
ſenſibiles deuenit in cognitionem
rei intelligibilis inſenſibilitis. Inui
ſibilia eni dei per ea que ſaſa ſunt
intellecta coſpiciuntur ad rationes
primo iſto modo cognoscim⁹ deū
Nam cum videamus in mādo res
ordinate procedere arguim⁹ vna
eſſe gubernatorē ⁊ ordinatorez re
t⁹. ⁊ cum gubernator debeat eſſe
preſtantior reb⁹ ordinatis vt cau
ſa effectu arguim⁹ illā p̄mā cāz eſſe
intelligibilez. Nec alio mo vt di
cit Licero ipſe deus a nobis intel
ligi potest niſi vt mens ſoluta que

dam ⁊ ſegregata ab omni cōcre
tōe mortali. ber ille.

Nunc ad argumēta diceſ. ad
prīmū patet q̄ fm Lōmentatores
iſta ſimilitudo eſt intelligenda nō
quo ad imponētez ſi quo ad dif
ſiſtrudine iſta; quo ad imponētez
tūc intelligendus eſt de noticia in
euitiva vel eſt de noticia abſtracti
ua que. ſi eſt p ppriz ſpecie obie
cti genit⁹ ab obiecto. Ad ſecun
duz cu; dicit q̄ plus diſtar intelli
gibile increatu; ic. diſenduz q̄ ve
rū eſt in eſſe nō tamē in cognosc̄
bilitate.

Ad terciu; cu; dicit q̄ nibil in
telligim⁹ niſi abitrabēdo a fantaz
matibus. Si intelligat maior iſta
q̄ nibil intelligimus niſi cuius ſpe
cieſ p̄fuerint in fantazia falſa eſt.
quia tunc nibil eſſet per ſe intelli
gibile niſi eſſet per ſe lenſibile. qz
nibil aliud facit ſpecies propriaz
in fantazia. iſtud autē eſt falſum
quia anima multas ret⁹ quidita
tes intelligit que non faciunt ſpecieſ
propriaz in fantazia. anima enim
leiplaz cognoscit ⁊ actus ſuos ⁊ in
tentioſe ſecundas. ⁊ multa alia
quoz nulluz facit propriam ſpe
ciem in fantazia. Si autē intelligi
gatur iſta maior nibil intelligim⁹
niſi per ordinez accipiamus a fan
C 3

tasmatibus tūc maior est vera & minor est falsa.

Ad probationē autem eius de inadequatiōe effectus dico q̄ non plus cōcludit nisi q̄ effectus substantie separata nō ducat in cognitionē p̄fectas sive cause. Sed hoc nō obstante possunt ducere in cognitionē aliquā imperfectaz. Ad aliam autem de proportionē finiti ad infinitū dico q̄ ly finiti ad infinitū nulla erit proportio cōmensuratio nis. potest tamē esse proportio cognoscētis ad cognitionē sive potest ad obiectum. talis autem propo rtio non requirit esse nec in na tura nec in modo essendi. nec in natura vel essentia. quia tunc ocu lus corruptibilis isto modo vide tet solem & lunam & stellas incorru ptibiles. Requiritur ergo propor tio dissimilitudinis que est inter motū & mobile. Si autē corpus potest mouere intellectus mōtoma gis incorporaz cuiusmodi sunt nō stantie separate.

Ad quartū eū dicitur q̄ qui ditas rei materialis est obiectum intellectus ī. patet hoc ex dictis respōdeendo ad questionē. qz per species rerū materialiū vel sensibiliū cōgnoſcūtur res immateria les. vnde est dictū tertio de anima. caplo primo finē mentez doctoris

subtilis Scoti. 3^a. dis. primi sentētiānū q̄ quiditas rei materialiū vel sensibilis est obiectū intellectū pro statu isto. intelligēdō non soluz de sensibili. p̄prio sc̄o etiā de inclusō essentiaſiter vel virtualiter in sensibilibus.

• d **Einde** ostendit Ph̄bus quomō homines scr̄pos iunant in cognitionē ve ritatis. adiuuat̄ autē vñ ab altero ad cognitionē dupliciter. uno modo directe. alio mō uidreāt̄. Directe quidez adiuuat̄ ab his qui veritatez inuenierāt̄. Nunquā enī fuit Philosophus aliquis ita expertus veritatis quin aliqd re ruz dixit in libris suis & aliqd fal sum. Ita autem metaphysica post modū collecta in vñ introduxit posteriores ad magnā veritatis cognitōem. Indirecte enī iuuat̄ in quatuor priorēs errantes circa reūtatem posterioribus exercitū occasionez dederāt̄ ut diligenter di ſcussionē habita veritas limpida apparet̄. Est autē iustuz his a quibus in tāto bono adiut̄ sum̄ gra tias agamus. ideo dicit q̄ iustuz est gratias referre non solum his quos quis existimat veritatem inuenisse quoru; opinionib; alijs comunicat sequēdo eas sed etiā bil

qui superficialiter locuti sunt ad veritatem inuestigādam. Ex quo perpendere possumus quod venerari debemus doctores theologie qui miserū in modū fidem nostrā suis sarcis doctrinās illustrarunt licet circa alias materias varias opiniones babuerint. tamē etiam grates referre debemus philosophis antiquis qui tot absurdā in libris lūsis posuerūt.

Consequenter ostendit Philo sophus quomodo conscientia veritatis ad primas philosophias pertineat. quod ex hoc probat, quia est speculatio et finis theorie seu speculativa est scire. Scientia vero practice finis eius est opus. Scientia enim practice investigat veritatem non propter se sed propter operari scientia vero speculativa propter scire. ideo ad ipsas maxime pertinet cognitio veritatis. Inter autem speculativas hec maxime pertinet ad metaphysicas cum ipsa sit conscientia primaria causarum scilicet prime intelligentie et secundarum si ne quarum cognitione non possum habere cognitiones veritatis ut patet ex predictis. Eius autem cognitione primaria causarum sit causa veritatis in alijs ipsa in se erit maxima veritas. Quod sic probat. vnum

quodq; est maxime ex quo causa
tur in alijs vniuoce dictis & illis
sicut ignis est causa caloris in ele-
mentatis. unde cu; calor dicitur vnde
voce de igne & elementatis corpo-
ribus sequitur quod ignis sit calidissimus. Cu; igitur principia semi-
pieternorum sint causa veritatis vnde
voce in alijs cu; veritas sit eiusde-
ratiis in omnibus sequitur quod
ipsa erit verissima.

Notandum quod per principia sempiternorum hic intelligit Phisicis principia incomplexa. id est primas causas id est ipsas intelligentias quae sunt principia semper temporum id est corporum superceterarum et quantarum ad esse et quantarum ad moueri. que quidem probat esse causas veritatis in aliis eo quod sunt cause entis. Sicut autem res se habent ad esse ita ad cognoscendum ut hic dicit Aristoteles. cuiusdam autem principia sunt verissima id est de se maxime cognoscibilis et manifestissima ad intellectum.

Notandum secundum Phisolo
phum primo posteriorum. prop
ter quod unumquodque tale et il
lud magis. Que quidem aucto
ritas quia sepe allegatur in phisolo
sophia in theologia in metaphy
sica et in logica.

est tamē aliquālē declarāda. et sic
potest intelligi. illud est magis p-
pter vñquodq; est tale. vt qz con-
clusio est cūdēs ex principio ideo
principiū est magis cūdens vnde
Ali est magis credēdus. Ad verita-
tez autē illius ppositōis eportz q;
predicatu; qd cōuenit alicui p ali-
quaz causaz cōueniat et illi cause.
Et ideo uō sequit ista supiora sūt
generabilia et corruptibilia propē
singularia ergo singularia sūt ma-
gis generabilia. qz talia predicata
non cōueniūt supioribus. Item i e-
quirit q; illud quod est causa talis
causati sit causa p̄cisa talis p̄dica-
ti. Unū nō sequit domus ē solidā
pter domificatorē ergo domifi-
cator est magis solidus. soliditas
enī nō inest domui p̄cise a domifi-
catore s; a soliditate suarū partiū
Itē nō reuer in causis accītaliter
ordinatis. Nō sequit sor. ē homo
pter platonē. ergo plato ē magis
bō. Dicātur at cause accītalit or-
dinatē qñ vna depēdet ab alia in
essendo s; nō in cāndo. vt filius s;
babeat esse a p̄e potest tamen ge-
nerare p̄e mortuo. In causis vñ-
cēntialiter ordinatis est dependē-
tia et in esse et in causare. vt deus
sol et homo generat hoiez. Inferior
enī causat in virtute supioris. qd
et intelligēdus fm Scotū. prima

dis. quarti. non quālā causa secūdā
in vno ordine agat. s; dicit agere
in vñte alterius. quālā virtus agē-
tis depēdentis nō sufficit sine vir-
tute illius a quo depēdet. Quālā
vero si cause in infinitu; pcederet
tunc non essent prime caule. et sic
metaphysica non cōsiderat p̄mas
causal. cuius oppositum diuidum
est prius. Ideo ad hoc remouen-
du; ostēdit q; nō est p̄cellus in in-
finitū in causal. Et primo ostēdit
q; non est processus in infinitu; in
causal efficiētibus indirectis. vt q;
a. causaret a.b. et b.a. c. et sic in in-
finitu; sed est deuenire in vñā pri-
mu; principiu;. Et potest talis
ratio formari. causa vt causa ha-
bet rōntz principiū. si igitur cause
essent vel sunt infinite nō ett dare
primā nec p̄ cōsequens ultimam.
vt unq; repugnat rationi infinita-
tis. et sic erūt omēs medic. tota er-
go vñiversitas causalorū essenti
aliter ordinatorū est causata. vel
igitur ab aliqua causa sui ordinis
et vñiversitatis. vel ab aliqua car-
sa que non ē aliquid illius vñiver-
sitatis. nō primo modo. quia tunc
illa est causa lui cu; tota illa vñ-
versitas ponatur causata. ergo se-
cundo modo. nō vñiversitas de-
pendentū dependet ab aliquo isti-
us vñiversitatis. illa ergo causa a

Quia dependet erit prima et essentia
tialiter ordinata. et sic habetur per
positum. Secundo ostenditur quod non
est processus in infinitum in causa ma-
terialibus ut quod ignis sit ex aere
et aer ex terra et sic in infinitum. Est
enim devenire ad unam primam ma-
teriam que est una secundum respectu
omnium formatum ut habet prior de
generative. et est eadem numero in
generato et corruptio que quidem ma-
teria licet habet esse ab eterno finis
Domini. tamem finis fidem nostram et rei ve-
ritatem finit in principio modi crea-
ta. Sic enim exponit illud Heinrichus
primo. In principio creanum deus
celum. s. empireum plenus angelis et
terrae id est materia non informem
id est materiam primam.

Queritur an eadem sit materia co-
traria. Respondeo finis Domini per
modum generative quod sic quod cum co-
traria generantur ex se inveniuntur et
ex aqua generatur ignis oportet quod
sit una materia illorum. ita quod conge-
neratur ignis et quod definit esse for-
ma aquae et corruptitur. Eadem enim
materia numero que erat sub forma
aque in eadem instanti habet es-
se sub forma ignis ita quod corruptio
unius est generatio alterius et eco-
uersio.

Nota tamem finis Scotum dicitur.

Secunda quarti sententiarum quod licet
sit una materia numero in generato
et corruptio non tam in deus sed gen-
tis simul existentibus. Alia est enim
materia numero in ente et in me.
et sic debet intelligi dictum piontolo-
phi ibi. quia materia est quidem om-
nino indistincta. quod est verum finis
rationis. quia scilicet est unus ratio.

Tertio hoc ostenditur in causis fi-
nibus. et hoc sic. finis est illud quod
non est propter alia sed alia sunt
propter ipsum. aut ignis aliquid
est tale aut nihil. et si quidem sunt
aliquid tale illud erit ultima in ge-
nere finium. et sic non procedet in ultimi-
nitum. Si autem nihil mouet tale
finis non erit. et ulla collectus hoc genere
causale quod dicitur causa causarum

Totadum quod finis potest duplir
accipi. uno modo per termino durato-
rius rei. ut mors vel pestis dicitur
finis hominis. hoc enim modo finis
non habet rationem cause. Altero modo su-
mitur finis pro illo quod mouet
efficiens ad agendum seu ad quod eius
operatio ordinatur. et hoc modo fi-
nis est causa.

Totadum quod finis dicitur pri-
or causa. in inceptione. quia primo
occurreat in intentione efficiens. et de-
catur ultima in executione. Quartum
ostendit quod non est processus in infi-

alioz in causis formalibus.

Notandum q̄ causa materialis est ex qua cuz aliquo sit aliquid. q̄ ex materia & forma sit composito primo phisicowz. In qua diffini tōe intelligitur causa loco generis residuū vero ponit ad differentiaz aliarū causaluz. ex fine enīz & effi ciente nō sit cōposituz cuz ille sint cause extrinsece. Causa efficiēt est a qua sit primo motus ut effectus producas in esse. ut dominicator mouet & operat ad hoc q̄ dominus fiat. Causa finalis est cui⁹ gra tia aliquid sit. ut dominus sit ad cō seruandū nos a pluvia īc. Causa formalis est que dat esse rei & con seruat eam in esse. qua habita res dicit esse. ea vero absente dicitur non esse.

Circa quod notandum q̄ ls dif finitio includat formā & materiaz tamē principaliter sumit a forma que est principius effendi & consti tuendi & cognoscēdi. vñāquodqz enīz cōstituit in specie p̄ propriam formaz. & ideo forma vocatur a philosopho quia quid est siue dif finitio. diffinitōez etiā vocam⁹ cō muniter rationez formalez.

Ex hoc etiā patet q̄ tota dif finitio debet habere rationem for me respectu diffiniti. Id huc igitē

accipit processus in formis fm. p cessu in diffinitōib⁹ in quib⁹ una pars est prior altera sicut ge nus est prius differētia & differē tilaruz una est prior altera. & ideo ipse volens ostendere q̄ non est p cessus i infinitū in cāis formalib⁹ probat q̄ non est processus in in finitus in prib⁹ diffinientib⁹. Et hoc sic. Impossibile est aliquid sc̄i priusqua puentatur ad individualia p individualuz accipit ipsa sp̄es spe cialissima que non dividit p differe tias essentialies vel ipsa puncta supiora que nō sunt resolubilia in alios cōcept⁹ ut ens. & patz p hoc q̄ nō est processus in infinitū in dif finitōib⁹ nec in sursuz nec i deor suz. q̄ nō in deorsuz qz non habet pfecta cognitio de re nisi cognosca tur fm rōez sp̄ei. Cognitio enīz so la in vñibili est confusa & imperfecta Si igr̄ ponat pcessus i infinitū i forma deorsuz destruet pfecta cognitio de re cū infinituz inq̄puz bmoi nō apphēdat ab intellectu. Sitr nō habet pfecta cognitio de re nisi cognoscatur omnia p̄dicata supe riora. ipsiis enīz ignotis impossibile est inferiora scire pfecte. cuz i quo liber inferiori includatur ut conce ptus entis substātie corporis animalis hominis in sorte. Si igr̄ sit pcessus

hi infinitum in sursum in causis formalibus nihil praedictum sciet ut prius argutum est. Tres unumquodque cognoscit per intellectum sue forme. sed si cause formales sunt infinite non poterunt intelligi. quia infinitum in quantum huius non comprehenditur in intellectu. ergo ista positio universaliter destruit cognitionem.

Postquam ostendit Probus quod non est processus in infinitum in causis in directis ostendit etiam quod non sunt infinite species causarum. et hoc sic. tunc putamus nos aliquid scire cum cognoscimus omnes eius causas. sed si sint infinite species carum non erit per trahere istam infinitatem ita quod possint omnes cause cognosci. ergo etiam per istum modum excludetur cognitio rerum.

Licet predicta notandum quod ut dicit Scotus in hoc secundo. et secundum dis. primi suorum. Causarum quae sunt per se et quedam per accidens. voco causas per se que secundum naturam suam causat et non sunt aliud sibi accidens dicatum causare. voco autem causam per accidens que non causat nisi quia coniuncta cause per se. Exemplum primi edificator edificat et homo generat hominem. Exemplum secundi musicum edificat et albus generalis.

Secunda distinctione est ista causarum quedam sunt essentiales ordinatae quedam non sed accidentaliter. Exemplum primi deus homo et sol sunt causa hominis generati. Exemplum secundi avus et pater sunt causa in filio. Differit autem be distinctione a prima. quia aliud est loqui de causis per se et per accidentem. et aliud est loqui de causis essentiales aliiter et accidentaliter ordinatis. nam in prima divisione est talis comparatio unus ad unum scilicet cause ad causatum. in secunda autem est diversus vel plurimi causarum inter se in quantum a se est uno causatum.

Notandum est quod causa essentiale est ordinata ab accidentali ordinante tripliciter. primum est quod in causa essentiali ordinante et in quantum est dependet a prima. unde non agit nisi in virtute prime. unde in accidentaliter ordinatis et non dependet a prima in quantum causat id dependens in esse suo ut prius de filio qui potest generare prius mortuo. Secunda dicitur est quod in causa essentiali ordinante est causa alterius et alterius ratione et alterius ordinis. quod superius est predictum. sed in accidentaliter ordinatis non est licet ista dicitur segregari ex prima. quod nulla causa essentiale dependet a causa essentiale ordinatis. quia in causatione aliorum sufficit unus unius rationis.

Ex ista differentia sequitur manifeste quod cause essentialiter ordinare sunt alterius et alterius speciei. cause accidentaliter ordinare sunt eiusdem speciei. Tercia differentia est quod omnes cause essentialiter ordinare simul cocurrunt et requiriuntur ad causandum effectum. Alioquin aliqua per se causaliter deesse esset utrumque aliqua causalitas. Sed in accidentaliter ordinatis non necessario requiriuntur simultas omnium causarum in causando. et hec differentia tercias ex prima et secunda licet non sit processus in infinitum in causis essentialiter ordinatis. et ut probatum est prius. bene tamen est processus in infinitum in accidentaliter ordinatis secundum vias propriae Iosophi qui posuit quod generatio non quam incepit. et quod non fuerit generationes infinitae. sed quilibet generatio habet causas proprias efficientem proximam et finem et materiae in his quod generatur per secundas propagationes et hoc est imprimis cuiuslibet. et sic sive cause infinite accidentaliter ordinare non sunt essentialiter. Et si arguas quod est sit processus in infinitum in causis essentialiter ordinatis. quod inter primas efficiens et quodlibet aliud efficiens est distantia infinita ergo non accipi in ea infinita. non per quod primus efficiens est infinitus. alioquin est effici-

entia sunt finita. Interea autem finitas est et distans infinita. probatio ergo est quod quodlibet aliquod magis distantia tanto sicut plura media inter illa.

Respondeo quod duplex est distantia. quedam dimensionis et quedam proportionis. si loquamur de distantia proportionis sic procedo anno. sed tunc nego annos. sicut patet de contrariis que maxime distant talis distantia. et tamen sunt aliqua contraria non habentia medium. Ad probandum ergo patet quod procedit de distantia dimensionis de qua antecedens est negligandus sicut patet de se. quia in ter deum et creaturam non est distantia localis vel dimensionis sed per sectionis.

Notandum vero quod causa dicitur in efficientibus formalibus finibus et materialibus. Cuius dimensionis sufficiencia sic potest haberi. quia causa vel est extrinseca vel intrinseca effectui. si intrinseca hoc duplicit. quia vel dicitur esse et sic est forma. vel est in potentia ad esse sic est materia. Si extrinseca vel est prior intentione et sic est finis. vel est per executionem et sic est efficiens.

Notandum insuper quod de eodem potest tractari in diversis scientiis sed variis rationibus.

ut de causa tradatur in metaphysica in quaeritur sunt principia entia in physica in quaeritur sunt principia motus et rerum naturalium. in logica vero in quaeritur ex habitudine cause ad effectum sumitur locus dialecticus. Consequenter ostendit physis modum procedendi in inquisitione veritatis dicendo quod cum non sit facile quod homo duo capiat. sed dum ad duo attendit neutrū capere potest. absurdum est enim quod homo simul querat cognoscere scientias et modum scientie qui coenunt scientie. quod prius quia homo debet prius addiscere logicam quam alias scientias. quia logica tradit communem modum procedendi in scientiis omnibus. modus autem proprius singularum causarum in scientiis singulis circa principia tradit debet. Teneinde ostendit quod diligens et certa ratio sicut est in mathematicis non potest requiri in omnibus rebus de quibus sunt scientie. sed debet solus requiri in his que non habent materiam. illa enim que habet materiam subiecta sunt motus et variationes. et ideo non potest in eis oimoda certitudo haberi. queritur enim in eis non quod semper sit ex necessitate sed quod sit ut in pluribus. immaterialia vero sunt in ipsa sunt certissima. quia sunt immobilia. sed illa quae in sua natura sunt immaterialia non

sunt certa nobis propter defectus intellectus nostri ut supra dictum est. buiusmodi autem sunt substantiae segregate igitur esse.

Queritur utrum celum sit compositus ex materia et forma. pro quo notandum est in primo libro primo de celo et mundo quod celum est ingenerabile et incorruptibile. Ex quo sequitur quod non est compositus ex materia et forma. sed est quaedam essentia simplex probatur etiam. vñ. metaphysice dicitur. Non omnis rei est materia sed quo mundus est generatio et transmutatio ad invicem habet materia.

Ad cuius evidenter est sciendum ut dicit Socratus de l. xiiij. secundum finiarum quod aliter est dicendum de hac materia est physis et aliter est in theologia. probus enim dicitur quod in celo non est materia et forma ut per se auctoritate parallelogrami. quod sequetur ipsum esse corruptibile. tunc quod omnis potentia passiva est potentia contradictionis sed celum est sempiternum est in celo ergo in eo non est materia. tunc quia materia est annexa primario que machinat ad maleficium propter phisico. tunc etiam materia est qua res potest esse et non esse. vñ. metaphysice. Rudeo uno modo quod in celo est materia non tamen est corruptibile. et ideo remansit incorruptibile. quod est quod corripitur a suo proprio corruptore.

Contra ita solutio nō evadit
quā celū sit corruptibile quām
est de se. quā habebit in se princi-
piū corruptiōis. s. materia. cum qz
fm Dīm omni potētia adie cor-
respōdet aliqua potētia passiva et
ecōtra. si igit̄ celū est corruptibile
in se. ergo est aliqd agens qd̄ pos-
set eu3 corrēpere.

Aliicer respōdet q; in celo ē ma-
teria non tamē eiusdē rōis cā s̄tis
inferioribus. nec tamē pōt quantū
est de se trāsmutari de vna forma
ad altā.

Contra si sic hoc videt indeue-
niō. et cōtra illud quod dī q; vna
est materia eiusdē rōis bīc et ibi.
qz alē essent due materie p̄e alte-
rius et alteri rōis. qns est fallsum
cum qz non sunt duo fines primo
nec duo efficiētes alterius et alteri
us rōis. igit̄ s̄lī nec due materie p̄e
alti et alti rōis. T̄rio qdē diffi-
cile ut assignar̄ ut sit alteritas ista
ratōis in hac materia et in illa. tū
qz dubitū est unde sit ista alteritas
materie cu3 forma distinguit et se-
pat. vii^o. metaphys. tuz qz cōcessa
illa alteritate in materia saltez in
celo est in potētia ad hanc formā
et ad priuatoe3 hui^o. et ita erit in
potētia cōtradicōis. sed materia
est ratio corrēpondi quātuz est iu-

potētia ad priuatoe3 forme quā
habet. ergo celū erit corruptibile

Aliicer respondet q; in celo est
materia et etiudez ratōis cu3 istis
inferioribus non tamē est in potē-
tia cōtradicōis. qz forma et̄ com-
plet et satiar̄ totū appetitū suū re-
spēdu alterius forme.

Contra nulla forma cōplet ap-
petitu3 sue materie. qz formaliter
vel salte virtualiter cōtinet in se om-
nes formas quib⁹ sua materia est
priuata. sed forma celi non est hu-
iūmodi. p̄atio minoris et̄ q; nō
formaliter pater de se. q; non vir-
tualiter pater de aia intellectius.
nulluz enī impfectū cōtinet virtua-
liter aliquid pfectius se. anima et̄
intellectus est forma pfectissimā om-
niū corporalit⁹.

Ex predictis sequit̄ cōrclarię
ut dicit doctor subtilis Bo. dī.
ix^o. secundi finiaz q; corpus celeste
non est aniatus fm viaz Philosofa-
bi. qz sic necessario haberet ma-
teriaz. cu3 anima sit actus corporis
organici. Itēz vel esset anima
tu3 forma anime intellectus tatu3
vel non. sed cā hoc alia anima pu-
ta sensitiu3. sed quicquid desig-
nat q; habeat materię cu3 anima
sit actus ii. et p̄ cōsequēs corrupti-
ble. Itēz vel celū esset tamē ma-
teria vel cum eo esset aliquid aliud

pe. sedibile per animā. primus dī
ci non potest. quia cū celus sit quā
tu3 sequitur q̄ intellectus est3 quā
tus. nec secundus. quia tūc celum es
et in potentia passiu3. et potentia
contradicōis et non est semper.

Sed cōtra secundo celi et mō
di et duodecimo metaphysice dī
cit celus esse animatum. Respon
deo si Dibus ponat celus esse aia
tu3 forma que sit de essentia celi
cōtradicit sibi ut pater ex pōden
tibus. ideo oportet eū exponere.

Dro quo notandus q̄ anima
habet duplex officia respectu cor
poris. scilicet informandi et mouen
di. quia est forma corporis et mo
trix eius. ubi cūq; sicut loquit
philosophus de anima celi expo
nēdus est fin coditiones qua cui
ma est motrix eius et non forma.
et ista anima est intellectus propria
coluncta huic orbī ut propria mo
trix. et talis non est nisi unica vni
us ita quod coiturgitur orbis in ra
tione motricis et non in ratione in
formantis. Quod hic sit iudic
dus philosophi posse probari
ex octavo physioru3 vbi dicit q̄
primum mobile dividitur in duo.
quorum unu3 per se mouetur et ali
ud per se mouet. et est immobile p
se et per accidens. illud quod mo

uetur est celus sed mouēs immob
le est intelligentia. que si est for
ma celi tunc saltez moueretur per
accidens scilicet ad motu3 celi ut
sicut hancima basa mouetur per
accidens ad motu corporis per se.

Si autem loquamur fin viam
theologorū sic est dicendum q̄ cor
pus celeste est vere compositum ex
materia et forma. Sic enim expo
nat illud Genesim primo. In prin
cipio creauit deus celus id est celus
empireus plenus angelis. et terram
id est materia informans omnino vñ
ad celus empireus. et ita materia
quatu3 est de se est cōsiderat ratio
ne omniis.

Sed tunc est dubium quod celus
est incorruptibile sibi materia et
deinde rotas cuius istis informantibus.
Rūdeo q̄ celus est simpliciter incorru
ptibile cum habeat materiam medium
qua pot est et non est. vel theologus
habet discordari a pōlo te bec p
positioe qua. l. dicit adnas de incor
ruptionib; et necessitatib;. Et si quae
ligatur potest corruptibilis. respondet
q̄ celus simpliciter incorruptibile fin
quid. tamen est incorruptibile ut
patet antecedente Damasceno dīc
tio quod celum est corruptibile ò
se. si volitate dei est incorruptibile

quia deus illud non vult corrumphi
sed ppter cōseruare ppter suos
electos amicos qui sua tota volu-
ptuositate gaudent et gaudebat in
secula seculorum. Ratio etiam potest
pbari. tunc quod celum non habet contrari-
um agens potest vincere ei formam
tum quia forma eius nihil est alter
ius rationis a formis elementorum vel
non. si sic igitur forma celi non est ca-
pax contrariarum qualitatium. et id non
est corruptibile nec alterabile per
naturam. celum vero nec est calidum
nec frigidum nec humidum nec siccum
formaliter. tales enim impossiones non
sunt formaliter in corpibus celestibus
sed virtualiter. sicut sol dicit calidum
quod causat calor in istis inferioribus.
Et similiter saturnus dicit frigidus
ex luna humida virtualiter ut patet
in plenilunio. tunc enim magis est ple-
na. et cum luna est in decremento sui
luminis mare decrescit. et cum fuerit
diminutum iterum incipit angusti. sic
quod eum est in novilunio rursus plena
efficitur. Si igitur queritur utrum ce-
lum sit aiatum secundum vias theologorum
Respondendum est quod non ut pars per
Damascenum dicentes corpora celestia
inaidata esse celestia. Ita glosa super illud Isaie. audite celi et ter-
ra que loquar. dicit quod prophetas non
alloquitur inaiatus. sed celum et terram
sed tantum habitatores celi et terre it.

Explicit secundus Incipit tertius
metaphysice,

Ecesserunt

enim ad scientiam ut. Postquam Probus in
secundo libro ostendit modum considerande veritatis. hic procedit ad
veritatem considerationis. Ad quod in
hoc toto tertio libro procedit modo
disputatio plura dubia mouendo et ad utramque partem arguendo
quod vero de his que hic monet nibus
hic determinat id est de ipsis in libris
posterioribus determinabitis. id hic
propositum longum duo que in hoc tertio
dicuntur. Primum est quod Aristoteles mouet
hic dubium an quilibet scientia habeat
demonstrari per omnia genera causa
rum. Circa quod prior dicit quod in
modibibus id est in mathematicis
que non mouentur nec mouentur sed ab
strahant a motu id est a materia sensibili non est efficiens nec finis. non
enim est in his efficiens sine innotescere
e ipse deus nec efficiens per motum ut
est omne aliud efficiens a deo. cum
huiusmodi ut sic non habeat aliquod
esse reale. Tertium in eis non est finis
quod est bonum secundum se in quod scilicet
alia ordinatur. licet bene repiatetur
in eis ratio boni eo modo quo sunt en-
tia et ordinatur in ultimum finem. In
physicalibus autem possunt regiri omnia

genera causari. unde causa efficiens dominus est principia motu et est dominificator. causa vero finalis est habitudo sine usus ipsius. causa vero materialis sunt ligna lapides et cementum etc. causa vero forma lis est ipsa dominus. in metabolismis autem regitur causa efficiens cui sibi consideretur prima causa. reperitur et causa finalis cum sibi tractetur de primo intelligentia que est similitudinem. reperitur et causa formalis cum sibi consideretur rerum genitores quae maxime sumuntur a forma que est principia cognoscendi. materia autem sibi non considerat nisi sub ratione causis. Secundum quod hic range mus est quod Bristo dicit quod ens nouum est genus. quod enim predicatur de differentiis genus secundum predicatur de differentiis. quod sic expoit Thomas Aquinus inquit non predicatur per se de differentiis. quod differentia non ponitur in diffiniendo generis nec genus in diffiniendo differentie. ens autem per dicatur de differentiis. quod sic exponit a Scoto dicitur. tercium primi sententiarum quoniam prima quae queritur vera Deus sit objectum adequatum respectu intellectus viatoris in fine ubi dicit quod duplex est differentia quedam enim potius lumen a potius essentia ultima que est res et nulla alia ab illo aliquo lumen conceperit generis.

sic posat p' latitas formalis. 1 gr^o
dicitur hinc a per essentia potest
et dicitur specifica a forma vel me-
tus sicut dicitur in quid de esse p
er essentiam a qua similitudine differ-
entia specifica ita dicitur in quid de
tali differentia in absoluato. ita qd
sicut hoc est in quid entia intellectu-
alia est ens accipiendo evadit con-
ceptu fm que dicitur de hoc vel d
e abcedine ita hoc est in quid ratio
realitas est ens si rationales sit talis
differentia. sed nulla talis differen-
tia est ultima. qd in talis contineantur
realitates plures diffundit ex causa
re. 1 tunc talis natura potest con-
cipi fm aliquid hoc est fm aliquam
realitatem et predicationem fm aliquam
ignorari. 1 id est talis nature conce-
pere non est simpliciter simplex. ly rea-
litas sine predicatione realis talis natu-
re a quo ultima realitate similitudine
ultima differentia est oio simplicitas
simplex. 1 ita realitas non includit
ens quiditatem sed habet conceptus
simpliciter simplex unde ista realitas
sit. a. hoc non est vera. a. In qua cum
est ens. sed est predicatione. 1 hoc si
ut. a. dicitur differentia latitas sine ditione
in absoluato sumptus a talis realita-
te. qd igitur ens dicitur in quid de ali
quibus differentiis sequit qd ens non
potest esse genus proprium similitudinis
comunitatis ensis. nullus est genus de-

i mutatione etis nullu. n. gen³ dicitur de aliqua d^ria inferiori in quid nec de illa que sumit a forma nec illa que sumit ab ultima realitate forme. qz semper illud a quo sumitur concept³ generis bin se est poten tiale ad illaz realitatē a qua sumi tur concept³ d^rie sicut ad illaz for mā si differētia sumat a forma.

Ex quibus colligi pot^t qz ens nō est genus. ponaz tamē alias duas rōes sūm mḡm Nicolaū bonetus in p̄io metaphysice sue. Prima ē qz gen³ pdicatur de quib³ pdica tur ut ps eēntial. qz ē ps mālis se habēs p modū materie in diffini tōe rei. et nihil cadit in diffinitōne tanq; ps qn sit eēntiale. ut p̄t; per porphiriū. s; ens de nullo pdicatur ut ps eēntialis qz nō ē pars. ratio ei³ ē qz de totū est maius sua pte. si igit̄ ens eis; ps aliqd eff̄. main ente. et sic ens nō circuaret totaz la titudinez rerō. Secunda ratio ē qz sit quiditas finita et qz finitas eas sequat tanq; modus intrinsec³ e³ ens autem non est finitus.

Juxta predīca pōt dubitari an gen³ pdiceat p se de d^ria vide tur qz sic. qz ratio est p se rōnalis. ergo rōnale est p se hō. ergo ratio niale est p se aial. p̄ia sūm pba f. qz ppositio necessaria cōuertit in necessariā ex p̄io posteriori. igit̄

p se in perse. si igit̄ rōnale p se ē hō seq̄t qz p se ē aial. ha sūm pbat qz hō p se est aial igit̄ p se est ratio nalis. ergo rōnale p se est aial. Ita illatio pbat. qz sicut ex pmissis ne cessarijs sequit̄ cōclusio necessaria sic ex p se legit̄ cōclusio p se. pte rea. vii. b³ habet qz quādo aliqd p se primo mō de aliquo in cōcreto pdicatur omne vnu per se dicitur de alio in absoluto. iste igit̄ sunt vere humātas est rōnalitas et humātas ē aialitas. qz iste sūt per se p̄io mō dicēdo rōnale est aial. prēterea si genus p accidēs pdicatur de differentia igit̄ p accidēs predictat de spē. sūs ē salutum igit̄ et aīns. pbatio sūe qn aliqd predictatur de aliquo p accidēs pdicatur p accidēs de quocūq; in quo illō formaliter includit. d^ria ēt formaliter includit in spē. igit̄ si gen³ pdicatur p accidēs de d^ria et per sūs de spē.

Cōtra est Dñus in lfa. Itē si sic seq̄retur qz vnu aial eis; multa sūs est falsus igit̄ et aīns. pbatō sūe. qz aial et rōnale includētur in acceptu qdīctiō spēi pura homis. aut igit̄ idē aial importatur p genus et differentiam. aut aliud et aliud. si primū igit̄ erit nugatio in diffinitōe bovis. si secundū habetur ppositiū. quia tūc homo erit duo aialia. Relpōdeo et dico qz gen³

non p̄dicatur per se de differētia.
quod patet per huius quod meta
physice sue vbi dicit q̄ licet genus
et differētia p̄dicēntur de toto id est
de specie p̄ se non tamē significat
totum p̄ se. sed genus significat ma
teriale et differētia formale. utrum
q̄ significat prem. sp̄s autē se ba
bet p̄ modū totius. et sicut materi
ale est extra formale sic cōceptus
generis ē extra cōceptū differētiae.

Ad argumēta. ad prīmū negā
da ē p̄sia r̄ia. q̄ ē fallacia r̄ia
pleitas enim p̄positiōis significat
causas p̄dicati esse in subiecto. supe
rius autē non b̄ causam quare in
serius sibi inest sed magis econ
uerio. in subiecto igitur potest esse
causa inherētiae p̄dicati. licet in pre
dicato non sit causa q̄ subiectū si
bi inest. Ad p̄bationē dico q̄ non
valet silūndo de p̄positione nec
saria et de propositione p̄ se. ratio
buius est q̄ antecedēs non potest
esse verū necessariū nisi cōsequens
sit necessariū. alioquin posset esse
verum sine alio. propositione igitur
conuersa non potest esse vera que
se habet ut antecedēs nisi propo
sitione cōuertens que se habet ut con
sequēs sit etiā necessaria. verū ta
mē antecedēns potest habere cau
sam quare p̄dicatuū inest subie
cto sed non econuerio ut dīcta est

alioquin vniuersalit̄s affirmatiō
cōuerteretur simpliciter. quia per
se presupponit dīci de omni. p̄po
sitiō igitur non necessario cōuertit
in per se.

Notandum q̄ dīci de oī est quā
do nūbil est sumere sub subiecto q̄
quo non dicas p̄dicatū. vt omnis
homo currit bic cursus p̄dicatur
p̄ omni homine. Etude mne tā ali
qua p̄positiōne est dīci de omni
quando scilicet p̄dicatum affir
matur de subiecto distributo p̄
obībus suis suppositiis. vt oī animal
currit. oī homo est animal. ergo oīs
hō currit. Et̄ notandum q̄ time ē dī
ci de nūllo in aliqua p̄positiōne q̄
p̄dicatuū negat de subiecto distri
buto p̄ signā vle negatiū p̄ obī
suis suppositiis. tāc enī nūbil est su
mere sub subiecto de quo nō remo
vesat p̄dicatā. vt nullus hō currit.

Ad secundū p̄ idez patet q̄ licet
ex p̄missis nūcīs q̄ le b̄it ut aīs ī
liologismo nō possit sequi nūllo actio
nūcia que se b̄it ut r̄is alioq̄ p̄
missile possent esse vere sine cōclū
tū ex p̄missis p̄ se p̄t sequi cōclū
per accidēns licet necessaria.

Contra primo posteriorē dīcis
q̄ si p̄ accidēns igitur non necessa
ria. Respondeo illud est verū de
accidēntibus compatib⁹ ad subiect⁹.

predicatio enim per accidens generis de differentiā non est aliq[ue] modus per modum qui opponit ad necessaria; de quo per accidēs habet prior posteriorum quādō videlicet accidens p[ro]dicat de substantia. scilicet vel sibi de accidēte vel accidēs de accidēte dicitur. Verum est q[uod] si per accidēs non necessariū dicitur at non inest p[ro]prie per accidēs generi nisi accipiendo inesse alicui per accidēs quod est extra eius concepiū quiditatiū et forma lē vel extraneū ei. et ideo talis predicatione potest simul stare cū necesse fari.

Ad tertium dicendum q[uod] premisse sunt false. scilicet humanitas est rationalis et sicut humanitas est animalis. Ad probandum dicendum q[uod] duplex est concretio et duplex abstractio. una concretio est ad subiectum pura quā aliquid denotat aliud quod est extra suā essentiam et extra suū genus. alia est ad suppositū quā aliqd significat per modum denotantis sue nature p[ro]prie. exemplū primum h[ab]et ē albus albus denotat subiectum quod est extra essentiam albedinis. Exemplū secundū h[ab]et albedo est alba nec albedo denotat suppositū albedinis quod ē eiusdem nature cū ea. Sicut duplex est abstractio coquidens una a substantia alia a supposito proprio. exēplū primum albedo abstracta ab ho-

mie. exemplū secundū albedo abstracta ab hac albedine et humanitas ab hoc homo. Ad formā igit[ur] rōnī dico q[uod] dictū Nō dicitur h[ab]ere rationem est de concretis et abstractis et modo et non modo. vñ si hec est via hic homo est homo ista est vera hec humanitas ē humanitas. non tamē sic se habet in concretis et abstractis prior modo non enī sequit[ur] si homo est albus igit[ur] humanitas est albedo. sic ad probandum non valet homo est rationalis ergo humanitas est rationalis. et causa est quod rationale in concreto ideo dicitur ut p[ro]dicatur de homo. quod ratio supponit si significat per modum totius in abstracto vero afferat iste modus et significat per modum proprii pars autem non p[ro]dicatur de toto quare iste ambentur sunt false humanitas est animalitas humanitas est rationalis. Ad quartum mego cōfessus. ad probandum dicendum q[uod] maior probatio est vera de p[ro]dicione per accidēs p[ro]prie sumpta. quod non ē in aliquo isto et trius modis qui ponuntur prior posteriorum de quibus superius dictum est sed ut est per accidētes largo modo eo q[uod] p[ro]dicatus est extra essentiam subiecti vel extranei ratione eius ut sic per accidēs distinguitur contra per se. Circa p[ro]dicata notandum finis magistrum Nicolau boneti in priori metaphysice sue dicitur et iter homines et humanitatē ac consilia concretas et

absoluta de genere substātie. que
quidē l; nō differat realit̄ nec for
maliter nec aliquāliter ex natura
rei. differat tamē in hoc solō q; ab
strāctā est impositus ad significā-
cūdūz quidētē prout p; tantū cno
rat precisiōe; ab omni p̄dicamen
to posteriori p accidēs p se sc̄u
do modo sicut equinitas ē tantus
equinitas l; tātūz excludit p om̄i
predicato posteriori sive p se sive
p accidēs. l; nō ad om̄i predicato
prīo mō. quia a nullo excludit ea
que p se primo includuntur in ea
sed cōcretū est nomē impositū ad
significādūz pent̄e candē quiditā
tē sed nō cū talī precisiōne l; ut est
ind̄ns ad p̄dicata p se p accidēs.
Quia dō dicit̄ est de predicatione
per se p accidēs p predicationū de
noians aliquid p̄dicat̄ de substan
tia p se p aliquādo p accidēs. idō
aliquādās de predicatione denoia
tiua. Est at predicatione denoia
ut dicit̄ idē doctor tercō metaphy
sice sue in qua p̄tu; dī inesse sbie
do in quadā adiacētia i formalis
inerētia. Et ex hoc sequit̄ q; ip̄z
denoiat. I. q; sbiectū fīm nomē pre
dicati b; appellat̄. sic quādo al
bedo denoiat̄ inesse sbicō i qua
dā adiacētia i formalis inerētia
sic sbiectū denoiat̄ p fīm appella
tō; sui uois sbiectū dicit̄ esse albū

denoians cui p denoiatū i dī
miatiū code; noīe denoiant̄ nūl
q; denoiatū b; nomē effet̄ for
malis p denoians restat̄ l; id nō
mē forme. Denoiatione qdāz est
trīnseca p qdāz extrīnseca. intrī
seca ē illa ī q p̄tūa denoians ī
trīnseca adiacet̄ subiecto sic albedo
partici. extrīnseca est illa ī q p̄t
dicati nō adiacet̄ intrīnseco. nec ē
vnūocā rel denoiate. vt colo dī
visus denoiatione extrīnseca a vīsi
one que ē ī oculo. p̄dicati ad
denoias aliqñ p accidēs of de
subiecto et̄ est res alia a substātie.
vt bō albus aliquādo ē p̄dicat̄
in ho mō dicēdī p se p est idē reali
ter nam habedo. ut bono ē rīl
bilis. aliquāndo p̄dicatur ī p̄t
mo mō dicēdī p se p tamē cū hoc
p̄dicatur denoiatione vt bō ē aia
tus. p; hoc cōcordat̄ dīto S. C. S.
xiiij. dīl. secundū finiāz. 1. 3. qōne
quilibetōz. Nō solū ē p̄dicatio
pensatiua accidētis ad sbicēm l;
et̄ forme ad suppositionā p̄prie natu
re. vñb ista ē denoiatione p; ī p̄t
mo dicēdī per se bō ē animatus
l; ista sit p accidēs corp̄ ē anima
tūz accipiendo p accidēs p extra
bō. aliquādo denoiatione est idē re
sūt̄ cui sbiecto nō tamē idem
p̄mo nec secundo mō sicut differe
tia de genere p ecōuersio. Itēz

D; 3

notandum q̄ abstractū dicit̄ princi pale & cōcretū dicit̄ sumptus. q̄a sumit̄ ab abstracto vt alius ab ali bedine. & dicitur cōjugata ppter cōexionē quā habet ad inuicem. significat enī idem licet differat in modo significandi. q̄ cōcretus signifat formā cuius cadētia seu inberētia ad subiectū ut forme ad suppositū quod denotat fm Scotiū rīj. dis. secādi lūiaz. nō autem ab stractā. Est autē quedam alia p̄dūcātio qua vñus theologi in diuinis que dicit̄ idētica. Ad cuius cūdēntiā sc̄iēdū est q̄ eēntiale in dī uinis fm Scotiū in p̄fā q̄oē quo liberorū. nō distinguit̄ cōtra acci dētale eo modo quo sumit̄ a ph̄ilosophis de quo dīctū est in p̄cio caplo de p̄prio. sed distinguit̄ cōtra notionale. vnde quia essentia diuina est vna nōero in trib⁹ p̄sonis illud dicit̄ eēntiale qđ est sile essentie in mō p̄dīcādi & coitare reali. & sic illa dicitur eēntialia q̄ sunt colā tribus p̄sonis vt potētia sapientia bonitas īc. Notionalia vero dīcunt̄ illa p̄ que notificatur dīstinctio p̄sonaz diuinaz vt partētias filiatio spiratio īc. & talia nō sunt coia tribus p̄sonis. ipse at̄ eēntialia sunt formalē infinita. notionalia vero nō sunt infinita nisi rōe idētatis cō essentia. p̄dicatio

igit̄ abstracti & abstracto vbi vnu extremū vel ambo sunt ifinita est vera idētice. vt sapiētia est bōtas vel sapiētia est p̄nitas. q̄i infi nitum idēmūscat sibi quodcunq̄ sibi cōpossibile. quod p̄batur. q̄a infinitū non est cōpossibile. omne enī quod p̄test aliquo mō cōponi p̄t esse p̄s & p̄ se & p̄ cōsequens excedi. quia totus est maius sua p̄te. non esset autē oīo incōponibile ad aliquod incomōponibile ubi in eodē supposito si nō esse. oīo idē sibi. q̄i tūc eīz ibi alīq̄ cōpositō saltes actus & potētiae. intūtu iīḡ idē tificat sibi quodcunq̄ sibi cōpossibile. ista autē p̄nitas est filiatio nō est vtra idētice. q̄i neutrū est for malis infinitū. de quo magis patebit in theologia. Alignatur at̄ coiter quatuor notōes. s. innascibilitas generatio passiva spirato ac tia spiratio passiva. innascibilitas cōuenit solā patri. solā enī pater est ingenitus vel innascibilis cum solus pater subsistēt nō p̄ducit. generatio activa seu p̄nitas qđ idē est et̄ soli patri cōuenit. generatio vero passiva seu filiatio cōuenit soli filio. spiratio vbo activa cōuenit patri & filio. spiratio vero passiva soli sp̄i h̄to cōuenit. de hac etiā dīc̄ inḡ Nicola⁹ boneti 3° meta ph̄sice luc. Predicatio idētice est

quādō s̄biectū t̄ p̄dicatū sunt idēz
t̄ h̄z duos gradus sub se. prīmus
est qñ s̄biectuz t̄ p̄dicatū s̄it omni
no idē ex natura r̄ci. vt h̄o est h̄o.
danid est danid. alius gradus est
qñ s̄biectū t̄ p̄dicatū sunt aliquali
ter idē t̄ aliquals nō idē. aliquals
er dico idē. qz sunt idē idētitate
relativa t̄ aliquals nō idēz. qz nō
sunt idēz indiūisione absoluta. exē
pluz r̄onale est aial homo est aial
in vtraqz p̄dicatū est nō idē suble
cto idētitate absoluta. l̄z bene sume
idem idētitate relativa. Et antez
ad hoc fm eūz alia p̄dicatio idēt
ce idētica. t̄ est illa quādō subiām
t̄ p̄dicatū habet aliquā idētitatez
in aliquo tercio que est causa idē
titatis eoz inter se. Exēpluz albo
est dulce est p̄dicatio idētice iden
tica ppter idētitatem earum in la
de. Et sic patet qz p̄dicatio idēt
ice idētica depender a p̄dicatio
tione idētica. quia si extrema nō
essent idem idētice in tercio non es
sent idē inter se idētica idētice.

Insup notandā est fm eundez
qz indiūisio est duplex. quod emz
nos vocam⁹ indiūisioe; alii scilz
sandus Thomas t̄ Albertus vo
cant vniōne. quedā ē absolute t̄ ē
illa que est resp̄ca sui t̄ ad se. t̄ sic

quodl; ens est indiūisioz a se t̄ de
visuz ab omni alio quod nō est ip
sum. alia est diūisio sine indiūisio
relativa que est qua aliqd ab alio
est indiūisuz. t̄ dicit relativa p̄ tē
to qz est resp̄ca alter⁹. t̄ exiget tri
plz. uno mō aliquā bñt indiūisioz re
lativa sic qz s̄it actu indiūisla possi
bilia tamē diūidi ex pte virtusqz
extremi. sic s̄it ptes cōstant t̄ mol
ta alia. alio mō aliquā bñt indiūis
ioz sic qz actu s̄ons indiūisla pte
tū diūidi t̄ hoc solē ex pte vnius
extremi ut s̄ba t̄ accīs fundame
tū t̄ relatio. l̄z. albo poss̄ ē sine
accīt sic pte⁹ s̄it suo posteriori.
nō tū accīs poss̄ t̄ sine s̄ba nō sit
loquēdo sup̄nāt loquē nō repu
gnat vt puta in sacro altare. fctio
alio sic lute indiūisla qz nō pte ex p
te alio⁹ extre⁹ diūidi. vñ s̄it ples
s̄iquos ples edis t̄ intelligēt sic
sunt indiūisla. Circa qd notas
duz qz illa indiūisioe sic se habet
ad triūice qz quocāqz bñt indiūis
ioe respectua habet t̄ absolute l̄z
nō etouero. in una eai re pte ples
indiūisioes relatio se cōpati resp̄ca
du diversoz. vt bo resp̄ca aial
resp̄ca rōalis. resp̄ca corpore aial.
corpis substantie t̄ entis t̄ respectu
suarum proprietatum passionuz. nō
autem sic de indiūisione absolute.

D 9

Impossibile est enīz aliquam rez habere plures indiuisiōes absolu tas q̄ vñā. q̄ est respectu vni² ad se. et nulla res resp̄cū sui ipsius h̄z plures indiuisiōes q̄ vñā l̄z respe ctu alioz h̄z plures sicut iā supra predixi. Dec Bonetus.

In̄cipit expositio quarti libri metaphysice.

St scien
tia que speculatur ens inquātuz ens et ea que huic in sunt p̄ se. in p̄cedenti libro P̄bus disputatiue p̄cessit d̄. his q̄ debet tñ hac scia considerari. hic incipit p̄cedere demonstratiue determinando vñatē questionā motaz. et q̄ p̄st us o3 cognoscere modū scie q̄ pro cedere in scia iō p̄io stabilit subie d̄ta h̄z scie d̄lēs q̄ est scētia que daz que versat circa ens inquātā z̄s. sic et circa b̄iectū q̄ huic insune p̄ se idest pprias eius passiōs. dicit at f̄m q̄ ens. q̄ scie alie q̄ sunt de entib̄ p̄icularib̄ cōsiderat q̄ daz de ente cōd̄ oia b̄iecta sciaruz sunt entia. nō tamē cōsiderat om̄es f̄m q̄ ens. I. f̄m rōnez entis in cōl s̄ f̄m q̄ bui² ens nāerus v̄ linea s̄ba corp̄ea vel b̄. Dicit at et que huic insunis per se et nō simplē que

buic insunt ad denotādūz q̄. s. ad scētiaz nō p̄inet cōsiderare d̄ his que p̄ accidēs insunt. s. suo b̄iecto s̄ solā de his q̄ p̄le insūt sibi. dicit enīz q̄ nulla alia scia t̄dat v̄l de ente. et q̄ ista scia h̄z cōsiderare p̄ ma p̄ncipia et p̄mas cas ut dicitur ē in p̄. que qdē sunt cāc entis. Ex quo p̄z q̄ ens inquātā ens ē subie d̄ta in h̄z li² metaphysice. q̄ illud est b̄iectū in scia cōp̄ncipia et p̄le pas siōes q̄rūtur. Ad evidētiā hui² notādūz ē q̄ cā metaphysica sit scia realis o3 q̄ b̄iectū ei² dicat vñā cōceptū realē cu; b̄iectū sit causa et mēsura scie. maioris at entitatis nō est effēct² q̄ sit causa. si igit scētia sit realis o3 q̄ b̄iectū sit qd̄ re ale. vñ sc̄i s̄or. et plato circūscrip̄ia op̄atōe intellectus cōueniat plus ad inuicē q̄ duo individua diversaz sp̄ez. est inq̄ eadē bānitas i am bob² nō qdē nāero alia est ei bu māitas nāero in sorte et platoe s̄z est eadē vñitate sibi ppria. Sunt duo aialia diversaz sp̄ez cōueniunt in rō. aialitatis non q̄ in eis sit vna aialitas vñitate nāerali v̄l specifica. sed vñitate sibi ppria sic suo mō dēns et creatura s̄ba et ac cōdēs cōueniunt in uno accepto rea li entis qui ē vñ in ipsis vñitate sibi ppria. cu; a pte rei plus cōve

niāt de² & creatura q̄ de² & nūbil
In p̄dcis āt l̄ sit aliq̄ silitudo est
tū magna disformitas.l̄ enī deus
& creatura cōueniāt in aliquo cōcē
piu ētis qui qđitatiē includit in cō
ceptu dei & creatur nō tū cōueniūt
in aliq̄ realitatē potētiāl & cōtahib
ili ad ipsa p̄ aliq̄s realitatēs seu
d̄rias sic cōueniūt sp̄es eiusdē gene
ris.cū enī de² sit simplex in eo nō
est ordo realitatū q̄rū vna contra
bat aliā. & hec ē vna rō q̄re de² n̄
est in genere fm Scō. vñ. dñs. p̄z̄
m̄ i h̄i 12. & p̄ dñs. tercij s̄n̄iax. re
alitas enī generis ē potētiāl ad re
alitatē d̄rie & p̄ ea cōtrabibilis. ut
bō & equ² cōueniūt in realitatē sia
litatis q̄ cōtrabit p̄ rōalitatē & tr
rōalitatē. p̄ cōceptū at entis nō itel
ligo adū cōcipiēdi vel intelligēdi
q̄ est in aia s̄blediue. ad² enīz cō
ipiēdi cā sit q̄das q̄litas de prima
sp̄e q̄litas nō ē trāscēdēs nec cōf
deo & crease.l̄ p̄ cōceptū ētis intel
ligo rōes formāle obiectiuā; entis
hoc ē ipsa qđitatiē ētis cōceptiblē
q̄ h̄i esse obiectie in intellectū. Esse
at in intellectū p̄t intelligi duplicitē
vno mō ut sp̄es & bitus qui s̄nt ob
iectie in aia. Alio mō obiectie & h̄
dupl̄. vno² bitus & p̄ qñ. s̄. ē b̄l
p̄ sp̄es manētes in intellectā immedia
te motiuā ad intellectōz. & sic obiect

cōceptiblē ē in aia an adū cōcipiē
di. alio² actualitē & fario p̄ta q̄i
jā monet & intelligit. & sic obiectū
cōceptū b̄z esse in aia. Ad p̄posi
tum dico q̄ cōceptus entis b̄z esse
obiectiuā in aia p̄mo mō & nō fo
mō. de ista matia dictū ē aliquālē
ter in 3° caplo in p̄ b̄u² & ad hoc
magis dicct in septio. Denī enī
dit Dñs quō metapbīc² b̄z con
siderare de s̄bstātis & accītib⁹.
qđ p̄bat p̄ hoc q̄ nō solū ad vñā
scīaz spectat cōsiderare d̄ bis que
dñs s̄n vñā.i. que vñiūocātur in
vno cōceptu.l̄ de bis que dīcaſ
ad vñuā.i. que cōueniāt in aliquo
analogō. ens autē l̄ nō dīcaſ equal
uōce de s̄ba & accītē. m̄ dīcaſ ana
logice. qđ p̄batur quia sicut san
tas dīcaſ de animali p̄ncipalib⁹. ga
aial est receptiū sanitatis & dīcaſ
de vñta q̄ ē signū sanitatis. & dīcaſ
de dīcta q̄ efficiſ sanitatis in aia
li. sic ens p̄ prius dīcaſ de substā
tia inquātuā; est ens per le. dīcaſ
dīcaſ de p̄prietatib⁹ substātis &
cīus accidēntib⁹ inquātuā habet ef
fe in alio. Tercio dīcaſ de genera
tione inquātuā est vīa ad esse.
quarto dīcaſ de corruptōe inquā
tuā est vīa in non esse. quinto de
p̄lūatōib⁹ & negatōib⁹ inquā
tuā priuant ipsum esse. vnde dīcaſ

Nud q̄ non est est nō ens. qđ non
estet nīl negatōl aliquo modo co-
respōderet esse. tale autē esse licet
forte non sit in re tamē ad mīnus
est in intellectu. quia ratio de ta-
libus negotiatur quasi de quibus
daz entib⁹. ⁊ ratio d̄ eis aliquid
affirmat ⁊ negat.

Ex verbis predictis Philoso-
phi potest ouri dubius an ens sit
vniuocuz. Pro cui⁹ discussione
primo recitabovnāz opiniōz. secō
do dicā aliter ad questionē. tercō
respōdebo ad argumēta cōtrarie
opinionis.

Quantū ad primū est vna opl-
no tenēs partez negatiuā que pro-
bat primo auditorate Ph̄i possi-
ta supra. s. q̄ ens dicit de entib⁹
sicut sanitas de vrina ⁊ animali ⁊
dieta. ⁊ sic est analogū. non est igl-
tur vniuocum. Preterea primo
ph̄ilicorū dicitur ⁊ est principiū
primuz procedendi contra Par-
menides ⁊ Mellissuz scilicet q̄ es
dicitur multipliciter. Item audi-
ritate Porpbirti dicentis quod
si quis omnia entia vocet equivo-
ce nuncupabit ea. Preterea ar-
guitur per ratōes primo sic. si ēs
ē vniuocuz ad omnia entia igitur
est genus. consequens est falsuz ⁊
contra Philosophuz tercio hui⁹

ergo ⁊ antecedēs. cōsequēcia pat̄z
quā t̄c ens diceretur in qr id de
pluribus differentib⁹ numero.
quod est proprius generis.

Confirmatur ratio quā si ens
est huiusmodi igitur predicat de
entib⁹ sub ratione alicuius vni
uersalis non differentie. quia non
pater in quale nec prop̄i⁹ nec ac-
cidētis. quia hec sunt extra essen-
tiam eorum de quibus predicar-
tur. non sic autē ens. nec pater ut
species. patet. ergo relinquit ut p̄
dicitur genus.

Preterea si ens ē vniuocuz ad de-
cem genera igitur descendit in illa
p̄ alijs differētias. sim ate. a. ⁊ b.
aut igr. a. ⁊ b. includūt ēs aut nō.
si sic igitur in conceptu cuiuslibet
generis generalissimi includit bis
ipsum ens. ⁊ p̄ consequens erit nu-
gatio. si non. igr. a. ⁊ b. non sunt
entia. ⁊ tunc non ens erit de intel-
lectu entis. quia. a. ⁊ b. includunt
in conceptibus decem generū que
sunt vera entia.

Preterea illa que sunt imme-
diate ⁊ totaliter sub extremis con-
tradictōis nihil est coe vniuocū l̄z
deus ⁊ creatura. Iba ⁊ accīs sunt
huiusmodi. q̄ sub istis extremis
scilicet depedere ⁊ non depende-
re causatuz ⁊ non causatuz esse ib-
alio ⁊ nō esse sub alio. pat̄z igit q̄

nihil est eis commune uniuocum. maior patet quia omnis conceptus est neuter illorum quibus est communis, sed nullus est conceptus neuter respectu contradictionis. sed est uerisimilior alter illorum. alioquin contradictione haberet medium.

Preterea que sunt primo diversa et se totis distincta in nullo conueniunt. sed deus et creatura sunt huiusmodi ergo id. maior est evidens sed minor probatur, quia alioquin deus haberet quo conueneret et quo differret. ita non esset simpliciter simplex.

Quantum ad secundum articulum est alia opinio doctoris subtilis Scoti quam teneo tanquam veram quod ens est commune uinorum cum deo et creature substantie et accidenti et generaliter omnibus entibus de quibus predicatur.

Ad cuius evidencias primo premitam uinaz divisionem. secundo ostendam triplicem conclusionem.

De primo est sciendum quod triplex est uinuocatio. quedam est uinuocatio physicalis. quedam logica. et quedam metaphysicalis. uinuocatio physicalis est ueritas naturae ex natura rei circumscripta omni operatione intellectus. De ista uinuocatio loquitur Philosophus. vñ physicaliorum quando dicit quod si spe

cie specialissima est propriæ uinuocatio et non in genere. quatenus species dicit uinaz natura non autem generalis. sed latet equivocationes in generalibus. genus autem dicit equivocum equiuocatōne opposita uinuocatiōne physicali eo quod non correspōdet sibi et in natura extra sed plus reg. Eius enim dicit in generibz latent equivocationes nihil aliud est dicere nisi quod quantitas generis incompleta includit in se diversas uinatuas specificas sive quidicati generis correspōderet aliqd ad extra cui correspōdent diverse uinatuas physicales. Uinuocatio logica est ueritas alicuius realitatis vel intentionis prime sub una intentione logicali concepte. verbigratia sub intentione generis vel difference vel alicuius alterius secundi intentionis locutus enim considerat huiusmodi secundas intentiones adiunctas primis. Ex quo scilicet correspōdit aliquod tractandum est propter uinuocatio logicalis. quod est nilla ha intentione in genere pura genere vel dicitur esse copiarum alicuius tractandeti et enim est genus. hoc est per se. aliqui in sibi specie fuisse intentione ueritatis quod est logica. et ha intentione. Secundo concludo correlante quod aliquid est uinuocum uinuocacione logica et equiuocum equiuocacione physicalia nec tamē hoc repugnat

Daret enim ex predictis quod genus est uniuocum uniuocatōe logica et equiuocum equiuocatōe phisica. Uniuocatio metaphysical est unitas alii tamen pīme intētois abstrahibilis a plū ribus per intellectum ex natura rei circa scripta quacūqz intētōe lectā vē logica. Et hoc modo trāscēdētibus non repugnat uniuocatio ut dicetur. Ex quo secundo correlarie quod aliquid est uniuocum uniuocatōne metaphysicali quod nō est uniuocum uniuocatōne phisicali p̄prie loquendo.

De secundo sit ista prima cōclusio. Ens sumptū cōiter nō est uniuocata omniū entib⁹ uniuocatōne phisicali. hoc patet. quod cōceptū ens nō correspōdet una natura in re. Que autem sit illa natura cui correspōdet talis uniuocatio sciendū est natura accipitur quatuor modis. Uno modo dicitur de illud quod nō est nihil. secundo modo quod est principiū motus et quietis. tertio modo accipitur natura per illo quod potest agere vel pati. quarto modo pro illo quod est informatum differentia specifica et essentialis. et forte dicitur unitas minor unitate numeri. Nam Euicenna dicit. Natura intendit speciem et producit individuum. et sic talis uniuocatio ostendatur ex propriis principiis intrin-

seis speciei. sed prout ista unitas corespōderet illi nature que potest agere vel pati tunc est unitas numeralis. quod nūbil aliud potest agere vel pati nisi individuum. cuius Phisus dicit actōes et passiōes sunt suppositiones primo metaphysice. Et hec est ratio quare Euicenna dicit in auctoritate predicā quod natura intendit spēs et p̄ducit individuum. quod solum individui est agere vel pati. Secunda conclusio sit ista. ens sumptū cōiter est vē uniuocum omnibus entib⁹ uniuocatōne logicali. hoc p̄prie dicit vna realitatē vel p̄pria intētōe cōceptū. sed in intētōe vñitatis quod ē intentō lectā ut p̄prie dicitur est. Tercia conclusio sit ista. ens cōit sūptū ē vere uniuocum omnibus entib⁹ uniuocatōne metaphysicali sic intelligēdo quod ens dicit aliquā vnuū cōceptū realē abstrabilē ab omnibus p̄cipiātōēs qđ dicitur. p̄t quā cōceptū ens ē p̄cēdabile de oī ēte vnuoce et realē et in qđ. huc ostendō sic. p̄mo auctoritate p̄bi in līa dicens quod ens dicitur multipliciter nō tñ equoce igr vnuoce. p̄bat enīa. quod equocū et uniuocuz sūt imediatā vē ex rōb⁹ cōceptū. vñ dicit doctor Scaliger. dis. 3. et vñ. primi sententiarū. analoguz non est medium inter equiuocum et uniuocuz cum sint immediata. ut patet ex rationibus coru. n.

omne ens analogus est equiuocum
vel uniuocum. unde quedam analogia sunt equiuocata ut animal est equiuocum et analogum ad animal vivum et ad animal piatum; quedam vero analogia sunt uniuocata ut ens est uniuocum ad deum et creaturam substantiam et accidentem ut ipse diffuse declarat secundum ubi supra. Ibi tamen sit analogum cum accidens beatum attributum ad substantialia et creatura ad deum.

Notandum quod duplex est equiuocum equiuocatum. scilicet casu et a consilio. et uocum a consilio est dictio plura eque prius significans ut canis equiuocum a consilio dicit analogum quod significat unum per compates ad aliud. ut animal significat animal piatum per compates ad animal vivum.

Ite arguo sic omnis intellectus certus de uno conceptu et dubius de duobus diversis in quibus iste certus quiditatis includit habet conceptum illud de quo est certus alius a conceptibus de quibus est dubius uniuocum. sed intellectus hominis potest esse certus de aliquo quod sit ens dividendo an sit deus vel creatura substantialia vel accidentis et sic de aliis in quibus ens vel conceptus quiditatis includit. sicut patet ergo conceptus entis est alius a conceptibus illis dubiis et uniuocatis illis ita quod ex se est neuter illorum. et includitur in

utroque ipso male probatur quia impossibile est eadem scriptum eidem intellectui et dubitum et certum fieri ut erit aliud et bene propositum. vel nullum et tunc non erit certitudo de aliquo conceptu. et igitur aliud et si generaliter includit in aliis leges quod non erit tantum aliud ibi etiam uniuocum illud minor probatur deinde ratio prior de deo et creatura. quod quidam probat hoc fuit certus quod poterat per prima esse ens. puta unum quod potuit ignorare esse primum. aliud aquam. quibus enim erat certus ignis et aqua esse ens erat tamen dubium an erat ens creatura vel icreatua. primum vel non primum probatio non ei erat certus quod est primum. quod tamen frustis certus de flo. falsum est non contingit. scire nec erat certus quod esset ens non primum. quia tamen non potuerunt unum. Secundo probat de substantia et accidente. quod probat diversi de differenti modo opinantur de laicis quorum ali potuerunt quod est accidentis ali quod est corpus et substantia. et ille qui potuerunt quod est substantia certus est quod est ens ibi non est certus quod est substantia. quod tamen est falso est certus. nec quod non est substantia quod oppositum potuerit. Tertie probat specialiter quod ens sit uniuocum ad substantiam et accidentem. sicut si ens non est uniuocum substantia et accidente. igitur intellectus non poterat certus scriptum generaliter de substantia. non est evidenter falsum ergo et aeneo. probatio certe substantia non immutat immediate intellectum ad intellectum sui cui non intellectum

gatur pro statu isto nisi p speciem
accidentis sensibilis. s; nullus con-
ceptus quiditatu; s;be pot haberi
p imutatōe; accidentis sensibilis ni-
si ille posset abstrahi a conceptu ac
cidētis. et iste necessario sic abstra-
ctus sit vniuersus alias no; eset ab
strabilis talis conceptus videretur
maxime esse conceptus entis quā
nullus aliis eset quiditatu;. ma-
ior patet. qz quicq; principaliter
et immediate imutat intellectū illi-
us absentia potest naturaliter ab
intellectu cognosci quādo no; imu-
tatur. vt patet secūdo de aia. qre
vīsus est perceptius tenebre quan-
do videlicet vīsui non est lux pre-
sens nec vīsus imutat. Igī si intel-
lectus noster naturaliter imutatur a
substantia immediate ad actū circa
spas sequeret q; quādo subtletia
non eset presens posset in sua ab-
sentia nālīt cognosci. et ita natura-
liter posset in hostia cōsacrata co-
gnosci non esse s;ba pñtemq; quod
est euidenter falsus. n;lo ergo conce-
ptus quiditatu; bētur de s;ba imme-
diata a s;ba causat s; tātū cāt; vī
abstract; pñio ab accīte. et tal no;
est nisi conceptus ētis.

Preterea
arguo sic ex autoritate Porphi-
rii. si q; oia entia ī. et suppono q;
oia īt sig; distributū tūc arguo
sic. quicq; distribuit est vniuersus

s; in predēcā autoritate porphirij
ens distribuit ergo ens ē vniuersus
ōia tā maior p; Arist. in libro
piarmias vbi dicit no; ois oratio
ē enūciatiua s; in qua verū vel sal-
lus est. p; hoc vult Arist. inuere q;
ex equocis non pot fieri ppositio
et p; īns tāminus equoc; non b; dī
stribut. maior p; Porphiriū cu; dī
dicir. Oia igit entia sic distribuit
p aliqua entitate in eis inclusa et
cois. igit entitas eis cois ē vniuersa.

Tercio rñdēdu; ē ad argumēta
alteri; opiniōis. Ad illud q;ti h;
qd; dī de sanitate dicēdū q; pbus
x; h; cōcedit ordinē eēntialē inter
spes emulde generis. qz ibi vult q;
in quol; genere ē vnu pma qd; est
mēsura alioz. mēsurata at h;nt or-
dinē eēntiale; ad mēsura; et tñ no;
obstare tali attributiōe n;lo negat
conceptū generis esse vnu cū pdicet
in qd; de plib; dñctibus spē. s. n.
geni; no; h; et vnu conceptū aliū a co-
ceptib; spēz n;lo conceptū generis
dicere de plibus s; qlib; de seip-
so. et sic idē predicare de eodez et
no; gen; de spē. Cōcedo igit q; ac-
cidēs h; attributōe eēntialē ad s;ba
statia et creatia ad deū. et p; īns ēs
ē analogō ad ea. cu; ista tñ analo-
gia stat vniuersatio metaphysical.
vnu s; attributio sola no; tollat vnu
tacē vniuersatis qre vnuitas attri-

butōis minor ē unitate vniuocatōis
minor ē unitas nō arguit maiorem
tū minor unitas pōt stare cūz maior
ri sic q̄ sūt vnu spē sūt vnu genere
lī unitas generis sit minor unitate
spēi. sūt in pposito dico q̄ lī unitas
attributis nō arguit unitates
vniuocatōis. nī cū unitate attribu
tōis bene stat unitas vniuocatōis
lī una nō sit alia formalis. q̄ sūt h̄
possūt solui os autoritates q̄ cēnt
fiende d̄ ista mā. hec sc̄o. dīs. 3^a.
7. viii^a. p̄mī smazz. Ad aliud de
p̄phicoz dicēdū q̄ p̄hs logē sūt
d̄ multiplicitate suppositoz q̄ non
repugnat vniuocatōi. vnde cū dīc
q̄ ens dī multipliciter nō intēdit q̄ di
cat equoce lī multiplī. i. de multis
ita q̄ vult dicere q̄ pcedēdū est
atra pmēdēz t̄ mellifluz ponētes
oia esse vnu ens ingrēdo de q̄ cēt
intelligunt. sic si dīcet q̄ oia effēt
vnū animal cōtra eos oī. diffingere
animal t̄ inq̄rere de quo animal intel
ligat vel q̄re oia cēt vnu bō vel
bō mōi. Vel pōt dīc q̄ ens dī
multiplī. i. ens ē de nūero illorū q̄
habēt plā inferiora sūt se. sic dīc
q̄ q̄litas ē de nūero eoz q̄ dicunt
multiplī. i. q̄ habēt supposita sub
se. Ad Dorphirium dīcitur
vno mō q̄ ipse allegat aliu3 si q̄
z̄. ita q̄ nō logē sūt opiniōz ppzī.

Vel pōt dīc q̄ logē sūt de equo
carō phisicali. Cōtra ipse fuit id
logic ergo logie loquit. Respon
deo multa dicōt in logica nō logi
ca. sic enī 2^a metaphysice dīc q̄ in
omni motu ē matia. hoc tamē ma
gis p̄tinet ad phisicū q̄ metaphysicū
cū. Ad primā rōe3 si ens ē vel
uocū igī est genus negat arg^a. q̄
arguit ab una causa vbitatis ad p
posito3 habētes p̄les causas que
regunt ad rōe3 generis tertio mō
dicāt ut in. 3^a b^a. Ad affirmati
onē de illis qnqz vllbus positis a
Dorphirio dicēdū q̄ ipse ordīat
librā suā ad p̄dicamenta Arist. Si
cū ipse met p̄mittit in p̄bēio suo.
loquit igī de illis vniatib^a q̄ alio
mō inveniūt in ordine p̄dicamen
tali. lī p̄tinet illa est aliud vrbile
qd̄ ē trascēdens qd̄ nō p̄tinet ad ali
ud p̄ntoz. l. ens. Lā igitur argui
tur q̄ non sunt entia. Dicēdū est
q̄ verū est formaliter. sed carmen
sunt entia essentialiter t̄ realiter.

Quod autem illud quod non
est ens formaliter dummodo sit
ens realiter sit de intellectu entis
nullum est inconveniens. sicut ra
tionale quod nō est animal forma
liter est de intellectu bonitatis qui
vere est animal.

Debet ens scire q̄ iter ens forma
liter & nūbil est dare mediū sic sūc
cōtrabētia entis & passiones entis
& ultime differētia & plura alia. m̄
iter ens realis & nūbil nō est dare
mediū. Ratio hui⁹ est. qz oē posī
tiū quod est extra nūbil est idem
enti realiter cū nō pōt esse abs⁹ eo
& idēptitas realis īnvestigat p̄ in
separatiōe; vni⁹ ab alio sicut distin
ctio realis p̄ vias separatiōis non m̄
formaliter. qz nulli est idez forma
liter nūl includat in eo in primo
mō dicēdi per se. & p̄ oī illis per
se directe cōtentis in decez primis
generibus.

Hd altiud de extremis cōtradi
ctōis aut intelligit q̄ ista sunt sūb ex
tremis cōtradicōis totaliter hoc
est precise quod ista sunt extrema
cōtradicōis tunc minor est falsa.
qz deus nō est pōse hoc quod nō
est esse ab altero. qz ista negatio
dicit etiā de chīmera sicut creatu
ra nō est precise ista nō necesse esse
qz hoc etiā cōpetit chīmere. s̄z taz
deus q̄ creatura tam substātia q̄
accidēs est aliquid cui cōpetit al
terū extreμū cōtradicōis. Si igit
tur accipias maiore. quibuscunq;
autē coueniāt extrema cōtradicō
nis ipsa nō vnuocatur in aliquo
comuni. illa maior est falsa. quia
omnia diuidētia per se aliquod cō

mune sunt tabula. qz de ip̄is dīcūt
extrema cōtradicōis & tamē vni
vocatur in ip̄o dīcūlo comuni.
Similr in p̄posito deus & crea
ta substātia & accidēs p̄dicationē
cōtradicōis possunt recipere & ta
mē habēt aliquid substractū illis ex
tremis cōtradicōis ratōe cui⁹ pos
sunt habere aliqd comune.

Zid cui⁹ euidentia⁹ est notandū
q̄ quādo aliqua realitas intelligi
tur cuz sua mō intrinseco ille cōc
ptus nō est ita simp̄l simplex q̄
possit cōcipi illa realitas abs⁹ mo
do suo. sed tūc est cōceptus imp̄f
etus rei. pōt etiā cōcipi cuz modo
illo. & tūc est cōceptus p̄fectus ade
quatū illius rei. Exemplū si esset
albedo in tribus gradib⁹ inten
siōis positio etiam q̄ esset simplex
oī in re posset tamē cōcipi sub ra
tōe tante albedinis & tūc p̄fecte cō
cipere cōceptu adequato ip̄i rei
vel posset precise cōcipi sub ratōe
albedinis. & tūc cōcipetur cōceptus
imp̄fecto distiñcto a p̄fectō rei. cō
ceptus autē iste imp̄fect⁹ pōt esse
cois isti albedini & alij. Cōceptus
autē p̄prius nō esset cois. Sequi
tur igit̄ inter illa distiñctio illi⁹ de
quo accipit cōcept⁹ p̄prius & illi⁹
us de quo accipit cōceptus cois.
vt distiñctio realitatis & realitatis
sed ut distiñctio realitatis & modi

intrinseci eiusdem realitatis, que di
stinctio sufficit ad habendū conce
ptū pfectū vel imperfectū de eodē
quorum imperfectus sit cōmūnis et p
fectus sit proprius. Ad propositū
cōceptū entis cois deo et creature
descēdit in cōceptū dei et creature
nō p altā et alia realitatē sūt mo
dos intrinsecos ut dicit Scotus

viii^a. dis. primi līniāz alteri^b et al
terius. s. p finitū et infinitū, ita q̄ si
cūt conceptus albedinis abstrahit
a tanto et a tāto gradu pars albe
dinis. et est conceptus imperfectus
et inadequatus huic vel illi albe
dini. ita cūtā cōceptus entis respe
ctu dei et creature. de^c sūt et crea
tū sunt se totis distinda in realitate
et in cōceptu reali pfecto et adeqto
realitati cuiuslibet. sed hoc nō ob
stante conueniunt in aliquo concep
tu reali imperfecto et inadequato
realitati cuiusmodi est cōceptū en
tis qui ut sic abstrahit ab omni mō
intrinseco realitatis dei et creatur
qui sunt finitū et infinitū. Unū cōce
ptus entis formaliter non est finitus
ne et infinitus positivē. sed cōmūnis
utriq; abstrahit ab utroq;

Notādūz autē q̄ licet sic vniuo
cūt omib; entis m̄ cōceptibus
simpli et simplicib; cuiusmodi sunt
passiones entis et uite dñe de qb;
ens p̄dicat i quid ut dicit dōctor

subtilis dis. tercia p̄mī līniāz.

Līrica qđ notādūz est fm cua
dez dōctorē ibidē q̄ aliud est vni
uocā esse et aliud vnuoce p̄dicari
Uniuocā esse dicit cūt cōceptus
in se est vñ^c. q̄ hoc mō ens et vni
uocā omnib; suis passiōib; et ul
timis differētis. et dōcē p̄mī ge
neribus. Uniuoce vero p̄dicari
est quādo ratio seu diffiūltiō p̄re
dicati includitār in ratione suble
di isto mō. igīt ens dicit vnuoce
de omnib; p̄ le d̄tēdē cōntis in
p̄mīs generibus. quia vides in
illis includitār in p̄io modo dēcēdī
per se. Notādūz etiā q̄ ut di
cit idē dōctor tercia qđ quolibet
rōz. ens vel res p̄t accipi duplē
Uno mō. s. p̄t est cōtē oī etiā rea
li quod nō ē fabicatū p̄ opatōz in
reflectus. et sic est vnuocum. alio
mō cōmūni p̄t se expēdit ad dē
positū quod nō est abil. et sic est
cōmūne cūtā in aia et extra animā
et hoc modo nō est vnuocuz s̄t est
equiuocā. vi enī dicit idē dōctor
dis. xix^a. primi līniāz. Enti reali
et enti rōis abil est cōmūne vnuo
cūt. q̄ ei qđ est simpli tale et fm
quid tale abilē cōmūne vnuocū.
ens igīt in illa significatiō nō dīc
vnu cōceptū cōtē. sed sola vox est
cōmūnis.

Notādūz vno q̄ p̄ ens rōis nou

E

intelligo ens rōis quod h3 esse in
aia subiectiue ut spēs actus et ha-
bitus . qz talia sunt vere entia rea-
lia de genere qualitatis . nec qz est
en intellectu obiectie . qz sic oē vle est
in aia . vt hūanitas quādo cognoscit
scit ab anima tūc pducit in esse cog-
nitio . et illud esse cognituz vocatur
esse obiectie in aia non qz hūanitas
sit fabricata ab aia . qz qditas ē q-
ditas anteqz sit cognoscibilis et an-
teqz cognoscat . qz qz qditas est qui-
ditas hoc h3 de se in primo mo . et
qz sit cognoscibilis hoc h3 de se in se-
cundo mo . et qz sit ens cognituz siue
ens qd ab intellectu cognoscit hoc
h3 ab aia . sed p ens rōis intelligo
respectū rōis . vt est esse cognitum
qd dicit respectū rōis obiecti vi
cogniti ad intellectū . et similiter tale
dicit respectū obiecti ad voluntatē

Item secunde intentiōes sunt respe-
ctus rationis qui habet esse p intell-
lectū compari magis cōe ad mi-
cōmune . sīt̄ dextrā vel sinistrā in
colūpnā dicit respectū rōis causa-
tuz p intellectū compariē colūpnaz
ad dextrā vel sinistrā in aiali . vñ
secunduz doctorem subtiles in qr-
to sententiārū distinzione prima
questiōne secunda . ens rationis nō
sumitur p primo considerato . ad
quod considerādū mouet primo
anima a re extra siue p eo quod

habet esse in intellectu obiectie vel
subiectiue . sed ens rōis est ipsa
relatio rōis siue comparatio qua
anima compari vnu3 consideratū
ad aliud vt dextrā in colūna est ip-
sa comparatio qua intellectus copat
colūpnaz ad dextrā in aiali . hui⁹
modi autē relatio habet tantū ēe
siu intellectu obiectiue . eadē enī in
tellectiōe intelligatur relatio ratio-
nis et in esse ponitur . vnde suū ēe
est suū concipi . nec enim habet ali-
quod esse nūi in concipi vel intel-
ligi . et sic patet qz est ens sūm quid.

Item sciendū secunduz cundē
doctores . xlvi . dis . primi siuārū qz
relatio rōis sumitur dupliciter iā
licet stricte et large . Relatio rōis
stricte sumpt̄ et illa que habet ēe
p opatōz intellectūs . large vno relatio
rationis dicitur que habet esse p
actū comparatiū cūiuscunque
potētiē collatiue . Omnis enī po-
tentia que potest habere actū cir-
ca obiectū existens non ut existens
est . et illud obiectū potest actu suo
compari ad aliud ad quod tale
obiectuz non comparatur ex natu-
ra rei potest in obiecto . vt obiectū
est causare relationē rationis ipsi⁹
ad aliud . que quidez non ē realis
quia non est ex natura obiecti in
se . nec tamen est stricte rationis .
quia non semp̄ ista comparatio ē

vel intellectus . potest enim voluntas utens aliquo bono ad finem causare in illo obiecto relationem rationis ad illuz finem.

Et notandum est entia rationis videlicet est non solum habent fabricari ab actu intellectus sed etiam habent fabricari a virtute imaginativa seu fantastica vel a voluntate . Exempli imaginor auximinoz et argento et motu iaz per virtutem imaginativam seu fantasticae cōpono monitem cum auro et facio modum aureum iam notum est quod talis mons aureus non est in rerum natura sed est figuratus compostum ex virtute fantastica et per consequens est ens rationis . Sic etiam contingit per eandem virtutem fantastica componere castra in alemania et in anglia tanquez entia rationis . Et si queris quare mons est ens et aureus est ens . Respondeatur quia sunt in rerum natura .

Sed quādū queritur quare mons aureus est ens , respondet non quod est in rerum natura . sed ideo est ēs quia haberet aliquas similitudines eius auro et eius monet que sunt vere entia et in rerum natura . Vnde opinione doctoris subtilis Scoti de vniuocatione entis teneo tanquam

veram .

Dona tibi etiam viaz aliam de vniuocatione entis aliaz a p̄ma que est via magistri Nicolai Boneti . et est talis . ens dupliciter potest sumi . uno modo scilicet prout est nomine impositus ad significandum omne positivum id est prout significat omne illud quod non est nihil sine ens reale sive ens rationis sive directe in genere sive inducit sive extra genus , et isto modo acceptus nec est vniuocum sed equivoicum . probatur hoc sic . cum primo ratione vniuocuz dicit vnam quiditatez vel naturam contrabibilem per differentias essentiales vel individuales ad sua supposita et inferiora . sed ens ut sic acceptum non est vniuocum . tamen tunc et malorum partem per Christum in exp̄dicacione . minor per batum . cum primo quod ens ut sic non dicit vnam quiditatez sed quodammodo infinitas quiditates . tunc secundo quod nihil contrabibilis scilicet . cum igitur illae differentiae per quas ens debeat contrabili significari id est quod ens ut sic acceptum licet non contrabibiliter igitur aliquid contraberet scilicet et contraheretur etiam ad scilicet quod est omnino inconveniens dicere

E 2

Tum tertio qz dē cōtrabēs d3 esse extra rationēs contrabiblēs. que re nūbil cōtrabit seip̄us. sed nūbil est extra rationēs sic accepti. sicut ens ut sic acceptu3 non est contra biblē p aliquas differentialē vel nō dicit vna quiditatē cōtrabiblēm quod fuit probandum. et p sequēs sequit ex pōdīcī qz ens sic acceptu3 non est vniuocā sed equiuocā quod est intellectū. Et nota q enti in tali acceptōe nō cōueniunt illae passiōes. vnu3 verā bonā ratiō p̄prie passiōes quas Aristō. in qz eo metaphysice attribuit eadi inquātus ens. Rō b^o est. tu3 p̄prio qz me dūi in demonstratōe passiōis ē tāt̄ sp̄ia gōdīas ipsius. cns autēz ut dī dūi est in tali acceptōe nō habet vna quiditatē sed quali infinitas ergo zc. tum secundo quia p̄pria passiō exī a determinata quiditatē habet dī. sed ens ut sic non habet determinataz quiditatēz. igit̄ ens ut sic nō habet quod fieret mediū dōmostrandī passiōis de eo igit̄ zc. Alio mō accip̄t̄ ens prout est nomen impositū nō ad significādū om̄ positiū sed prout importat alio quiditatē vnam diffundāz. contra alias quiditatēs determinabiles et determinatēs contrabiblē tamē ad eas dīas cōntiiales. vel p vna cōntiialez alia materiales. et ens ut

sic acceptu3 est vniuocā deo et creare libe et accūti. et hoc p̄p dīfinitōz noīs vniuocī. vniuocā enīz ē nomē cōm̄ idē nomē et fm̄ ear dē rō. formalē d̄ p̄lūb̄ p̄dicabile. ens ut sic acceptu3 b̄ illas passiōes vnu. verū. bonu3. qz de eo dīr in secōdo mō dīcēdī p̄ le. elige quaz volueris p̄ma placet mībi.

Sequitur capitulū p̄ma.

bīqz autēz

Dic mīter pot P̄bus q̄ scia bīc p̄ncipalē cōsideratur de substantiā tali rōne. oīs scia q̄ est de p̄ibus que reducunt ad vnu p̄ma est p̄prie et p̄ncipalē d̄ illo p̄so ex quo alia depēdent et h̄ est vbiqz verā. sed ita ē bututimo dī. sed est hoc p̄ma inter oīa entia ergo p̄ma p̄bus qui cōsiderat oīa entia dī p̄ncipalē cōsiderare p̄ncipia et causas libaz.

Nōsequēt̄ oīdī P̄bs q̄ ad bāc scia3 sp̄ctat̄ detinare d̄ vno et de sp̄ctus vnu cōm̄ ens et vnu significat̄ cōdēz naturā. qd̄ p̄bar qz illa q̄ nō separat̄ in generatōe et cōse ruptōe significat̄ cōdēz naturāz re alio. si ens et vniuocī b̄ mō. si enīz generat̄ ens generalē vnu. et si correspōd̄ ens corespond̄ vnu igit̄. Et ac vnu qd̄ ē indicat̄ a le et dāsum ab alio. dī et q̄ cō significat̄ cōdēz

naturā quos sunt vni^{us} tot entis si
cum eis substantia quædam et sic de
alijs que sunt pars entis. sic idem
equale et simile sunt partes vnu^{us}.
Nam id est vnu^{us} in sua similitudine est
vnu^{us} in qualitate. equale vnu^{us}
in quantitate. et sicut in alijs pars
entis possunt sumi alie pars vnu^{us}
si sunt no[n] imposita. sicut igit^e ad
vnu^{us} scie^{ntia} spectat considerare om
ibus partibus entis suple fuit ratio
entis. et no[n] fuit ratio p[ro]p[ri]tas. sic est
de partibus vnu^{us}.

Circa predicta posset dubitari
an eis et vnu^{us} significat eundem
naturam. et videtur quod non. quod si sic
figitur illa erit vera. vnu^{us} est natura
eis. ceteraque est fallax igit^e et alijs.
fallax est p[ro]p[ri]as p[ar]tibus p[er]fectis
vbi dicitur. improbat Darmati
de[re]s qui posuit naturam vnu^{us} esse
p[er]f[ect]io. sive quædo aliquip[er]f[ect]io
est de aliquo concreto p[er]fecto
de eo cu[m] dicitur expeditio. sicut si
bono est r[ati]onab[il]e loquitur q[uod] tam
bono est r[ati]onabile.

Dicereca dicitur no[n] significat
eundem naturam cu[m] dicitur li vnu^{us}
determinata. et ergo non significat
eundem naturam ceteraque. p[er]fectio me
litas q[uod] dicit oppositum. q[uod] sic con
cunctis ex quo opponit ceteraque
si no[n] participat dicitur. si enim re
sonabile dicere eundem naturam cu[m]

alijs irrationali no[n] participet etiam
Sic ut significatio cu[m] vnu^{us} et natura
dicitur eas. si vnu^{us} significat eundem
naturam q[uod] est eundem determinata
est no[n] est. et sic vnu^{us} et nat
ura no[n] est de illa causa. sed vnu^{us} est
determinata generis no[n] est de illa causa
et vnu^{us} no[n] significat eundem naturam
p[er]fectio alius. quia cu[m] pars est
vel species sunt determinatae genera
rie ipse est genus determinatum. Et de
p[er]fecto vnu^{us} fuit generis determinatus. I.
determinatio filiationis et definitio q[uod] est
genere relationis. E[st] dicitur p[er]fectio
in illa. In illa q[uod] sic possumus. p[er]fectio
quod est op[er]io p[er]ficitur. Non impedit
no[n] apparet. tercio ad quatuor alii
dicunt. Quatuor vel p[er]fectio filia
de q[uod] est vnu^{us} op[er]io dicitur. q[uod] hoc in eis
bus dicitur. p[er]fectio est q[uod] est vnu^{us} p[er]
cet de aliis. sicut est q[uod] est filius de
matre. tertius est q[uod] vnu^{us} est determinata
generis. Et de genere determinato. Et p[er]
alio est determinata q[uod] est. et superdictum
vel dicitur alio vero. q[uod] fuit p[er]fectio q[uod]
si sic dicitur vnu^{us} est vnu^{us} magis.
q[uod] filius est. sicut p[er]fectio q[uod] n[on] est
bis dicitur. Tertius p[er]fectio q[uod] est
filius. Et alio est determinata ex
vnu^{us} est q[uod] est genere determinato.
sequitur quod est p[er]fectio determinata ex
vnu^{us} est q[uod] est de genere determinato.
sic no[n] est determinata q[uod] est de genere
determinato q[uod] est de genere determinato
q[uod] est determinata generis est alter

tibile cā être cū sit transcendens.

Quād ad 2º articulū arguit
contra Etiūc. p̄mō sic contra p̄z
mū dicitur. cu; enī dicit q̄ ens 1
vn̄s p̄dīcat de oībus. quero an p̄
dicētur vniiformiter an nō. sed dīf
formiter nō vniiformiter. q̄re vn̄us
p̄dīcat denoīatiue cā sūc passio en
tis. ens autē p̄dīcat quidīatiue l3
forlān posīt; alīqñ denoīatiue p̄dī
carī. sī dicas q̄ p̄dīcatur dīfɔrmī
ter sic intelligēdo q̄ ens p̄dīcatur
de oībus id est de plurib⁹ ḡdīcati
ue p̄dīcat. vna vero denoīatiue.

Contra primā instat et arguit
quod ens non potest generalitate de omnibus
differētias, quod potest sic sicut due
differētias, scilicet a. et b. non sic, vel a. et
b. includunt generalitatem ens vel non.
Si non habet propositum quod ens non
potest generalitate de eis in quidlibet. si vero in
cunctis aliis ipius ens cum non situr omnino
non id est inter se habebit in quo conve-
niens et in quo differens. Igittu. a. et b.
non erunt prioriter diversa nec ultime dif-
ferētias sed differētias, et aliud id est
entia. Igittu. differētias aliis differētias
sunt iste. c. et d. arguit de istis sicut
de prioribus quod includunt ens quidli-
tatem vel non. sic procedendo uerum erit
propositus in infinitū in definiens. Et illa
bit ad aliis oīo non includentes ens
quidicatio quod est propositum. et illa sole
erit ultima. Si autem loquitur Aut.

de p̄dicat̄e apte entis. I. q̄ p̄dica
tur ens q̄ditat̄ue uel denominative
de omnibus forte uerū dicit.

Lótra secundū dicitur argui sicut
qcāq; sūt idē realē dicunt eādēz na-
turā. I. ens & unū. Nō dicitur & p̄p̄ia
passio sūt idē realit̄ ergo it̄. p̄ba-
to mōtis. illa quoq; separatio indu-
dit contradictionē sūt idē realit̄. I. ens
& unū. Nō dicitur & passio sūt b̄modi
ergo it̄. maior patr. q̄ ex separatiō
mutua aliquoq; p̄bat eoz distin-
ctio realis. als contingēt idē simili-
tē & nō est qd̄ ē oppoſit̄ p̄mī p̄z
cīpi. ita eoz ex ipsa separatiō aliiq;
ruz p̄bat eoz idēitas real. mīnoz
p̄z ex p̄cedēti caplo. q̄ sequēt̄ le
in generatōe & corrūptōe. Probo
et alit̄ d̄ oī p̄p̄ia passiōe. nā si p̄
p̄ia passio est separabil a fīcio rōc
tēs; contingēt. & p̄ cōs̄ cō sc̄ia sūt
d̄ accēs̄ actio dem̄atōis cōcluēs
passiōis d̄ fīcio nō erit sc̄ia qd̄ est
mālificē falliuz. Lótra tertium
dāct̄ arguit. Iba est p̄or oī accēs̄
septiō metapbice. I. p̄t̄ i suo po-
ri ē cognosciblē sine posteriori igno-
rābā in suo pācozī potū icelliḡ sine
cōtitate & icelliḡ sic uas indicatōla
i se & dīsa a quōs alio. dali ḡ uas
ē sine cōtitate & sic nō erit d̄ ge-
nere cōtitatis. Tē nulluz trācē-
dēs ē dēfīniati generis. I. unuz est
aliquoq; māscēdēs cō dīra cō eate.

5° n̄ erit alic⁹ generis determinati.

Quanto ad tertium articulū est
alia opio libellis dodocis Scoti.
Ad h̄c evidētia; sic p̄cēdē. p̄o p̄
mittā aliq̄ diffūctōe. s̄o cōndē alii
q̄s cōclūēs. De p̄io s̄i illa p̄ia dī
stūctio q̄ vna dī duplī. quodda; ē
vna qđ ē p̄cipiū nōc̄r. quodda;
est vna qđ cōvertit cū ente. p̄tētā
vna ē de genere q̄tūtā. f̄m vna
est trāscendētā. p̄f̄m nōc̄r̄ cōnt̄r ex
diuītōe p̄tētā. s̄o ē cōnt̄r ex dī
uītōe cōnt̄rā. p̄cipiū f̄m nōc̄r̄
ē vna de genere q̄tūtā p̄cipiū
secōdī nōc̄r̄ ē vna trāscendētā qđ ē
uītōe cū ente. s̄o p̄f̄m nōc̄r̄ c̄t
quāt̄. sc̄ds vero ē q̄tūtātū.

Tertia dīstūctio s̄i illa q̄ vna
qđ cū ente cōvertit c̄f̄ duplī. vno
dīc̄t large & simp̄l̄. s̄o mō op
ponit mōtiūdīnā & s̄i nō ē p̄f̄sio
entis s̄i dīstūctā & ē cōvertibl̄ cū;
ente nō simp̄l̄ s̄i s̄i dī tūtōe.

De secōdī & tertio articulo s̄i
illa p̄ia cōclūē. s̄i vna nō dīc̄t
cōndē naturā cōdibl̄ s̄i vna; acci
p̄t̄ p̄p̄is f̄nt̄ & f̄m qđ. s̄o ē ac
cipiū cōnt̄r & simp̄l̄ s̄i ente & vna
dīc̄t cōndē naturā cōdibl̄ p̄ia
q̄s cōclūē p̄bet s̄i. q̄ s̄i & vna

s̄i acceptū dīc̄t cōndē nōc̄r̄ cōdibl̄
dī q̄oq̄s p̄dīc̄t vnde rēsp̄ndit
s̄i ene p̄dīc̄t de mōtiūdīnā tūtōe
s̄i vna qđ ē fāl̄s̄i loquidē s̄i vna
s̄i accepto. s̄i p̄s cōdibl̄ p̄s
q̄s de q̄oq̄s p̄dīc̄t ene & vna;
simp̄l̄ & large fāl̄s̄i. s̄o mō
mōtiūdīnā s̄i vna; s̄i ene s̄i ene.

Secunda cōclūē s̄i bēt. s̄i ene
& vna; nō dīc̄t cōndē naturā qđ
dīc̄t & fōmēt̄ & cōdibl̄ s̄i. s̄i ene
p̄io qđa cū; mōtiūdī dīc̄t s̄i ene
vna; s̄i s̄i qđ ene & vna; nō p̄dīc̄t
cōnt̄r de fāl̄s̄i s̄i qđ. tūtōe s̄i ene
dīc̄t cōndē naturā q̄tūtātū &
fōmēt̄. s̄i p̄s s̄i ene p̄dīc̄t q̄
en; vna; s̄i p̄f̄sio mōtiūdī p̄dīc̄t
de ente p̄ le fāl̄s̄i mōtiūdī s̄i ene
lo mō p̄dīc̄t s̄i vna; s̄i q̄dīc̄t.
q̄s f̄m Dīm p̄io p̄tētā. p̄dī
cōclūē p̄ le ad cōnt̄rātūf̄ s̄i. q̄dī
vna; mō p̄f̄sio s̄i ene s̄i
de; naturā en; ente q̄tūtātū &
fōmēt̄.

Tertia cōclūē s̄i illa ene & vna
dīc̄t cōndē naturā rēs̄l̄t̄ s̄i
gōt̄t̄ fōmēt̄ & fāl̄s̄i s̄i l̄ p̄c̄t
dīc̄t cōdibl̄. s̄o mōtiūdī p̄tētā
p̄ p̄l̄m in l̄f̄a c̄f̄ nō fāp̄m in q̄c̄t
rēs̄l̄ & cōnt̄rāt̄. s̄i q̄dīc̄t s̄i
cōdibl̄ in s̄i dīc̄t p̄dīc̄t s̄i &
nō p̄dīc̄t q̄dīc̄t s̄i fāl̄s̄i
de; vna; idēz rēs̄l̄t̄ & s̄i dīc̄t cō
de; naturā rēs̄l̄t̄.

Quarta cōclusio est ista vnu; quod est passio entis dicit forma litter aliquid positum p̄bat q̄ vnu; dicit p̄fectioe simpli. sed negatio non dicit p̄fectioe simpli de se. et formaliter. Igit̄ ipsu; vnu; nō dicit p̄ra negatioe. maior p̄. q̄ vnu; in quolibet est melius ipsu; q̄ nō ipsu;. **D**ic est autem Descriptio p̄fectioe simpli quā ponit Anselmus. et p̄pter hoc sūma vritas attribuit p̄mo enī cui nulla cōvenit tūpfectio minor et p̄tior q̄ p̄tūario ut sic bēt rōes mali et sūr negatio.

Sed cōtra ista arguit quidae; sic illud positum q̄ dicit p̄m leip. su; formaliter vnu; ut distinguat ab ente. vel est vnu; vel nō vnu; nō est dicendum q̄ nō vnu; Igit̄ est vnu; tūc vel est vnu; p̄fectio leipso vel aliq̄ alio. Si aliquo alio querat de illo et sic erit p̄ficius in infinito. Si leipso ergo sua vritas supera leipius; nō addit̄ ergo sūr dicas de ente q̄ le ipso p̄fectio est vnu;. et p̄tior vnu; ut formaliter distinguat ab ente non dicas aliquid p̄fectio. Terterea ens ut p̄m sua rōes formaliter dicitur ab uno vel est vnu; vel nō vnu;. et operari dicens q̄ sit vnu; aliquo p̄m sua rōes formaliter non distinguuntur ab aliquo tūc. ut p̄tua. Si interduces dicas aliquod p̄fectum querat de illo. et sic erit p̄fici-

sus in infinito. vel standum in hoc q̄ ens est leipso p̄fectio vnu;. Igit̄ vritas nō addit̄ supra ens aliqd positiu;. Respondeo. ad primā dico q̄ ista ratio peccat p̄ figure dīctōis fallaciōis mutādo quo in gd. quando enī dicas q̄ vnu; vel est vnu; leipso vel aliquo alio. Dico q̄ vnu; cum sit p̄ncipiū quo non debet dicit vnu; p̄m le. quia sic habet ratiōem quod sicut albedo nō est alba. sed est illud quo aliqd est albus. sic illud positiu; q̄ vnu; addit̄ supra enī. Secundū formaliter vnu; nec formaliter nō vnu;. sed est illud quo aliqd est vnu;. p̄tua enī inquitur est ens.

Ad secundū dico q̄ ens ut dīctū formaliter ab uno non est vnu; formaliter. nec nō vnu; formaliter ab utroq; Et tūc nō accipiat p̄fectio vel cōtra rōe. nō p̄fectio fōlē vel negative sicut cōceperat entis formaliter et p̄fectio. nec est finitus vel infinitus.

Ad rōes huius. ad p̄fectio nego cōsequētias. ad probationē dicas dūz q̄ nō repert̄ idem. bis annū nō. ip̄c cōdūcere reali factū dīctū p̄fectio et natura rei que tollit rugatioe. et ideo dicens ens vnu; non est rugatio. Ad secundū nego antecēdēs. et ad p̄ficiēs dico q̄ duplex est unum sicut

ex secunda distinctione patet. unum
quod est principis numeri causa
et ex divisione continui. illud utique est
de genere quantitatis. si dicitur uno
non loquitur pro inde. si de uno quod
est principio numeri causa et ex divisione
continui. si legitur infra. legit omnis
unitas est de genere quantitatis et talis
secunda distincione.

*Ad argumenta principalia legimus
vnde est talis ens concorditer occidit
percedit vnde proportionab. s. si contraria
mutantur. si particulariter particulariter. nam
cum vnde sit passio carnis vnde forma
liter accipitur hoc enim cum dicit quod hoc in
seruit contra Darmatides et Adelaidas
sunt prior publicorum dictadores qui per
merita poterint oia esse vnuus legatus
carum et particulariter simpliciter et summa
contra quem bene valeret ita proposicio
deo Dabo. sed ego sic ne posso.*

216 scolding Diomed q' vnu dī
ulicis sp̄tis cas est vnu fū quidē
7 Dacriūmāre. 7 de tali arguit re
tio de quo cōcōtus ē in p̄se adia
fione q' nō dēc̄ condī nō rē
uertibūr cū c̄te. sed hoc nō obtr̄
te vnu adūmāp̄lū sūmpl̄ quod est
pp̄p̄a p̄flio tali vnucoa tāct nō
des nōrē cōsideribūl̄ cas est.

**Ad secundum dictum; qd' vnu nou
est aliquo' genere definitio' cum
sit transformatio' ad pfectio' dicta
duo; qd' inde et' falso; it' est' simili**

7. equalit. dictar relações e violá-las;
també esse é o genere relações possíveis,
també accipi traidórum quaeque;
omne eae omni eam correspondet ut;
est idem vel discipulus, vel filius vel
discipulo, aquale vel troquale. Claude
inter plosas dicitas que nō sunt in
genere est idem plosas funditudo e qd
litas ut ostendit idem doctor. Seco
me dictabolo teris plosas fundit.

Ad cuius cūdētia sc̄dūz faciā
duz evadent dōct̄orū ubi h̄p̄as q̄
duplicē et quāntas. quādē ē q̄as
tias mōta. alia v̄o v̄t̄as vel per
sc̄dūz. p̄imā enīz est in genere q̄
tias. sc̄dūz v̄o ē tr̄nslatione c̄m.
cōp̄erat b̄is que nō fuit in genere.
sic duplēx ē cōfīt̄as. quādē ē d̄ ge
nere relatiōe. 1 fundamētū p̄or.
et quāntitas de genere quāntitas
1 de bac fūct̄igē serio p̄p̄et̄as
quāntitas. alia ē cōfīt̄as tr̄nsla
tione v̄ bac fundat̄ in genere v̄t̄as
1 regatur in d̄mūtū. bac s̄c̄or.
z. d̄m̄. p̄t̄as finēz.

Sie cintidias ár cintidias vóz
Dóttir bec quarto. L. q. in tindas
dias cintidias spci nō en tindas dia
des q. Zerillo. nō vult muiro cintid
cintidias fuxi tindadas cintidias fuxi
quia vóz cintidias bec per q. e
la posterioris habet cintidias pax fux
magia e mala" glicidias e impudicias
ne principis maura pax cintidias bec.

ut albedo int̄sa p̄fet̄ioꝝ est albe
dine remissa.

Sed Aристо. vult negare iter
individua ordinē c̄entalē qui tan
tuꝝ ē inter distinc̄ia p̄m specieꝝ. In
individuis igit̄ est ordo eminētie
sive p̄fectioꝝ nō tamē ē ordo depe
dētie essentialis illo mō quo p̄t
inter causas c̄entaliter ordinataſ
que quidē ſunt diuerſiaꝝ ſp̄c̄ꝝ.

Goniam

aut̄ vniuſo. Dic cōle
quēter oñdit Dibus
q̄ ad eandē ſciaꝝ p̄ti
net considerare oppoſita. ſicut ad
medicinā c̄iderat ſauum ⁊ egrū.
⁊ ad gramaticā cogruū ⁊ incogru
uꝝ. iſta aut̄ ſcientia c̄iderat vni
ſdeꝝ ſimile ⁊ equale noꝝ ē q̄ cōli
deret oppoſita. bis. f. multuꝝ alte
ruꝝ diuerſuꝝ diſſibile ⁊ ineq̄e ⁊ q̄
cuṇq; alia ſine reduc̄it ad iſta c̄
moi ē coṭrarietas. naꝝ coṭrarietas
eft quedam d̄ria eoꝝ q̄ maxie di
ſtant in eodē genere. ⁊ ſic eft q̄daꝝ
alteritas ſive diſſitas. Itē boc idē
p̄bat q̄ illi ſcie eft c̄iderare paſ
ſioꝝ t̄no. c̄ ū c̄iderare eno iç̄to
ens. ſed p̄dā oia ſunt p̄ ſe acciſia
ētis ⁊ vniꝝ. iſḡ c̄ideratio eoꝝ p̄
tinet ad p̄m p̄muꝝ. ⁊ p̄ eadē ſc̄eꝝ
ad eū p̄tinet ēt c̄iderare de p̄ou
⁊ p̄ ſteſtiori toto ⁊ p̄t. q̄ boc ſunt

acciſia entis inquātuꝝ ens. Dicit
Aristo. q̄ ad metaphysicā p̄tin̄ cō
ſiderat de negatōe ⁊ p̄uatōe cum
bēat deſiniare d̄ vno qđ gdē vni
d̄c̄ negatōe ⁊ p̄uatōe diſſioꝝ. Di
ſtinguit at̄ dupličē negatōe. q̄daꝝ ei
ē negatō ſimpl̄ ⁊ extra geꝝ p̄ quaſ
absolute d̄ q̄ boc nō eft illō. alia
ē negatō in genere p̄ quaſ aliqd ne
gat nō absolute ſi ſintra metas ali
cuſ generis ſic cec̄ d̄ quod nou
natū ū b̄re viſiuꝝ. vñ negatio extra
gen̄ p̄t viſificari taꝝ de ente q̄ de
nō ente quod non ē natū b̄re affir
matō; q̄ entis de ente quod ē na
tū b̄re ⁊ n̄ b̄z. vñ tā cb̄mera q̄ la
p̄is q̄ bō p̄t d̄ci nō viſidēs noſ ſuc
de p̄uatōe q̄ eft negatio in genere
q̄ nō oē nō viſidē ſoſ d̄ci cecum
ſi ſolū qđ eft apta natū b̄re viſiuꝝ.
ut aial. vñ oē aial inq̄pt̄ aial ē na
tū b̄re viſiuꝝ. Iſ nō oē aial inquāt̄
tale. i. ſb̄ rōe pp̄zia. ſic talpa inq̄
ptuꝝ talpa nō ē apta natū b̄re viſiuꝝ
ſi ſolū inq̄pt̄ aial. negatio at̄ que
impoſtar unū cuꝝ poat ſtieduꝝ nō
ē negatio extra gen̄ ſi in genere.
alſ nō eno poſſet d̄ci unū. impoſ
tar at̄ negatōe diuiſioꝝ nō q̄deꝝ q̄
titatiue cum iſta ſit deſiniſt̄ gene
ris. ſi diuiſioꝝ formalis que ſit p̄
oppoſita. c̄ p̄zia radix ē opio cō
tradictoria. nē illa diuiſionē ad iſ
uoꝝ q̄ ſic ſe habet q̄ boc non eft il

lid. Dicit autem quod ad me
taphicū p̄tinet cōsiderare de p̄l
mis principijs demotiois. Eius
rō est quod ad ipsius sp̄cias determina
re de ente in qua uarietate. babet
etiam determinare de his que in se
omnib⁹ curibus et nō solus aliqui
generi enti⁹. sed prima principia
sunt huiusmodi cū his visentur om
nes scientie p̄ticularē. q̄d ad ipsius
metaphicū p̄tinet tractare de his
mōi p̄mis principijs. b⁹ mōi s̄t p̄n⁹
nō p̄nt p̄ alia demotari cū sunt pro
positos p̄ se note. Pro quo sc̄i
dui⁹ q̄d p̄pōes p̄ se note sunt q̄ sta
ti⁹ nōn ē mis cognoscāt ut dī pri
mo posteriori⁹. Cōtingit at aliquā
pp̄oēs q̄dū in se est esse p̄ se notes
nō m̄t esse p̄ se nota oībus. q̄d vīde
lī ignorat diffiniōis. t̄bileti⁹ et predi
cati. vt Boen⁹ dīc̄ in lī⁹ de abdo
matib⁹ q̄dās sunt p̄ se nota sa
piēnt⁹ que nō sunt p̄ se nota oīb⁹.
Illa at sunt p̄le nota oīb⁹ quās
termini in cōcepto aīc̄ codē. boc
aut̄ sunt coia eo q̄dā cognitio et
comunib⁹ ad mīa⁹ coia procedit
vt dī p̄ p̄būkōz. Et tō idē pp̄oēs
sunt p̄ se nota p̄tia demotatiois p̄n⁹
q̄ coposat ex r̄mīo coib⁹ ut totū
p̄ se idē. sic dī totū ē mā⁹ sua p̄t.
q̄ vñi et idē sūt cōglia inter se sūt eq̄
lia. et sic dīc̄ alīs. et q̄d b⁹ mōi sunt
cōes ēmī p̄tia ad cōsideratiois me

taphici. tō b⁹ mōi p̄tia sūt de cī
cōsideratioe. dēmiat at ea p̄bas n̄
demōstrādo s̄t rōs tūniorū traden
do. ut qd̄ sūt totū et qd̄ p̄. boc aut̄
agnito vītas b⁹ mōi principijs ut
nota relinqt. dīc̄ at q̄d ad ipsū ma
xie p̄tia cōsiderare de p̄ principijs
lūmōfī ē idē sūt esse et nō ē. qd̄
ē certissimū et firmissimū. tū q̄d agn
tis terminis nōtē ē ipsū veire i mentē
sive cognoscā. tū q̄d nō ē cōducōale
nūbūl cī p̄cipiū sup̄ponit ad sui co
gnitōz nūl cognitōz ētūl. alia aut̄ p̄
sup̄ponit istō. h̄c cī nō p̄t cognos
sci totū et p̄ nūl ētē agnito sic nec
istō p̄cipiā. dīc̄ totū ē mā⁹ sua p̄t
ut nūl istō agnito q̄d b̄ exp̄p̄t ex ē
te. tū q̄d de b⁹ mōi p̄cipiō n̄ cōtā
git dubitare. lī. n. Eradic⁹ dīc̄
oppositū b⁹ p̄cipiā m̄t h̄c nō ē op̄
sat⁹. nō. n. nūcē ē q̄d q̄gōd aliq̄ dī
c̄t boc mētē cōp̄iat vel op̄sat. h̄c
n. Eradic⁹ cōsiderat idē c̄t labo
rare et nō laboresse nūbūl laboresse
s̄t q̄d ḡnūl. h̄c c̄t op̄sat⁹ c̄t idē c̄t
vīberari vel flagellare et nō vībera
re vīberar⁹ le nō mētēp̄sat⁹ et sic
de alijs. h̄c at cōra boc arguit q̄
vidēs cōtingit cōradūtōs op̄sat⁹.
q̄d cōtingit latē in vīl et ignorat
in p̄ticulari ex locando p̄tūmū.
s̄t p̄tare illud c̄t cōradūtōs
vīlē fūctū vi oīz mūlēs et c̄t fūctē

et aliquid non ergo sic. Rendeo cum dicitur quod contingit scire in vili ignorari in particulari. dicendum quod vera est quae noscimus illud particularē contineri sub vili. sed propter hoc non sciunt contradicitoria. non enim opinor contradicitoria nisi opinarer habeat mula contineri sub mula. et hoc autem facio ut supponam quod si opinarer habeat mula contineri sub mula impossibile esset ignorare habeat mula esse sterilem si habeat scientia de mula in universaliter.

Ulterius dicit Pba quod huius modi principium non potest demonstrari quod probat per hoc quod non omnia sunt demonstrabilia. si enim omnia demonstrari possunt cum id est per se ipsum; vel per aliud oportet vel esse circulare in demonstrationibus quod esse non potest. quod si id est notius et ignotius ut prius primo posteriorum. vel oportet percedere in infinitum. sed si in infinito procedere non possit demonstratio. quod quilibet actio demonstratis reddit certa per redundares ei in principiis demonstratis quod non possit si in infinito demonstratio in sursum procederet. prius ergo quod non omnia sunt demonstrabilia. si autem sunt alia non demonstrabilia huiusmodi est maxime primum principium. sed igitur huiusmodi non possit demonstrari primum quod non sit aliud principium eo notius. tamen potest huiusmodi principium probabili ostendendi ex datis et concessis ab his qui dicunt oppositum

huius principii primi quod non sunt notiora et simpliera huiusmodi principio. tamen finis quid facti notiora inveniuntur secundum ab his qui huius principio contradicunt. et huiusmodi arguit plus contra ponentes oppositum huiusmodi principii principij.

Queritur vero passim entis posse sint includi demonstrativa de ente. Ad eum respondet scilicet dicendum quod demonstratio est silogistica faciens scire ex primo posteriorum. hoc autem non intelligi de scia coir sapientia quod est apprehensio voluntatis qualitercumque se habentis. sed de scia proprie sapientia quod finis Scoti et plato poniuntur est cognitio certa ab aliis deceptio vel dubitatio de agnito necesse causa a causa evidente per discursum silogisticum. hoc appetit ex diffinitione scie per positionem. Est enim scire res per causam cognoscere et non contingere se alibi videtur. Et vero scia esse de necessitate non potest de contingentibus et coram impossibilibus non possit esse scia ut de physica. sed quod actio demonstratis non est videtur contingens sed necesse. de diligenter tamen ei potest formari necesse ratione. ad eum quod contingit dicunt necesse includi sic debere dicere ad hoc ut recte eliciat finis Scoti. ubi sapientia. unde igitur possit dari demonstrativa potest necesse includi quod ad hoc ut talis dato sit recta et quod deus per se non est alieno bono per deum vel pietatem et non propter inanem gloriam.

Notudus insup q̄ silogism⁹ d̄
mōstrati⁹ cōstat ex tri⁹ termi⁹
quoꝝ vn⁹ ē diffini⁹tū ali⁹ diffini⁹
tio.terci⁹ p̄pria passio ⁊ b⁹ ū po
tissima demīratōe. f. in demīratōe
ppter qd. ⁊ est hec ratio q̄ triplic⁹
est hēc mūs cōceptū de s̄biecto pas
siois. prim⁹ cōcept⁹ ē cōcept⁹ qui
dīctati⁹ s̄biecti⁹. ⁊ ē p̄m⁹ cōceptus
qui nobis aduenit de re. ⁊ ē conce
pus iudicati⁹. secundus cōceptus ē
de diffini⁹tōe s̄biecti⁹ pri⁹ ei cognoscē
scit res iudicanda q̄ dīcta. q̄ p
cedim⁹ ab impfēctioni ad pfēcti⁹
in cognoscēdo. ⁊ ille cōcept⁹ est cō
cept⁹ dīcti⁹. Terti⁹ cōceptus ē
cōceptus passiois. q̄ cōcept⁹ de se
cādo mō sunt p̄pzes cōceptus de p̄
mo mō. Insup sc̄iēdūz ē q̄ silogis
mus d̄mōstrati⁹ cōstat ex tri⁹
ppositorib⁹ factis ex illi tri⁹ tenu
nis. ⁊ si illi tres termi⁹ h̄t̄ le ū ce
dāre cognoscēdi sic illi tres ppōct
h̄t̄ le ū ordē. ita q̄ p̄p̄z p̄p̄z
est in qua p̄dīcat diffini⁹tōe de dif
finito. secunda i qua p̄dīcat passio
de diffini⁹tōe. tercias in q̄ p̄dīcatur
passio de subiecto diffini⁹tōe. ⁊ illi
ordo ē cōgruus. q̄ p̄dīcatio de p̄
mo mō p̄cedit p̄dīcatōz de secundo
mō. Exemplis ois bō est aīal rōna
le. de aīal rōnale est rībōle. Itaq̄
ois bō est rībōl. Ex quib⁹ p̄mo
p̄z q̄ ille silogism⁹ d̄mōstrati⁹

non est in prima figura, qz medius terminus non subiectus in materiali, qz p. dicatur non predicatus in minori qz subiectur ibi. Secundum pz qz sille ille non est in ha figura, qz medius non poterit in minori. qz in ha figura bis predicatus mediū, tunc pz qz sille ille non est in 3^a figura. qz in tertia figura bis subiectus medius terminus, retinetur ergo qz sic in quarta figura sille ille ppq gd denunciatur. et illa est in qz p. tertiis materialis est subiectus minoris. *Zelus scidens* qz demonstratio ppq gd est duplex. p. tertiis est qz p. diffinitione, ibi demonstratio per simile de subiecto. sicut p. in exposito. scidens vero ubi p. diffinitione subiecti de infra passio de aliquo cetero subiecto sic risibiliter de forte et placide. Ex quibus dictis dicuntur talis tunc qz passiones cutis ut vnde vera honestas non sit demonstrabilis de esse de infractione ppq gd. probat qz in de monstracione positivis qz p. diffinitione subiecti sit mediū, sed esse non b. dei finitio, qz non b. possit se et est sine plenitate simplex ergo sic. *Zelus scidens* qz duplex est demonstratio, qz sic duplex est demonstratio ppq quid sit dictum est p. tertiis qz p. passiones tunc subiectus demonstratio passio m. nota est subiecto. et h. iterum dicitur, vel iugis illa passio notior est p. tertiis vel posterior. si p. tertiis vocat demonstratio qz a posteriori, si posterioris tunc vocat de

moratio qz a posteriori. Demôstra-
tio quia secundo modo dicta ē qñ
p vnā passionem demôstrat alia
de alto cōtentis sub subiecto sic bo-
nū demôstrat de substâria que cō-
tinetur sub ente mediante vero. &
In illo silogismo demôstrativo. qz
mediū est passio siue sit prior siue
posterior. & ille silogism⁹ cōmunič
fit in p̄ia figura. Ex quib⁹ ell
citur talis cōclusio qz passiōes cōtis
sunt de nōstrabiles de ente demô-
stratōe quia. Exemplā vbi passio
entis notior est mediū ad probadū
passionē minus nota de subiecto.
vt arguiſ sic. omne vnū ē verū. &
ens est vnū. ergo & ens est verū.
omne verū est bonū. omne ens est
verū. ergo & ens est bonū. Exem-
pli vbi passio min⁹ nota est me-
diū ad probadū passionē magis
notarū de subiecto. omne bonū est
verū. omne ens est bonū. igit̄ om-
ne ens est verū. & sic sequit̄ qz iste
ppositōes. ens est vnū. ens ē verū.
ens est bonū sunt ppositōes imme-
diatae. quia p̄dicta non possunt de-
monstrari de subiecto a priori p-
pter quid non quare ens dicitur
vnū.

Ad cuius evidentiāz scienduz
qz vniquodqz quod in se est indi-
uisuz & diuisuz ab omni alio dici

tur vnū. cum igit̄ ens inquiāctus
ens sit prīmū in latitudine entium
& in se est indiuisuz & ab omni alio
diuisuz. quia nō est plures enti-
tes vel qdīates. igit̄ dī vnū & vni-
tas sibi attribuit̄ p p̄la passiōe
qz orī ex sua qdīate & pdicatur
de eo in secundo modo dicēdi per
se. Ex prediſis patet quid sic di-
cendus ad questionē ū.

Contra Pythagoraz insup ar-
guitur contra opinionē Pytago-
re qui ponebat oia que vident̄ ell
cui esse vera. ex qua positōe sequi-
tur cōtradicōta esse simul vera.
cōstat eni qz illi qui habet diuersas
opiniōes quorū quidaz sunt mētiē-
tes & quida verū dicentes opinant̄
sib⁹ inuicē opposita. si igit̄ omnia
qz apparēt sint vera opposita erāt
simul vera. Ita opinō que pot̄
omnia que apparent esse vera ex
hoc ortus habuit. qz de etiā sensi
bus inueniuntur cōtrarie opiniōes
diuersorū. illud eni quod aliquibus
videtur dulce alijs videt̄ amarū.
Similiter illud quod nūc videt̄
dulce alicui eidez videbitur ama-
rū alio tempore. nec videbat̄ ip̄is
qz possit̄ assignari ratio certa per
quaž fiat manifestu; que istarum
opinionum sū vera & que sit falsa
quia nō magis vna eardū videtur

vera vni q̄ altera alteri. et si oꝝ q̄
equiter sunt vere vel equiter sunt fal-
se. Et ideo dicit Democritus q̄ aut
nihil est determinate uero in rebus
aut si quid est uerum nō est nobis
manifestus. sed hoc ratio partu na-
lēt. q̄ enīz aliqua videntur amara
infirmis et dulcia sanis hoc est ga-
sani habet organa sensuū bene di-
sposita. et ideo species sensibilia
in eis reperiuntur prout sunt. et pro-
pter hoc uero est iudicium sanorum
de sensibilibus. organa uero infir-
morum sunt indisposita. unde non
conuenienter imutatur a sensibilibus.
et propter hoc eoz iudicium de eis
nō est certus ut par; et gustu cuius
organū est infectus. q̄ in infirmis
corruptis humoribus ea que sunt
boni saporis eis insipida uidetur.
Similiter etia uerum est iudicium
sensus in propinquū q̄ a remoto.
quod ideo est quia uirtus agens
quāto plus in remoto poterit
tanto eius effectus est debilitas. Ig-
nis enim minus calefacit q̄ distanti
q̄que propinqua sunt. sic color nō
ita pfecte imutas diaphanus in re-
moto sicut in propinquuo.

Arguit autem Hesito .contra
hanc opinionem sic. quia si omne
apparens sit verum nec aliquid
est uerum nisi ex hoc ipso q̄ est ap-

parente sensui uectepionis. res au-
tez ut sic non habebunt esse nisi p-
relationem ad sensuū vel opinionē
et sic omnia erat ad aliquid cum
esse eoz non est nisi per respectū
ad sensum vel opinionē et hoc au-
tem est manifeste fallitur.

Concludit consequenter Pbi
lo sophus quod cum impossibile
sit contradictria verificari de co-
dem respectu eiusdem manifestuū
est qđ nec contraria eidem inesse
posunt. quia in contrario alteruū
eorum non minus est. priuato q̄
in alijs oppositis. licet enim in co-
trario quodlibet illorū si aliquid
positiuū quod nō est in negatione
et affirmatio. priuato et habet.
alterū tamē eoz est imperfectū re-
spectu alterius. sicut nigruſ rēpē
et albi. et amaruſ respectu dulcis
sic habet priuatum quādas ad
fūndū. priuatio autem est aliquo
negatio. Sic igitur posset q̄-cōtra-
riuſ includit negationes priuato-
ris et per cōsequētis negationem. si
igitur impossibile est affirmare et
negare simul de eodem impossibili-
le est contraria simul inesse eidem
simpliciter. sed si ambo inesse hoc
erit secundū quid ex hoc quod cō-
tradiccio includitur in contradictione
et priuatione.

Et sic potest dicitur de relative op-
positis. sicut enim nigrum est non albus
ita filius non est pater ut sic. Dicit
consequenter Phbas quod sicut contradi-
ctoria non possunt esse simul vera
ita nihil potest esse medium inter con-
tradicitoria. sed de unoquocumque ne-
cessario est aut affirmari aut nega-
turi. Reprobatur autem Phbas in
hoc quarto opinione Eracitum ac
eius sequentiam ponentibus oia semper
esse in motu. et ideo nihil esse verum.
Pro qua opinione ad rancam deme-
tiarum venit quidam eius discipulus
nomine Eracillus quod opinatus est
quod non oportebat aliqd vere verbo
dicere. et ideo nihil esse verum. sed
ad exprimendum quod volebat mo-
uebar latitudinem. et ideo quia cre-
debat quod veritas rei quas volebat
enunciare prius transire quam oratio si-
naret. Predicte autem opinioneis eis
veneratur. quia nesciebant aliquas ra-
tiones sophisticas solvere. cum etiam
quia voluerunt babere rotes demon-
stratiuas ad omnia probanda et ma-
le cuius principiis demonstracionis sit
indemonstrabile. Finaliter probat
Phbas quod ad primum Phbem spectat
disputare contra negates principia
aliorum scientiarum. quod omnia principia
firmantur super illud quod affirmatio et
negatio non sunt vera de eodem sil.
et quod nihil est medium inter illa. illa

ante sunt propinquissima huic pbs
lophilopbie cuius sequatur rationes entis
quod est huius pbs subiectum.

Extra predicta possunt du-
bitari an inter contradic-
toria cadat medium. et
arguit quod sic. quod esse et non esse sunt
contradicitoria. sed inter esse et non
esse est medium. scilicet generatio ut dici-
tur secundum metaphysicam igitur hoc.
Præterea quanto extrema magis di-
stinctio sunt plena media inter ipsa.
Igitur si in infinito distinctio sunt infinita
media inter ipsa. sed contradic-
toria distinctio in infinito igitur inter con-
tradicitoria erit infinita media. per
habet modum. quod omni finito contin-
git intelligere maius. sed non contin-
git maiorem esse distinctiam quam illa que
est inter contradicitoria. quod quocumque
daret illa caderet sub contradictione
igit hoc. Præterea si inter contradic-
toria est medium per abnegationes virtutis
usque extremitatem. quod scitur cuius medietas
est alba et medietas nigra non est al-
bus nec nigrum. præterea si iter contradic-
toria non est aliquid medium igit
de quolibet est vera affirmatio vel
negatio. non videtur esse falsum. quod
ambae iste sunt false. omnis homo et
albus et omnis homo non est albus igit
et antecedens est fallax.

Contra est Philolophus in libro
Respondeo in libro a questione sic pro-

cedas. primo posas vno diffinitio
secundado dicis ad questiones.

Quoniam ad primū sit illa pri
ma diffinitio q̄ medius inter alij
posset esse duplex. vel fm formaz
vel fm subiectū. exemplū primum in
contrarijs mediatis. crocus est que
das forma media inter albus et nī
grus. ex plus secundū in privative
oppositis. lapis enī nec est exame
nec videns. primum medius partici
pas utrumq; extremitatē. secundū ad
dividit p abnegatione utrumq; ve
pater ex tezu hoc.

Quatum ad secundū dico illā
conclusioē q̄ contradicitoria nullo
modo habet mediū. hoc pōs sic.
quādūcūq; alij inest p̄le aliqd
eius oppositū nullo modo potest habi
tuisse nec p̄ se nec p̄ accidēs. illud
patet inducēdo. sed carere medio
inest contradicitoria p̄ se fm illud p̄bi
primo posterioꝝ. Contradicitoria est
oppositio cui⁹ fm se non est dare
mediū. ergo contradicitoria nullo
modo habet mediū.

Sed c̄tra istā diffinitioꝝ argui
tur q̄ non sit bene data. q̄ conve
nit contrarijs immediatio que fm se
non habet mediū. sicut fm forme
Respondeo q̄ diffinitio data est
multiplex; eo q̄ negatio potest cadere
sup ip̄ fm se vel p̄le ut sit negatio
privativæ. et tunc iustus est q̄ contra

dictio est oppositio cui ad inest p̄
se habere modū et sic nō accipitur
in bac diffinitioꝝ. vel p̄s adiutorio
ut. s. ip̄ se vel fm se cadiet super
negatione ut sit privatio negationis
et sic privatio affirmatur. et sic accipi
tur in istā diffinitioꝝ. Sed hanc enī
est q̄ contradictionē est oppositio cui
p̄ se inest non habere modū. et sic
nullo modo contradicitoria habere
mediū. ergo carere medio inest
cū per se. sed p̄s modo per per
schas negat. sic carere medio con
uenit contrarijs immediatis et prima
tiae oppositio quaece carere me
diū secundū formā. hoc tamē non
obstante habet mediū p̄ accidē
sū fm subiectū. nō carere medio nō
inest ei p̄ se. ut si p̄ se cadiet super
ip̄ non habere modū et sit privatio
negationis. et ideo non repugnat ei
habere modū per accidē modo
perceptioꝝ.

Tocādū enī q̄ de ratione con
tradictionis sunt duo. s. q̄ alterus
extremū nō posse et aliq; nec
farlo inest. contraria tamē immedia
ta licet fm subiectū aptū nō in
bebat vno; illap. s. q̄ aliq; inest ne
cessario non tamē habet aliq;. q̄
utrumq; cora; est aliq; posteriorū
Et p̄mū dico q̄ non esse po
test capi duplū. uno modo p̄ nos
est similiꝝ q̄. s. ē p̄tū nō. alio

modo pente imperfecto & p compa-
tēs ad ens pfectus respectu cui⁹ ē
in potestia dicis nō ens ut semē re-
spectu animalis ingenerādi pmo mō
esse & nō esse sunt cōtradictoria &
inter ipsa nullā est mediū. Secū-
do mō esse & nō esse nō sunt cōtra-
dictoria sed se habent sicut priua-
tio & habitus. & sic sunt termini ge-
neratōis. & isto mō bene est mediū
inter illa de quo nota ea que dōta
sunt quito phisicoz.

Ad secūdū; dīcēdū; q̄ duplex
est distātia. quedā dimensiua & q̄
daz pfectōis. prima distātia est p
prie dicta & est de genere quātis
tis. secūda est transumptie sumpta
& trāsferetur ad alia ut ad oppo-
sa. cum iūs dīcis q̄ quāto magis
extrema distāt tanto sune p̄la me-
dia inter illa. dīcēdū; est q̄ maior
est vera de distātia dimensiua. &
tūc minor est falsa. quia contradi-
ctoria non sic distānt. maior autē
est falsa de distātia pfectōis. qua-
re contraria imediatā matē distā-
tali distātia & tamen nullum ba-
bene mediū. cōtradictoria autē ba-
bene hanc distātiaz. q̄ vñs est p̄-
uatio alterius nō autē alia d̄ qua
procedit ratio.

Ad tertīū de scitu dicendum
est quod non est incōueniēs idem
scutu⁹ esse albus & non albū. quis

non est fm idez. vnum enī cōtradi-
ctoriu⁹ inest modo ex parte vna
& aliud ex alia. & ideo neutr⁹ inest
simpl⁹ sed vtrunc⁹ fm quid.

Contra quā tāc inter cōtradi-
ctoria erit sicut inter contraria imē
diara. Respōdeo in cōtrarijs imē
diatis datū est subiectū mediū cō
neutrū inest nec simpl⁹ nec fm qđ
lapis enī nec est san⁹ nec eger nō
sic de cōtradictorijs. alterū enim
necessario inest vel simpl⁹ vel fm
quid.

Ad vñim dīco q̄ cōtradic-
toria incomplexoꝝ alteru⁹ semp di-
citur de quocuq̄ dūmodo termi-
nis pro quo sumis nō accipias cō-
fuse & distributie. Ratio būi⁹ est
q̄ vñ vni supposito potest inesse
& alteri alterū. vnde neutra illarū
est vera omnis homo eti albus &
omnis homo nō est albus. Cōtra-
dictoria eti nō p̄dicātur de quoli-
bet cō reduplicate. vnde utraq̄
istartā est falsa homo inquātū hō
est albus & hō inquātū hō non ē al-
bus. q̄ tunc de necessitate hō esset
albus vel nō albus. Silt eti cōtra-
dictoria nō p̄dicātur p̄ se ut dīcis
Sco. r̄ dī. p̄m̄ fñiaꝝ. vtrac̄ enī
istaz ē falsa hō p̄ se ē albus. & hō
p̄ se nō est alb⁹. nec albedo nec eti
cōtradictoriū inest p̄ se homini.
Segnur text⁹ & imediate quellio.

7 illa est duplex. alia est contraria sicut
vitis affinitia et vitis negativa. alia
sobcontraria. alia contradictoria. alia
subalterna. 7 de illis testas per topico
rum. Oppositiō incompleta est formalē
repugnātia vel non idēpitas duo
rum per oppositōs contradicitorias; q̄
oppositio nō est relatio formalē nec
realis cū alterū ipsoꝝ eminor nō
sit in actu. nam relatio realis requi
rit extrema realia. alia igit̄ opposi
tiō incompleta est ē quadruplex. scilicet
relatio contraria pueria et contradi
ctoria. quare sufficiētia potest faci
beri. omnis oppositio aut ē entis ad
ens. aut entis ad non ens. si primo
modo sic est oppositio relatio ut da
plus diversitatem et sic est oppositio
contraria ut albedo. nigredo. horū
malū. Tercia est entis ad non ens. hoc est
duplex. vel aliud non ens est non ens simili
per vel ē non ens in genere vel per quod
libet modo sic est oppositio contradic
toria ut iest. Et quarto modo sic est oppo
sitio pueria ut in ceteritate et vīlū. et in vīle
huius. quanto bū dñe. pueria est negatio
in genere. negatio autem absolute est nega
tio ext. gen. qd. potest predicari tamen dñe ēte
qd. dñe ēte ut non homo. sed puerus est
negatio in genere qd negat aliquid infra
metas aliter generis. ut ceteritas ne
gat vīlū. et negatio hinc non ens
infra metas animalis. et tenetur
infra metas lucis.

Icitur autem
aliquæ alteri opponi qua
drupliciter. Utrum diuersio opposi
tōis sit bene data. et arguit qd non
tu3 primo qd omnis diuersio debet
esse bimēbris p̄ boetiu3 libro diuers
ionis. sed ista nō est huiusmodi qd
est quadrimēbris igit̄ ita tu3 secun
do quia oppositio priuatiua coinci
dit cū oppositioē contradicitoria. er
go diuersio non valet cū mēbra di
uisiōna nō debeant coincidere. an
p̄batur. qd in oppositione contradi
ctoria alterū mēbrum est non ens.
qd a priuatiōe in hītu3 impossibilē
est regressio. ergo et p̄x̄ p̄uatio
est nō ens simpliciter. qd nō ens actū et
nō ens potentia. nā si esset ens po
tentia possibilē esset regressio ergo
ita. tu3 3° priuatiua oppositio coin
cidit cu3 contraria. igit̄ p̄bas quā
contraria sunt que sub eodem genere
posita sunt et maxime ad se in se
distant. sed ceteras et visio que op
ponuntur priuatiue sunt sub eodem
genere posita. p3 qd fīm veritatis dici
tur quales et sic ut igit̄ quales est igit̄ in
oppoſitio ē Aristoteles. et p̄ dicamētis.
Trio questioē primo sciendus
qd oppositio est duplex scilicet co
plexa et incompleta. oppositio co
plexa est formalis repugnātia ali
quarē duarē p̄positionū ad int̄cē

Secundo notandum quod oppositio
relativa invenit realis extra alias;
etiam invenit in intellectu obiectum.
Exempli primi inter relationes re-
ales est oppositio relativa realis. quod
est fundamenatus extra alias licet est
oppositio relativa inter duas filia-
dines. et inter patrem et filios. Si
si fundamenatus vel terminus tantum
est esse in intellectu obiectum tunc
etiam talis oppositio est esse in intel-
lectu obiectum tamen.

Sed dices quid est ipsa relati-
ua oppositio. vel est ipsa relationes
quibus referatur fundamenatus et
terminus. ut oppositio relativa inter
patrem et filius si sit ipsa paternitas
et filiatus realiter et formaliter et subtil-
iter. vel est aliqua alia relatio quod
dicit oppositio relativa fundata su-
per paternitatem et filiatus; primo
modo videlicet concedenda. quod paternitas
et filiatus non sunt formaliter opposi-
tio. nec duo similitudines inter duo
alba. sed denominative dicuntur
ab oppositione relationis opponi re-
lativae. nec secundum videtur conce-
derenda. quia tunc esset processus
in infinitum in oppositionibus rela-
tionis. quia iste oppositio fundate
super paternitatem et filiationem
opponatur et tunc aliqua oppositi-
one opponatur. et tunc iste oppo-

tiones viterius aliqua oppositio
opponatur. Ita nos obiectibus
dico quod relative oppositiones sunt
fundate relationes super aliquas
relationes. sicut oppositio tunc pa-
ternitatem et filiationem super videlicet
fundatur et super reliquias termina-
tur. et quando nunc dicimus quod
sequitur processus in infinitum in
relativis oppositionibus.

Dico quod ille oppositiones no-
n opponuntur sicut nec contrarietas
contrariantur. sed sunt quo aliquid
sive relativa sive relationes forma
liter oppositorum relative sicut con-
trarietas sunt quibus aliquid for-
maliter oppositorum alteri contrarie-

Dico igitur quod dicitur est bene
data. quia est reducibilis ad bimé-
bris sicut aperui tibi.

Ad primi et secundi patet ex-
sufficiencia et ex necessitate primo mo-
do. Ad secundi dico quod ea
citas potest dupliciter considera-
ri. et secundus quod solum dicit
primitur et sic primitur oppo-
sitio videlicet non est in genere sed
est non enim in genere animalium ve-
patur. Altero modo secundus quod
dicit quandoque qualitatem secundum
quaes dicuntur quales. et sic contra-
ria est videlicet. et sic bene est in genere
secundum qualitatem. et sic per quales.

Circa oppositiones contrariae
est primo notandum quod oppositio
contraria accipiatur duplicitate. uno
modo large et sic quilibet opposi-
tio potest dici contraria oppositio.
Secundo modo strix scilicet talis
pro illa que est una species di-
stincta contra oppositionem relationem
privativam et contradictionem. et illa
que opponitur prius illarum oppositi-
onum dicitur contraria quocunque
sub eodem genere posita sunt et ma-
xime ad se invicem distinctae et una et
eides susceptibili viceversa insunt.
Ex ista descriptione babentur sex
condiciones ad hoc requisiitas quod alii
qua duo sunt contraria proprie-
tates. Prima conditio est quod illa quae sunt
contraria oportet quod distinguatur
specie. Secunda est quod sunt idem ge-
nere. et hoc tangitur cum dicitur con-
traria sunt que sub eodem genere
sunt. ut albedo et nigredo sunt distin-
ctae specie et idem genere scilicet co-
lorum. Ex quo inservit tale correlari-
us quod contrarietas est in aliis duo
que distinguuntur specie et sunt idem
genere. Tertia conditio est quod
oportet quod sunt positivas simpliciter
et per hoc differt ab oppositione
privativa et contradictione. quia
in oppositione privativa alterum
non est positivus simpliciter et tria
in oppositione contradictionis. et hoc

tangitur cum dicitur posita sunt.
Quarta conditio est quod oper-
at quod sunt maxime distantia in for-
ma sunt in differentia formalis et non
in distantia locali. sursum enim et
deorsum licet large possint dici con-
traria quia habent aliquas condi-
tiones requisiitas ad contrarietas
non tamen omnes non tamen
stricte. quae quidem sicut le habent
distantias localiter non tamen ha-
bent repugnacias formales. unde
idem corpus virtute diversa potest
esse sursum et deorsum. ut distale
declarat secundus distinctionis deca-
ma quarti sententiarius. sed inveni-
tur de distantia que dicit reper-
gantias formaliter ita scilicet quod
veniunt non sunt de essentia alterius.
et cujus ambo extrema sunt ex parte re-
cte et sub eodem genere idem no-
tatur maxima distantia. et hoc non
tangitur cum dicitur et maxime ad se
invicem distinctae. Quinta condi-
tio est quod contraria sunt circa
idem substantias. et veniunt non
opponitur et hoc tangitur cum dicitur
veniunt et eidem susceptibilis.

Sexta conditio est quod con-
traria mutuo se expellunt et non
possunt stare in eodem substantia seu
in eadem parte substantia sicut patet
et hoc tangitur cum dicitur viceversa
sunt.

Secundo notandus est q̄ con-
traria p̄prie & stricte sumpta sunt
In duplice differentia. ut patet in
textu idem in predicamentis Ari-
stotelis. Contrarioz autem que-
daz sunt mediata & quedaz imme-
diata. Contraria mediata sunt il-
la quoruz non est necessariū alterz
inesse subiecto. ut albedo & nige-
do. Stat enī hominē esse qui ne-
que erit albus neq; niger. quia po-
tēt esse medio colore coloratus.

Sed contra immediata sunt il-
la quoruz est necessariū alterum
borum inesse suo subiecto. ut san-
tas & egritudo. oportet enī homi-
nem esse sanum vel egrum & huius
modi.

Scindus est tamen quod me-
dium inter opposita potest intelli-
gi duplice ut dictuz est supra.
Uno modo secundū formas. alio
modo secunduz subiectū. Primo
modo reperitur mediū inter cōtra-
ria mediata. quia inter albedinez
& nigredinez est aliqua forma me-
dia puta rubedo & huiusmodi. &
tale mediū non reperitur inter cō-
traria immediata. Secundo mo-
do bene reperitur mediū inter cō-
traria immediata. quia lapis nec

est sanus nec est eger. & tamen nō
est aliqua forma media inter sanū
& egruz. talis enī medietas subie-
cti reperitur inter priuatiue oppo-
site. ut lapis nec est videntis nec ce-
sus. reperitur etiam inter relative
opposita. quia lapis nec est pater
nec filius. sed cōtradictorie oppo-
site non habebūt mediū subiecti
nec medium forme sicut patet de
ente & non ente. non enī potest da-
ri aliquid quod neq; sit ens neq;
non ens. & hoc est quod dicit Ari-
stoteles quarto metaphilice. Con-
tradiccio est oppositio cuius lecū-
duz se nō est dare mediū.

Cerca oppositionez pri-
uatiue est sciendum
quod priuatiue oppo-
site sunt illa que ha-
bent fieri circa idem subiectum or-
dine irregressibili & tempore de-
terminato a natura. vnde ab ha-
bitu est deuenire in priuationem
A priuatione autem in habitum
impossibilis est regressus. ut eccl-
ias & visus habet fieri circa idem
subiectū. & a visu contingit fieri mo-
tu in cecitatez sed non conuerso
per naturaz licet bene per miracu-
lus. Dicunt autem nocte tempore
determinato a natura. canis enī

ante nonus diem nec est vidēs nec cecus . quia ante illud tempus nō est aptus natus habere vīsus . et iō post illud tempus naturaliter vīder.

Vel aliter oppositio priuatiā est qua aliqua duo formaliter re pugnat quorum vnu se habet ut habitus aliud vero ut priuatio ilius sicut est inter cecitatem et vi sum.

Queritur vtrum a priuatione liceat ponere regressus . Et arguit q̄ sic primo per Aristotilem primo phisicorum dicentem quod transmutatio naturalis fit a priuatione in formaz . Nam qn̄ materia est in potentia ad aliquas formaz tunc materia dicitur priuata forma . sed habita illa forma nō priuatur ea . ergo et cetera .

Item secundo priuatio est carmenta forme cum aptitudine ad eandem . Igitur possibilis est regressus .

Item tertio dicit "Philosophus" quinto Phisicorum quod aliqua est mutatio a non subiecto in subiectu ; id est a priuatione in habitu

igitur iē.

In oppositio est Philosophus in littera et in postpredicamentis .

Tro questione sciendas quod priuatio capitur quadrupliciter . Primo quando aliquid priuatur aliquo quod non est naturam habere neque secundum actum neque secundum potentiam . et sic dicimus quod planta caret sensu id est nullo modo habet sensum . et ista dicitur priuatio multus improprie.

Secundo modo quando ali quid priuatur aliquo secundum actum quod tamen est aptum natum habere secundum potentiam . sed illa potentia variatur tripliciter . vel secundum genus vel secundum speciem . vel secundum individuum . talpa enim caret vīsu actiua litter habet tamen aptitudinem ad vīsum secundus genus . quia est in genere animali cui competit habere vīsum . sed secundum speciez et individuum caret vīsu tam actiua litter quam potentiam litter . quia non est nota habere vīsum secundum speciem . quia oppositionem constitue speciei talpe nec haec individuali est quodammodo proprium speciei talpe .

homo enī cecus caret vīsu actuali-
ter. habet tamē aptitudinē ad vi-
sus sīm genus & specie. sīm gen⁹ q:
est in genere animalis. sīm speciem q:
pprīd est spēi hūane quodāmodo
habere vīsu; sī caret potētia & ap-
titudine q̄tu; ad indiuiduū. quia
homo cec⁹ caret vīsu actualiter &
potētialiter sīm indiuiduū. q:
est natus h̄e vīsu; sī caret potētia &
aptitudine sīm indiuiduū ad
actū sīm habitu; & isto mō priua-
tio ponit in materia. Sī quādo
in eodē indiuiduo ponit priuatio
habitū alic⁹ sīm actū & potētia;
ut i boie ceco ponit priuatio vīsus
sīm actū & potētia; tunc a priua-
tio in habitū impossiblē est regres-
sio. sed quando ponit priuatio alic⁹
habitū sīm actū in uno indi-
viduo. habet tamē aptitudinē ad
alic⁹ sīm potētia tūc pō fieri regres-
sio. & d̄ illa logitur Aristō. in libro
physicorū. de alia loquit̄ in p̄dēca
mētis. Tercio mō accipit̄ priuato
qñ aliquid p̄ violētia; ipedit̄ ab ali-
quo qđ debet ei nālī tūc d̄ priu-
ari eo sīc qñ grave retinet̄ actualit̄
sursu; tūc d̄ priuari loco suo nālī.
Quarto mō accipit̄ negatiō ut in
vīsibile dicit̄ qđ nūllo mō est vīs-
ibile que cā difficultate vīsibile aut

prae vīsibile. Ad p̄mū argu-
mētu; cā sīc arguit̄ trāsmutatō na-
turalis dico q̄ logit̄ ibi de priu-
tio que ē obiectū p̄cipioꝝ q̄ pri-
uato est p̄cipiū trāsmurandi &
ratio essendī. qz aduertiē forma
cessat talis priuato. duo ergo sunt
p̄cipiū cōstitutiō cōpositu; na-
ture. sed tria regunt̄ ad trāsmu-
tationē. sī. forma & priuatio. nāz d̄
cū Aristō. septiō metaphysice. Ex
duob⁹ entib⁹ in actu nō sit terciū
supnaturale. nec ex duob⁹ entib⁹
in potētia sit terciū naturale. opos-
ter ergo ponere tria p̄cipiū quo
ru; vñd̄ est in potētia. sī. materiam
& formam que est in actu. Cum er-
go nomie potētia includat priu-
tio. qz si matia dicit̄ potētia; ad
actū seu formā tūc p̄z q̄ nō b̄z es
& p̄ cñs priuare ea. sīc p̄ actū po-
nitur terciū p̄cipiū quod vo-
catur priuatio. & de tali ad formam
seu ad habitū potest fieri regres-
sio. & d̄ hoc ē p̄z ad secundū.

Ad tēdū dico q̄ nō sīc h̄t̄ p̄ce-
dit̄ priuato; loquēdo de hītu qui p̄
motū acgrī. vñ p̄bs qnto p̄fici-
rū p̄bat q̄ ges ē priuato mōz nō
illa quies q̄ est in termio. ad quies
sī q̄ est in tēmio a quo. igī patet q̄
illa p̄cedit̄ motū & ē priuatio eius.

Q̄sērit̄ vtrū primū p̄cipiū
cōplexū. sī. de q̄libet d̄ affirmatio-

valentatio v.a. et de nullo vo filii sive
in reper natura et non ficticiis. quod non
organum. nisi prior. nulla complexio b3 est
se in rerum natura. sed prima pars ci-
pius est complexio igitur. nota t3 et maior
probatur quod complexio est ad rem propria-
tatem et dividitur ibi in cuiusdam partem. miior
probatur quod primus principium complexus con-
ponit predicatum cuiuslibet. vel dividit
vel false vel vere ergo sic. quod est
in rebus est incomplexum per ipsum. sed
ipsius non est incomplexum igitur. nota t3
miior nota maior probatur quod complexio est
in rebus latenter in his inferioribus. est
in predicamento. sed de talibus est incomple-
xum utrum in adpredicamento sibi. et quod
est in nulla complexio dicitur singulariter aut
ibis significat ergo. cum t3 nihil quod
est in reper natura extendit se ad alterum
dignum nihil et ficticium. sed prima pars
potius incomplexum extendit se ad alterum
dignum nihil et ficticium igitur. nota t3 ma-
ior nota. quod alio de tale includeret
aliquod rem per quod nihil complexum.
et cum debilitate beatis denotare non possit
magis dicere nihil per ipsum in re-
bus naturae. miior probatur de quibus. an
li est vera. et propter est ea vel non est obi-
metra est vel non est et sic de aliis.

Quoniam oppositorum arguitur nullo effectu
rebus dependet a causa reali. sed scilicet
scientifica est causa reali et dependet a pri-
cipiis primis. sed ies omnia principia
aliud est maxime primus. nota p3 ma-

ior nota et miior. Propter quoniam
declaratur per scilicet quod si principium
ut prima pars invenitur est de quibus se
firmatio vel negatio vera de alio
vo filii per ipsum quod necessarium est et il-
lud principium est proprium hypostatica co-
pularum binariorum et univocorum
quod pars est de predicato. dividitur et
de predicato copularum et pars est vel
affirmatio et vel negatio. pars est
de quibus est de affirmatio vel ne-
gatio haec est quod est nlla est de informa-
tio vel negatio illa. Ex quo sequitur
coritur. quod si predictum pars principium est tunc
probatur quod complexio est inclusum
est predictum. sed si predictum est inclusum
et predictum est ex voluntate causae et predi-
catae igitur. nota t3 et maior probatur
quod complexio non est excludens ad
alium ad quod non est predictum hoc tunc. me-
nor probatur quod pars est exodo temporis
est exodo predicti causae. et est ratio illa
qua exodo temporis ex causae gen-
tium ostenditur. sed predictum est
exclusum complexio. igitur si est predictum
et exclusum legitur quod sit ex causae causae
et exclusum. et beatus est eius ergo.
Secundum legitur coritur quod pars et miior
pars principium in pars propria est affir-
matio vel negatio iste predictum determina-
tum quoniammodum per vel tempore
et in haec propria pars est affirmatio

vel negatio copulati.

Sed dices affirmatio et ne gatio vident ad logicum pertinere. sed predicatur isti principiis pertinet ad metaphysicam ad quae est primum totum principium. et per eam affirmatio et ne gatio non est predicata.

Dico quod secundum intentos aliquos supponunt pro primis. et ideo affirmatio et negatio non sunt predicatae primi principii nisi inquantus supponatur pro primis. scilicet non esse et non esse. Sublatum autem ente rationis a rebus afferatur oia alia secundum regulas essentialis ordinata. scilicet sublatum essentiale in essentiali ordinatis suffert posteriori. et est predicatum hoc in rerum natura. quod enim predicatus clauditur in subiecto cum insit enim per se in secundo modo.

Dico quo non tantum quod principium secundum hunc significari de qualibet ente sine determinacione. sed quod si sit determinatio qualitatibus tunc non regitur verificatio sed tunc incipit per secundum modum. Verbi gratia dicere vel et simpliciter simplicitas vel similitudo loquendo tunc sunt ens. sed accipiendo cum determinacione formalis et qualitatibus tunc non sunt ens sed solus denominative. sic etiam dico bonum est albus vel non albus similiter loquendo. sed accipiendo qualitatibus tunc neque est albus non non albus. etiam bitudo ibidem et predicatur.

cati in primo est in reperientia. quod est hic tamen intersecundum adueniens quod inseparabiliter accomittetur sua extrema.

Dico quo nota quod totum est per principium primum complexum consistat natura ex multis terminis et quasi formaliter ex habitudine terminorum. Quod igitur subiectum et predicatus et habitudo huius primi principii sunt in rerum natura et principiis constitutus ex illis sequitur etiam quod illud principium sit in rerum natura.

Ad primum cum dicitur nulla complexio ita. dico quod complexio equum dicitur de complexione conceptus et de habitudine rationum formalium. primum modo est in anima. secundum modo est in rerum natura.

Ad secundum cum sic arguitur quod est in rebus ita. dico quod oia que inveniuntur in rebus secundum secundum modum consideratae sunt incompletae. sed considerando ea secundum bitum diem mutuas intersecundas constitutae veras complexiones et immixtum coordinaciones. Ad tertium cum sic arguitur nihil quod est in rerum natura ita. dico ad minorem quod eo modo quo conatur subiectum istius primi principij scilicet ens vel habens eo modo conuenit eis primo principium. si eis convenit secundum subiectum scilicet ens. tunc etiam primum illud principium conuenit eis eodem modo ita.

Explicit quartas metaphysice in
ciple expositio quia libri metaphy-
sice.

Rincipiu

autem. In precedenti libro
determinauit Phis qd pertinet ad
considerationem huius scie. hic determini-
nat de rebus quas ista scientia considerat. et primo diffiniunt intentiones
nominalia que in b^o scie consideratione
caduntur. secundo determinat de re-
bus qd caduntur in consideratione b^o scie
in principio ibi. c^o liber autem scientie
est considerare substantias passiones et causas
et id propter hoc quanto considerat dicitur
finitorum nominum qd significantur causas. et qd
significat ibi; b^o scie vel per e^c ibi vñ df. s^o manifestat qd signifi-
cat passiones entis in quantum ens ibi p-
fectus. Circa primum p post dictis
sunt modis principiis. principiis enim dicitur
qd est primum. aut tunc rei sic prae-
paratur rei est principium. aut in fieri rei
sicut causa extrinseca ut efficiens et si-
nis. vñ intrinseca ut forma et mater-
ria. dicit enim principium in cognitione
ne sic sunt principia beatitudinem
seu dignitates. p^o autem seu puritate
respectu conclusionis huius duplice causa
salitatem. huius ei in se effectio in quantum
conclusio virtus est conuenienter in
habetur se ut causa materialis in

quatuor terminis adhuc huius est p-
missus. Consequenter plus determina-
tur de generibus considerando de quibus
sufficiunt que dicta sunt in p^o p^o
coram. Elementum vero. Dicitur
Phis hoc nomine elementum dictum
qd uno modo fratre dicitur. alio modo
comuniter. Elementum fratre est simile
ex quo res composita quod integrum
sit compposito diffunditur in plures par-
tes species differentes. Elementum ve-
ro quo ad primam partem habet consisten-
tiam cause materialis. qd est simile ex
quo res composita. quo ad partem partem
distinguitur a proxima qd non integrum
rei. quo sit ad secundam partem distinguuntur a
tertiis qd huius dicitur secunda p^o et terciis
qd huius dicitur tertiis. Etiam si secunda p^o
et tertiis in ipsa causa causa sit deni-
cta in solis in modis et formis. multa
enim illas huius spes. Dicit enim filius.
Exempli de hinc qd sit causa ex quatuor
elementis respectu et qd respectu. posse
est exemplum in diversis modis. principia
est determinata in quatuor respectu.
qd alia dependet deinde illa. et secun-
dum filius Euclidis ut etiam proportionaria
elementum sit large qd est principium in
uniquoqz. et sic ratione proportionis
p^o dicti elementi ratione proportionis
sit. minus ratione proportionis.

Consequenter posse Phis de
plus quatuor modis sequuntur. Primo modo determinatur
modus huius quo potest quicunque bene vi-

uerē autem quod licet non sit causa princi
pialis rei est tamen quedam causa
la sicut respiratio. et si non sit cau
sa vite est tamen causa in qua
tum compatur ad tempus momentum
caloris naturalis. Secundo modo
dicitur necessarium sine quo non po
test esse et fieri bonus vel aliquid
vitare malum ut bibere medicinā
la xantus non quod sine illa ait
esse non potest sed ad malū expel
lendū quod est infirmitas. Tercio
modo dicitur necessarium ad quod
quis cogitur violenter. unde quā
do compello: aliquid facere tunc
necessarium est ut facias. Quarto
modo dicitur necessarium quod non
potest aliter se habere. ut deus est
bomus est animal.

Sequitur dubius.

Ita predicta potest du
bitari an necessaria ba
beit causam sit esse. et
arguit quod sic quia secundo bū dī
citur quod tempore mortis et necessario
rum sunt cause idem. Id est causas hinc
dicitur in littera.

Sed contra hoc arguitur. nullus
effectus est necessarium simpliciter pri
mo bū. quia in causis essentialibus
coordinatis si prima causa agat co
tingenter omnes alie causas contingentes
sed prima causa que est de
us contingenter agit. quia ois actio

dei ad extra est contingens. et pro
omnes alie causas contingentes
major poterit sed minor probatur.
quia destruō effecū necessario
causa destruit ut dicet statim. Si
igit prima causa causaret aliques
effectus necessario tūc ad destruō
ones illius effectus potest arguere
destruō prime cause. et ita eius
entitas non esset absolute omnino
independens quod est absurdum.

Respondeo in ista questione pri
mo distinctio quasdam declarabo
secundo quoddam dubium remouebō
tertio ad quod respondebo. De pri
mo ut ista prīa distinctio quod nec
essaria sunt in duplice genere. quodam
sunt complexa et quedam hypocplexa.
Exempli p̄mi p̄posito nōcīa sine
sit p̄cipiū sine actio. exempli sc̄e
cōdī dene et intelligentie fm viam
p̄bōz qui posuerit eas ēē accīa.
secunda distinctio sit ista quod nōcīas
ē duplex q̄dāz simplē et q̄dāz fm
q̄dāz. p̄ia dī nōcīas cōmīs q̄dāz tam
q̄dāz q̄dāz ē nōcīas in se. exempli
si bō est aīal est. ha vocat nōcīas
cōmīs. p̄tua q̄dāz ē nōcīas nisi po
sito nō ante sic q̄dāz aīal q̄dāz sūe
in se contingentes. ut si bō currit bō
mouet. Tercia distinctio sit ista
ad hoc quod effectus sit necessarius
opozet causas esse necessarias du
pliciter. sc̄e in causando et in cōudo.

quia sicut ~~de~~ deficit potest effectus non esse. Exempli sic a. causa b. si a. non est necessaria in causando nec b. erit effectus et necessarius. quia non causans a. non erit b. Tamen si a. non est necessaria in essendo nec ipsum b. quia a. non existere non est b. verum quod causans est inconveniens principia eius in se habet necessaria et necessaria sunt conclusiones quia ratio causae necessariae causantis est quod est effectus effectu ipsa destruitur. si est de principiis respectu conclusionis quia ad satisfactionem conclusionis sequitur selficationem predicationis.

- Quales ad secundum articulus
an si robes sit aliquis effictus ne
cessarius. Respondeo et dico quod sic
fui via pectorum quia fui eos causa
necessario agit. per se ipsum occidit
eum et consequitur causa mortis
eum utrumque in causis necessariis est.
necesse est utroque causa esse
necessario causam. sed ex dictis non
sunt essentiale causantur. et aliquae
causa in robes necessario causat.
ergo causa sive necessario causans
et per consequētē prima causans
sic poterit quia hoc est via destruc-
tio inter causas efficiens utrūque
accidere et accidens utrūque causans.
per dictum fuit secundum hunc scilicet

cet q̄-dante comez d'abundar en
dinner noveles de fons d'obligacions
ad confirmare officia non finc en
tote accidencia q̄ndicar en d'ellos q̄mico
poter quales ad potest q̄presa ex
hypothecas y d'obligaciones. No se
estoy fante ante certe d'obligaciones
o credentes, seculas para multos pa
ter ex d'obligacion tener ciertas no
tariales y ex propias, q̄nias con
la naturaleza noveles de confirmar
conse appofitas certezas d'ellos.

Sed nō satis vobis dicimus quod
dicitur διακονεῖσθαι μεταποίησις.
De quibus nūc mēlēmē p̄ficiuntur,
efficiuntur et fāmiliariū mēficiuntur,
quod posse per mēficiū in parte
quādātā p̄ficiū vobis est me-
gī vīdēndū in thēologie. Dic rā-
tio p̄ficiplūmē et cōmētē fōrē
de p̄mēmē sūt fāmiliariū p̄fici-
quādātā p̄ficiū vobis est me-
gī vīdēndū in thēologie. Dic rā-
tio p̄ficiplūmē et cōmētē fōrē
de p̄mēmē sūt fāmiliariū p̄fici-
quādātā p̄ficiū vobis est me-
gī vīdēndū in thēologie. Dic rā-
tio p̄ficiplūmē et cōmētē fōrē
de p̄mēmē sūt fāmiliariū p̄fici-

pliciter contingenter causar quia aut causa naturalis necessario causat sicut quid. Ideo differet a causa seu agente apposito. Quia licet sit non tam necessario causar sed potest non agere ex eo quod agit ex liberitate voluntatis. Quare ad tertium articulatum patet ex predicatione respondere ad questionem cuius arguitur nullus effectus sit simpliciter necessarius necessaria non habent causam sufficientem in via theologiae.

Hoc auditorum philosophi dicendum est ibi quod non est recipienda in proposito quia repugnat fieri.

Num dñi

datur. Postquam dominus distinxit nosque significavit causas hinc distinguunt nosque significant id est quod habet aliquid modo in hac scia et dividitur in duas partes. Et primo post hunc distinguunt nosque significant hanc hanc hanc. Hoc que significat pars eius ibi eadem dicitur. Subiectum autem est hoc post accipi sic enim in tota scientia consideratur et modi sunt tres et viii. vel illud de quo est factum palis iustitio ut Iusta. et loquendo distinguunt hoc nomine viii. Hoc nomine enim. tertio hoc nomine Iusta. Circa primum dicitur quod viii dicitur duplum. s. p.

Se vel per accidens. dicitur viii per accidentem vel secundum accidens ut quod accidens compatibilis est habet ut hoc albus. vel secundum quod viii accidens compatibilis est aliud vel alterum ad musicum. Deinde ponit quicquid modis videtur per se et realis. prima modus est viii continuatio. ut illa que non dividuntur in magnitudine vel qualitate. secundus modus est quo aliqua dicuntur viii species tertiis est viii genere. quartus diffinitio sicut tunica et indumentum. genus modus est quo aliquid pertinet est inveniens ut puerus et virgines. talis est dicatur marie viii. quod per hoc est hoc. quod ad hoc omnes alii possunt ut ea que non dividuntur in magnitudine et qualitate. Ex his autem modis alii modi derivantur. plura enim ei dicuntur viii ex eo quod facit viii. et multi huius dicuntur ex eo quod trahit namque et facit viii operari. Aliquando et dicuntur viii quod ab uno regitur sicut mundi huius est unum populus ab eo quod ab uno regitur et sic de similibus.

Consequenter ponit quasdam per definitionem viii que est hoc quod sit principium numeri. quod ex hoc per hoc. quod viii est illa mensura qua mensuratur omnis numerus. mensura autem habet rationes principij quia per mensuras res mensurate

cognoscitur. res autem cognoscit
per sua prima principia.

Ex quo potes q̄ vnuus est ratio
et principiu; cogitandi in omni-
bus. Dicit enim Plotinus q̄ haec
vnuus quod est principiu; cognoscendi
di non est idem in omniis geneti-
bus. In rebus ceteris est differen-
tia primi vniuersi, in plenioribus
autem est aliquid minus, et speciu-
re ut vicia. Ita modib; vero mo-
toe celi est rarissimus et impunctissi-
mus. In omnibus tamen ista idea
est comune quod illud quod est pri-
ma mensura est indivisibilis facio-
nibus quadratis et specie.

Sciendus est circa pacidam q
esse mensuram est propria ratio viae
in q est principium numeri quand
tatiui hoc autem non est idem cum
hoc quod concordat cum esse ut in ra
bota dictum est. Ratio enim illa² val
ens in divisione concordat, hoc³ ut via
in mensuracio, que quod radio mens
sure consequitur nec in definitione ut
dictum est. Is enim radio mensura n^o p^{ro}
concordat via quod est principium nu
meri, tamquam q^{uo}d^{rum} illud dicitur
pertinet ad viam in aliis proportionibus
ut ostendit Ptolemy. x^o hoc.

*Ethen scienda; q duplex est
mensura. triplex et est illa q
mensura triplex rem. ut vultus me*

furor numeri p. hi regnante; et
mox signata. nullum regnum
fuit ne finire, et illorum nullus
erat tam admodum, ut non
furor quodammodo queat inveni-
trinsecus ut si quis illi natus esset
foco, et nullum est ex parte humana
fus er. cfr ta messe.

Elleff' pot dicitur utrūque & quod est
logica & iurisprudencia. utrūque
modus est utrūque universalis. utrūque
autem sit utrūque. quod modus
est utrūque. Iudicium modus est utrūque
speciei. scilicet est utrūque generis.
quartus autem utrūque prout sit utrūque
in iurisprudencia. utrūque. Iudicium
a modis unius acceptum est utrūque non
de multis modis. sed est particulariter
hunc p̄t translatum oppositum. utrūque
generis & utrūque generis. id est quod
modus dicitur non de modis dicitur
modis. utrūque dicitur non de modis
speciei. & generis sit utrūque non de
speciei & generis. Hoc est utrūque cum
de hunc p̄t translatum possit & utrūque
oppositum se mutuamente & cum
se mutuare & sic de aliis utrūque
nunc translatum se mutuamente & cum
se mutuare p̄t. nunc translatum se mutuamente
aliquam mutationem seu translationem
utrūque est posse.

Bogotian Vegetation 2.

Ita istud capit; duo
sunt videnda. i pao qe
Dico dicit q ista sunt
vni numero quoz materia e res
videndas est de causa individua
tis. secundum videndas est de res
da distillide vni que dicit logica.

Quatu; ad primum q in eti;
est aliqd individuibile in pao habet
dino. i. individuas; vel singularare
cui. s. formaliter repugnat dicitur in
plura quatu; quod; sit ipsius pot
dubitari. no quid de illo p quod
formaliter libi repugnat dividitur. q si
bi repugnatio formaliter repugnare
sed de illo quo de fundamento p
ximo i tertio loco ista repugnatio
libi inest. Est qde; intellectus quasi
iste quid sit in hoc lapide p quod
sicut p fundamento p primi repug
nat dicitur in plura quoz quodlibet
sit ipsum qualis dicitur est propria
soci valuerat in suas pao habet
dinas.

Ald cuibus evidencias ponam quia
q; conclusiones de mere Scie tis
dicit. secundum finias quodlibet dicit que
ru; prima est vna substantia mate
riale p aliquod possumus interire
cum sit de se individua. pia est hec
natura specifica non est de se hoc
vel singularis pba. ru; q; e dicit
libilis in plura individua. nam q
est de se una minori unitate q sit

unitas universalis ut dictum fuit pao
but" i ampli" dicit sepe batua
Secunda conclusio e hoc. Individu
dacio sbe no est p quatu; nec
coerit scissio. pba. substantia
e potior q accidit septio but". Igli
concent sbe pao ex ratioe has q sit
potius naturae q determinat ab ali
quo existente.

Sed contra hanc conclusionem au
gustus sic. quatu; pcedit naturalis
individualitas substantie igit e indi
vidua p quatu; est. vna pars pba
ter anno. q; generis requirit mate
ria quatu; ante; generet. ideo na
traliter plupponit quatu; modo
individualiter ipsius geniti e p quatu;
time. Ita Boethius dicit de uniu
itate q differentias numero accidentiales
varietas e sicut esse in loco.

Ald primum dicendum q individual
dacioni geniti plupponit quatu;
coerupti i ois accidit corrupti os
dene duratores. q; corruptum pcedit
sticto omnibus suis pot". Et; c; p
hoc no sequit q; se presentes nata
ratio quatu; ad individualitas sbe
but" in qua e quatu; coer
plicatum sit accidit corrupti que
scindit tempore ipsius geniti sequitur
substantias vnde illas in qua sunt i
enit mta singulare. i codice no acci
dicta geniti sequitur sbe; genitam.
vnde quatu; no est media inter

agens & possumus. agens cui natura
le attingit materia suu efficientia nu-
da; ut passus transmutari ab eo
immediate. Sed si contra hoc ar-
guis. apud Euclerius in libro de fab-
raria orbis ubi videt velle q; me-
near quaevis eadem in generato &
corrupto. alioquin generare genera-
ret de non corpore corpus. Id
quod dico q; de eo quod aliquando
est non corpus possum generari con-
pos. sed forte non posset naturale
agens generare de non corpe cor?
sicut de corrupto. q; materia non
corrumperit sed tota. s; de eo quod
fuit corp^s nunc ad instantem genera-
tiois & hoc qualitate inherente libi
potest agens naturale aliqd gen-
erare in illo instanti quaevis alia q;
ritate. q; sicut potest producere in
Resumere que non potest ita potest pro-
ducere oia accidens consequentia eius.

Ad Boetii dictandum q; varie-
tas accidentium facit differentiam non
causaliter sed nominative eo q; ad
divisionem numerale communiter di-
veritas accidentium que habent p
brinc veritas. Sunt signatae locis
Rupte nonnulli partis temporis. Ratio
est ista q; accidentia non dividuntur in
effic. inadmissibili. q; prius est inadmis-
sibilis exentiis efficiuntur.

Tertia dictio de secund. exponen-
tia actualis non est causa inadmissi-

bilis. prout pellit q; philosopho
nis coadiutoris non nullum est
ratio non est ratio diffinibili (p. 10).
Si existit ut dicuntur rationes.
ita philosophos rationes a priori
naturae etiamque existit. sed illud
causur q; philosophos omnes alio doc-
minatores & diffinibili ab illa que est
ad inadmissibilem. q; illa que est ad in-
admissibilem causat.

Quam in coadiutoris filios
naturali sunt oia que pelluntur ad
alio coadiutoris circumscriptiones que
causa q; quod nihil est illa' inadmissi-
bile. q; huius prima pars. Etiam est in
quodlibet filio amplexu
to trifurcum & decumus. id sicut in
minor superius in genere coadiutoris
do sicut sub ratiōne filio amplexu
natura inadmissibilis. & huius & diffinibili
sic ita inadmissibilis sit in inadmissibili. f.
singulare ab illa omni existimatur ad
illud quod p. 10 dicuntur quia hic
huius non plus includit invenit tristis
tias accidentes q; bono.

Sed contra illas coadiutoris er-
gunt. omnis adhuc huius & diffinibili
superioris metaphysica legit viro dico
ratio est p. 10 dicuntur rationes. id sicut
rationes inadmissibilis existit rationes
q; quodlibet alio ad inadmissibili
sit in possibili in coadiutoris ad ipsos.
Dico q; adhuc diffinibili est inadmissibilis
q; adhuc. sed q; accidentia inadmis-

Taliter distinguit. si centialis esset
tialiter distinguit. Ita dico qd vltima
distincio in coordinatoe p
dicam etali est differentia seu distincio
individualis. ita est p ultimam
actum p se pertinet ad coordinatoe
predicamentale. sed ad hanc non pri
met existentia actualis. existentia autem
actualis est ultimum actum et posterior
tota coordinatioe predicamentali. et
ad eam non pertinet ut patuit supra. et
sic concedo quod distinguit ultime
diuersio exire extra totam
coordinatioem que distincio est alia
quo modo accidentalis licet non sit vere
accidentalis. sequitur enim totas distinc
tiones finis esse quiditatiuas. eo igit
modo quo est actus sic distinguit.

Quarta conclusio sit hec. individuali
tudo non habet esse p materiae.
nec forma. probatur. quod queconque
sunt de quiditate speciei non constitue
re i esse individuali materia et forma
sunt huiusmodi igit. maior p
quod de cuius quiditate sunt principia
individualia ipsius est individualis
minor parat septimo et octavo metra
physice. Ites de materia arguit
specialiter. quia eadem est in genera
to et corrupto que tamen non sunt
idem numero. Ites in accidentibus
non est materia sed ibi est distinctio
individualis.

Sed contra hanc conclusionem

arguitur primo de forma. quod actus
distinguit leptio metaphysice. sed forma
est actus igit distinguit. Ita de
materia ista sunt unum numero
quorum materia est unum in hoc quod
est. Respondeo ad primam formam
distinguere specificem non generaliter.

Ad secundum dico quod materia et
forma opponuntur relatione secundo
physicorum. ideo quod modus dicitur unum
totum reliquias. forma autem quatuor ad
plures dicitur duplicitate. uno modo pro
forma primitiva. altero modo pro forma con
stituta que est quiditas. igit materias
correspondentes dicitur duplum. quod quatuor
est materialia seu proprietates individualis
quae sunt proprietas individualis quae potest
vocari beatitudines. Cum igit dicit
Aristoteles illa sunt unum numero et lo
quuntur de materia non primo modo sed etiam
quod cognoscitur vocatur materia. quod constitutum
est in ultimis est individuali et materiali non est
formalium. quod ut distinctus est non pertinet ad
formalium quiditates rei. et hec exposicio
sonat in physica. Subdit enim
quod ista sunt unum species quoque ratione est una.
ratio enim hic sumitur per quiditatem quod dicit
forma respectu dicitur individualis.

Quia cōclio ē ista & vnaq; res ē singularis & individualis p alioꝝ p̄oꝝ & enti ratē positias determinatē māꝝ ad singlarietē q̄ qdē entiras vocat dīia individual & esseceitas. pbat cōclio. oīs dīia dīutis reducīt ad alioꝝ p̄oꝝ. alioꝝ nō est stat̄ in dīntibꝝ. Is individualia p̄rie dīnt q̄ sūt dīia & alicui idē entia sicut eoꝝ dīia r̄ducit ad alioꝝ p̄io diuersa. ista p̄io diuersa noſunꝝ naſa in hoc & in illo. nō in naſa c̄ut nūt iſit p̄ter naſa; in hoc & in illo sunt alioꝝ qbus hoc & illud dīnt. Is hoc n̄ ab aliquo extisico nec materia nec forma ut dīc̄ ē. iſit sunt alioꝝ rōes positie p se determinatē natura. Et si q̄ras quare materia q̄ ē altera p̄ copotis nō ē cauſa individualis. Rūdeo q̄ non est cauſa distinctiois. Ad cuiꝝ cui dīctias sc̄edus q̄ ista c̄itas a qua ē ista vnitas p̄ca p̄t declarari a ſili p̄ c̄itatē a qua ſuitur dīia ſpecifica. dīia enī ſpecifica ſiue c̄itas a qua ſuitur p̄t c̄pari ad illud qd̄ ē inſra ſe. vel ad illud qd̄ ē ſupra ſe. vel ad illud qd̄ ē luxta ſe. primo dīia ſpecifica ſiue c̄itas ſpecifica repugnat p se dīvidi in plā c̄entia liter ſp̄ vel natura dīstincta. & p B repugn̄t & toti cuiꝝ entitas illa ē p̄ ple. ita in p̄posito hnic entitati in

diindividuali repugnat p dīvidi in q̄ſ cunq; ptes ſb̄dias & p ipsas p se repugnat talis dīviflo totū c̄ ſta entitas ē ps. & c̄tūmō ē dīia in B & ſta vnitas nate ſpecifica mīoꝝ ē illa vnitate. & p̄p hoc illa non excludit oꝝ dīviflo; q̄ ē fm ptes ſublectias ſi latō illā dīviflo; q̄ ē paratuꝝ c̄ncialit̄. Iſta at excludit oꝝ dīviflo. & ex B coſfirmat latō ppoſituꝝ. q̄ exq; q̄dāq; vniqa mīoꝝ ſi la vnitate b̄z c̄itatē p̄pria qua p se ſeḡ nō v̄r probabile q̄ tali vnitati p̄ficiſſe negat p̄pria c̄itas qua c̄seq̄. Evidē dīia p̄t c̄pari ad illud qd̄ ē ſup̄ ſe. Circa qd̄ ſcienduꝝ q̄ ſta realitas a q̄ ſumit̄ dīia ſpecifica eſt actualis recipi illius realitanis a q̄ ſuit̄ genus vel rō generis ita q̄ ber realitas non eſt formalis illa. alioꝝ eſt augato in diffinido & ſolū geꝝ ſufficient dīſtinuerit p̄ illa dīia. q̄ ſuſtaret tōtā c̄itatē diffinido. qd̄q; illi ſiluꝝ ſtrabēns eſt aliud a forma a qua ſumit̄ ratio generis. I. qd̄ ſiluꝝ ad dit aliquam reꝝ ſupra naturam ge‐neris. quando ramex non eſt res alia ſed tantuſ ſormalitas ſiluꝝ vel aliud conceptus ſormalis illi ſol. quia ſecundum hoc aliquā diſferentia bādet concepturn non ſim‐pliciter ſimplicem. p̄tua quia ſuſtaret

tur a forma aliq. m̄ habent cōcep
ptū simpliciter siuplices qui sumi
tur ab ultia q̄stratiōe forme ut dī
duz est tercio hui². Quātū ad
illud ista realitas individuali ē siliis
realitati dīrie specificē in hoc q̄ ē
quasi actus determinās realitatē
spēi q̄li potētialez. sic realitas spēi
est actus determinās realitatē gene
ris. s; in hoc est diuisibilis. qz ista
nūquā sumis a forma addita s; p̄
cise ab ultia realitate forme. Et nā
quo ad aliud est dissimilis qz rea
litas specificā cōstituit cōpositū c^o
est ps in esse q̄ditatio. qz ipsa ē en
titas q̄da; q̄ditativa. Ista ē rea
litas individualis ē p̄io diuersa
ab oī entitate q̄ditativa. qd p̄bas
ex hoc. qz intelligēdo q̄cumq; enti
tatez q̄dlatitū loquēdo de entita
te q̄uditatio lūmitata que cois ēt
multis. nec repugnat sibi dīci de
multis quoq; quodl; est ipsu; ligil
illa entitas que est de se bēt ē alla
entitas ab entitate q̄ditatio. nō ligil
pōt cōstruere totū c^o est ps in esse
q̄ditatio s; in esse alteri² rōis. Et
qz apud Dōm q̄ditas dī frequē
ter forma vi bēt qnto metaphīce.
cap^o de causa. i in multis locis. i
vij. metaphīce caplo de p̄ib^o dis
similitōis q̄ in quocq; nō ē maſtia
illud ē q̄ gd est cō eo cui² est. Et
māle vocat apud eis qdlib^o bñs
q̄ditatē cōtrada. Et Boetius in lt
bro de trinitate caplo vltio q̄ nū
la forma pōt esse abiedū accētis.
qz forma dī in qd de quol; alio.
i si bñanitas que nō est forma al
teri² p̄is cōpositi vt materie vel
forme s; totius cōpositi bñtis qui
ditatē cōtrada sive in quo ē quidi
tas cōtrada. ideo ois realitas spe
cifica cōstituit in esse formalis. quia
in esse quiditatuo realitas individuali
dui cōstituit p̄cise in esse materialis
hoc est in esse cōtrado. Et ex hoc
sequit̄ illa regula logica q̄ ita en
titas entitatis est formalis illa mate
rialis. qz ista cōstituit in esse mīct
bñli i illa in rōe predicable. predi
cātū autē formale baber rōnez for
me. mīctibñli ēt bñ rōez materie vt
bñanitas ē forma nō alteri² par
tis cōpositi vt materie vel forme.
sed totius habentis quiditatē con
tradas sive in quo est quiditas cō
trada. ideo omnis realitas specifica
cōstituit in esse formalis. qz in ēt
quiditatuo realitas aux individualis
cōstituit p̄cise in esse materialis
hoc est in esse cōtrado. Tercio
potest differentia specifica cōpari
ad illud quod est iuxta se scilicet
ad differentiaz specificaz.

Scienduz est igitur q̄ licet pos
set esse non primo diuersa ab alio
scilicet que habet conceptum sua

pliciter simplices et quatuor ad hoc
quod differentia individualis assimilatur differentie specificae. quod omnis entitas individualis est primo diversa a quocumque alio.

Ex hoc pars responsio ad illam obiectio[n]em. obicit enim aut hec entitas et illa sunt eiusdem rationis aut non. si sic ergo potest ab ea et ab aliis abstrahiri alia entitas specifica et de illa querendus est per quod contra h[ab]itur ad hanc entitatem et ad illas si de se ergo pari ratio potuit esse status in natura lapidis. si per aliud ergo erit processus in infinitum. Si alterius rationis. igit[ur] constituta per ista sunt alterius rationis. et sic non erunt individualia eiusdem speciei.

Respondeo differentie specificae ultime sunt primo diversae. et ideo sequitur ab eis nisi unus per se commune potest abstrahiri. non tamen sequitur quod constituta per illa sine primo diversa et non alicuius unius rationis. aliqua enim essentia vel distinguenda est dupliciter vel essentialiter incompossibilita. quia scilicet non potest inesse eidem. vel quod essentia vel distinguenda in nullo conuenit. Et prout modo verus est quod distincta sunt eae diversa sicut distinguenda non enim potest distinguenda esse incompossibilita quin et distincta sunt incompossibilita. Secundo modo vero est impossibile. quod distincta non solu[m]

cludat distinguenda sed aliquod aliud quod est quasi potestiale respectu distinguendi et tunc distinguenda in eo non coeniret sicut respondendum est de differentiis priori diversis ita responderem de differentiis individualibus quod sunt primo diversae sicut illae. igit[ur] entitates sunt incompossibilita ita individualia h[ab]entia illas entitates

Et si queras a me que est illa entitas individualis a qua sumuntur differentia individualis est ne materialia forma vel compositus. R[espondeo] quod omnis entitas qualitatua vel partis illae seu totalis alia est de se indistincta ut entitas qualitatua ad hanc entitatem et illam ita quod ut entitas qualitatua est naturaliter prior illas entitatem ut hoc est ut prior est naturaliter sicut coeniret sibi esse hanc ita non repugnat sibi ex ratione suis oppositorum sibi. Et sic compositum non includit suam entitatem que est hec materia nec forma inquitur non includit suam. non est aut illa entitas materialis forma vel compositus inquitur quod est istoz est natura. id est ultima realitas entis quod est materia vel quod est forma vel quod est compositum ita quod quodcumque coe[dit] et non decomponatur. Ad hoc potest distinguenda quodcumque sit una res in plures realitates formantem distinctas. quod hec formaliter non est illa. et hec est formaliter entitas

singularitatis. et alia est entitas nature formalis. nec possunt iste due realitates esse res et res sicut prius esse realitas. unde accipit genus et realitas unde accipit differentia ex quibus realitas specifica accipitur. sed semper in eodem siue in parte siue in toto sunt realitates eiusdem rei formalis distinctae.

Et si arguas omne individuum in quo est natura singularis tunc erit compositius ipsa natura. Respondeo quod compositio potest intelligi proprie prout est ex re actuali et potentiali. vel minus proprie prout est ex realitate actuali et potentiali. Nammo modum individuum non est compositius quam natura specifica. quod non nisi rem addit. quod neque materia neque forma neque compositione sicut per dictum argumentum. Secundo modo est necessario magis compositionis. quia ista realitas a qua sumitur differentia specifica est potentialis respectu illius realitatis a qua sumitur realitas differentiae individualis sicut si essent res et res. non enim realitas specifica ex se habet. unde per idemperitatem includit illas differentias in dividualem. sed tamquam aliquod tercium includit ambo ista per idemperitatem. et hec est talis compositio quod non potest stare cum simplicitate divina. illa enim non tantum non

compatitur secundum compositionem realis et potentialis sed neque realitas actualis cum realitate potentia. compando enim quocunque essentialia in divisione quod ad quodcumque essentialia est formaliter inservit. et ideo ex se habet unde per idemperitatem includat quocunque quod potest secundum esse. sed in proprio loco neque entitas specifica includit per idemperitatem individualem entitatem neque eadem sed tamquam aliquod tertium cui sunt ista ambo quasi per se partes includit ambo ista. et hec de primo articulo.

Quantum ad secundum articulum videtur quod secunda divisione unius non sit bene assignata. quia vel est eadem cum prima vel alia. non eadem quod esset insufficiente cum habeat prima quinque modos seu quinque membrorum. et illa quatuor tantum nec est alia. quod duo membra huius divisionis coincidunt cum duobus membris alterius divisionis scilicet unum genere et unum specie.

Contra est Iacobus in libro.

Respondeo secundum mentem Scoti in hoc giro dico duo dicta. primum est quod ista divisione est secundum intentos logicas et fundamenta intentionalia. prout atque divisione est secundum fundamenta realia. et ideo modi secundae divisionis fundatur super modis prioris divisionis

onis eo modo quo intentiones fundat
in rebus. et hoc prout divisione de real
secunda intentionalis. Secundus
dictus est ad sufficientias secunda di
visionis declarandas que sic habe
ri potest. quod intellectus intelligens ali
quid sub ratione unius aut intelligit il
lud sub ratione incoercibilitatis aut co
municabilitatis. si primo modo sic
est primus modus. scilicet unus numero. si
secundo modo aut est coercibile de plu
risbus differentibus numero et sic est
unitas species. aut de pluribus dif
ferentibus specie et sic est unitas ge
neris. ultra ab istis similitudines vel
unitatem quod dico propter unitates
entis quod non est proprium nec spes nec ge
nus. non est imberere aliquae unum
conceptus predicabilem de pluribus
predicatoe quiditatia. tamem copan
do unus conceptus coiffissimum alteri con
ceptui coiffissimo in sicut se babendo
respectu suorum inferiorum in predicab
ile in quid de eis iuenerit unitas per
partes et sic est divisione sufficiens.

Sed contra primus dictum arguitur
hoc divisione logica datur enim inten
tiones logicas. igitur totum quod sunt
intentionalia tot essent unitates. sed
hoc est falsum. quia plura sunt inten
tionalia quam ista quatuor. scilicet gen
us species differentia propria et accidentes
Primerum si sic igitur ille unitas

est erunt nulli quod est falsum. Pro
positio ergo quod omne ens unitum cate
ratum est non ens. sed passio fundata
in ente ratione est minus ens suo
subjecto quod est ens rationis. igitur
ille unitates fundate super funda
menta intentionalia erunt non ens
et nulli.

Contra secundum dictum arguitur
Tum quod repugnat primo dicto quod
duo membra non sunt accepta summa
fundamenta intentionalia unde est quod ad
primus modum. sum quod de unde ratione
cum materia est una. sed materia non
ens rationis est non est reale igitur hoc. Se
cundus membrum est quartus ad quartum
membrum quod aliquid est propositio nullo
intellectu existente. quia sic se ha
bet octo ad quatuor sic sex ad tria.
ergo unitas propositio non causa est
ad intellectu. Sed ille ratione non co
git. Ad primus dicitur quod ista divisione
unitas datur summa quod unitas intention
alis fundatur in quocumque considera
to ut quid et ut predicabilis in quid
sed non sunt nisi duo entia rationis quid
Alia autem de quibus instat predican
tur in quale scilicet differentia pro
prius et accidentes.

Ad secundum dictum quod sicut est de
re gradus in entibus nature et rea
libus sic est in intentionibus. sed ma
ior est falsa. non enim est quod quod
est minor est ente ratione est non ens.

Q. 3.

Quia licet ista res rōis que subicit alteri rei ratōis sit magis res aliq modo non tamē sequit ex hoc q̄ res fundata sit nūhil.

Ad aliud contra secūdū dictū exponit primā mēbris de qno in Ratur sic. vñū numero dicit quod nō predicatur de plurib⁹. et hec & vnitatis singularis. et sic fundamē tuz vni⁹ est singulare quod ē sun damētus intentionale. Tres p̄mo būi⁹ q̄ singulare et vle referuntur ad inuicē. sed vle est intentiona le igit̄ et singulare. quia sunt simul natura. res autē prime intētionis et secāde non sunt simul natura.

Confirmatur ista expōsitio p̄ illad quod habetē primo b⁹. vnu⁹ numero dicere aut singulare nihil differt. illaz autē notificatōez ex ponit vnu⁹ numero Aристo. hic v̄ delicit q̄ ista sunt vnum nōmero quorū materia est vna nō est pro prie diffiniō vnitatis numeralis cōueniens secāde intētioni qual est vnitatis ista nō diffiniō p̄ ens p̄me intētōe culūsmōi est materia accepta p̄ differētia individuali. Is illa notificatio ē quedā descripōio seu notificatio seu circālocutio p̄ cōvertibilia. nō enī omne vnu⁹ numero habet tales materiā vna et econtra. Ad aliō de p̄portōe dōz ē q̄ duplex est p̄portio vno

fm fundamēta realia sīc in numeris. alio mō fm fundamēta intētō natalia sīc in p̄dicatiōe et sibicibilitate. prīa pōt esse sine intellectū et dīla arguit. ha nō pōt esse sine intellectū dū cā p̄dicari et ibici p̄meant ad actū intellētūs. et de illa logī hic Phus. q̄ p̄dicata hāt hanc p̄dicationē in p̄dicando in quid dī sub se cotentio.

Ad secūdū p̄cipiale dicit q̄ secūda diuīsio ē alia a prima nec coincidat. q̄ vnitatis diuīsa p̄io ē realis. Is diuīsa secādo est intētō natal. et sīl se hāt fundamēta coīn dēter. et sic vnu⁹ genere et vnu⁹ ipē nō coincidat nec coueniat hic et ibi

Ad cui⁹ evidētia⁹ est scēdūm q̄ sicut iam dictū est in p̄io libro et ap̄lī dīceſ in septiō. ois vnitatis causata ab intellectū b̄z vnitatē i re a qua origināl sicut ignis generat ignē q̄ ē idē sibi spē et nō intellectū extēt. et p tanto conceditur generatio illa esse vniuoca. et ex illa vnitate in re mouet intellectus ad inuestigandū vnitatē intētōnale et hec vnitatis realis est in mēbris diuīsiōe p̄ie. vnitatis at rōis q̄ fādāt in illa vnitate ē in fa diuīsiōe Is at vnu⁹ p̄io mō dictū sit vniuocat in se quo ad suos modos tamē vnu⁹ secādo mō diuīsu⁹ equeōce dīcīt ab uno p̄io sīc ēti et rōis

m̄bi est cōe vniuersū sic nec eoz
vnitatis.

Ms autem

Hic P̄bus dicitur
quod modis dicitur ens. et primo
dicit q̄ ens dicit dupl̄r. s. per se et
per accidēs. Circa quod sc̄d̄s
q̄ ista diuisio nō est eadēz cuz p̄
ma diuisiōe qua diuidit in s̄ba
et accidēs. quod ex hoc p; q̄ ipse
postmodū diuidit ens fm se in de
cez pdicamēta quoꝝ nouē sunt ac
cidēta. ens igit̄ diuidit p̄ s̄ba et
accidēs fm abstractaz entis sc̄de
ratōz. sic ipsa albedo in sc̄pſa cō
ſiderata dī accīs et bō dī ſubſtā
tia. Diuiſio ēt entis in fm le et fm
accidēs attēdit fm q̄ pdicatur dī
aliquo p̄ se et de aliquo p̄ accidēs.

Dicit at P̄bus q̄ ens fm accidē
dēs dī tripl̄r. uno q̄ accīs p̄ſ
caf de ſb̄cto ut bō ē alb̄. q̄ mō
q̄ ſb̄c; pdicat de accīſe ut alb̄
ē bō. t̄co mō fm q̄ accīſe pdicat
de accīſe ut music̄ est albus. In
ſſis at m̄b̄ mōls ētis p̄ accidēs
p; q̄ ens p̄ accīſe ēt aggrefaruz ex
iob̄ diuerſorū generū. Diuidit
vlt̄tiens p̄ le in Decē pdicamen
ta de quoꝝ diſtindōe dicit in ca
p̄lo dī adaligd. Diuidit ſc̄nt
p̄hus ens p̄ le in potētiaz et actum
Ex fruſcētā dūz ēt m̄berba eū ene

ſu potētia. q̄ ſc̄nt p̄fedē cuz en
eas in actu.

Deinde oñdāt P̄bus quod mo
dis dicit ſubſtātia. uno mō enim
ſumē ſubſtātia p̄ou ſubſtātia acci
dēbus. et ſic ēt pdicamēta diſtindō
ab accidēb̄. alio mō ſumē p̄ que
liber rei eſſentia seu gdītate. et ſic
nō ēt pdicamēta diſtindō ab alijs
Alio mō dicit a p̄ſe ſtādo mātare
nus depēdēs ab aliquo. et ſic ſolz
deus dicit ſubſtātia. alio mō dī
ſba nō inberētia. et ſic q̄qd nō in
beret vel inberere p̄or est ſba et ſic
ēt deus r̄intelligēt in diuīdū in
genere ſubſtātia. ſubſtātia ſecunde
mat̄ia forma ſbalis dīrie ſpecificē
dī ſba. Alio mō dī ſubſtātia a
fundamēto ſic ſupſicies resp̄cū ad
bediūs dī ſba et accidēs abſolū
ta dī ſubſtātia resp̄cū relatiois ſi
cut enā dīcim̄ diuītias eſſe ſbas
q̄ ſb̄ctātū bōi p̄ necessitatibus
corpis retenādīs.

Adeꝝ dīcū

tur. Postq̄ P̄bus di
uit̄ noīa ſignificātia ſb̄ctō buz
ſcie hic diſtiguit noīa q̄ ſignificē
p̄to eoꝝ. et p̄to p̄t̄ ſc̄nt que ſig
nificāt p̄tes vniuſ cā dicit q̄ p̄tes
vnuſ ſic ides qđ eſt vnuſ in ſba. et
ſile qđ eſt vnuſ in equalitate. et eq̄
le quod ēt vnuſ in q̄ntitate. Sic eſt

traptes multitudinis sunt differētia sive inequale et dissile. Dicte autem quod idētatis est unitas vel unitio quedam. et hoc duplū. vel ex eo quod illa que dicitur esse idēz sive plura sunt esse. sive tamē dicuntur idēz inquantuī in aliquo uno cōueniū vel in genere vel in specie. et talis idētatis est relatio realis. Alio modo quod sunt unā sunt et intellectus utrī vno ut pluribꝫ ut patet ad hoc quod relatae intelligat. nam non potest relatio intelligi nisi inter duo extrema sic dicit aliquid esse idēz sibi ipsi. tunc enim intellectus utrī eo quod est unus sunt res ut duobꝫ alias eiusdem ad se ipsum relatio designari non potest. unde pater quod ad relatoꝫ reales requiri quod extrema sint distincta. relatio enim idētatis eiusdem ad se non est realis sive ratiō tantum.

Tradat insuper Thomas de diverso et differenti. Circa quod nondandum quod diversa et differentia aliando sumuntur large et sic unus sumit per reliquo. sicut dicimus diversa genera diversa species. Alio modo sumit stride et tunc differunt. illa enim que in nullo cōueniuntur quiditatibus dicitur prior dicitur in dicitur ut dicitur ultius me. quod hic dicit Thomas quod dicitur sive ad idē entia idēst in aliquo cōueni-

entia ut hoc et equum qui huius differētia rationale et irrationale cōuenienter etiam in aliis.

Quia ergo oppositio cōtinetur sub differētia sive postea Thomas quod tuorū spes oppositionis. quorum sufficiencia sic potest haberi. quod opposita vel ponatur se esse vel excludatur se esse. si primo modo sic sunt relatio que ratione dependentie mutuo simul sunt et non sunt. Si secundo modo aut utrumque extremum potest aliquid vel nihil. si utrumque potest aliquid sic sunt contraria que sub eodem genere dicitur duas naturas positivas maxime distantes. si vero utrumque nihil est positivum sive alterum negativum. vel est negatio simpliciter et sic sunt contraria. vel est negatio in subiecto determinata et apto nato. et sic sunt contrarie opposita.

Quia igitur dicit Thomas quod duo accidentia solum numero differētia non possunt esse in eodem subiecto. ideo ad eius eidētias pono tres conclusiones. prima est ista non includit contradictionem duo accidentia intentionalia dicitur solum numero esse in eodem subiecto. hec conclusio sic ostendit. quod in eadem parte media et in eodem oculo sunt multe species eiusdem speciei que differe-

solutū nūero. igit̄ duo accidēta soluz
nūero dīfferēta in eodē obiecto ē
nō includit tradicōz. cōtra p3. qd
huiusmōi spēs sūt entia inētioria
lia fīm cōmē modū loquēdī. pbat
aīs. qz si ponantur multa alba in
medio oculus in quoqz pūndo
medij existēt potest videre et pōt
babere eoz spēs et distīnde vīdz
ea igit̄ habz distīndas spēs. Sīlī
in vīnute ymaginatīa sunt due spe
cīes eiusdē spēi. quod. pbat p̄ ea
dez rōe. Respondeſ teste qz non
in eadez pte medij sunt spēs bur
albi et illius. et sīlī dīctē de oculo
qz ille spēs in alijs partibus oculi
sunt.

Contra ponaf vīnū tantū albū
scīz ouuz tūc spēs illi⁹ erit in toto
illumiato quartū durat vītus et⁹
ponat etiā aliud albū tāc species
eīs erit in eadē pte medij cuz spe
cie alterius albī. vel segnū qz illo
aliud nō videbīt ab oculo cō p te
non pōt gignere spēs suā quod est
contra sensu⁹. dīceres qz gignēdo
spēz suaz corrūptī species alterius
albi. Contra posito qz sī debi
lius ipso. aut igit̄ simili erit species
eīs cuz specie alteries aut corrū
pit ut dīcis. sed nō potest corrūptū
pere cum sit debilius co ex ipso fa
ti. et sic pater qz ille plures species

possunt esse in eadez parte medij.

Similiter probatur qz sunt in ea
dez parte organi oculi et fantasie.
quia si non organu⁹ vīlus vel fan
tasie cum sit paru⁹ quantitate ci
to eis⁹ occupatu⁹ specieb⁹ duab⁹
vel pluribus. et itac nō possit sen
tire de novo aliquod obiectum da
novo plementu⁹ cui⁹ species recipi
non possi in organo vīlus vel fan
tasie. sed id manifeste est fallīam et
contra sensu⁹. Secunda cōclusio
slo est bēc. Nō ē impossibile duo
accidēta relatīa et realia differen
tia soluz nūmero esse in eodē. pro
batur. viuē pater habet mulier
filios igit̄ in eo sunt plures pater
nitas seu relationes que sunt eius
dem spēi. pbat p̄ cōtra. quia pater
per banc paternitatē non refertur
ad omnes filios. quia destruō
boc filio destruōt bēc paternitas.
quia relationes mutuo simili sunt
et non sunt igit̄ bēc paternitas si
mul erit et non erit.

Tercia conclusio sit ista. Im
possibile est duo accidentia rea
lia ab soluta educta de potentia
materie per motum naturales dif
ferentia soluz nūmero esse in ea
den. bēc conclusio probatur.

Motus nō est nisi in mobili sicut dispositio opposita forme inducē de vī contraria vel media. qz omis mot⁹ est inter contraria vel media ex q̄to phisicor. S; si agens in mobili inueniat formā eiusdē sp̄ci forme ab eo inducēde non inuenit ipsius sub dispositiōe opposita igit̄ mouet in suz simpli inducēt alias formaz sed augēbit formā p̄existētē in mobili sūm hāc coctiōez luc̄ ligit Phus p̄positoꝝ pdictaꝝ.

P RIORA

Vñus distinxit nomia que significat partes vñus hic distinguunt nomina significantia ordinis. s. prius et posterior. vñs enim quendam ordines importat. vñ ei esse est principiū ut dictū est p̄

Et circa hoc dno. facit. primo assignat rationē cōmūnē prioris et posterioris. secundo distinguunt diuersos modos prioris et posterioris. Dicit ergo q̄ significatio prioris dependet ex significatiōne principiū. nam principiū in unoquoq; genere est illud quod est primū in illo genere. siue sit primū secundum locū siue secundū p̄fectionem vel tempus prius. igit̄ illud ē quod ē p̄pinq̄ū alteri principio determinato.

Ad culus cūlentiaꝝ sciendū

Q̄bec diffinitio aliter cōuenit p̄ oribus essentialiter ordiātis et alter prioribus accidētaliter ordinatis. nam in essentialiter ordinatis est vera dependentia posterioris ad p̄imū simpliciter. nō sic autem in accidētaliter ordinatis. sed accedit q̄huiꝝ revolutōi celi qualia p̄cesserit lz nō potuit nō esse nō fuisse et si per impossibile p̄ima nō fuisset. igit̄ in essentialiter ordinatis dicitur prius respectu alicuius p̄imi simpliciter a quo uno prius sunt omnia et depēdent. sed in accidētaliter ordinatis nō est prius respectu alicuiꝝ p̄imi simpliciter sed per comparationē ad p̄imū nō simpliciter sed secundū quid ut respectu aliud quod postea p̄imū.

Unde cum partes temporis sine accidētaliter ordinate ut dictum ē dato q̄ tempus esset eternus. in tē pore nō esset primū simpliciter lz secundū quid ita q̄ prius in tē pore et primū sunt ex assignatiōne nostra.

Secundo videndum est de modis prioritatis. Circa qđ notā duz q̄ a philosophis et theologis quinque modi prioritatis reperiuntur scilicet prioritas temporis sius nature et perfecōis et originis

Prioritas temporis est qua vnū est prius alio sicut tempus ut Adā fuit prius Noe. Prioritas sit̄ est qua vnū precedit aliud ordine locali sicut est inter aerē et terraz. aquā et ignē inter orbēs celestes. Taz terra est inferior et posterior alijs clementis sicut situz, de cui aqua deinde aer, deinde ignis, deinde luna, deinde mercurius. Prioritas naturae est a qua nō cōvertit cōsequētia subsistēti quādo arguitur a scētido adiacente de esse ad tertiu; esse. Dicit autē secāduz ad facens qn̄ nō exp̄mit predicatori in ppōe ut bō est. Dicit vero tertiu; adiacēs qn̄ exp̄mit predicatori ut homo est alb̄. Sic igit aial ē prius hominē natura. qz bene sequit̄ homo ē ergo aial est et non eouer so. Itaz alio mō dīt prius natura quādo cōvertit sīta subsistēti et vnū ē causa alteri. vt subiectu; ē p̄ us natura passiōe. qz est causa passionis. qz passiō pullular a principiis subiecti. Et sic arguit contra hoc vnu; relatiōrē est prius reliquo ut pater filio cum sit eius causa et non cōvertitur consequētia subsistēti.

Respondeo inquādu; sumatur p̄ fundamento non autem p̄ rela

tione. Tercio modo dīcā p̄ natura aliquo mō qd̄ p̄supponit ei. et sic actus intellex̄ est prior actus voluntatis. quia secundu; Augu stinius, nūbil volūt̄ nisi p̄ecognoscit. Quarto mō dicit prius natura p̄ us in naturali itelligētia. sicut eo uero exponit de respectuis qz sīmūl natura. i. naturali itelligen tia. Prioritas p̄cedētis est p̄cedētis qua vnu; est prius alio p̄cedētione. et sic subsistētia est prior acci dente. Prioritas originis dicitur quod denotatur ab origine actis sed posten' origine dicitur quod d̄notatur ab origine passiōe. vnde p̄ducens generas motus sunt p̄ra origine genito p̄ducto et moto

Est autē scētido modus prio ritatis originis quando due origi nes actiue et passiue duoz p̄ducuntur sine ad iunctū ordinatū sic qz vnū actio p̄suppoit alteru; ut il luminațio taz actua qz passiua est prior origine qz calor. Taz sol prius illuminat qz calefacit aerem et prius vnu; partez aeris qz altam propter ordinēz naturalē efficiunt. Hoc autem prioritas potest dīci aliquo modo prioritas naturae.

Tercio modo dicitur aliquod prius origine quod est a se et poste.

rhis quod est ab alio . & sic quod
est omnis improductus sicut pater
in diuinis dicit prius origine. filius
autem qui est productus a patre
non est posterius origine.

Norādūz autē q̄ in uno instanti
tempis seu nature p̄t̄ esse mlt̄
signa originis sic mlt̄ illūiatōnes
quarū una est prior alia ut dicit
est. tamē mensurat uno instanti tē
poris. Sed dices sunt signa ori
ginis successiva vel permanēta. Di
co q̄ signa prioritatis & posterioris
tatis duratōnis & tempis sunt suc
cessiva sicut corō fundamenta.
Signa vero nature perfectōnis &
originis sunt permanēta.

Sed dices potest ne esse pri
us & posterius originis in instanti
vno nature & temporis.

Dico q̄ in uno instanti durati
onis sunt multa signa prioritatis
& posterioritatis nature . quia in
eodem instanti quo compositū ge
neratur ipsum compositū est pri
us natura sua passione . & tamen
simil sunt in instanti temporis.

In uno autem signo nature sunt
multa signa originis . Nam mille
signa originis ymo quasi infinita
possunt stare in uno instanti natu
re ut pater de pluribus illuminati
onibus aeris tam actiūis q̄ pas

simis habentibus ordines originis
ad inuicem.

p **Otestas**

Postquam Philoso
phus distinxit nomi
na significantia partes unius hic
distinguit nomina significativa par
tes entis. Et quia ens dividit per
actus & potentias ponit plures mo
des huius nominis potentia.

Pro nōc autē possunt assigna
ri septem genera potentiarū. Et
enim potentia activa passiva obe
ditiva metaphysica logica obedi
ta & subiectiva. Potentia activa
est que est principium transmutandi
aliud inquantus aliud. Potentia
passiva est potentia transmatoria
ab alio inquantus aliud. Potentia
obeditiva dicit illa que correspo
det potentie infinite ipsius dei. qz
omnis creatura est in obedientia
dei & ei subiecta. Potentia mathe
matica est potentia transumptive
sumpta dicta sicut dicimus duo
dyametra duci in quadratus per
hanc similitudinem. quia sicut ex
eo quod est in potentia sit illud qd
est in actu. ita ex ductu aliquis il
le in seipso resulet quadratum
sicut si diceremus ternarius duci

In nouenarum, quia nouenarius
consurgit ex duobus ternarij in se
ipsius, nam ter tria sunt novem.

Potentia logica accipitur pro
non repugnativa terminorum sicut
dicimus quod homo potest esse animal
Talis autem potentia est non abi-
ciens actum sed stat cu[m] actu ut pa-
ret. Ut sic potentia logicalis na-
bil aliud est quod non repugnativa ter-
minorum, ut cu[m] dicimus homo est
animal, hic isti duo termini habent
potestates ad inuitem, ita quod unus
possit vere predicari de alio, et quod
predicatus potest vere inesse subiec-
to. Et de ista potentia loquitur
Aristoteles septimo metaphysice,
sed hec homo non est alius non
est potentia logicalis, quia ibi est
repugnativa terminorum et predica-
tum non potest inesse subiecto, quod
isti termini sunt incompossibilis.
Et sic accipiendo potentiam non
componitur necessario sed solame-
do in possibili.

Potentia subiectiva est qua ali-
quid potest esse subiectum forme
substantialis vel accidentalis, et sic
materia prima nude considerata
dicitur esse in potentia subiectiva

Sed potentia receptiva est que
est apta uara recipere diversos ac-

tus substantiales vel accidentales,
sed tamen differt a potentia sub-
iectiva, quia receptiva dicit subiec-
tum suum includit, et cum hoc in-
cludit respectum ad diversas for-
mas, quauis enim ambe potentie
sunt ipsa met materia prima tam
plus distinguuntur potentia recepti-
va a materia quod subiectiva. Et hoc
est quod dicit Kommentator primo
physicorum. Materia non est sua
potentia suple receptiva formaliter,
quia materia est in predicamen-
to substanciali, et potentia receptiva
in predicamento relationis.

Potentia vero obiectiva dicitur
qua aliquid est producibile, sicut
quiditas rose non existentis dicitur
esse in potentia obiectiva eo quod ip-
sa rosa potest produci. Potentia
litteras enim illa non fundatur in ali-
quo esse simpliciter suae in esse esse
sive esse existentie, ut dicit Socrates
prima distinctione secundi senten-
tiarum, et septima questione quoddam
debetur. Sed fundatur in esse co-
gnito ita quod esse cognitum concomi-
tatur potentia ad esse simpliciter,
licet formaliter esse cognitum
non sit potentiale, quia esse est ei-
se in actu secundum quidam.

Esse vero potentiale est esse in potentia ad esse simpliciter et non in actu nec tam esse in potentia est esse simpliciter sed est fallacia cum quid est similius hoc ille. Ut potest dicitur secundum Franciscum de Mertonis. Potentia obiectiva est quiditas aliqua fundans aliquam potentiam sive respectum ad actum existendi. Et nota quod primo dico quiditas hoc dico potentia; secundum dico actum. iam per hoc intelligitur quod quiditas que est in potentia obiectiva est quiditas anterior sit obiectum. et illa quiditas fundat potentiam per hoc datus intelligi quod illa quiditas priuat actu existendi. et dicit possibiliter ad actu existendi cessare potentia obiectiva. et destrudo actu existendi redit potentia obiectiva. verbigratia rosa est in potentia obiectiva in hoc quod dico obiectum intelligo quiditate rose. in hoc quod dico potentia intelligo aliquem respectum sive possibiliter ad actu existendi quo prius quiditas rose. adueniente existentia cessat potentia et cessante existentia redit potentia obiectiva.

q. **Gantum**

quod non solum dividitur in potentias et actum sed etiam in decem predicamenta. Ideo quodibus distinxii hoc nomen

potest hic distinguuntur nomina que significant decem predicamenta. et primo nomine qualitatis. et tertio nomine ad aliquid. alia vero predicamenta dividuntur quod sunt determinata ad aliquod genus naturaliter ut per principium de agere et pati. ubi et quando. Circa primus primum poterit etiam qualitatis. scilicet quod quantitas est quod est divisibile in alia.

Tunc cuius evidenter pono tres conclusiones. Prima est ista. divisibilitas non est propria ratio qualitatis. probatur. nullus respectus formalis est ratio entialis alio absoluati. sed divisibilitas est respectus formalis quod dicit quiditas; aptitudine ad divisiones. ergo non erit ratio entialis qualitatis sed qualitas sit genus absolute maior per exuberantiam b. ubi plus oia appartient esse vera dicuntur in hoc inconveniens quod tunc omnia sunt formaliter ad aliquid.

Contra istam conclusionem instauratur. Nam illa ratio secundum quam est distinctione specifica videtur esse entialis ratio generis. sed divisibilitas est b. modus vel per se in ipsa. ubi secundum modum de divisibilitate et secundum aliud et aliud dicuntur diversas species qualitatis.

Dicendum quod divisione aliquip sit per differentias proprieatum. aliquip per passiones circuloquentes divisiones essentiales que sunt nobis ignotae.

Exemplus primi aīal dīuidit pēr rōnale i in onale. exemplū secundū eūs dīuidit p̄ potētiā i actū que non sunt differētiā s; magis passiōnes. Secunda cōclusiō sit ista q̄ diuisibilitas est passio quātitatiās. hec cōclusiō patet. q̄ inest p̄ se primo i quātitatiā i omni alij per ratōes eius. Substātia enī corpo rea non est diuisibilis nūlī p̄ quāti tatez. vnde ista p̄dīcatiō est per se secundū mō quātitatis est diuisibilitas sicut ista color est visibilis. sicut. a risibilitas est respēct⁹ quidā in co loze p̄ comparōz ad vīlū sic vīlū bilitas est respēct⁹ quidāz i dīcē aptitudinē ad diuisiōez. Noti fīcatō igī p̄bi bīc posita est notificatio p̄ passionē i p̄ rimāciō pas sionē i nō est p̄prie diffiniō.

Tercia cōclusiō est q̄ diuisibil itas est passio quātitatis.

Ad cui⁹ cōndētiāz sc̄ienduz q̄ quatuor p̄fisiōes ponātur a p̄bo Prima ē diuisibilis in p̄ces cī dē rōis. secunda est esse finitū vel infi nitū i hec sup̄pōit primā. na⁹ qđ est finitū vel infinitū sup̄pōit illō ad quod debet figi. Tercia est. equale vel ineq̄uale que cōsequit secidaz. Quarta est ratio mensuræ que sup̄pōit terciāz. q̄ omis mētu ra est equalis vel ineq̄ualis men surato. q̄ cui est equale vel ineq̄ue

lēdo mētūrat nō cōsidero.

Ex hīc patet ordo filiæ p̄fisiōeū quātitatis. prime due cōveniunt quātrātiā in se. s; alīcī due p̄ res p̄spectū ad aliud. De p̄mā babetur bīc in līra i tercio p̄fisiōz caplo de infinitatē. de secunda babet se cundo p̄fisiōz. vbi dīcīt q̄ finitū vel ininfinitū quātitatiā congruit. De tercia babet i p̄dīcamētis vbi dīcīt q̄ inest quātitatiā finitā cā equa le vel ineq̄uale dīcī. de qua babetur decimo bātū.

Consequētē p̄mū p̄bus sp̄cēs quātitatis inter quas p̄tineuntur numerus i magnitudo. Diffi cultū autē multitudiō finitū numerū sic. q̄ est diuisibile finitū potētia; finitū nos cōtinuas. magnitudo autē est diuisibilitas in p̄ces cōtinuas. Quod quidāz cōdigat tripliciter i finitū hoc iamētū tres sp̄cēs quātitatiās cōtinue finitū magnitudinē. nez si sit diuisibile finitū dīmētione tamz in p̄ces cōtinuas erit longitudo tamz. si in duas erit latitudo. si in tres sic est corpora.

Dīcīt etiā vīlen⁹ q̄ multitudiō finitū dīcīt numerū. longitudo autē finitū dīcīt līcta latitudo superficies p̄funditā corporis. Quia vero p̄tes līneā copulātor ad p̄dīcas. Terciādū filiā Boneti in p̄dīca mētūdo suis q̄ duplex est p̄metūdo.

In linea. s. in actu et potentia . pun
ctus in actu est puctus linea termi
nas distinguens et separans . sic dicit
distinguit una spe ab alia . Punctus
in potentia est puctus continuas par
tes linee a dividere . quod inter duas
partes semper est puctus in potentia medi
us . et ille puctus in potentia non est
in fine linee nec in principio . sed in
tota linea ubique dicitur in potentia
aut in potentiis oppositum
actui dividendi et separandi non auctor
actui essendi . quod vere est positivus
existens extra nihil . sicut partes linee
babentes suam entitatem in linea . et sic
apparet quod partes linee copulatur
ad punctum non in actu . quod ille est tan
tas in fine vel in principio sed in po
tentia . quod iste est inter quascunq
partes linee non unum numero sed plus
non in actu sed in potentia qui per
actiones dividuntur reducuntur ad
actus . si autem realitas pucti non ma
neret in continuo difficile esset vide
re quomodo puctus continet lineam
et copulat partes linee .

Et si argueretur quod puncta in linea
se habebant consequenter ex quo eorum
realitas remanet in continuo . Re
spondeo quod non sequitur quod non sunt
ibi in actu sed in potentia . et sunt
virus puctus per certas divisiones
Vnde continua sunt quoniam ultima

sunt unus . s. per individuationes . hec Bo
netus .

De hoc etiam dicit Scotus
distingue duodecima quarti sen
tentiarum quod partes in potentia in conti
nuo dicuntur finis in actu quando
partes indistincte reducuntur ad actus .

Distinguit enim Philosophus
modos quantitatis per se . et hoc du
pliciter . quedam est significatio per
modum substantialis et subiecti sic linea
et superficies . quodlibet enim horum ob
stantialiter est quantitas cum quanti
tatis ponatur in eius distinctione . nam
linea est quantitas continua divisibili
lis secundum longitudinem divisibilis finita

Quedam vero pertinet ad genus
quantitatis et significatio per modum ha
bitus vel passionis talis habeat mult
itudinem paucum significans ut passiones
numeri perducunt et breue ut passiones
lineae . latitudinis et strictus ut passiones sup
ficiei . profundus sine alto ut passiones
corporis . quodam enim sunt que coir pas
siones et libet quantitatem continere sicut
sunt magnus et paucus magis et mi
nus .

Deinde distinguit modos quanti
tatis per accidentes et postea duos modos
quorum unus est secundum quod aliqua dicuntur
qua per accidentem ex hoc soliusque sunt
accidentia aliquae qualitatibus sicut albedo
et musica per hoc quod sunt accidentia .

aliquo subiecti quod est quantum.
Alio modo dicuntur aliqua quantitate
per accidens ex hoc quod sunt quanta
per aliud quantum scilicet dividunt
ad divisionem alterius quantitatis
ut tempus et motus. Motus enim
divideatur ad divisiones magnitudi-
nis in qua sit motus non autem ad
divisiones et quod mouetur tem-
pus vero dividitur ad divisionem
motus.

Circa predicta potest dubitari
quius locus non numerat inter spe-
cies quantitatis cum sit quoddam
divisibile. Respondeo locum non
est in genere qualitatis. nam quod non est
divisibile nisi per accidens scilicet
ad divisionem superficie. nam locus
materialiter est ipsa superficies. tuus
quia est unus per accidentem compositus
ex superficie et respectu continet ut
patet quarto physicorum.

Contra in predicamentis ponitur
inter species quantitatis. Re-
spondeo quod que Philosophus di-
cit in predicamentis non sunt oia vera
nec loquitur de loco ibi secundum propriam
opinione sed famole secundum opiniones
aliorum antiquorum. Differencia au-
tem inter motum et tempus patet
quarto physicorum.

Sequitur capitulus de ad alii
quid.

Ead alii quid
determinat Philosophus
de ad aliquid et post prior modos
eorum que sunt ad aliqd per se.

Circa quod notandum quod licet
relatores habeant rees specificas et
distinctioes sicut alia predicamenta
tamē suarū nobis ignotae. ideo acci-
pimus distinctioes eorum per funda-
menta per que circuloguntur būmo-
di differētias specificas que sorte
propter eorum entitatem modicant nos
latē. ita quod ex fundamētis innotescat
nobis distinctio barū relationū
sive effectivae sive materialiter. ita
quod bec distinctio specifica sit per ex-
trinseca. licet autē fundamēta sive
in diversis generib⁹ non tamen omnes re-
lationes sic distingueantur. non enim oportet tan-
tas distinctioes esse inter distinctia
sicut inter distinctiā. quod due spe-
cies specialissime non distinguuntur se
totis obiectis quod sucedit in generi.
et tamen distinctio specifica per quas disting-
uitur non distinguitur. sed distinguuntur se totis obiectis. Sicut in ppo-
sito fundamēta p̄t distingui generi
relatores tamen erunt eiusdem generis.

Distinguunt igit̄ p̄tē mos relatio-
rum secundum diversa fundamēta quaeū
primum est per fundamēta super numerū et super
unum. super numerū. quedam le-
gitimū compatiōē nō fieri ad numerū

D 2

deī fīm comparō; numeri ad vnu
ut duplā ad dimidiū. trīplū ad
eius ptem terciā. multiplex ad sū
multiplex. cōtinēs ad cōtentūm &
sic de alijs pportōib⁹ est dīcen
dus. Accipit autē hīc cōsequēs p
eo quod excedit aliqd fīm q̄titatē
omne enī excedēs fīm q̄titatē
cōtinet in se illud quod excedit.
boc enī hoc & hoc ampli⁹ sic qui
qz cōtinēt in se quatuor. & tricubis
tu⁹ cōtinet bicubitū. qz vno oīs mē
sura que est in q̄titatib⁹ cōtinens
aliquo mō deuīat a numero. ideo
relatiōes p̄mī modi que sunt fīm
q̄titatē cōtinua ēt attribuū. idē
eo. Itē qz vnu⁹ est p̄cipiū nārī
ideo relatiōes p̄mī modi fundan
tur sup vnu⁹. vnde relatiō idēp̄tita
nis fundat supra vnu⁹ in substātia
equalitas supra vnu⁹ in q̄titatē
sūltudo supra vnu⁹ in qualitate.

Circa quod notanduz q̄ cum
vnu⁹ reperiāt in omni generē siē
ene idēp̄tis potest fundari in sū
stantia cuiuslibet generis. & simili
līc equalitas & sūltudo. vnde sū
stantia sumit duplīctē. Uno mō
ut est res determinati generis. alio
mō p̄ existētia rei que est cōmūnē
omni rei ut p̄dictu⁹ est. Similī
qualitas potest sumi sive prout ē res
determinati generis. vel p̄ qualitas

te essentialis que est cōmūnē omni
generi eo mō quo diffētia speci
fica dī q̄titas in hōc quīto ca⁹ de
qualitate. Sūlt quantitas potest
sumi duplīctē vno mō ut est res
determinati generis & sic dīcīt q̄titas
molis. alio mō p̄ qualitatē
p̄fectionis que est gradus essentia
lis rei & sic p̄tinet omni generi rei.
Accipidō igī ista primo mō sūt
determinati generis. sic idētias fā
dat sup vnu⁹ in substātia & non su
p̄ vnu⁹ in alijs generib⁹. Sūlt
est intelligendō de sūltudē & eq̄lī
tate. S3 accipidō secādo modo
sic potest fundari supra vnu⁹ in sū
stantia cuiuslibet generis. & similī
equalitas & sūltudo. boc enīz mō
de ens omni enti sp̄cu⁹ est idē v̄
dūlūz sile vel diffīle equale vel ē
equale. Daret igīt quō funda
mētū p̄mī mōi relatiōp̄ est rā
tio numeri & vnitatis. Secun
duz modus fundat sup potentia⁹z
actiū & passiū sicut calefactiūz
dīcīt ad calefactibile & pater ad
filium & calefaciēs ad calefactum.
Circa quod dīcīt Scotus sup
q̄oib⁹ quolibetorē q̄ Dībus nō
intēdit bīc dicere q̄ actio & passio
sunt fundamenta proxima relati
ōnū. quia relatiō non manet nos
cōmētē p̄mī fundamētō. sed re

latio secundi modi manet non manente actioē et passioē. sicut aliquis manet pater non manente filiatione. Intelligit autē fundari non tanq̄ sup fundamēta vel rōez fundandi p̄imā. sed sup dispoēz mediā in ter fundamētu3 et ipsa3 relatione3. Ibla autē potentia actiua et passiua est fundamētu3 immediatu3.

Congra isto; secundu3 modu3 relatiuo3 arguitur sic. relatiu3 non est fundamētu3 relatiōnis. sed potentia actiua et passiua referuntur igitur relatio non fundat sup potentiam actiuaz et passiuaz. probatio maiori3. quia cu3 relatiu3 sit relationu3 r. latiu3 erit processus in infinitu3 in relationitu3. si relatio super relatione3 fundaret minor patet. quia potētia actiua refertur ad passiuaz.

Respondeo maior est dubia quia videt relationē posse fundari super alia3 relationē. et per consequēt super statu3. sicut propositor nobilitas super proportionem. nec erit processus in infinitū. quia erit deuenire ad aliquā p̄imā relationē. Cuius fundamētu3 non est aliqua relatio nisi relatiu3.

Alior potest dici data miore et potentia actiua et passiua et cetera. possunt tamē sumi displicit.

Etio mō circumscripta relations potentialitatis. Alio modo inde dendo ipsam. Primo modo nos sunt relativa actu et ut sic fundatē relatioē secundi modi. secundo modo sunt relativa actu. et ita non fundantē sed sunt aliquod compo situ3 ex relatioē et fundamēto.

Potest tamē ostendi quō relatio potest fundari in relatione. equitas enī et idemtitas sunt relationes et inter eas est ordo. et ordo ē relatio ergo ic. Quod inter eas sit ordo pbatur. qualis est ordo fundamētorum talis est ordo fundatoru3. sed idemprimitur super vnu3 in substatia. equalitas super vnu3 in quantitate. sed substantia precedit quantitatē ligat ic. etia3 equalitas distinguunt ab idētate distinctio est relatio. ligat. Etiam relationi competit imberere. imberencia est relatio. igitur relatio fundatur in relatione.

Item notandum secundu3 quod potest elici ex textu Aristoteel hic et in predicamentis capitulo 3 ad aliquid accipiendo ad aliqd non pro re que refert sed p̄ bipudicē mediere qua refertur una res ad aliam. Tunc relatio nabil aliud est ut patet in distinctione sua quā res spectus quidam inter aliqua duo

D 3

quo mediante vna refertur ad aliud sub habitudine genitiui casus vel alterius. Exempli primi pater filii pater. Exempli secundi similis simili similis. Exempli terti magnus minore magnus.

Ex hoc patet qd relatioes perse sunt in genere relatiois nō relativa. vt paternitas et filiatio sunt per se in hoc predicamento et non pater neque filius. Et est ratio quia pater et filius et omnia huiusmodi concreta sive sunt relativa sive absolute sunt aggregata ex subiecto et accidente que sunt diuersorum predicamentorum. quapropter in nullo habent locum per se predicamento sed bene per reductionem ut alias patitur. Pater enim aggregatur ex substantia et relatione respectu relationis est in predicamento relationis respectu substantie est in predicamento substantie. sed respectu talium aggregati in illo est predicamento.

Tercius autem modus relationum fundatur super rationes mensurae ut scientia et scibile. scientia cui non mensuratur scibile non quidem finit mensuram qualitativam quia ista pertinet ad primum modum. sed finit mensuram esse et veritatem. actus enim in

telligendi est aptus natus mensura id est actualiter dependere in entitate et cognoscibilitate ab obiecto partiendo ipsum obiectum sicut similitudo illud cuius est. non quidem per communicationem eiusdem forme. sed similitudo per imitationem sicut yde at ad ydeas.

Iste ergo modus potest fundari super res diuersorum generum. sed pro quanto omnis res cuiuslibet generis pro quanto in omnibus generibus est reperire unus primus quod est mensura omnium illius generis. mensura quidem non quantitativa sed perfectionis ut albedo in colore coloris. secundus enim quod coloris accedit ad albedinem sunt per se diores. secundus quod recedit sunt imperfectiores. pater ergo modo bi tris modi differunt secundum diuersa fundamenta.

Item differunt in hoc quod in primis duobus modis est mutua dependentia et realis. ut pater referatur ad filium et econverso et duplex ad dimidiū. in tertio autem modo non. quia licet scientia realiter et per se referatur ad scibile quod non est scientia nisi respectu aliquis scibilis non tamen econverso potest tamen ratio vel scibile esse

absque eo quod sit scientia de eo.
Et ideo scibile non refertur ad sci-
entiam nisi relatione rationis.

De hoc nota illud quod dicitur
est quarto capitulo secundi phisi-
corum in hoc tertio modo est omnis
relatio que est inter deum et crea-
tura. creatura enim refertur realiter
ad deum deus autem non ad crea-
tura nisi relatione rationis.

Sed contra predicta arguitur
sic quod tertius modus non distingui-
tur a secundo. quia sensus et sensi-
bile referuntur secundum potentias
actuas et passivas. quia sensibile est
motivus sensus ex secundo de ani-
ma. et sic pertinet ad secundum mo-
dum. et sic ponitur hic relativa et
non modi. igitur tertius modus non
distinguitur a secundo. Item
scientia est per se in genere qualita-
tis. ergo non refertur ad scibile.

Ad primum dicitur quod sensus
est equivocus ad ipsas potentias
naturalem sensitivas et ad ipsum
actum sentiendi. sensus primo non
fundat relationes secundo modo.
et sic procedit ratio. et sic omnis sen-
sus est potentia passiva. Scientia
autem secundo modo fundat rela-
tiones tertii modi. Similiter intel-
ligendus est de intellectu. et sic sen-

sus mensuratur sensibili et intelle-
ctus intelligibili.

Pro responsione autem ad se-
cundum responderet doctor subtilis
decimateria quae quolibet opus quod re-
lato potest dupliciter se habere ad
absolutum. uno modo contingenter et p-
accio si se habet similitudo ad albedo
ne. Relatio n. potest esse albedo sine simili-
tudine. alio modo necessario si rela-
tio creature ad deum. non enim potest
esse creature sine relatione ad deum
conservante eam in esse. licet enim
talis relatio sit eadem fundamento
universaliter et absolute. non tam
potest quecumque relatio essentiale
includi in absoluto. quod tunc id est
sit essentiale ad se et universaliter ad
alterum. nec enim absolutum et respectu
ut possunt includi in aliquo per se
uno vel generis. Ex hoc sequitur
quod actus agnoscendi vel non erit per se
vel unus generis vel non per se
includit ista duo. videlicet ergo quod ra-
tio actus non sit essentiale respe-
ctuus licet habeat relationem con-
trae scientiam necessario. Ut si dico
tur quod est quoddam totum includens
alia duo non erit per se unus. ut
patet per Aristot. in predictamen-
tis. Nihil probaberetur aliquid in plus
ribus generibus existenciari. quod non est
intelligendum de aliquo per se uno

D 2

Et si hoc potest intelligi dictum
Commentatoris Bluerroys septio
philicoru*s*. Dignus est quod scientia
sit in prodicamēto ad aliquid quod in
genere quālitatis. quod forte vere
est quātu*s* ad illud quod ē foun*da*
tius in significato nominis impositi
ambobus vel toti illi per accidēs.
quod est absolutū sub respectu.

Ex hoc etiā forte intelligit il
lud dictū quoꝝ metaphysice quod alt
ter dicunt ad aliquid sim̄ generis ve
medicina. quod ipsius genus est scia
videt esse eorū que sunt ad aliqd
in natura forte sp̄e imponit ad signi
ficandu*s* precise qualitatē. et pro
pter hoc nō dicit ad propriūtū corre
lariū. Natura āt generis nō ponit
precise ad significadu*s* genus siue
quod latat. si ad significadu*s* ipsas sub
respectu.

Ex predīctis propriūtū respōsio ad ar
gumēta. responcūs enī scie ad scibile
est in genere relatiō*s*. fundamētu*s*
vero eius est in genere quod latat. Da
tet etiā verter quod ad distindō*s* pro
dicamētoꝝ nō requirit distindō*s*
realis. si sufficit distindō*s* formalē.
Relatio enī scietie vel ad cognoscē
scibili ad scibile est idē realis confū
damēto con ipsas nēcō*s* consequat
vt dictō est. et tamē sunt in diuisis
prodicamētis. relatio ē in propriūtū rela
tōis. et ad intelligendi con sit quod latat

tis ē in prodicamēto quod latat. hec sco
tus. xii^a. quod quolibetox.

Loſequēter dīc problema quod idē in la
tiū nō pot ad pla referri. quod tunc
idē bis diceret. quod cu*s* ē relatiū*s*
sit ad aliđ ita quod relatiū*s* hab diffi
niri pro suū correlatiū*s*. si idez refer
rere ad plura haber plures diffi
nitōs quod ē impoce. verū dīc quod intelligibil
t. intellegibil nō refert ad intelligibil
le et ad intelligēte*s* quod ē sim̄ eandē
relatiō*s*. hoc non obliate pot refer
ri ad utrū*c* alia et alia relatō*s*. in
tellegibil ei refert ad intelligibil ve
mēsū atū ad mēluraz. et eter ad
intelligēte*s* ve productū ad producē
vel accēs ad ibicēm.

Ad con cūdētā sciēdū quod aliqd
cōueire alcui ē duplic propriūtū et primo.
et propriūtū non primo. illud conpetit alcui
propriūtū quod conpetit ei sim̄ sua rōnes
formalē et specificā. Si illud conpe
tit alcui pro se non primo quod conpetit ei
pro cāz in se non mer pro rōz propriā et spe
cificā. Et hic ē quod illud quod iest pro se
et pro se non iest adequet. non āt quod iest
pro se non primo. exēpluz primi habe trēs
anglos iest tanglo pro se et primo.
exēpluz scđi habe tanglz iest pro
chel*l*. intēdit in problema quod illud non pot
pro se et primo referri ad pla propriūtū
quod incū idē bis diceret vt dicitur est.
hoc non obliate idē pot referri
ad pla pro se non primo. duplū cni*s* re

serf ad dīmīdiū p se t p̄zio vt ad
ppriū cozrelatiū. tō duplū pse re
serf ad f̄smultiplex t nō p̄zio sic
ad cozrelatiū sui generis. q̄a ad
qđcūg referf ḡ p se p̄zio ad lđe
referf sp̄es per se nō p̄zimo.

Sed etra p̄dicta arguiſ q̄ v̄
q̄ idē ſtinētis pot̄ referri ple 7 p̄io
ad pla ſtentā. 7 idē p̄ ad p̄les fi
lios. R̄ideo q̄ l̄ ſit idē mālitter 7
ſbiectie in ſpatōe ad pla ſtentā 7
ad que refert ple p̄io. ſit m̄ pla
ſtinētis formalis. q̄ p̄p̄is 7 d̄ſti
atis relatoib⁹ ſtinētis refert ad q̄
libet iſtoꝝ. ſic p̄ alia p̄inītate re
fert ad vnu filiu 7 alia ad aliis.

Notandum at q̄ referit dicitur fundamētū & sibiētū, fundamētū enim relatiois ē i quo relatio fundat p̄ta similitudo in albediē. Subiectus at dī in quo fundat mediate fundamētū p̄tio, puta similitudo in hominē mediate qualitate, fundamētū autē p̄ se referit, albedo enim p̄ se est similitus. Sibiētū p accēns referit, ideo bō pacēns est similis vel duplus.

Curia capituloz de adatiquid
notandū q̄ relatio ē nomē equocō
ad relationē realez 7 relationē ratiōis
sicut ens ad ens reale 7 ens rōis.
7 ideo relatio rōis nō est p̄ se in ge
nere relationis cū p̄dā sita extis re
alia, licet enī aliquae relationes rōis

ut gen^o & sp̄s ducuntur ex genus &
reperiuntur in omni genere tamē re-
ducantur ad p̄dicamētūz relatiōnē
fm Sc̄otū dī. viii^o. ccxlii lxxviii^o

Ad relationē realez tria requiriuntur sicut in Scotū dīs. xiiij^o. p̄mū sen tenciarū. et sexta quē quolibetorū. Primum est q̄ extrema sunt realia scilicet fundamētū et termini^o. Secundū dūz q̄ sunt realit̄ distīcta. Et tertium q̄ ex natura extremitat̄ sequat̄ se talis relatio absq̄ ope alicui^o potest intelliciū compantib⁹ vnuū extremū ad aliud. Relatio autē ratiōis est fabricata p̄ aliquā potētiāz cō gantez vnuū ad aliud. ut vñitas est relatio rōis cāta p̄ inēclīm sp̄atez vnuū supius ad multa inferiora. et si illud supius imēdiatē compāct ad singularia dicit̄ sp̄es que ē nō men impositū ad significādūz b^o modi respectū rōnt̄. Si vo illud cōmune non imēdiatē compāct ad singularia dicit̄ genus proximus vel subalterū. et sic semp alcēden do usq; ad prīmū genus generalissimum ymo usq; ad eis quod ē vnuū universale cōmuniſſimū. tales ratiōes ratiōis sunt incrementos secundade de quib⁹ est consideratio logica. et generaliter omnis relatio in qua dicit̄ aliquā tria condicōnū p̄ dictari est relatio rōis. p̄p̄ p̄mū

oppositio contradicitoria est relatio
ratiorum. quod una contradicitorum nihil
ponit in esse. Propter secundum relationem eiudem ad se est relatio rationis.
quod ibi extrema non sunt realis di
stincta. Propter tertiam relationem dei
ad creaturam est relatio rationis. quod est
per intellectum compantem deum ad cre
aturam.

Notandum insuper quod relatio rea
lis est duplex. scilicet secundum esse et secundum dici.
Relatitia secundum esse dicunt illa que
in sua essentia includunt essentialiter
respectum ad aliud ut duplum et di
midium pater et filius. Relatitia
enim secundum suam totam naturam est in generi
relationis. Relatitia vero secundum dici
sunt illa que non includunt essentiali
ter respectum ad aliud. licet enim ta
lia aliorum dicuntur et sunt in predicione
mento ad aliquid. non tam secundum suum
esse sed per respectum fundandi in essen
tia sua. ut scientia secundum esse est in gene
re qualitatis. et sic secundum dici est in gene
re relationis. quod referit ad scibilem.
Differentia est secundum esse est in generi scientiae
secundum dici in genere qualitatis. et sic est
de figura est dicendum.

Item notandum quod inter relatio secundum re
gredit terminum. alioquin est in respectu actu
ali et aptitudinali. relatio enim actua
lis regredit terminum in actu. relatio
vero aptitudinalis regredit terminum in
potentia. sicut risibilitas. taliter rela

tio inepta secundum per se primo modo et expe
ctat respectum formaliter in actu. et ipsa
risibilitas quod est respectus aptitudinalis
est enim relatio formalis et actualis.
et hoc per actualem existentiam ut cum hoc re
deretur tunc est respectus actualis.

Alienus notandum quod quodammodo sunt re
lationes expandentes et quodammodo disquadrantes.
Relatio expandens est illa quod secundum eam
de ratione fundamenti est in supposito
quod resert. et in supposito ad quod re
seruit. videlicet dicit Scotus de libro xii. p. m.
In qua si situdo regreditur eadem ratione
albedinis in hoc et in illo. Relatio
disquadrans non sic regreditur eadem ra
tione sed ambo ut primitus et filius
quorum unum fundatur in potentia acti
ua generandi. aliud vero in passiva.

Effectus

Postquam dominus di
stinxit nota que signifi
ficat causas et secundum et prius relatione
rum huius scie. hic incipit distinguere
ea que se huius per modum passionis. et
prior potius postmodum huius modis predictum
quorum duo per nos sufficiunt. Primi
modus est quod illud est predictum
cui nihil deest oportet predictum. et hoc
modo prius soli deo in quo est predictum
summa bonitas cui nihil deest de o
ibus predictis in singulis generibus
invenitur. Secundus modus est quod illud
est predictum in aliquo genere cui nihil

deest que ad pfectōes illi⁹ generis
pertinet. sic aliquis dicit medie⁹ qñ
nihil deest qd pfect⁹ ad ppris spēs
virtutis. et fm bāc modūz vñmūr
translatiōe noīe pfect⁹ et bōi in ma
lu⁹. ut aliq⁹ est pfect⁹ latro qñ in
nullo deficit q̄ ei cōpeteret inq̄tū
talis ī.

T E R C I O N U S. Quis
vero pfect⁹ est quid terminat⁹;
et cōplet⁹. ideo hic distinguit⁹ pbs
hoc nomē termin⁹. et pōt sumi de
plū ad pfect⁹. vno mō sumit⁹ termi
n⁹ p fine cui⁹ lib⁹ rei. ut moē dī
terminus boī. Alio mō sumit⁹ pro
diffiniōe qđitatiua rei que qđem
dicit⁹ termin⁹ rei. qz ē termin⁹ cog
nitōnis. incipit enī cognitio rei ab
alib⁹ signis exteriorib⁹ qbus p
uenit ad cognoscend⁹ rei diffini
tione⁹ ad quā cā puent⁹ fuerit ba
bef cognitio de re.

D I S P O S I T I O. Dic
ponit pbs mlnitudine⁹ b⁹ noīe di
spositio. Circa quod notandum q̄
dispositio nocat qmēda⁹ ordinē p
tiuum. quod pōt esse tripl⁹. Dri⁹
mō fm ordinē partiu⁹ in loco. et il
la est pdicamētu⁹; qd distinguunt⁹
ab vbi. qz vbi dicit⁹ resped⁹; loci
ad locu⁹. Is positio dicit⁹ ordinē p
tiu⁹ in loco. alia⁹ enī ordinē babet
p̄ta ad locu⁹ qñ bō sedet q̄ qñ la

cet vel stat. ideo sedere ⁊ flare ⁊
b⁹ mō ponit in hoc pdicamēto.

Secōdo mō oīdo partia⁹ dīcl
tur fm virtute⁹. et sic dispository p̄t
uet ad primā specie⁹ qualitatis. Il
le enī qui b⁹ virtutē vel scias par
tim seu impfēcte dicit⁹ habere dī
spositio⁹. Tercio mō dicit⁹ dispo
sitio fm ordinē ptiu⁹ in loco. et sic
ē dīla qđitatiā. qdāz enī qđitas ē
bñs positiōz ptiu⁹ vt supfīcte alia
nō vt numerus.

D I S P O S I T I O. Quia p̄t
uatio dīcē negato⁹ babit⁹ ſeu p
fectōis. iō cūter pōt mōs p̄ueris
de qd⁹ q̄uo⁹ p nōc ſufficiēt. p̄t
mō dī ſuare q̄ ab aliq⁹ nō bēatur
qd̄ natō ē b̄fī. Is illud qd̄ ip̄a car⁹
nō ē ſic natō b̄fī. ſic plata dī ſuare
nō ſuare ḡ oclī natō ſuare b̄fī. Is non a
plata. dī aligd ſuari eo q̄ na
tū ē b̄fī aut fm ſe aq̄ fm ge⁹ lu⁹.
ſic bō cecipit dī ſuari vñmū q̄t na
tū ē b̄fī ſuare. Talpa at dī ſuari
vñmū. nō q̄ ip̄a fm ſe ſe ſuare b̄fī
vñmū. Is qz ge⁹ et⁹. Aſial enī natō
b̄fī vñmū. Tercio mō dī aligd
ſuari aliq⁹ ſi non b⁹ ip̄a qñ ⁊ vñmū
natō ē b̄fī. et ſic de oīb⁹ cōſideran
tia. vñmū car⁹ nō dicit⁹ cec⁹ ſi no
tū dīz. qz tāc nō enī natō b̄fī vñmū
Quarto mō dī aligd ſuari alio
qd̄ ab eo auferitur per violentiā.

Ex aliquo esse dicitur quod totū et pfectus quodāmodo idem sunt. et ex primis constitutis totū. ideo hic ostendit quod modis dicitur aliqd esse ex aliquo quorū duo. p nunc sufficiat. Aliqd enim dicitur ex ali quo ut hec ppositio ex importat nō tantū ordine sī etiā causalitatem. sicut domus dicitur esse ex lapidibus. Secundo mō aliquid dicitur esse ex aliquo ut lī ex importat solū ordine sive sit ordo temporis sive motus. et sic aliquid dicit fieri ex aliquo post quod sit ut ex nocte sit dies id est post noctem sit dies.

Explicit liber quintus incipit sextus metaphysice.

Ríncipia

et cause queruntur. No

nquam Iohannes in quinto

Determinavit intentiones nominum que in hī scientie consideratione cadunt. hic determinat de rebus quas considerat ut de ente et de his que consequuntur ad ens. Et primo ostendit quomodo hec scientia habet considerare de ente. secundo inclpit de ente determinare in principio septimi. Prima adhuc in duas. In prima ostendit modum tractandi de entibus que competit

hūsc scientie p differentias ad alias scientias. in secundo removet ens aliquo mō dicitur a consideratione huius scie. ibi Sed quoniamz ens. Quo ad primuz dicit q̄ licet hec scientia cōueniat eis alijs scientijs. quia habet cōsiderare principia et causas entiuz. sicut alie sciente habent cōsiderare principia sui subiecti. tamen hec scientia differt ab aliis dupliciter. Prima dīria est q̄a nullā scientia tractat yniuersaliter de ente nisi hec. Secunda differētia est ex diuīlōe scientiar̄. diuisit enim Iohannes scientiā in cōmuni in realez practicaz et speculatiuaz. Practicā vero diuidit in actiua et factiua. actiua eidirigīt in operationez immanētēz ut est scientia naturalis. factiua vero in operationez trāseuntē ut sunt artes mechanice. Speculatiuā vō i phisicā mathe maticā et metaphysicā. Phisica cōsiderat mobilia et inseparabilia a materia in vli. q̄ de singularibus nō est scientia. Mathematica cōsiderat immobilia et separabilia a materia secundū rationez licet non secunduz rem. metaphysica vero cōsiderat immobilia et separabilia a materia tam fin rem cuiusmōl sunt deus et intelligētē q̄ secundū rationez. et sic patet diuīsio huius scientie ab alijs.

Ad evidēnā; Dīfūlōtū scītē
In pрактиcā et speculatiū notēdūz
Est q̄ potest dīci ex dictis Scotū
In p̄io suāz q̄ prakticā et specula-
tiū possit duplū accipi. vno mō
Prout prakticū sumū pro esse apti-
tudinali dīrectiō. seu pro illo du-
plū respectu aptitudinali de quo
dictū est prius scīt; primo buīas
Speculatiū vero sumū p̄ nega-
tōe illius duplīcīs respectū vel ex-
tendētis ad praxim. Alio mō p̄t
sumū prakticū pro rārde seu p̄ con-
dīctōe quadāz intrīnseca ipsi noti-
tie. que quidē est sibi ratio fundā-
di talez respectū et aptitudinē.
Speculatiū autē p̄o rationē seu
condīctōe intrīnseca per quam re-
pugnat ipsi notiōe aptituī seu re-
spectus aptitudinalis p̄dictus.
Impossibile est enī aliquā aptituī
dīnez cōvenire vni et repugnare ad
terti nature nūlī rationē alicui⁹ ra-
tionē intrīnseca. Speculatiū vō
et prakticū primo mō non sunt dif-
ferentia essentiāles scītē in cōmā-
ti. quod p̄dāl sic. nullus respectū
formalr vel negatio respectū ē dif-
ferentia essentiālis alicui⁹ absoluti
sed h̄c est quoddā casi absolutuz
q̄ qualitas. p̄dictiū vō p̄io mō
dīct respectū formalr. Speculatiū
vero negatio⁹ et agitū prakticū et
speculatiū p̄io mō nō h̄tē dīcē

Scientie in cōl. Si queris quid
igit dicitur ē q̄ sit q̄dā passiōes
diffidēt scie in cōl co mō quo dicit
m̄ par vel impar est passiōes dīl
itidas sacer. sic enī ois abērūs est
par vel impar sic ois scia est p̄dī
ca vel speciātūa. prædictū vō i spe
culatiūs fo mō dīlā fūr dīlē effen
tiales scie in cōl. quod p̄suadet sic
q̄ illa q̄ faciūt sp̄s differe cōditio
nēt s̄b genere fūr dīlē cōditiales. s̄z
prædictūz i speciātūs fo mō fūe
b̄'mōl ergo x̄. mīor p̄ba. q̄ exq̄
scia p̄dīcas i speciātūa fūt due spe
cīes cōtentē s̄b scia in cōl vt s̄b ge
nere oī dare dīlā cōditiales per
quas dīstinguāt illas voco adīdōs
Icu rōs cox. tertiicas p̄ q̄s xūcīe
duplex. rēspōsū vni i repōgnat al
teri. Tlorādā ē q̄ l̄ p̄dīcas i spe
ciātūs possent dīstinguāt a fine. ga
ut b̄'f̄? b̄'f̄ finis prædictī ē opus.
speciātūs vō scie bītus nī ē p̄dīcas
p̄ naturā tertiicas noticie vt p̄ cās
formalē. q̄ esse formalē tale ē tale
p̄ aliquō tertiicōl. p̄3 ergo q̄ bītus
prædictī b̄3 tant̄ rēspōsū zōemita
tis ad p̄p̄z dīrigēdāz hoc ē for
mālē p̄ nās hās tertiicas quā nām
b̄3 ad obēctō vt a cā tertiicas. i
lic dīlā p̄p̄z prædictī i speciātū
ui ē ab obēctōs fūr fōtētē. quod
p̄ba. p̄ plū dīstinguāt b̄'mōl
icias p̄p̄s obēctō vō subēcta.

Itē p eundē sexto ethicoꝝ distin
guēt; ratiocinatioꝝ idest practicā
a speculatia penes obiectū necel
larū t cōtingēt. qd̄ qdeꝝ ē intelli
gēndā nō quin circa obiectū necel
larū pōt esse scientia practica. qz
theologia que est de deo ē practi
ca cuꝝ sit dīrectiva in dīlectōꝝ dī
finis enī legis fm̄ apostolū est dī
lectio. s. sc̄ientia practica dīcit esse
circa obiectū cōtingens. s. circa ob
iectū circa quod cōtingēt potest
elici dīcta opatio. vt circa deum
opatio idest dīlectio potest elici t
non elici. qz possum⁹ diligere dēū
vel non diligere. Practica vero
distinguit a speculatia t habet p̄z
mo sūt effe ab obiecto. quod p̄ba
tur tali rōe. quia sc̄ientia dīcit pra
dicta ppter extensiōnē aptitudina
lez ad opus vt dīctū est in primo
būt. tunc sic. nunq̄ aptitudo que
nit vni nāliter t alteri non ppter
aliquō obiectū intrinsecum in ista
natura. qz enī hec natura est talis
ideo sibi cōpetit vel nō cōpetit. ap
titudo igif in illa sc̄ientia p̄sluppoit
quādāz cōditionē intrinsecā p quā
cōuenit sibi aptitudo talis. ita at
cōsideratio sc̄ientie in se est ab aliquō
causa eius pnozi. p se autē cause
sunt intellect⁹ t obiectū. ergo pra
dicta cōuenit sibi vel ab obiecto vel
intellectu. nō ab intellectu. qz tunc

omnis notitia esset practica. igif
cōuenit sibi ab obiecto.

Contra finis ē p̄ia causa per
Huiꝝ. sexto metaphysice. igif a fine
deb̄t esse sc̄ia talis naturalis ut ei
veniat talis aptitudo. Relādeo
finis nō est causa naturalis nisi in
quātūz desiderat⁹ t amatus mo
uet efficiēt ad generādū. aptitudo
ab dicta cōuenit sc̄ie siue sit finis
amatus siue nō. qz pōt esse in in
tellectu dīcta sc̄ientia qualcunq̄ volūtas
se hēat. Exempluz sc̄ientia scribēdi
pōt esse in aia siue volūtas amat
opus siue non. talis igif aptitudo
nō inest sc̄ientie a fine tanq̄ a finali
causa. qz nullo mō ab aliqua cau
sa causat q̄ inest et illa causa non
causante. sc̄ientia igif dicta practica
ab obiecto. ita q̄ imposs̄ ē circa
idē obiectū esse sc̄ientiaz practicā t
speculatiuā. Si dicas q̄ medi
cina dīvidit in practicā t specula
latiū t tamen ipsa est de aliquo
eodē puta de saitātē vel de coipē
sanabili. Rñdeo q̄ qn̄ accipit alii
quod mediūz int̄ duo extreā q̄ ro
plus recedit ab uno extreō tanto
plus accedit ad alid. nō at sc̄ientia
pūf practica t pure speculatia q. s.
practica nata ē imēdiate ſorma
ri p̄xi eliciēde q̄ ē p̄icularis pra
cticā p̄tice ſit qdā extreā int̄ q̄ ē
sc̄ia me⁹ practicav̄lū ſit q. s. n̄ ē apta

nata immediate esse formis præciliendi. et id potest dici aliquo modo speculatio respectu scie practice particularis quod immediate dirigunt in proxim elicienda. ita potest ponit ars speculatio respectu bitus expti. quod ars tantum virtutem bitus non ita immediate dirigunt sicut per primi belli artifex. non frequenter errabunt. expiatus. non erubet. Sic in proposito medicina potest dividiri in speculativa; quod est de variis causis et curis et in practicis de particularibus et propinquando proximi. tamen secundum virtutem ista virtus que respectu dicitur speculatio est practica simpliciter. quod virtus includit practicas particulares et directiones proximis. et mediate. De hoc nota ea que dicta sunt virtus causa remedium de sia.

Extra autem divisionem tripartitam dicitur scie speculativa potius de causa; id est doctor integrus in hoc sexto primo de scientiis distinctio. de Aristo. meteore.

Quatuor ad primum dicitur quod est habitus intellectus sit quendam qualitas generata ex frequenti consideracione vel ratione perfecta inclinatio sequeatur ad similes considerationes respectu completi speculatoris potest ponit duplex habitus. unus proprius qui habet maiorem inclinationem ad speculationses. etus tunc narratio filii modo eius

ex consideratione breviter. Alius comunitus qui formaliter inclinat ad speculationem alterius in quo obiectus aliud virtualiter continet. per modum totum factum scie spiritu distingue quod sunt scibilia. secundo modo quod probatur sic. Bitus cognoscitur per actus et actus per objecta. sed respectu diversarum conclusionum diversi sunt actus sciendi specie distincti igitur et habitus spiritu distincti. minor probatur. quod actus sciendi circa duas conclusiones sunt distincti plus quam numero. ergo specificiter. non permodum quod differentia modos differentia rationis est specifica vel maior est specifica. probatio ambo. quod si non tales plures actus circa duas conclusiones non plus distinguuntur quod actus sciendi circa eandem conclusionem frequenter continet. Tercio ergo quod ambo modos tot enim scie speculatio distinctione sunt demonstrabiles conclusiones.

Sed contra sic distinguitur et uno modo habitus conclusiones demonstrare. secundum modo potest esse una habere ratione multorum intellectus. Quatuor autem conclusiones sunt in proportionate virtutis et potestimur de substantia et terminis substantiarum inclinatio patens est in primo principiis. et hoc vel essentia vel si sunt per se prius. vel virtutibus si sunt per se secundum et

qua inquādū sic est legitur q̄ i s̄
tēdo incōplexo q̄ditarū cognitū
virtualr cōtinētur p̄cipia & con-
clusiōe de tali subiecto. & sic tota
noticia que de illo subiecto p̄t b̄t̄
& etiā v̄terius que nata est babe-
ri de alijs & p̄ rōe; ei⁹. siue s̄nt in
feriora contenta sub ipso siue sine
aliqua attributa ad ipsū ut ad p̄
mū oia v̄tualiter cōtinētur in illo
subiecto. ita q̄ babit⁹ qui inclinat
formalr ad tale subiectū speculan-
du; fm rōe; quiditatū inclinat ē
virtualr ad oia cōplexa p̄dicta.
S̄ primo ad cognoscēdu; ita de
subiecto ipo p̄ se aut nō primo ad
cognoscēdu; de alijs p̄ rōe; eius.
& ita respectu oīm istaz est vnu
habitus v̄lis & v̄tualis. D̄ria igr̄
distinctio scia; fm cōclusions sc̄i-
tas p̄t poni eīlē fm sp̄alissi-
mas. Is̄ ista que est fm virtuale; cō-
tinuū p̄t poni distinctio fm
genera proxima. sicut intelligēdo
q̄ est vna noticia & subiecti cois p̄t
de sumptie v̄tualiter cōtentae sunt
vnius generis tantaz. sed noticia
cōclusiois est vna specie sicut & s̄b
lectu; eius. & hoc mō p̄t intelligi
illud primo posteriorz. quod vna
sc̄tia est vnius generis subiecti
que est vna vel vniuitate specifica
vel generis p̄ximi mō p̄pposito
ultra sc̄tiaz secūdo mō dictaz est

vntas sc̄tia mīor que est respo-
du multoz terminoz & cōplexoz
ad que nō inclinat v̄tualiter vnu
habitus subiecti nec p̄io mō nec
p̄ se ut d̄icab in secūda s̄; tātum
in potētia & in v̄li sicut est babit⁹
inclinas formalr ad cōsiderādu; p̄pria
inserioraz de ip̄lis tamē in
vnuersali que v̄det; sc̄iende suna
p̄ p̄prias ratōes inseriorū & nō p̄
natura; causat. ista est vntas mī-
ma & p̄t dici vntas generis re-
moti intelligēdo s̄li mō ut expōst
tu; est in secūdo mō de sc̄tia v̄t-
ualis que in se est vna specie. sed
sc̄tiae oīs in ista oriente mō predi-
cto sunt vna genere remoto.

Quācu; ad secūdu; dico tria
Prīmū est q̄ D̄bus loquit̄ bic d̄
sc̄tia speculatia reali que. s. consi-
derat int̄tiones p̄ias abstractas
a rebus singularibus & dictas de
cis in quid. p̄ quod excludit lo-
gica que est de secūdis int̄tōib⁹
que de nulla re prime int̄tōis p̄
dicab in quid. Secundu; dām
est q̄ D̄bus loquit̄ de sc̄ia p̄t
sumpta que. s. ex natura rei & sub-
iecti ordinat̄ iānq̄ ad finē ad sc̄ire
tātu; & nōq̄a ordinat̄ ad sc̄ire de-
redu; in alia opatiōe que non est
essentiale speculatio p̄ qđ excludit
practica v̄lis que largo mō d̄i-
cto est speculatia eo mō quo medi-

prima vñis dicit̄ theoreta sine specu
lativa. Terciū dictū est q̄ p̄f̄
loquiſ hic de ſcia ſpeculativa poſſi
ble acquiſti ab hoie lumine natura
li in celo. s. ex p̄ncipijs cognitiſ
via ſenſus. q̄ cognitio noſtra oate
a ſenſu p̄io poteſtiori. q̄ quod ex
cludit ſc̄ientia ſpeculativa de ſubſta
tio[n]e ſepaſta quatuor ad p̄pria ipſo
rum ut dicit̄ in tra.

Sc̄ientia igit̄ ſpeculativa cui
tripliſ diſſerentia et determinatio[n]e
predicta ſufficienter diuidit hic a
Dho in tres p̄es ſic intelligendo
q̄ illa diuifio eſt p̄pria que. ſ. eſt
ſc̄ientia immedia[ta] ſub diuifio. quod
ſic pater. q̄ talis diuifio non pot̄
eſſe in ſciā babētes vnitatē p̄io
mo. q̄ ille ſunt ſp̄es ſpeculatiue et
rem ocfſiſme a diuifio. quare o[ne] q̄
fit in babētes 2° mo vel tercio mo
fm iſta p̄ vniatet[em] utrāq[ue] coſtrūdes
vniatet[em] ſubiecti virtualiſ cotiſante
totū ſc̄ientia ut dictū eſt. igit̄ ſeq[ue]r[it]
q̄ fm diuifionē talū ſubiectorum
poſteret eſſe diuifionē talū ſc̄ientia
rum. hanc coclusionē ſic expoſita;
p̄bat ſubiecta prima et p̄prie ſpe
culatiua et realia q̄ gbas poſſunt
ſcri[re] aliqua via ſenſus ſunt ratiō
tria. ergo carū ſunt tres ſc̄ientie ſpe
culatiue reales p̄prie ſc̄ientie via
ſenſus. m̄ia pater et p̄dictis. aīis
p̄batur ſic. q̄ ab omib[us] ſp̄ebus

cōdōbus pot̄ abſtrah[er]i vñi cōmune
quod eſt eni[us] habens p̄prias paſ
ſiones ex qua[nt]o b[ea]t[er] ut ſunt oia
transſedentia. p[ro]p[ri]a bonū. vñi. ve
m̄i. actus. pot[er]ia. x. ergo de ea
te eſt aliquid ſoletia poſſibile q̄d
ad tales paſſio[n]es. et eſt neceſſaria
quia cognitio noſtra pcedit a co
munib[us] ad p̄pria et p̄io p[ro]babil
i[er]um. Eni[us] aut̄ eſt ſubiecta reale.
quia p̄dicat de re[bus] in quid. Et
etiam ſubiecta ſpeculativa p̄prie q̄
circa eos in qua[nt]o eos eſt nata e[st]
aliquid ſpeculatiu[m] obiectu[m] in aliq[ue]
op[er]atō que ſit vera praxis alteri
generis a ſpeculatiōe. Itēz paſſio
nes eius poſſunt oſtendit de ipſo
ex p̄ncipijs cognitiſ via ſenſus.
babem̄ ergo vñi ſubiecta fm̄iūz
quod haber[et] o[ne]s conditio[n]es aliaſ
p[ro]dictas. et ſic pater p[ro]prie affiſis.

Alienius q̄ babētes in vñi nob̄
eſt reſpectu p[ro]prio[n]i niſi in poten
tia carēt et fm̄iūz ad hoc q̄ in
tellect[us] circa alia ſpeculabilitia p[ro]fi
ciatur o[ne] deli[ct]dere ſu[n]t et que
rere ſubiecta ſpeculabilitia.

Totandus igit̄ q̄ ſub ente p[er]
mo occurrat o[ne] deſc[ri]ptio generalitatis
de quib[us] p̄ncipijs noſtris via ſenſus
no[ne] ſunt demōſtrabiles aliquae
paſſiones. q̄ ſunt transſedentiae.
et ideo nulluz id[em] e[st] ſubiecta alie
nius ſc̄ientie a metap[hi]ſtice.

Ulterius si oportet dividere ad inuestiganduz subiecta alicu[m] sciencie non oportet procedere diuidendo aliquod gen[us] accidentis in quodlibet illorum. et quilibet spes cuiuslibet illorum in alia spe habeat mediate vel immediate virtutem continere. et ita si quocunq[ue] istoꝝ ponere sub subiecto licet haberet aliquam passionem de se scibilem non tam[en] esset primus subiectus. quare non accipiet prima divisione scientiarum penes aliquod istorum ergo dividere substantiaz per se ut subiectus primus alterius scientie a metaphysica. diuisa autem substantia per corporeum et incorporeum alterum modum. s. incorporeus ponit principia sua sub metaphysica. Quia ratio est quia si substantia incorporea habet passiones sibi sic inherentes et scibles per vias sensus. ergo quo ad illas passiones est via speculativa quia metaphysica sive naturalis p[ro]pria. et sic per se sunt animis.

notis viis sensibus. igit[ur] ipsa est vel potest esse subiecta alicuius scientiae speculativae possibiliter haberi. et vocatur mathematica que quanto dicitur esse de quanto vel quantitate id est quia mathematica non multum comparat quantitatatem ad ipsam corporalem ut formal ratio subiecti. tamen per veritatem primi subiecti virtutem continens ipsa est ipsa corpora. et sic per se antecedentis. Ulterius ipsa corpora non tractata ad inferius sed aliquo modo considerata. s. in quaestione b[ea]tis ratione et motu et genere. b[ea]tis m[erita] passiones sibi sic inherentes et scibles per vias sensus. ergo quo ad illas passiones est via speculativa quia metaphysica sive naturalis propria. et sic per se sunt animis.

Dicunt istas ut tres non potest inueniri aliquid scia quia non continet sub aliis istaz puta si sit de ipsa aliq[ue] inferiori vel in aliq[ue] illaz includatur puta si sit de aliquo accidente. id est sunt tantum tres scientie dividentes prius scientias speculativas penes tria subiecta habentia conditiones expressas. et sic per se conclusio.

Notandum etiam quod inconveniens est tractare de eodem in pluribus scientiis tam[en] potest per se alia et alia rationes ut metaphysica tractare de quantitate inquantibus est per se entis et ut per se rationes entis. metaphysica vero per se est subiectum modi

etis . mathematica vero determinat
de ea que sub propria ratione quan-
titatis.

Ed hec quoni-
am.

Hic ostendit Ptolomeus de quibus entibus hec scientia tractat . et prior dicit quod hec scientia non tractat de ente per accidens sed quod non determinat de ente quod est id est quod verum.

Lirca primum dicit quod de ente per accidens non erit scientia non ergo metaphysica.

Ad cuius evidenter Scotus ponit divisiones deinde ostendit alias conclusiones . Qualem ad primum sit ista prima divisione , ens per accidens dicitur duplum uno modo ut per paccatum prius plementum rei in ente est secundum se . et sic aggregatum ex rebus diversorum generum dicitur ens per accidens . siue noietur uno nomine siue diversis nominibus . ut albus quod importans subiectum cum accidente siue diversis nominibus . ut qualiter albus musicus albus . alio modo ut per paccatum prius plementum rei non in se sed in comparatione ad aliquam causam propter cuius intentionem evenerit ut casuale vel fortuitum . Secunda distinctione sit ista quod scia potest distinguiri secundum unitatem speciei specieissime vel generis intermedii et proximorum vel etiam generis remoti ut

dicitur est in capitulo precedentem . Tercia distinctione sit ista quod aliqd potest dupliciter vel absolute vel re duplicative.

Quantus ad secundum sit ista prima conclusio . de ente per accidens primo modo non potest esse scientia una unitate speciei . hec probatur . unius scibilis est una per se causa . sed tale ens per accidens non potest esse causa per se igitur id est probatio minoris . quod cum tale ens non sit aliquid unius non poterit esse causa per se alium unius passionis . et ideo de tali modo de terminat nisi per alterum conceptum quod includatur . et si tali conceptu per se iesit tale demonstratus non sit totum compositione nisi per accidens . ergo scia una specie quod si est conclusionis demonstratione non est per se nisi de altero conceptu isti tali ente complexo inclusorum .

Secunda conclusio est ista de ente per accidens per modum potest esse scia una unitate generis primi vel reoti . hic ostendit quod unus intelligibilis plementum passiones unitatis continet potest esse causa una unitate generis primi vel remoti . sed est paccatum per modum est bene modum . ergo id est probatio minoris . quod tunc ens est aliquod modo unitate intelligibilis . sicut unico actu est in se sed non in aliis ita impossibile est boies albus unico actu intelligendum intelligi sicut hominem et album .

nec ita simplici & uno actu cōcipi
endi homo albus sicut homo. talis
igit enti nat⁹ est correspondere ha-
bitus ex talibus entibus generat⁹
licet iste habet⁹ nō sit ita unus sic
ille qui est alter⁹ p̄tis tantū.

Conformat⁹ q̄ scia subalterna
est de ente paccis primo mō . ut
inducēdo i p̄spectiva musica altro
logia . qz de linea visuali m̄ta p
bat p̄spectiv⁹ que p solā rōz lince
nō insunt.alioquin p̄spectiva esset
pure geometria. Similr osten-
dit multa que p solaz rōz visibili-
tatis nō insunt.alias esset pure na-
turalis. igit quicqđ est eius subie-
ctus includit ambo que quides nō
sunt vnu nisi p accidēs. cum quia
quilibet talis sciētia cōtinetur sub
duabus. vniusq; enī cōclusiōs cō-
tinetur media. p principijs qđ nō
essent nisi eius subiectū substantia
includeret amboz.

Sequūt autē alie due cōclu-
sio-nes que sunt de ente p accidēs secū-
do mō. Prima est hec de ente p
accidēs secūdo mō. i. reduplicatio
iniquātus est ens paccis nō potest
esse sciētia. Hec parz p Aristo. qz
omnis scia est eorum vel que sunt
semp. vel que frequenter. i ideo ut
sic tale ens p accidēs nō est scibile

Secunda cōclusio sit ista d̄ ēte
p accidēs secūdo mō dicto non re-

duplicatiue s; absolute potest esse
sciētia. pbatur. omne illud qđ h̄z
causa; determinatā a qua evenit
semp vel frequenter est scibile p il-
la; causa; sed ens p accidēs secū-
do mō nō iniquātus ens p accidēs
s; absolute.s; ens p accidēs est hui⁹
modi ergo ic̄. pbatio mioris.līcet
enī in compate solis ad zodiacū
non possit sciri quare pluia sub ca-
ne. qz vt sic n̄ habet causa pluiae
tamē ex compatis alter⁹ planete
ad sole vel ad aliū planeta vt ad
stellas fixas.vel ex cōpatiōe mul-
torū simul possunt sciri que sūt o
currētia & sunt causa pluiae vt in
plurib⁹ & generalit in alijs. nulluz
est enī ens paccidēs nisi respectu
aliqui⁹ qđ nō est eius effectus vel
aliorū cocurrenti⁹.

¶ Eod aut̄

ii. Dic p̄bus det-
minat de ente quod si
gnificat veritatē ppositōis. Curca
quod duo facit. primum determinat
circa quod dicat huiusmōi ens. se-
cundo remouet ipsu; a p̄ncipali cō-
sideratiōe b̄ scie. quo ad p̄mū dīc
qz ens qđ dīc quasi vez id est qz n̄
bil aliud significat veritatē. Cum
enī interrogamur si hoc est aīal. re-
spōdet qz est p qđ significat ppo-
sitō; ipaz esse verā. & eadem mō nō

ens significat quasi falsus. Cū enī respōdet q̄ nō est significat q̄ ora-
tio p̄posita sit falsa. hoc ergo ens
cōsistit circa cōpositōe; 7 dīvīsiō;
Intellect⁹ siue ad affirmatiōe; 7 ne-
gatiōe.

Secundo excludit huiusmodi
ens a principali cōsideratiōe hui⁹
doctrine dicēs q̄ cōpositio 7 di-
uisio in quib⁹ est verū 7 falsum
dicātur in mente 7 non in rebus.
Consistit enī in quadā compatiōe
duoꝝ cōceptoꝝ siue illa sīnt idē
fm rem siue diuersa. utq; enī Intel-
lectus uno qñq; vt duob⁹ quādo
cōpositoꝝ format vt homo est bō.
Ex quo pater q̄ talis compatiō
est in intellectu soluꝝ 7 nō in reb⁹.
Tale igit̄ ens cuꝝ sit ens ratiōis ex-
cludit a consideratiōe metaphysici
que est scientia realis.

Ad cuius evidentiā fm Sc̄o.
In hoc sexto pono aliquas distin-
ctiōes. secundo aliquas cōclusiōes
De primo sit ista p̄ima distin-
ctio q̄ veritas est duplex. quedam
est in re. 7 quedam in intellectu.
Secunda distiō q̄ veritas q̄ est
in rebus est duplex. uno mō fm
se 7 absolute fm rez. Alio mō per
compatōe; ad cognoscēte; 7 intel-
ligēte. T̄rīmo modo sumitur
tripliciter. uno modo vt dicū ab
solute conformitatiē produci ad

producens secundum imitationē;
Alio modo vt vitra illam imi-
tationē addit adequatiōe. T̄rdi-
mus modus illorū trium licet vt
deatur cōmuniſ secundo 7 tertio
tamen si respectus veri ponat ad
significanduꝝ quodcumq; illorum
triuꝝ secundo; proprias rationes
est equivocoꝝ. Secundus autē
modus invenitur in creatura que
imitatur exemplar dīmītuꝝ vt cre-
atuꝝ a quo p̄ducuntur 7 cui aliquo
modo assimilatur. T̄era mō
dus invenitur in filio dei qui ē ve-
ritas in quo est summa similitudo
ad primū producens secundū. Hu-
gustini. huiusmōi enī ē conformi-
tas cum adequatione.

Secundo autē modo p̄cipia
li vt scilicet est veritas in rebus p̄
compatiōe ad intellectuꝝ dicitur
res tripliciter. Uno mō q̄ quātuꝝ
est de le ē manifestatio crīcūq; intellē-
ctui potenti māifestissime cognoscēre.
Alio mō q̄ ē affiliatio intellē-
ctū usūmīlabilis sibi puta medi-
ante actu vel spē q̄ nō est nisi intel-
lect⁹ reati. Alio mō q̄ sc̄a manife-
statioē vel affiliatioē res est in intel-
lectū sīc cognoscēti cognoscēre. Sed
ille tres differeat a prīo. q̄ bitudo
ad p̄ducēte; 7 intelligēte; est alia
7 alia l3 qñq; idē sit p̄ducē 7 in-
telligēns.

Tercia distinctio sit ista q̄ veritas in intellectu s̄m duplex; eius opatōes s̄m quarā vtrangū natus ē cōformari obiecto ut mēsuratur; mensure quinto hui⁹ caplo de ad aliqu. d. vna dicit cōplexa alia in cōplexo. Veritas incōplexa est cōformitas vel similitudo actus simplis ad obiectus simplex intelligibile. Veritas autē cōplexa ē cōformitas actus cōplexi ad obiectū cōplexū . vel hīn alios ē cōformitas inter p̄dicas & subiectū. Et at differētia inter veritatē complexā & incomplexā. quia veritati iucō plexe non opponit falsitas sed ignorātia tantū. & sic intelligit illud tertii de anima. Intellectus circa quod ē est semp̄ verus. quod ē intelligenđū circa habitū cōceptum cōpliciter simplices. Ita; intellectus simplex circa intellectus non cōpliciter simplices licet nō possit esse falsus formaliter tamē virtualiter potest esse falsus app̄hendēdo ali quid sub determinatōe sibi non cōueniente. Unde quinto hui⁹ capitlo de falso dicit q̄ est aliqua ratio in se falsa. & tamē ista ratio est de se intelligibilis simplici apprehensione. Secunde autē veritati scilicet complexe opponit ignorantia priuative. & falsitas cōsequēntie scilicet quādōp̄niūtur in intellectu que in

re nō fune vñita. Dubiū tamen est an hec veritas & illa sit relatio re alis vel ratiōis. De veritate in complexa videtur dicendū cū sit li: tercī mō relatiōnē q̄ sit relatiō realis ex parte opatōis que opat quia dependet ad obiectus ut mēsuratur ad mēsurās. sed est ratiōis ex parte obiecti. tum quia obiectū ut sic habet esse distinctum & esse cognitū quod distrabit ab ente ratiōis. cu; quia est mensura. quia non dependet essentialiter ab operatōe mensurata.

De veritate autē complexa dicendū est eodez modo si illa sit ipsa cōformitas opatōis ad obiectū ut predictū est. Si at fī alia viā sit cōformitas inēptū & subiectū tūc circa virtūq; erit relatiō ratiōis. q̄r extreā ut sic sit étia ratiōis sup q̄ fundat tal cōformitas. si at dēc utraq; opio de fo respōdendū est sic vel sic.

De secundo principali sit ista prima conclusio. veritas in intellectu secundū opationē cōplexā nō est de cōsideratiōe metaphysici . ratio huius est. quia talis veritas vel ē relatiō ratiōis vel realis. Si real tunc pertinet ad libru; de anima vbi agitur de potentiis & actib; anime. Ex natura actus intellectus cognoscit quomō est fundamētum

talis rationis. Si vero sit relatio
ratōis tunc pertinet ad considera
tiones logici cuius est considerare
possibile et impossibile et alios mo
dos oppositionā. Sīl vñdū ē
de veritate cōplexa intellectus.

Secunda conclusio est ista q
veritas in rebus scilicet primo mo
do sumpta per compositionē ad p
ducētēs pertinet ad considerationēs
metaphysici s; verū reale qđ nō cō
trahit ēs ad modū vel qđ pertinet
ad cōsideratōes metaphysici s; verū
reale p modo dicitur est b'mōi. p
b'itio mōris. qz talis veritas re
pertur in diuinis. nec est ibi mot
nec quāniz.

Tercia conclusio est ista verū
reale sumptū p compatiōes ad co
gnoscibilitates primo modo illoz
triu; pertinet ad considerationēs
metaphysici. probatio basius quia
tale verū cōvertitur cum ente. Igī
et. ir pertinet ad metaphysicas sicut
ens cu; quo cōvertitur. antecedēs
patet qz oē ens ð se est manifestati
uū sui cuicunq; potēt cognoscē.

Quarta cōclusio verum reale
sumptū per compatiōes ad agno
scēntē secādo et tertio modo illoz
triu; non pertinet ad metaphysicas
qui considerat de ente. Ratio
autē pro tertio modo est. quia si
verū cōt. ens diminutū et ens logi

cuz. et ideo pprte ut sic excludit
a metaphysico cōvertit tamē ali
qualiter cu; ente. qz logicō cōside
rat aliqualiter omnia ut metaphy
sicus. sed modus cōsideratōis est
alius. s. p ens reale et p ens rōnis.
sicut est cōvertibilis entis simpli et
entis diminuti. qz neutrū excedit
in coitate. qz quod est simpli ens
pot esse ens diminutū. quaten⁹ oē
ens pot esse cogniti vel intellectus

Si arguitur contra predicta q
verū est quod est in compositionē et
diuīsōe nō debet separari a consi
deratōe metaphysici. qz ex quo nō
excludit a cōsiderationē cause nec
effectus. sed ille effectus. s. veritas
in intellectu est entis realis. iuxta
illud in p̄dicamētis. In eo qz res
est vel non est dicis ppositio vera
vel falsa. Respondeo maior ē ve
ra de causa totali. nō autē sic est
in pposito. qz res non ē talis ca
sa la veritatis sed requirit intellect⁹
vniuersi ppredicatu; cum subiecto.

Impugnat etiā hic doctor sub
tilis ponēs verū esse obiectū intel
lectus. qz intellectus nō soluz intellect
ligit verū sub rōe veri. sed etiā bo
nu; sub rōe boni. quia ponit dif
ferentias inter illa. ergo cognoscē
verū sub propria rōtione p̄ p̄bli
losophū secundo de sia igitū.

Explicit sext⁹ incipit septim⁹.

Ns dicit

multipliſciter ſicut diuiſimus.

Postquā p̄bus remouit a p̄ncipali conſideratiōe ens p̄ accidēs & ens qđ est verū. hic incipit determiare de ente per ſe extra alia. Diuidit ſte proceſſus in duas ptes. quia primo determiat de ente in quaṭā ens. ſecundo de p̄mis p̄cipihs en tis ut in. xi⁹. & xii⁹. Quo ad p̄mū determiat de ente fm qđ diuidit in decē p̄dicamēta. circa quod duo facit. Primo enī ostēdit qđ ad d̄ terminādūz de enē fm qđ diuidit in decē p̄dicamēta lufficiū determinare de ſola ſubſtantia. ſecundo incipit determiare de ſba ibi dicitur autē ſubſtantia. In pri ma igit parte int̄edit hanc ratioñē qđ eſt ſimpliſ ens & non fm quid ē primā inter enia ſufficiēter d̄moſtrat naturā enis. Iſ ſubſtantia eſt buiūſmodi. ergo ſufficit ad cognoscendūz naturā enis determiare d̄ ſubſtantia. Ad declaratiōes m̄iozis duo facit. pri oſtēdit qđ ſubſtantia eſt primā ens. ſecundo quomodo dicit primū. Circa primā veſtali ſr̄e. illud quod ē propter ſe & ſimpliſciter in quoquoq; genere eſt prius eo qđ propter aliud & ſecundū

du; quid. Iſ ſubſtantia eſt eius ſim pliſciter & propter ſeipaz. omia au tez genera a ſubſtantia ſunt enia ſm quid & propter ſubſtantia ſunt enim enia eo qđ taliter enis idest eo qđ habet aliquā habitudinē ad ſubſtantia. unde non ē poſſible ali quod eoz ſeparari a ſubſtantia. ergo ſubſtantia ē p̄mu; inter omnia enia. Deinde oſdit quomodo eſt primū ens dicens qđ ſubſtantia ē primā ens fm temp⁹ fm diſtinuōnez & fm cognitōnez.

Ad cuius evidentiāz videntib⁹ eſt fm'mētē ſcoa bic. 7. xi⁹. diſ. quarti ſuaꝝ de inberetia acciñis ad ſbaaz. ſecundo de triplici priori ſtate ſubſtantie. Quo ad primū premiā aliquas diſtiuōes. ſecundo oſdaz aliquas conculdiōes. Prima diſtiuō eſt iſta. hoc nomē accidēs cu; ſit nomen cocretā pot ſumi dupl̄ ſicut cetera concreta. Uno mo p̄ primo ſignificato no minis qui ē coceptus quē accidēs naturaliſ impoſtat qui eſt iſpa ac cidentalitas. & ſic ē ſuonimā ſicut & inberetia. Alio mo pot ſumi p̄ ſabſtrato quod denomiāt hoc cocretā accidēs quod ē ens aliquod nouē p̄dicamētorū ſive ſic abſolutā ſive reſpectiū ſuā pura qualitas quaṭitas.

Secunda distinctio sit hec inhe
rentia est duplex actualis et aptitudi
nalis. Inherentia actualis est ipsa
vno accidentis existens cuius subiecto
est. Inherentia aptitudinalis est
dependentia sive ordo essentialis
accidentis ad subiectum. prima inher
entia non semper inest accidenti. secun
da vero semper inest existens subiecto
vel non existens. Tunc sit illa prae
coclusio. neutra inherentia est de ente
accidentis accipiendo accidentis se
cundo modo pro eo quod hoc nomine
denominatur sive sic accidentis absolu
ta sive respectu. hanc omodo quatuor
tum ad primas prem specialiter.

Nullus respectus est de entia ab
soluti. sed utraque inherentia est respe
ctus igitur eius. maior parcer per Thibilo
sopibus quarto bivis contra veri
tates apparentias.

Quoniam ad utraque partes argu
itur. fundamētū res est aliud a respe
ctu sive relatione. sed inherentia fun
dat in quolibet accidente. igitur est ali
ud a quolibet accidente. maior pars
per Augustinum septem de trinitate. si
ind quod relatione est aliud preter re
lationem.

Secunda conclusio sit ista quod in
herentia aptitudinalis est eadem reali
ter ipsi accidenti secundo modo sum
pto sive sive absolutus sive respectu
uum. probat nulla aptitudo natura
lis alicuius entis distinguunt realiter
ab eo cuius est. sed inherentia appetu
dinalis est quedam aptitudo natura
lis accidentis talis ergo esse.

Preterea passiones entis dicte
de inferioribus non dicunt aliud
ab ente in eis. sed esse in se etsi vel
esse inherentia sunt quedam passiones
dicte de inferioribus sicut de sub
stantia et accidente. nec ergo esse est
dicte aliud a substantia. nec esse in
herentia dicit aliud ab accidente. p
er hanc autem. quod esse in se etsi et esse
inherentia per modum accipio sicut esse
primum et posterius. primum autem et
posterior dividitur ene sicut passio
nes ergo esse.

E circu coclusio est ista. inherentia
actualis distinguunt realiter ab
occidente primo modo dicto quod est
absolutus. hec coclusio ostenditur sic.
Impossibile est quod idem maneat et
corrumperet. alias simul erit et non
erit quod est oppositus primi principii.
sed manere et existere accidente
absolutio non manet inherentia ac
tualis. minor poterit in sacramento
alterius ubi accidentis separata est
sive sine inherentia actuali. alias
si ibi manaret inherentia actualis
esset ibi in substantia paucis.

Sed contra illas cōclusionē in statut primo auctoritate Philologi in littera dicētis q̄ non ē pos sible aliquid accidētis separari ab iudicio. Itē Boetius dicit q̄ accidētis esse est inesse. Itē ratione sic. nō minus est respectus accidētis ad subiectū idē cum accidente q̄ re'pcē creature ad deū. Is potius respectus accidentis videtur esse idem subiecto. q̄ diffinitur per eū. sed non sic de respectu creature ad deū. q̄ si creatura diffiniret p̄ essentiā diuīaz tunc nulla creatura diffiniret in suo genere. q̄ deus est extra omne genus. Is respectus ille est idē realiter cum creatura. ergo respectus accidentis ad subiectū que est inherentia nō minus est idē realiter accidenti q̄ respectus substantiae creature ad deū. q̄ accidētis ppter suā respectus ad subiectū diffinitur per subiecta. ex quanto metaphysice caplo tertio.

Respondeo ad Phil. dicēdū q̄ p̄hi dicerēt accidētis nō posse esse sine subiecto. q̄ ponit ordinē causarū simpli necessariū ut dictum est octavo physicoī capitulo vñlmo. ita q̄ prima causa non potest causare causatū sine causa secunda substantia autē habet aliquā causitatem respectu accidentis loquendo de naturali ordine causarū. est

enī eius materia in qua. Nos aſte ponim⁹ ordines simpliciter necessariū. q̄ ergo deūiam⁹ a phis in ante ideo deūiamus in cōsequēte

Ad Boetijū dicenduz q̄ intelli gite q̄ accidētis habet d̄ natura sua q̄ insit aptitudinalis nō āt actualis

Ad aliud nego maiorez. ad p̄ bationez de respectu creature ad deū. dico q̄ non est simile. q̄ idē tias respectus ad fundamētu⁹ non est simile. quia idētatis respectus ad fundamētu⁹ non est ratio q̄re termin⁹ respectus vel depēdētis cadit in diffinitione fundamēti ut additus quid igū aliud. Respon deo q̄ nec depēdētis est essentia lis ⁊ necessaria causa q̄ terminus depēdētis addat in diffinitione fundamēti depēdētis. q̄ tunc deus magis ponere in diffinitione cuiuslibet creature q̄ substantia in diffinitione occidētis. Is causa est q̄ nula forma pōt habere cōceptus qui dicitatiū pfectus ⁊ quietatiū nisi contelligatur illud cui⁹ est forma. Diffinition autē exprimit cōceptus pfectū diffiniti. ⁊ ideo essentia forme nō exprimit sine eo cui⁹ est. iō ponēdo gen⁹ ⁊ diffinētiaz non ge tat intellect⁹ metaphysice loquēdo. Is forte logice loquēdo gelcū. hoc quidē est verū tā de forma substantia

tiali q̄ accidens. vnde in diffinitōe
anime ponit corpus. qz aia ē ad corporis ex secōdo de aia.

Quarta cōclusio ē ista. inberētia actualis est idē realit̄ acciden̄ respectū secundo mō sumpto. probatur ista relatio est eadē fūda mento sine qua fundamētūz cause includit contradictionē. sed inberētia accidentis respectū est būius modi. ergo. qz respectū est essentia liter habitudo inter duo extrema et ideo sic tollere terminū ad quēz ipsius respectū est tollere vel dstruere respectū ita tollere illud cuūus est respectus est tollere vel dstruere respectūz. et per consequētū est contradic̄tio respectūz non inberere. vnde qz respectū est res iō seḡ fundamētūz vel cui actinalit̄ inberet. hec materia tractat diffuse a Scoto in quarto sententiā ubi supra ideo supfedeo.

Quantūz ad secundūz articulūz de triplici prioritatē substātie resp̄cā accidētis scilicet cognitōe diffinitōe et tempe. notandū q̄ nō accipit tempus hic vt sumit quarto pbilicorū scilicet pro duratōne vel mensurātione extrinseca et succeſsiva alia ab essentia rei. qz tūc substāntia posset precedere illam cum sit ibi accidens. et sic pcederē

illam tempore in duratōne et tūc erit tempus ante tempus et sic m̄ infinitūz. prius ergo tempore hic dicitur sicut pater ex littera q̄ potest esse separatus sine alio. et alio non sine ipso. et isto modo c̄s substantia prior est accidente s̄ alio et alio modo.

Ubi sciendum est ut prius dūdum est q̄ prius tempore ē posse habere actuales existētias priorē alio. et sibi nō repugnat esse sine illo eo quod non dependet ab illo. Et tale prius potest dici prius natura. quia aliquid ē prius natura quod non est prius tempore. Aliud quid enim pcedere isto mō est dupl̄citer. uno mō q̄ nō depēdet ab illo. Alio modo q̄ non est causa necessaria illius.

Ad propositū dico q̄ substāntia compata ad accidentia separabilia est prior vitroq̄ modo. compata autē ad propriū est prior et separabilis primo mō quia non depēdet ab eo. sed non secundo modo scilicet inquitus est causa quia habet causas necessariā respectu passionis. ideo non est separabilis secundo modo. quia est causa hys passionis. primo modo est separabilis modo p̄exposito et vt sic non repugnat sibi ēc sine quocāgi accidēt

De secunda prioritate substantie scilicet prioritate definitionis patet qualiter in definitione cuiuslibet accidentis debet ponit substantia. Quis ratio ponitur in precedentem articulo de prioritate cognitionis substantiae respectu accidentis. Dono duas conclusiones. Prima est quod substantia non est primum omnium entium prioritate generatiois, quia omnis nostra cognitionis origo a sensu, sed sensibilia sunt accidentia et non substantia, ergo accidentis prius cognoscit quam substantia. Ideo dicitur primo de anima quod accidentia magna pars est coherens ad cognoscendum quod quid est substantia. Igitur accidentia prius cognoscunt quam substantia que habet maximum quod quid est. Secunda conclusio est ista. Substantia est primum cognitione omnium entium prioritate perfectionis, probatur quia cognitionis ipsius quod quid est est perfectissima, sed substantia habet perfectissimum quod quid est. Igitur perfectissime cognoscitur, maior patet de his que non habent simpliciter quid ut accidentia, perfectissima enim eorum cognitionis est quando cognoscitur per eorum quod quid est, et hec est ratio philosophi in littera.

Sed contra videtur quod accidentis

est primum cognoscibile a nobis per prioritate perfectionis, probat quia cognoscibile cognoscitur per speciem, sed species accidentis est in intellectu et non substantie, ergo accidentis perfectius cognoscitur quam substantia, maior patet et minor probatur, quia intellectus agens est abstractus eorum que sunt in fantasma, sed talia sunt accidentia. Tam etiam nihil est in intellectu nisi prius fuerit in sensu igit et.

Respondeo quod substantia est per se prius cognoscibile, et tam et aliquid aliud potest a nobis cognosci per se prius proportionem sue cognoscibilis. Exemplum species animalium remissi predictus representat in ipsis animalibus cuius est species quam species solis representat se oculo aquile, et magis video animalibus et predictis proportionem sue cognoscibilis in solidi predictus visibile simplicitate quam tale animal. Ad formam igit cunctum dicit quod id cognoscit predicti cuius species est in intellectu. Dico quod verum est prius proportionem cognoscibilis sue, hoc tamen non obstat ibi de se est predictum cognoscibile si possumus eam attingere, sed non possumus in via intelligi, ergo quod substantia est perfectius cognoscibile simpliciter licet non nobis.

Sequitur dicit et substantia.

Icitur au

tes substantia et si non
multiplicetur. Do-
squamibus ostendit quod principia
liberis intentio bus. Scientie est conside-
rare de substantia. hic incipit liber
minare de ea. et primo dicit quod pri-
mo determinatus est de prima sub-
stantia cum sit maxime substantia vel
in predicamentis. Dividit igitur ista in
materia formam et compositionem. quod qui-
dez divisione non est generis in specie.
sed alicuius analogiae predicationis de
his. quia dicit de eis finis prius et
posterior. quod tamen materia quod forma
etiam compositionem sunt substantiae.
sed non eodem ordine. Unde dicit
quod forma est prior materia et compo-
sitione et magis ens utroque. Quod enim
forma sit prior et magis ens quam
materia probat. quia materia est ens
in potentia. forma autem est ad potentiam
actus. actus autem est prior potentiam.
Quod etiam forma sit prior compositione
per se. et per se est prior naturae suo toto.
et principio principiato. materia au-
tem et forma sunt paci et principia in
trinseca compositione. Dicit autem for-
ma magis ens compositione non quod sur-
ens predictum. compositione enim est ens
predictius forma cum includatur tamen ma-
teria quod forma. sed dicit magis ens

Et principiato et independentia
quod unius principii est principia
quod est forma et independentia respectu
principiato quod est copiosum ut id
deus est quinto bar. Substantia
uno modo dicitur quod quid est id est qui
ditas et esse rei. ideo inquirit pater
de gemitibus rerum sensibilius per
ratiocines logicas in hoc septimo. et
sic per principia libellularium scindit
litteras in octauam.

Circa primam notandum quod ut dicit
dam est in lectione bar. In scientia his
quedam affinitates eius logica propria
est verisimiliter considerare. Ideo prius pater
lophilus logici determinat ut pro
distribuit rerum intelligendo quod quid
est seu distinctiones quadruplices ex
modo predicationis. hoc enim prius pertinet
ad logicam. Ostendit ergo ea que
speciat ad quod quid est rei dicitur
quod ista que predicantur de aliquo per
accidens non pertinet ad quod quid est.
alio modo enim intelliguntur per quod quid
est alio modo per quod ridentur conuenient
ad quod sunt per quod de aliquo. Littera
autem queritur quid est domino non me
nunc ridentur quod est alio vel niger.
Illa ergo quod predicantur per accidens de aliis
quo non pertinet ad ridentes eis quod dicitur
tunc. Ita que dicitur de aliquo in se
cando modo non pertinet ad quod quid est ex
ut color ad quod quid supradicti. quod
probatur quod aliud est quod est substantia

7 passionis. qd. s. eadē estet quidā
tas subiecti 7 passiōis cū idēs sub
iectō b; ples passiōes eadēs erit q
dīras omniā passiōnā inter se. qd
quecūq vnl 7 eidē sunt idēs inter

se sunt eadē ipsa inter se sunt eadē
7 sic eadē erit qdīras coloris aspe
ritatis 7 levitatis que sunt passiōes
sufficiēt. Ita ergo pertinet ad qd
quid est que p̄dican̄ de aliquo in
prio mō dicēdī p se ve ge 7 dīria
Deinde ostendit cūter qd̄ bab;
pprie qd̄ quid ē dicēt qd̄ sola sp̄s
b; qd̄ quid est seu diffiniōnes qd̄
satūs cū sola sp̄s habeat gen 7
dīria. Alia at p̄m h̄re diffiniōnes
quid nomis sine rōe declarātēt
quid dīp nomē. vt si hoc nomen
ph̄ia notificat per hoc nomē sapl
entia. Uel ad exponēdūt hoc no
mē p̄ius accipēt hec oratio. ama
toz saplētie. 7 sic possunt notifica
ti entia p accidēt. vt homo albus
vel albus idēt res babēns albedi
ne. talia enī per se non habēt dif
finiōnes quiditatū cuz non sunt p
se in genere. sed significat res diū
sorū generū. Inest autē qd̄ quid ē
prius sp̄t qd̄ accidēt. sicut ens
p prius dīcīt de substātia qd̄ d̄ ac
cidēt. vnde substātia babēt qd̄
simplicēt accidēt autē nīl fm̄ quid.
sicut aliqui dicūt logice de nō en
te loquētēt qd̄ nō ens ē nō ens sūm

pīr l; nō fm̄ qd̄. sic ē dīcīm qd̄
scibile simplicēt ē scibile fm̄ qd̄. qd̄
de nō scibile scit qd̄ non scit. sic nō
accidēt b; nō simplicēt quid l; fm̄
quid.

Insup p̄tib; quādāz dī
visionē accidētū. s. qd̄ quedāz sunt
simplicia 7 quedāz copulata. sim
plicia sunt illa que nō habēt subie
ctūt determinātū. vt obcaūtās qd̄
non tantū repitūt in vase l; etiam
alibi. Copulata sunt illa que bo
bent subiectūt determinātūt ut sim
plias que est nāsi curvitas.

Ulterius ostendit Ioh̄s quō
se b; qd̄ quid est ad illud c̄t op̄
qd̄ est dicēt qd̄ in dīctis fm̄ se idē
est qd̄ quid ē cuz eo cuīt est. nō au
tez in dīctis per accidēt.

Ad c̄t euidentiā de mēte. Eco
ti primo ponāt aliquas distinctōs
secundo aliq̄s cōclūtōes. Quātū
ad primō sit ista p̄tia distinctiō qd̄
sicut forma sumēt dupl̄t sic mate
ria ut dīctūt ē quīt o b; caplo tēlo
s. p forma p̄tis 7 formā totūt. sitr
duplex ē materia. s. materia p̄tis
7 totūt. Secunda distinctiō sit
ista qd̄ quedāz babēt qd̄ quid est p̄
mo 7 per se vt hō quelib; species
Nam sp̄s dīcīt babēre qd̄ qd̄
est p̄io 7 p̄ le ex hoc qd̄ quiditas
nulli alij copetit ab eis nīl indiū
duis. 7 hoc est sub rōe earū. Que

dam vero habent quidicatas p se
non primo ut singularia ne abstra
batur a re ex natura. et tale iudici
uiduū est per se in genere. qd nō in
cludit res diuersiorum generum. namē
habet p aliud puta p spes quas p
incipiat. ideo non habet prīo quod
quid est. que autē habet qd quid ē
non prīo nec p se s̄ p accidēs. ve
hic homo existens et in tempe. qd a
tale iudicium includit accidēs. h
eſſe in tempe et existēas que sunt
extra rōes quidicatis vel alias co
dictōes materiales que tollunt val
ores entis per se. Ut enim si bō
albus haberet qd quid est b̄z ipsum
p accidēs magis qd hic homo exi
stens qui includit existētiā. quis
albedo est vere accidēs. ex natu
ra autem non nisi large lumenando
accidens pro omni qd quid non
est idem formaliter efficiens.

De secundo sit ista prima conclusio. In dictis secundis se est ad quod quid est, nec circulo patet per *Dobilophbus* in littera quia singulus non videtur aliud a sui substantia. sed quod quid est sui substantia excedendo substantias ad omnem genus cuiuslibet. et hunc pro essentia cuiuslibet rei.

Secunda conclusio est ista in
dictis secundum accidentem nos est

Idem quod quid est et causa est quid est. quod probatur illud quod non habet quid nos est idem in quod dicere. sed ens per accidentem non habet quid cum aggregatur in se res de uersoribus generis ergo sic.

Sed contra pæcata arguitur
per Dñis filius tertio de anima.
Non est ideo magnitudo et magni-
tudinis esse caro et carnis esse. La-
tente carnis et magnitudine est con-
tra quid. igitur in dictis locundis
se non est idem quod quia carnis
et carnis est. Tercies indecisisimo
dicis qd in concepcione ali expressio
est ideo quod quid est ali qd expressio
est. sed omnia corporalia continen-
tur carnis mortalis.

*Ita si sic agit ex quod est, et si
merito et corruptio sic sit, ex
tus est falsus et cognoscitur
quia probo mentem. Propter idem agit
falsus, quandoque. Unde tempore
falsus, proposito, poterit ex hisque
si capitulo vobis plausum nec quod
quid est nec species generique mea
comprehenderet.*

Rispondendo ad entro, gli altri
mi dice acciò che per questo non è
per acciò che per questo ho fatto
le mezzane indistinzione quali
gli parteciperò.

Ecclis igitur **D**ebus q[uod] ip[s]o quod q[uod] est carnis in sp[iritu] nō est id est ipsi in diuiduo per se et primo sicut nec individualis habet per se et primo q[uod] quid est et tamē habet q[uod] est id est per se sibi nō primo.

Ad secundum dicitur q[uod] **D**ebus accipit materialia pro differentia in diuiduali. et concedo q[uod] in talibus nō sunt id est per se et primo licet per se nō primo sicut modo preposito. et tunc minor ratiō non sumit sub maior. sed equivoquat de materia ut pater.

Ad tertium concedo consequentias si illud cuius est sit generabile et corruptibile. unde quod res generantur esse generantur futili. q[uod] quid est per se tamē q[uod] quid est hoīs. ut homo est sp[iritu] non generatur per se sicut nec ipsa unde q[uod] **D**ebm nō generat dominus sed bene donans.

Orū autē

questionis. Posicq[ue] at

offendit **D**ebus q[uod] q[uod] est id est cuius eo-eius est. hic offendit q[uod] quiditas et forme existentes in individualib[us] nō generantur ab aliis q[uod] formis extra materialia existantur. sed a formis existib[us] in materia.

Ad cuius evidētias notandum q[uod] **P**lato posuit ut Aristoteles ei imponit respectu cuius liber sp[iritu] ydeam

quād 33 seu substantiā a motu et cōcidentib[us] separataz nūbil includens in se nisi naturā specificā et h[ab]itūtē passiones sp[iritu]. alioquin de ipsa nūbil sciret quā posuit simplicē et in corruptibile et eiusdem generis cum corruptibilib[us]. ita q[uod] p[ro]dicat d[icit] eis p[ro]dicatō diecēt hoc est hoc. Huius moris autem ad ponendū tripliū rōe tum ppter formalē entitatē rerū. q[uod] omē quod est tale per p[ri]cipiatōs reducitur ad aliquod tale per essentiam alioq[ue]n tale per p[ri]cipiatōs esset primo tale. Et singulare est tale per p[ri]cipiatōs. ut hic bō per p[ri]cipiatōs hoīs. alioq[ue]n bō nō plurificaret in libris inferiorib[us]. ergo bō vniuersitatis est bō per essentiam. et per coelestē ē in reb[us]. tum secundū ppter scientiam q[uod] tantū est de necessariis singularia sunt sine corruptibiliā. tuū ppter generatōs. q[uod] p[ro]m[on]t[ra]t **P**latonē gene[ra]tōrū p[er]ficiare nō sufficit. Si ergo sic posuit **P**lato quiditates retinunt per se existentes ut ei imponitur male posuit. tuū q[uod] corruptibile et incorruptibile nō sunt eiusdem generis seu naturae ut videt. **D**ebus dicit modo hoc. tum q[uod] illud quod dicit q[uod] talis ydea p[ro]ducatur de hoc corruptibili p[ro]dicatō diecēt hoc est hoc videtur includere contradictionem. s. q[uod] idem nō vero sic quiditas multorum diversorum. et sic extra ipsa. q[uod] alio-

non esset incorruptibilis. n*on* quia non est ponēda plūtias sine necel
stāte primo p*hysicōrē*. non autē apparet aliqua necessitas ponēdi
buiusmodi ydeas. ppter rerū enti
tatez ut videbit̄ eius prima ratio
bīc enīz homo est homo p*p*ticipa
tōe*z* hominīs. non quidē hominis se
pati seu buiusmodi yde*s*. sed per
p*ticipatōe*z** nature humane que ē
vna vnitate sibi propria alia a sin
gularibus vi videbit̄ quinto capi
tulo huius septimi. Nec eriaz secū
da necessitas valet ppter rerū sci
entias. q*uod* de rebus corruptibilib*z*
possim*z* habere scīentias. cōsiderā
do eoz; quiditates abstractas p
Intellectū de quib*z* possent p*b*ari.
necessarie cōclusiones. Nec valet
etīa tercia necessitas. ppter rerum
generatōe*z*. q*uod* generatio vniuoca
potest saluari sine talib*z* ydeas.
Compositi enīz p*ticulare* generatō
vniuoca et magis est illa generatō
vniuoca q*uod* cōpositi ex ydeas gene
rati. Si autē Plato posuit ide
as seu quiditates rerū in mente di
uina non p*er* se existentes tunc bene
posuit. Essentia enīz diuina est exē
plar replentiarū omniū. q*uod* autē
sic posuit Plato potest p*huaderi*
et dicit̄ Augustini septimo cōfes
sionā dicens. le rep̄iſſe in quib*z* dō
ibris Platonicis q*uod* omnia q*uod* ba

benſ in euāgeliō Jobanis in p*ri*
cipio erat verbum demptis bis q*uod*
speciat̄ ad tempore*z* verbī dūtūs
generatōe*z* et inter cetera recitat̄ se
rep̄iſſe illud Jobanis. quod factū
est in ipo vita erat. quod sic expo
nit Nycola*z* de lyra quod factū
est in re extra prius erat in verbo
per ydeas que est idē quod effici
tia dūtūa et vita intellegibilis.
Ex quo p*ro* Platone posuit̄ yde
as in mente dūtūa.

¶ **Etia uero**

Philosoph*z* in hoc co
pitulo ponit p*poſitionēs* fatis vel
les. idē circa eartū explanatōem
est aliter notandum. prima ē q*uod* ea
de*z* sunt cum spermate et sine sper
mate. Ad cuius evidētia dīc
Scotus dīc. secunda p*rimi* seminē
arū; q*uod* p*rima*. vtrūz in diuīnis
sunt tantūz due p*roductionēs* intrin
sece in medio questiōēs. vbi diffi
le tradat̄ base materiā q*uod* est vna
optiōe Euicenne fm q*uod* imponit ei
Lōmentor̄ quarto p*hysicōrē* q*uod*
omnia animalia generabiliā per
ppagationēs generantur ex semine.
eade*z* at spē possunt p*er* patrefactio
nē et sine semine generari. que opt
iōe cōir nō tenet. q*uod* n*on* aīlla p*re*
dicta vt bō et equ*z* et b*o*m*o* p*er*
patrefactōe et sine semine generari.

K.

q̄ videtur absurdus. et de homine
videt contra fidem. Alia est opinio
Comentatoris q̄ eadem specie nō
generant spermate et sine seminato.

Sed contra hanc opinionem ar-
guitur sic per Augustinum tertio de
trinitate dicens oppositum. Quippe ra-
tio est quia generatio per putrefactionem
est aliquando propagat alia ppa-
gantia. et tamē sunt vniuoca alijs
generatis a se. igitur propagata et
generata per putrefactionem sunt vni-
uoca et eiusdem speciei. sive pars in
apibus muribus et plantis.

Est tercia opinio scilicet ipsius
doctoris Scotti quam teneo. scilicet q̄
propagata et generata per putre-
factionem sunt eiusdem speciei. unde
non teneo cum Aulicina vniuersa
liter q̄ omnia animalia possunt utro-
que modo generari. nihil enim est ge-
nerabile equiuoco qui possit gene-
rari vniuoco nisi sit ita imperfecta
q̄ causa equiuoca absq; vniuoca
lufficiat ad eius generationes et
plante et quedam animalia possunt
generari utroque modo et equiuoco
et vniuoco. perfecta autem non.

Secunda propositione quae post
nit hic Aristoteles hoc q̄ composi-
tum ex materia et forma tantum ge-
neratur per se. forma vero non ge-
nerat per se sed per accidens scilicet
ad generationem totius cuius est ge-

Propter cō declaratio pono aliquā
distīctō. scilicet aliq̄a cōclūsō. Quādū
ad prīmā sit ista p̄ia distīctio q̄
generatio potest compari ad duo
scilicet ad subiectū in quo est et qđ
transmutat et ad terminū ad quē
est et qui producīt. Secunda di-
stīctio sit ista q̄ terminari aliqd
est duplīciter sicut agere scilicet in
ratōne quo vel in ratōne quod.
Exemplū de agere homo intelli-
git ut quod intellexit hominis ve-
rum quod est in p̄posito. compositū
terminat ut quod forma terminat
ut quo. quia est illud quo compo-
situm est siue substātia iter siue ac-
cidētāliter. et est terminus formalis
quo. Tercia distīctio sit ista q̄
lucit dictū ē in septimo phisico p̄
caplo p̄io. Primo sumū a p̄o
duplīciter. uno mō sicut distingui-
tur contra partē. et sic aliquid in
est alicui primo quod inēt ei fin-
tū. sic enī homo primo sanatus
si quelibet pars eius sanat. Alio
modo sumū primo ut dicit causa
litatē p̄cūlaz. ut homo est risibilis
p̄io q̄ baberit in se causaz p̄cūlam
et adequatā talis passiōis. scilicet suā
formā seu differentiā specificam.
sit p̄ima p̄imitas. a. secunda. b.

Quādū ad secundā articulū
sui ista prima cōclusio. Materia
generat et corripit subiectū. p

batur qz Dñus quanto pblscoruz
prens q generatio nō est motus
sic arguit. quod generat non est. s; q
quod mouet est. ergo generato nō
est motus. quero pro quo accipit
in maiori ly quod generat. nō p
termino. qz tunc maior est falsa.
qz sicut termin⁹ generatiois nō sic
nec termin⁹ mot⁹ est accipit ergo
p subiecto. sed subiectū generatio
nis est materia ergo materia gene
rat. Secunda materia nō gene
rat nec corrumpit terminatiue. p
batur. qz omē qd generat aut cor
rumpit terminatiue b; materias p
tem sui. s; materia nō pot h̄re mate
riā prem sui ergo i;. maior p; b; c
q p; b; copz. qz materia est ex q
res sit cu; insit. Confirmatur qz
illud quod supponit in omni actō
ne naturali i ad quod stat resolu
tio omnis generatiois i corruptio
nis impossibile est corrūpl. s; ma
teria est b; uismodi. qz ipa suppo
nit in oī actōe naturali p; b; lli
copz. i ad ipsuz stat relolutio oim
generabilii i corruptibiliz p de
generatore. g° impossibile ē ipm ge
nerari aut corrūpi. i sic intelligit
dēm p; b; p; b; copz vbi dīc q; ma
teria ē ingenerabil i incorruptibl
lis. Ex hoc tñ non sequit quia sit
anhibil vltate diuia.. Tercia
actio ē ita. forma nullo mō est ter

mō⁹ generatiois p se prio. bec co
ducio pba&qu se qd generat p le
ut termin⁹ generatiois generat ex
matria pte sui. s; forma nō b; māz
pte sui. g° forma nō ē p se tmin⁹
generatiois p; m⁹. bec ē ro Dñi in
lra. Quarta cōclusio ē ita. foa
ma ē tmin⁹ formal generatiois q
pbatio b; qz illud quo formalit
est i inexistit tmin⁹ generatiois p
se p; m⁹ quo est tmin⁹ formal gene
ratiois. s; forma est b; mō ergo i;
Quinta actio ē ita. cōpositu;
nī generat p se p pmitate. a. pba&
qz illud nō inest alius eti pmita
te q inest libi fm pte ut p; ex p;
articlo. s; generato inest cōposito
rōe forme. nūdl ei cōpositi accipit
esse post nō esse nūl lola forma. er
go cōpositū nī generat p se primo
pmitate. a. Sexta cōclusio cō
ista. cōposito ex materia i forma
generat prio pmitate. b. pba&
illud est alius p se p. s; qd iest libi
p alius cāz p; cias q ē aliqd ei⁹ v; z
ex p articlo. s; gnari b; mō inest cō
posito g° i;. maior p; z qz gnari iest
cōposito p forma q eti. b; nūbilell
est boi p forma p; p; q eti quo i
aliqd ei⁹. Tercia p; p; b; ē ita
qz a nō fuit i qrtac; mā ē aliqd p
forma que sic mouet materiā sicut
si mouere ab extremitate.

Ad cuius evidētia; dicit Sto
nis hic r. xviii^a. q̄d secūdi senten
tiā q̄ est vna opinio q̄ ponit
q̄ in materia rerū corporalib⁹ ē alia
ps̄ forme generāde coagens ad c
polisi generatione; quod p̄batur
duplici via . prima via sumitur
propter vitatione; creationis.

Secunda via sumitur ex natura
litate generatō.s. Ex prima ar
guī sic. si nūbil forme p̄existet; in
materia q̄ informaret materiā er
go productio forme est creatio. cō
sequēs est falsus ergo r. aīs. p̄ba
tio ēne p̄ autoritatē P̄hi dicētis
que a natura fuit in cuiuscumq̄ ma
teria est aliqua forma. eis q̄rōis
generatio habet principiū intrinse
cu; naturale. quia natura est p̄m
cipiū mot⁹ r. quietis secōdo p̄b
sicoz. per hoc enī differunt na
turalia ab artificialibus r. violen
tis ut dicitur ibidēs.

Sed contra conclusionē argui
tur sic. si in materia esset pars for
me p̄existens. aut ergo erit eadēs
respectu formarū diuersarū speci
ficarū. Aut singulis formis spe
cificis correspōdent diuersē p̄tes
p̄existēs in materia. Si detor
primā ergo idēs erit ps̄ forme aq̄
r. Igual. r. sic forme erit compōsi

te ex diuersis. quia ex quo idēs est
in omnibus ideo in illo nō possūt
differere. si p̄ aliud differat. ergo n̄
sunt simplices quod est falsus.

Si detur secūdu; scilicet q̄ singulis
correspōndent singule p̄tes tunc v̄l
tantu; vna illarū informat mate
riā r. non alie. r. tūc ille nō erit
per se existentes. r. sic erit forme
materiale sine materia quod est
impossible p̄ naturā.. Si omnes
informat materiā tunc ista matrī
erit s̄l informata diuersis formis
specie differēt⁹ quod est falsus.

Dicendu; ergo q̄ in materia n̄
est ponēda aliqua ps̄ forme coeva
materie seu aliquid transmutabili
le in formā. sed ibi est ponēda ra
tio seminalis. que quidē nō ponit
in his que p̄ducit sibi similia im
mediate ut ignis producit ignem
de qua dicit P̄bus in līra q̄ sicut
domus sit ab extrinseco sic etiam
ignis. Item ratio seminalis nō
ponit in genitis p̄ putrefactōes. q̄r
ibi sit alteratio ab extrinseco agē
te. sed huiusmodi ratio seminalis
ponit in genitis ex semine. Et
autēs ratio seminalis quedā v̄s
intrinseca in semine. que quidē
v̄s est forma substancialis seminis
vel eius qualitas eam consequēs

que est via ascendendi ad formam perfectam. sed ratio seminalis non ponit ut sit principium actiuum generatiois attingens terminum formalē generatiois que est ipsa forma. nō ius enim imperfectius potest esse pri cipiu sufficiens producendi perfectius sed ratio seminalis est quid imper fectius re generanda igitur id. maior pater. quia esse principium produciū vel est equivocus vel vnuocu quoquid horum. vel est eque pte dū vel perfectius termino produ do. Si autem queratur a quo illa forma producat. Respondeo a generante mediante seminare et maxime propter propagationem ut sit animalia. sed quatuor ad animam rationalem oportet recurrere ad virtutem diuinam. et dico quod adeo im mediate illa productur. probat qd non a ratione seminali ut ostendit est nec a patre. quia eo mortuo potest filius generari. nec a forma vel virtute celi. quia est imperfectior forma animati. quia secundus Augustinum undecimo de trinitate. Omne vivens est prestantis non vivente. preponatur inquam viuen tia non viventibus. nec productur ab intelligentia vel angelo. qd illa agunt mediante motu celi. si ergo celus non potest nec angelus medi

ante motu celi. igitur a deo producitur. Contra ergo omnes ille forme creantur ex quo a deo producuntur

Respondeo si detur consequens non videtur impossibile.

Et aliter potest negari conse quentia et causa huius patet in respodendo ad primum argumentum De forma autem aliorum ab anima libens aliter est dicendum. de bijs enim non concludit ratio facta ut pater. Ratio igitur seminalis non potestur principium actiuum respectu termini formalis generationis.

Sed nāquid agit ad alterationes

primas vel precedentes terminus

generationis.

Dicendum quod non agit sicut sol liciens principium actiuum. quia vir tus actiuus uniformis non potest causare effectum difformem in passo uniformi. sed virtus seminis est uniformis. materia etiam est uniformis. igitur virtus seminis non potest efficere tantas difformitatem quanta manet in organis animalium. nec per consequentem alterare ad tantam difformitatem. maior patet quia difformitas in effectu accipitur respectu agentis vel pos si. Que ergo virtus facit tantam difformitatem organicam in cor

pore animalis. oportet enī q̄ sit
agens difforme. illa est actio dif-
formis influentie celestis. potest ta-
men ponī ratō seminalē quodāmō
causa sed nō sufficiēs. sed cōcausa
tina ad alteratōes primā. & h⁹ in
animalib⁹ in quibus semen vnius
potest agere in semē alterius & in
alij etiā forte.

Ad argumēta alterius opinio-
nis. ad primū de creatōe nego co-
sequētias. ad probationēz cum dī-
ciatur q̄ creatio est de nibilo sui fa-
ctio.

Respondeo d̄ nibilo quia po-
test habere habitudinē subiecti ut
termini. Si dicat habitudinē ter-
mini sic non distinguitur creatō a
generatione naturali. quia utrōq;
productio est de nibilo ut de ter-
mino. Si autē dicat habitudinē
subiecti sic est tantuſ creatio & nō
generatio naturalis. Creatio enī
est productio de nibilo & nullo p̄
supposito. ita quod excludit oēm
causalitatēz cuiuscunq; causez etiā
materialis q̄ formalis q̄ etiā effi-
cientis creati cōcausantis ipsi cre-
anti. licet aliquando cōcurrat ut
posterior. puta si res creata susci-
piatur in aliquo susceptibili.

Opposituz autēz huins semp ac-
cidit in actione naturali. quia ibi
exigitur subiectum & materia con-
causans quodāmodo formaz na-
turelaz. quia habet inclinationem
ad eam tanquā carens ea & apta
nata suscipere eam naturaliter.

Unde si p̄ impossibile forma na-
turalis produceretur a natura si
ne materia concurrente & trāsmu-
tata per naturas omnis talis pro-
ductio esset creatio.

Unde notandum quod creatō
est productio media inter ens & ne-
bil simpliciter. Sed generatio est
inter ens & priuationez que priua-
tio & si nibil sit formaliter. dicit
ramen aptitudinez & inclinationē
naturalē in subiecto aliquo con-
causante non sic autēz creatio.

Ex hoc autēz cessat instantia
de gratia & anima intellectua.
quia ad illarum productionēz nō
concurrit aliqua causa cōcausans
materialiter ipsi producenti cum
ille forme non educantur de potē-
tia materie. Unde deus potest p̄-
ducere eas sine susceptivo. quia
prius natura producuntur a deo
antequaz vniātur susceptivo scilicet
gratia anime & anima intelle-
ctua corpori.

Datur ergo quod agens naturale non creat et eadem ratione non adhibeat esto quod pducet formas non presupposito aliquo in materia quod in formam naturaliter transmutetur.

Ad secundum cum insertur quod generatio non est naturalis nego consequentiam. naturalitas enim motus vel transmutationis naturalis est accipienda ex parte principij passuum inexistens ipsi materia. quod quidem principius passuum in naturalibus habet inclinationes naturales ad formam. Unde non omnis generatio naturalis habet in se principium actionis.

Ad Philosophum bic in littera dicendum quod loquitur de parte forme non formaliter sed virtuiter. eo modo quo dicimus calorem esse partem sanitatis. hoc modo ratio seminalis potest dici per forme generande licet formaliter nihil sit illius forme.

Ad illa que adducunt de secundo phisorum dictum est ibi capitulo p.

Quarta propositione quam ponit Philosophus que etiam ponitur decimo huius est ista. Omnis productio vel inducacio forme potest dici univoca.

Ad cuius evidentiem cum pro-

ductio univoca necessario requirat aliquo modo similitudinem fore inter producerem et productum ideo sit ista prima distinctio quod duplex est similitudo. quedam formales et quedam virtualis. Primo modo est quando agens habet in se formaliter illas formam quam producit. ut cum homo generat homines et equus equum. Secundo modo quando agens habet in se talas virtualiter formas quas producit et non formaliter. ut cum spera generat calores in medio.

Secunda distinctio sit ista quod similitudo formalis est duplex. quodam secundum species specialissimas quedam secundum aliquid convenientem. Exemplum primum ut cum homo generat homines. Exemplum secundi ut cum equus generat mulum. quibus forte est aliquid genus commune ut putatur lumen et aliquid tale in quo convenienter. ut dicit Aristoteles in hoc septimo.

Tertia distinctio sit ista quod illa similitudo secundum species specialissimata quedam est in forma et in medio eiusdem forme. et quedam in forma solum et non in medio eiusdem. exemplum primum homo generans homines. exemplum secundum ut artifex producens arctam.

Licer enī forma arche sit in utro
que. tamen in artifice soluz existit
secunduz moduz intentionalez. in
archa vero secunduz modum rea
lez. Dicūt igitur Philosophi in
telligitur quod omnis produc̄
tio cuiuslibet forme est vniuoca acci
piendo vnuuocatōez large secūdā
aliquēz doctoruz graduū. S; stri
cte accipiendo ista soluz est vnuuoca
in qua est similitudo inter agēs
et genitum in forma et modo esen
di forme.

Eloniam

q vero ū. **D**ic intē
dit Philosoph⁹ oltē
def ex quib⁹ constituatur quod
quid est seu diffinitio.

Ad cuius evidētiaz inquiren
duz est de quatuor que Philosoph⁹
bus tangit in hoc capitulo et se
quentibus videlicet de partibus
positis in diffinitōne. De singula
riuz cognitōe. de generis vel gene
riu; et differentie siue differētiarū
distinctione. et de differentiarum
inferioruz inclusione.

Quo ad primū notanduz secū
duz Scotū. xxii⁹. distinctione ter
ciij sententiaruz questione prima.
vtrū Christus fuerit homo in tri

duo in medio questiois quere ibi
prolix⁹ dicit. Est vna opinio po
nes q; in rebus materialibus. ma
teria non est pars quantitatis speci
fice. quod probatur. tum quia qn
to huius dicitur q; omnes partes
diffinitionis sunt sicut forme.

Item secundo de anima et ali
bi frequēter nominat formā quod
quid est rei. **I**tem ad hoc sunt
auuthoritates quia in eodez capitu
lo octauo de partibus diffinitiois
dicit q; anima ē substāria anima
ti et species et quod quid erat esse.
igit quiditas animalis est tantu; z
forma et anima ergo nō materia.

Ites arguitur tali ratiōe quod
quid est est per se principiū cogni
scendi illud cuius est ut dicit in B
septimo. sed materia nō ē principiū
cognoscendi rez. q; est de se ignota
ut dicit paruz post. ergo materia
nō pertinet ad qditates rei. sed illa
opinio nō placet doctori Sco. est
enī cōtra Philosophuz hoc dicē
tes q; materia est p; speciei. spēni
autēz dico q; quid erat esse. **I**tes
octauo bus dicit cōtra Platōnē
q; omnis diffinitio b; quid et qle
oportet enī illud esse ut materias
aliud vero ut formā.

Pro cuius declaratiōe ē scien
duz q; Philosophus loquitur hic

equiuoce à specie materia et toto
et equiuocatio nominis multos à
cipit et errare pmisit. Species enim
accipit tripliciter. uno modo pro for-
ma que est altera per rei composite.
Alio modo dicitur species ipsa rei quidi-
tas que de forma totius ut būan-
tas de qua species loquitur hic. species
autem dico quod quod erat esse. et sic
materia est pars speciei. Alio modo suae
species per se quod distinguunt contra parti-
culare cuiusdam Aristoteles primo
quod quid est. solus enim species est
diffinitio primo et per se. Mate-
ria etiam que est altera per copositi
sumus tripliciter. uno modo ut non contra-
cta per aliquod adveniens sibi sed solus
absolute seu plater accepta ut est
principium potentiale illius cuius
est. et sic prius ad qualitates specificas
materialias. et est per quiditatibus
in copositis materialibus. alio modo
sumus materia non in vobis ut prius.
sed ut contraria per individuatum. alio
modo accipit magis contraria ut con-
trahit per accidentes ut materia contra-
cta per existentias. Tercia diffinitio
sit ista simul tota accipit aliquando
per coposito in vobis ut dicitur infra
quod ipsum vel copositum ex materia et
forma plater acceptum est quoddam
tota ut bonum et equum. Aliquis simul to-
tuus accipit per individuuo substitutum

et hoc dupliciter. uno modo prout in
individuo substantie abstrahit ab ex-
istentia et tempore. et per se in predicamento
enim quod est in predicamento
Omne enim quod est in predicamento
abstrahit ab existencia. et tale individu-
uus nihil includit nisi entia
ideo non repugnat sibi recipere predicamen-
tationem nature ipsius quod quod est
quod quid est cui bonis predicatur
de homine licet non primo. unde
talia individua nec generantur nec
correspondunt per se sicut nec valuer-
sunt. Alio modo sumus simul totum
et individuum simile prout includit
existentiam et tempus. ut hic homo
existens et hic lapsus existens. et talia sunt que per se generantur et cor-
respondunt. et de talibus dicit Aristoteles.
hic non est scientia nec diffinitio
proprie. quia ipsis abeuntibus a
seculi ignoranz est virtus. sicut autem non
tamen in absentia potest esse opinio.

Dicte premissis posse tres con-
clusiones. Prima est ita. materia
non contraria est pars potentialis
absolute accepta. et universaliter
pertinet ad qualitates specificas
rei materialis. hoc parat auctori
tatis Philosophi pallegatio. Item
probatur ratione. quia res
materialis in sua essentia includit

causas intrínsecas scilicet materiā
et formā. igitur in eaurū diffinitō
ne debet ponī materia. cōsequē
tia paret quia diffinitio indicat to
tae essentiāz diffiniti.

Secunda conclusio est ista. ma
teria contraria per individualiōz
pertinet ad quiditatem silogismi to
tius quod est individuali substantie
distinctuz contra uniuersale. hoc
ostendit sic. Singulare sunt cau
se singulares quarto bū. sed ma
teria et forma sunt cause intrinse
cae. igit̄ individuali erunt cause indi
vidue. materia igit̄ individuali ē
causa intrínseca et qđitatua indi
vidui substantie sic accepti.

Tertia conclusio sit ista. māteria
contraria p̄ existentiāz pertinet ad qui
ditates silogismi totius existentis
eo modo scilicet quo pot̄ habere
quiditatez. qz ut dicit̄ est non ba
bet quiditatez p̄prie et per se. sed
large et per accidens. probatur con
clusio. qz principia essentialia com
positi existentis sunt existentia.
non enī est intelligibile qz ex non
existentibus cōponat aliquid ex
istens. sed materia est principium
essentialis rei. ergo rei existētis ma
teria erit existens.

Ex predictis itaq; patet qz licet
materia contraria non sit de quidita

te specie. materia tamē abstracta
et in vniuersali est de eius essentiā et q
ditate.

Ad auctoritates in oppositū;

Ad primūz cuius dicitur qz om
nes partes diffinitiōz sunt forme
Dicenduz est qz nō sunt forme sibi
inuicem compate sed respectu diffi
nitū. quia de ipso formaliter et qui
ditatiue predicatorū. Et enīz qui
ditas forma totius et nō partis. et
ideo ea que spectat ad quiditatez
dicitur formaliter et quiditatue
predicari. Omnis ergo realitas
specifica constituit in esse formalē
quia in esse quiditatō differen
tia est individualis cōstituit tatus
in esse materiali et contrario cuius nō
sunt entitas quiditatua. quod pro
batur ex hoc. qz quecāq; entitas
quiditatua limitata communis est
multis. nec repugnat sibi dici de
multis quorum quodlibet est ipsius
talis autem non est differentia in
individuali et ostendit doctor Eccl
tus distinctione tercia secundi sen
tentiarū questione ultima d̄ cau
sa individualiōz.

Ad aliud de secundo de ant
ma qz forma est quod quid erat
esse.

Dicenduz qz hoc dicitur a pri
cipalitate eo quod forma est prin

cipalior causa et coplerius diffini
tiois et quiditatis non quam materis
concurrat.

Ad tertium cum dicitur quod anima
est substantia animalis. Dicendum quod
Philosophus accipie substantiam
et quod quid erat esse pro notioni
parte et nobiliori diffinitione et non
pro tota diffinitione ut patet per
ipsius glossantes se statim in eodem
capitulo. si quidem altera et non est
anima animalis et sic quid hoc dicere
dum quod aut non dicendum est sicut dicitur
est. Sic ergo videtur quod anima non
est animalis. sic nec est diffinitionis anima
lis sed pro principalio. ideo dicitur
sic aut distinguendus sic aut non
ita quod uno modo est diffinitionis
alio modo non.

Ad rationem dicendum quod minor
est falsa. Logistica enim materiae re
quiritur ad cognitionem rei natura
lis cuius ad cognitiones entis liber rei
requiratur cognitionis omnis causa
rum. materia tamen dicitur ignota
quia non est potissimum ratio cognoscendi
illuc cuius est forma. nam et
cuius sit magis vera est materia ideo
magis causat existentiam et cognoscendam
reli ex materia. Et enim
materia non habet esse perfectum
naturaliter nisi per formam causan
team esse in effectu. ideo ratione
formae facit cognoscere materialiam

tamen virtutem postea est ratio co
gnoscendi compositeus.

Alius dicitur quod Philosophus
loquitur de cognitione scientifica
et de materia correta ad esse exi
stentie. illa enim est ignorantia scientifi
ca et causat contingencias rerum. et
ideo non facit contingentes scientifi
cam rationem quoniam est materia.
sed causat contingencias in eis ut non
possint sciri. et ideo est opinio tam
quam sive sunt extra sensum non
habentur de eis nisi opinio sed per
hoc non excluditur materia et qui
ditate rei ergo sic.

Capitulum

ad secundum. Dic rati
onis de cognitione singu
larium. quia hic dicitur Philosophus quod de
singularibus non est scientia nec dif
finitio proprie. quod ipsis abiectis
et separatis est nihil vero est aut
non sicut. Et secunde de singularibus
sive est singularitas et individualitas
vel universalitas. vel circumspectio et si
singularia possunt cognoscendi non te
nus a sensu et a ratio non intelliguntur.

Sed ratione difficultas dicitur do
ctor libellus. Secundum hinc quod de in
telligibilius singularibus problemata
loquuntur vel metaphysice scilicet si sint
per se intelligibilia. Et perh[abet] sic

videlicet si sint intelligibilia p comparatione ad intellectum nostrum qd pertinet ad librum de anima

De primo pono hanc conclusione. singulare quolibet modo sum pro sine ut abstrahit ab existentia sive ut includit existentias et alia accidentia est per se intelligibile de natura sua. probatur. est simpliciter ens igitur simpliciter intelligibile. cetera paret quia intelligentia consequitur. absolute entia sunt cum ens sit obiectum intellectus ex natura potentie ut dictum est tertio de anima. probatio antecedentis. quia singulare simplificiter includit totam entitatem superius. et etiam ultra hoc addit differentiam individualem vel existentiam vel aliquid accidentem quod neutrum diminuit sed addit ad entitatem ergo et ad intelligibilitatem.

De secundo scilicet cognitione singularis per comparationem ad intellectum nostrum pono tres conclusiones. Prima est. singulare est a nobis intelligibile. p statu isto saltem cognitae abstracta. probatur. Cognoscere differentias extremitatum cognoscit extrema qd cum differencia sit quedam relatio non potest cognosci nisi cognitis extremitatibus. sed intellectus

noster cognoscit differentias in singulari et vle fin qd cognoscit utrum et extremitas. sic enim arguit Thomas de aqua de sensu coit. Tres intellectus non imponit nomina quibus ignorat. sed intellectus impedit nota singularibus quibus est attribuit intentiones puta singulare individualis. et de his etiam facit positiones oppositores et huiusmodi que oia pertinent ad intellectum. ergo intellectus noster non ignorat singulare.

Secunda conclusio est ista. intellectus noster p statu vie non per se intelligit singulare sub propria ratione singularitatis nec sensus sentit. probatur qd omnis potentia p se cognoscens aliquod obiectum sub propria ratione potest ipsum cognoscere et distinguere ipsum circumscripsiens alio ipso solo forma mente. sed secundus sensus nec intellectus est huiusmodi respectu singularis ergo idem maior est evidens. minor probatur. qd si albedo ponatur p diuisi non poterat in eodem loco cum alia albedo tunc sensus non iudicaret ipsa esse duo. sicut non distingueret inter duo singularia eiusdem speciei circumscripta distinctione acciderat que est per locum et figuram et huiusmodi pura si essent in eodem loco simul tempore et haberent eandem magnitudinem et eundem colorem.

Talia enī tam sensus q̄ intellectus
judicaret esse vnu. patet enī q̄ sen-
sus nō discernit diuersitatē radio-
rum solariū līcer cōtinue varientur
in medio. Ratio hui⁹ minoris al-
lignat. qz potētia cognitiva in no-
bis cognoscit rem non sūm suā ab
solutā cognitionē inquātuz est i se
manifesta sed solū inquātuz potē-
tia motiva. quia potētia cognitiva
pro statu isto mouētur ab obiectis
sed natura singularis nō mouet se
cunduz graduz singularitatis. sin-
gularitas enī se habet ut cōdictio
line qua non vt dīctuz est p̄io b⁹

Tertia conclusio singulare p̄t
intelligi ab intellectu nostro refle-
ctendo ad fantasmatā per T̄bilo-
sophuz tercio de aia. natura p̄du-
cit singulare. quod sic exponit. ga-
sicut natura in agendo non p̄ se in-
telligit vniuersale. qz tūc generato
corpe qd̄ est vniuersalius q̄ animal
vel bō natura nō pcederet ad ge-
neratō; animalis vel hominis. Nec in-
tendit primo individuuz significa-
tus. qz tūc generato uno certo in-
dividuo cellaret actio nāde. quod
est falluz. sed natura p̄nō incedit
pducere naturaz in aliquo suppo-
sito et hoc est singulare vaguz. sūt
in pposito species in fantasmatā ad

Quaz se cōuerit intellectus primo
rep̄sentat singulare vaguz in quod
fertur primo cogitatio incedit. qd̄
patet. qz qñq̄ intelligim⁹ aliquod.
singulare ignorando in qua specie
sit et hoc in primo signo. et hic in fa-
tasia est substantia cōfusa cum acci-
dentiis. Secundo rep̄sentat natu-
raz absolute quando. si intellectus
abstrable euz a singularitate et fer-
tur in eum p̄cise nō considerando
eius singularitates.

Tercio modo reflectendo con-
siderationē nature ad circūstātias
signatas ve scilicet intelligat singu-
lare id est naturam que est hoc nō
inquātuz. hoc sed cum accidentiis
ppr̄is determinatiis talez natu-
ram per tales circūstātias. para
quod est hic et nāc et tali figura et
colore et batulmodi ita q̄ illius ne-
flexionis terminus a quo et termi-
nus ad quem est quid confusuz et
in medio est distinctum.

Ad T̄bilosop̄bā in littera ī
dicatum est q̄ loquitur de singula-
ri ve existens. et de tali verum est
quod non est scientia proprie nec
diffinatio. Scientia enim est obie-
cti ve abstrabit ab existentia oīus
ali. aliquantia scientia quādagi pos-

set esse et quandoque non. et ita non
esse perpetua. sed corrupta re cor-
rumperetur scientia illius rei. quod
est falsus. hoc tamen non obstante
talia singularia possunt intelligi
ab intellectu nostro. et de illis est
opinio ut dictum est. Singulare
vero quod abstrahit ab existentia
est proprie diffinibile et scibile sci-
entia speciei et per se licet non primo
ut dictum est.

Ad aliud de secundo de anima
et ad omnes consimiles dico quod sen-
sus est singularius cum precisione.
quia non est universalium. Intelle-
ctus autem est virtus quae de hoc no-
ta ea que dicta sunt primo huic

Uantum ad tertium quod
hic tangit Philosophus
scilicet de distinctione co-
ceptus generis a conceptu speciei
dicit idem doctor Scotus in hoc
septimo quod est una opinio ponens
quod conceptus generis non est alius
a conceptu speciei que mouet ex
hoc quod dicit Philosophus in
littera quod genus nihil est praeter ge-
neris species.

Item alias genus non predicari
de specie. consequens est falsum er-
go et antecedens. probatio conse-
quentie. quia tunc genus esset po-

speciei. sed pars non predicatorum
formaliter de toto ergo nec genus
dicitur de specie. unde isti dicunt
et genus et differentia et species dif-
ferunt solum penes modos seu secu-
dui rationes concepiendi que sunt ra-
tiones determinabilis et determi-
natis. Sed ista opinio non est ve-
ra secundum doctorum Scotorum. pro-
batur quia conceptus generis est
alius a conceptu differentie. sicut
est aliis a conceptu speciei sicut
partialis a totali. quia species for-
maliter et essentialiter includit co-
ceptus generis et differentie. et sic
conceptus generis est aliis a con-
ceptu speciei sicut partialis a to-
tali. probatur antecedens. quia
differentia non participat genus
nec etiam econtra. Sunt enim
omnino alterius rationis. Unde
conceptus generis est aliis a con-
ceptu differentie. quia est primo
diversus ab eo in nullo contine-
cum genus includat differentias
superiorum. non autem differentias
ve statim ostendetur.

Et si queras quid determinas
te concipiatur per genus. Respon-
deo quod per differentiam conci-
pitur ultimus quo species est illud
quod est completus. et per genus co-
cipit potentiale illius actus ultimus

boc declaratur. quia secundum
Iohosopbum in boc septimo . si
cui se habet ratio id est diffinitio
ad rem sic partes diffinitionis ad
partes rei . In specie autem que
pprie diffinuntur non sunt nisi due
prime partes essentiales scilicet ac
tus ultimus quo species est illud
quod est. et potentiale respectu il-
lius actus ultimi. differentia ergo
ultima specifica a qua est unica
species et diffinitionis complectione
includit per se et precise de suo p-
se intellectu actum ultimum qui est
causa unitatis rei completae. Spe-
cies ergo includit principium poten-
tiale respectu illius actus. Ne au-
tem videamus posse conceperi
generis et differentie esse fictios
oportet quod istis in re correspon-
deant aliqua ex natura rei diffi-
ctas circumscripta omni operatio-
ne intellectus.

Ende notandum quod genus
et differentia quandoque possunt
sumi ab alia et alia re ut in bontate
vel in alio habente plures for-
mas tunc a forma imperficiori
sumuntur realitas generis . et a per-
fectioni realitas differentie. Quia
doque autem possunt sumi ab alia
realitate. ut si species sit simplex;

non habens plures formas ut al-
bedo. prima differentia dicitur re
alis secunda formalis. veraq[ue] te-
men de natura rei.

Ad primos in oppositus dico
quod illa allegata autoritas tra-
catur in fine. aut si est est quidem
ut materia. et hoc pars diffinitive
est vera ut declaratum est.

Ad secundos nego consequen-
tiam. ad probationes concedo q[ue]
conceptus generis est partialis .
pars autem h[ab]et non predicatorum
modus partis . tamen signata de
nominacione predicatorum de specie
et ut sic significat totus vel partes
per modum totius ut alia multa
quinto inconspicue. In abstracto
autem ultimo non predicatorum . ut
de illa est falsa homo est animalis.

Contra predicationem denomi-
nativa distinguuntur a predicatione in
quid. sed genus predictum in quid
de specie. ergo non denominativa.

Respondet duplex est deno-
minatio . una substantia ab acciden-
te. alia totius a parte essentiali .
prima impedit predicationem in
quid . secunda autem non impedire.
Tali est enim denominatio speciei
a genere. genus enim est pars essen-
tialis materie.

Quare ad quartū quod hic
eangā. s̄ de inclusio differētiarū
dicit Scotus hic in hoc. vii⁹. et se
cāda dīs. quarti sententiārū qđe ter
cia qđ eā quedā opīnō que dicit qđ
differētia generis inferioris inclu
dit formālē suplozē. et p̄baſ. tā qđ
p̄dicat de eo in abstrāctō igit̄ p̄ le
primo mō. Dicit enī hic P̄bus qđ
fīllio pedīs ē pedalitas quedā. tā
qđ dicit hic in līra qđ differētia ul
tima est tota substatia rei qđ non
eſſet nūlī includere alias p̄cedētēs
qđ alīer̄ nō eſſet tota substatia rei
tā qđ hic dicit qđ in ſha nō ē ordo
quomō enī oī intelligere hoc pri⁹
illud vero posterius. Ex qđ om̄ib⁹ om̄
nib⁹ accipit qđ vītās diffīlētōis
per hoc eſſet qđ genūs nūlī eſſet p̄ter
ea quorū eſſet. et differētia que b̄z
rōeī formalis dicit totas substan
tiaī rei. ergo nō eſſet ibi alia et alia
forma.

Sed cōtra hanc opīnōneī ar
guit idē ſubtilis doct̄or Scotus
vbi ſopra. qđ ſi ſic eſſet p̄cīlus in
infinitā in differētīo. fallūz ē cōnī
ergo et aīo. p̄bālo ſcie. qđ ſi diſfe
rentiē inferiorēs includēt ſapio
res. ergo ſunt differētēs. qđ idem
alīciū entia. in aliquo ergo cōueni
ent. ſi in dīla ſuplozē et differētē. ſ.
ppātēs differētīs. et tūc vītā que
ram de illis differētīs vtrūz inclu

dant ſuplozē vel non. ergo v̄lērē
p̄cīlus in infinitā. v̄l ſtābitur ad
aliquas que in nūlō cōueniāt nec
in aliquo cōt̄ cōueniāt. Item per
Idēm hic. om̄is diffīlētō datūz
p̄ genus p̄mīa et differētīa inter
medias v̄lq̄ ad ultimā. vel genus
p̄mīa et differētīa ſpecificā ult
imā. ſi primo mō ſequit contra te
nugatio. tunc enī differētia int̄me
dia ponere in diffīlētōe et ultimā
includit oēs dīlas int̄medias. er
go int̄media bis dicēt ſemel
in ſe et ſemel in ultimā differētia.
Si ſecādo mō ſequit idē qđ genūs
p̄mīu includit ſuā differētīa con
ſtitutūs et alīa dīla ſilz eā bis in
cludit ne dīcio. igit̄ bis dīces p̄ua
dīcedō alīal rōnale. qđ ſenſibile in
cludit ſuā alīal quod coſtituit et ſe
rū in rōnali igit̄ ū. Dīcedūz ē ergo
qđ differētia inferior nūlō mō in
cludit differētīa ſuplozē ſormā
liter.

Ad argūmenta in oppōſitō ſo
co qđ ad illud philosop̄bi dīcētis
qđ fīllio pedīs eſſet quedā ſpedali
tas qđ illa audītorias eſſet negatīa
predicatione ſed nō dīuſione. nō
enī vale p̄bus nūlī qđ differētia ſu
periorū dīvidit in inferiorēs. qđ
p̄pet per eum ſe ſcīta. dīcēt enī
qđ in diffīlētōbus in quib⁹ ſunt

maior differētē oportet pō latere
genus dñiūdī in differētēs h̄atā
p̄iūdī p̄iūmā in sc̄iūdēs que sit
differētē p̄ se nō p̄ accidētē sicut
si h̄iūlōnes vellē ḡiūlētē. unde
si diūlētē babēs pedes nō debet
dict̄ alius et̄ aliud nō aliis
ta. q̄ ille nō fuit dñs p̄ se b̄a
bentes pedes vt sic. sed debet si
cere aliud est babēs pedes fixos
aliud nō fixos. q̄ fixos et̄ nō fixos
sunt differētē pedes p̄ se. et̄ tē
dicit q̄ fixo est quēdā pedalitas
hoc est dñs; fixo pedes p̄ se par
ticulārē pedalitātē. et̄ ideo p̄ se dñ
midit babēs pedes.

*Nota tunc q-dic dic: Dico
q-nō possunt assignari differentiae
per se. q-sunt nobis quae dico
oportet assignare differentias acci-
dentes que sunt signa differentiarum
essentialium.*

Zid scilicet redditus contra ipsum
quando dicunt quod diffidatio est impugnatio
franchie rei. cuius enim diffidatio efficiens
est rei includens non solum diffidatio effi-
cientia sed etiam generalis et exceptionis ge-
neralis est alio modo et conceptus videtur ut
videtur et sequitur quod etiam non potest ad
eum habitationem vel. Dicendum ergo
quod diffidatio est franchie generalis et
cum sit non potest ad eum habitationem
potest non potest ad eum potest. Zid est
enim etiam redditus contra ipsum. Cum

... que se daban en la catedral de San
Juan y Santiago de Madrid que la mu-
jería seguía en la fachada para pa-
recerse a los padres de la iglesia. Una hora
después llegó el papa y no
bajó más y en la fachada se vio al
de todos los sacerdotes y religiosos
misioneros que estaban en la
Catedral ante el altar y alrededor de
ella y se dieron misas.

Boniam

tendit q̄ non sic aliqd̄ in re eo mō
quo possebat Plato & hoc solum
probant rōes eius.

Ad declaracōes aut̄ quō vniā
salia sunt in rebus & quomō non.
ponaz aliquas distinções. dēcide
aliquas cōdūctōes. De primo sit
ista prima distinatio. I. q̄ duplex
est intento prima & secunda. voco
primā intentōes ipsa; rem positiā
in esse cognito seu in intellectu. &
dicit p̄ia qz res. & dicit intentio
nō quocunq; mō res s; intellectu &
cognita. voco autē secundas inten-
tōes quāda; compāctōes seu rela-
tionē intellectus vel op̄ationē qua
intellect⁹ compaq; vna p̄imā inten-
tōe vel vnu; p̄io intellectu ad
alid p̄imo intellectu. Exemploz
intellectus p̄imo intelligēs boies
& alid compaq; vnu ad alid secū-
du; rationē pdicabili & subtili-
lis que compaq; ex pte aialis di-
citur gen⁹ & ex pte bois dicit spe-
cies. & sic huius diuersas compaq;
formar sibi intellectus diuersas se-
cūdas intentōes puta generis spe-
ciei p̄i individuali & būlūmō ita
q̄ omnis secūda intentio est forma
liter respectus rōis. Secunda
distinatio. universale cū sit nomē
concreta potest sumi duplīciter.
Uno modo p̄ pte significato q̄
dicit vltas & secūda intentio. que

L. est quedā relatio rationis iurpdli-
cabili ad illud de quo ē pdicabili
& bōc resp̄m rōis līgt vle in xcre-
to sicut vltas in arbitrado. Alio⁹
sunt ale p̄ illo qd̄ denoias ab ista
intētōe utilitatē q̄ est aliq̄ res p̄ me
intētōis. qz 2⁹ intētōe applicat p̄i
mis. & hoc fo mō p̄ capi dupl̄
Ulo⁹ p̄ illo qd̄ est qsl̄ ibiectu re
motū denoia ab ista intētōe pa-
& sic natā absolute dī vle q̄renas
nō ē de se bēc. & ita n̄ repuḡt sibi
ex se dici de multis. & natā sic ac-
cepta ē indeciāta p̄uante seu nega-
tione. Alio⁹ p̄t accipi p̄ ibiō ppia
quo qd̄ ē ip̄la natā determinata cō-
trarie. sc̄. l. vndā determinati acti
ali qsl̄ h̄ip̄i cōtrario. & b̄ mō nō ē
vndāle nisi natura acti determe-
netur ita q̄ sit vna intelligibile nu-
mero dicibili de oī sup̄posito. & b̄
ē cōplicere vle. Tercia distinatio
est q̄ esse in intellectu cōtingit du-
pliçter. uno mō būlūlitter & p̄io
quādo. L. est ibi p̄ sp̄z manētes im-
mediare modus ad huius intellectōis
Alio mō accipit p̄ario pura qñ iā
acti mouet & intelligit. secund⁹ mō
d⁹ infert p̄m̄ nō ecōtra vls de se

De 2⁹ sit ista p̄ia actio. vle sumi
p̄i p̄io. l. p̄ intētōe nō ē in reb⁹
s; in intellectu tēst. bōc ostendit sic.
pertū ens rōis ab illo ē in reb⁹ extra
s; vle sic acceptus ē b⁹ mō vls ex

predicis ergo scilicet. Et illa opinio quod est iniurio? non est nisi obiectio in ha-
scilicet opus. Secunda ratio
est quod si sumptus? non. I. p. habens
ratio iniurio? est de aliquo in re? non
potest. Nam quod destrudo ei actio
iniurie vere est aliquo in rebus
is sive sic sumptus? non. II. nesci
ps quod destrudo oritur iniurie
natura leprosa et quod de se non est
bec is idem neque in prae-
terire vere est igitur. Tertius quod quid est
absolute sumptus? est vere res. quod pri-
cipio? et causa ut dicit hic? Dico
is ipsas quod quid est absolute sumptus?
est quod sicut omni vobis exponit pro
diffinitio? et includit characterem in
ea? et p. se. i. ut sic considerat et mens
publico ergo est. sed illa natura sic
accepta non potest esse singulari
bus. quod de se non est hoc.
Tertius
dubitari ut hinc aliquo vobis
est reales sicut omnes vobis vole-
rat. Ceterum etiam quod non vobis
volete nuberali. quod de se non est hoc.
Respondet quod sic. proprie quid est
ista tercia actio. nuberali sum-
ptus? non est vobis volete aliquo
reali nesci vobis nuberali que quod
de vobis est passio eius. proprie
quod sicut et ceteris sumptus? non vobis
ex quo recipiuntur capio de se
non. sed nullo modo est.

est reali sumptus? est ad alios
f*m* albedine. quod vobis nubis
vobis est proprie sumptus? non
f*f* reali vobis. quod vobis
no*n* sumptus? non vobis. quod vobis
nubis. vobis est suorum bec vobis vobis
nubis nubis ut pacet. quia hoc est
bus et bec albedine non sunt idem non
merito. quia nubis idem. hinc est li-
mata nubis. ergo est sicut vobis
reali sumptus? non vobis est nubis
nubis. quod vobis est nubis? non
merito. consequitur est fallax. ergo
et successio. proprie quod vobis
et nubis idem? et vobis? non oppo-
site est vobis? non. et quod nubis
dicit vobis oppositione? non nubis
dicit? et nubis? ex officio copiarum
res. sic ille tamquam vobis vobis
nubis et nubis dicitur vobis
nubis. et sic nubis fons dicitur in
Pamphilius dicitur et vobis
nubis. vobis? nubis? non nubis proprie
abstribere a fons? et proprie vobis
cote magis quod a fons? vobis? et
sic quod vobis vobis? non proprie
guttes quod est officio?

Sicut etiam vobis vobis
tertia vobis vobis? non vobis
nubis? vobis? vobis? vobis? vobis?
et est in vobis? proprie vobis
nubis? vobis? vobis? vobis? vobis?
vobis? vobis? vobis? vobis?

sed natura finis illud quod est in rebus suis relatione. Igitur illud quod est vnde est in re. Unde post dictum quod universalis est in re sic intelligenda quod eadem natura que est in existentia determinata per gradus singularitatis est indeterminata in intellectu obiective et ut in his bancis relationibus ad intellectum ut ad cognoscendam est indeterminata et trahit indeterminatio sibi data per intellectum et sic est amplexe vnde. Qui ergo conclusio vnde tertio modo est in intellectu binarum et necessario probatur quod si vnde actu tantum est in re et non in intellectu tunc intellectus agens supponatur. Intellectus enim agens hanc conformatorem facit vnde in rebus. Itē tale uniuersale est unus intellectus singularis numero dicibile de omnibus posito ita quod intellectus attribuendo ipsius dicitur singulariter attribuitur id est obiectus numero plures conceperunt ut predicatione pluribus ibi dicitur dicitur hoc est hoc ut dicitur est. sed impossibile est quod aliquid omnino sit in re existens sit idem intelligibile numero. et sic attributum diversum. Tunc enim aliquis existatur in re non repugnat esse in aliis singularitate obiecta in qua est non tantum id est vere potest dicitur de qualibet inferiori ratione per intellectum abstrahendum et secundum id est de multis ergo sic.

Sed arguit contra predictam significati-

onem contra secundam tertiam et quartam conclusiones quod uniuersale non sit aliud quid in re. quod si sic logica que est de uniuersali est et scienza realis consequens est falsus ut patet igitur illud ex quo sequitur.

Respondendo et dico quod logicus non considerat nos per se nisi per quae sunt fundamenta secundatur intellectus quas intentiones logicus per intellectum considerat. et rite huius non dicit artifices realis sed rationalis vel intentio nalis. sed de hac materia vide ea que dicta sunt primo huius et ibi diffusius reperies istos materiaj.

P D istremo

quo ad hunc septimum videtur est de plenitatem formarum. Unde notandum est secundum in hoc septimo. 4. 5. 6. 7. quarti sententiae ruris quod est una opinio ponens quod in quocunque visu sensu mundo non est poteris nisi una forma feliciter animata quod gaudet est una realiter sed plures virtualiter continens formas mixtas et plures perfectiores sunt quas consistunt diversa organa que sunt pars corporis impletæ diversarum operum.

Et pro hac opinione arguitur per Dicitur philosophum in hoc leptimo dicentes quod manus mortua non est manus nisi equivoce. Ex quo ut

debet q̄ manus habeat aliquas; sed
enam; pprias. Itē; si sic arguit
pluritatem non est posse sine ne
cessitate p̄s p̄blicop. Is in ppo
sitō nō est necessitas posse; p̄tēs
formas tales c̄ vna forma p̄tē
posse quicq̄ possunt illē plures.

Quā i. est contumia aliorū. Itē
ex plurib⁹ dicitur idem qd̄ sit
vni numero, p̄tē qd̄ qd̄ multo
qis ex doob⁹ diffidit ipsius. vel
quā plus diffidit q̄ specie non po
sset fieri vni. Itē p̄ "Dicitur ferd
mo huius". Ex doob⁹ c̄tificatione
in actu nō sit vere vnu. qd̄ plures
formae sunt plura in actu. qd̄ qd̄
formae est actio. actio ēt est aliq̄
vnu. ergo nō pot̄ cōfutare ex plurib⁹
p̄tē bātib⁹ plures formae.

Itē; vnu est c̄tē vni alia.
sed vni alia est ab una forma. et
go vni c̄tē est una forma.

Qd̄ ita opinio nō est vera fui
dico. et p̄batur hī. Ispes enim s̄
coope remans corp⁹ sine nova ge
neratione. ergo in coope est forma
cooperatio cum materia nō possit
esse separari hac formae. Similiter
ps̄ alia ut manus nō possint ab
aliis esse generatione. Is nō manus in
actu post separatioē p̄ formā totius
ergo per formā propriā quās be
bedat.

Dicendus est q̄ vno fuit sed
in eis aliq̄ est alia forma corpis et
alia forma mūxi. et poteris p̄b
que sunt cōs̄ omnia in aliis vel vno
sunt omnia in aliis formae p̄tēs speci
fice diffinitudine quā sunt organa de
stincta.

Itē rēs in oppositiō ad p̄mis
dictib⁹ q̄ manus nō possint considerari
separati. vel manus ut manus. vel
manus ut organum officiale ad
exequiā opere vne. cōs̄ modo
de scalo. Si p̄tē nō dico q̄ est
manus vnu esse quād̄ manus in
forma manus. Si simili modo
sic est manus organorum. qd̄ sine ea
estimare nō possint operari opere.
Sicut nec scalo vnde. et sic insi
litur Dicitur. et sic nō dicitur nisi.

Simili modo p̄ ex cōpunctione
cōtra cōpunctionem q̄ p̄ separari nō po
tent alia sine forma pprias.

Itē terribilis dicitur q̄ ex pluri
bus numeris diffidit. Et nō nego
do cōs̄ qd̄ quād̄ aliqua sit ma
gis vni vnu. tēp̄p̄tē vnu. vnu
minus formae sunt ad diffinitud
inas nō q̄ s̄. Ispes alia nō vnu et
grat sunt magis vnu. p̄p̄tē vnu
formae que sunt ab aliis vnu. et
tamen ex materia et forma sit vnu
per le nō sunt ex aliis et alijs
est sunt id est generis proximum.

Ad quartā cuius dicitur quod duobus existētibus in actu. dico quod verū est quādō sunt in actib⁹ ultiatim et nō carēt pfectiori actualitatē. sed sic non est in proposito. quia forma pcedēs et cōmūnis est in potentia respectu pfectionis.

Ad u' timū cuius dicitur unus enīs iū. dico quod virtus est totale et cōpletūs scilicet esse totius compo siti. et tale est pncipaliter per unas formaz. et illa est qua totū est hoc ens. illa autem est ultima aduenies omnib⁹ pcedētibus. et hoc modo totus diuiditur in duas partes es sentiales scilicet in actu propriis id est in ultimaz formaz qua est illud quod est et potentiam propriam aliis actus. que forma inclu dit materialis primā cum omnibus formis pcedētibus. et isto modo con cedo quod esse illud totale est cōplete ut ab una forma que dat totū illud quod est. sed ex hoc non sequit̄ quod sint in toto plures forme pciales dātes plura esse pciales. nō tanq̄ specificē cōstituētes illud cōpositū s̄ tanq̄ quedā inclusa in potentiali aliis cōpositi. banc materialiam tra datur doctor subtilis Scot⁹. xi⁹. Di stinctioē quarti suarib⁹.

Incepit expositio octauii libri metaphysice.

X his que

Dicta sunt iē. Postq̄ Aristo. in septio de tēni manūt de qđ quid est seu de essen tia rerū sensibilius; p rōes logicas hic dñcte determinat de eis fm pncipia sensibilius que sunt materia et forma ostendendo quod in diffinitō nibus oꝝ qđ vnu sit vt materia. aliud vno ut forma. gen⁹ autem se bēt vt materia differētia vno ut forma de quo sufficiunt que dicta sunt septio b⁹. Unde in hoc octauo cō tuus pscrutabor de quatuor dictis que bic tangit Dñbus. Prima est qđ diffinitōes seu forme rerū se ha bente ut numeri. si enī aliquid adda tur vel subtrahatur alicui numero etiā si illud sit minus nō erit id est numerus fm spēz. minimū eius in nūberis ē vnuitas qđ si addat ē nūberio surget q̄termari⁹ que est alia spe cies nūberi. Consit in diffinitōib⁹ qđ alia dñria addita vñ ablata est alia diffinitio et natura spēi. vt si addas diffinitōi alialis que est sha siata ſpēi rōnale cōstitutus boiem sive bois spēi. si atque abtrahas sen sibile cōstitutis spēi plante. qđ ultima dñria dat spēi.

Ad c⁹ euidentiā notādū ē qđ est

Opio qdaz q̄ dīc q̄ in qditate for
maz uatalū suscipitius magis &
mīn̄ nō est dare gradus intrinse
cos fm̄ quos ipsa suscipiat magis
& mīn̄. p̄baf. tuz ex eo qd̄ dīctus
est q̄ forme sunt s̄c̄ nūeri. & s̄c̄ nu
mer̄ stat ī indiuisibili ita q̄ nūll̄
p̄t̄ sibi addi vel mīnui qn̄ imutet
sp̄z. sic ē de forma. & p̄ c̄ns n̄ b̄z
gradus. tuz q̄ ille gradus vel per
tinet ad qditatē forme vel nō. Si
sic ḡ albedo remissa nō est in sp̄e
albedio qd̄ est falsuz. si nō ergo al
bedo int̄esa erit ens p̄ acc̄is. q̄ in
cludit gradus qui non p̄tinent ad
eius c̄ntia. Sed ista nō ē ve
ra. impossibile ē enī aliquā formā
coicare se alicui fm̄ magis & mīn̄.
vñi in sua c̄ntia h̄eat gradus. ales
fm̄ eundē gradū p̄cipareſ a quo
cunḡ subiectō. s̄z forma talis coica
tur alicui fm̄ magis & mīn̄ vere
vt nūc supponitur. ergo in sua c̄n
tia b̄z gradus.

Pro c̄ declaratōe sc̄lēdā fm̄
Hc. dīl. xvij. p̄m̄ fñiaꝝ ponen
do p̄rio aliq̄s c̄clōes. So aliter r̄m̄
dēdo ad dubiā. Quād ad p̄
mīn̄ sit ista p̄ria c̄clusio. approxim
atio vel remotio a suo contrario non
est causa suscipiēdi magis & mīn̄
p̄batur. tuz q̄ eandē vñue possit
aliqui diversi p̄cipare fm̄ magis

& mīn̄ nō p̄cipiādo aliqd̄ de vi
cino contrario puto iusticiam vel
tp̄antiaz. tuz q̄ in statu innocētē
fuiſz gr̄a fm̄ magis & mīn̄ in dī
uersio & est modo de facto in bea
tie vbi tñ nullū est contrariū ḡ ic.

Secāda c̄clusio ē ista. nlla for
ma suscipit magis & mīn̄ fm̄ dī
spōitōes subiecti vel fm̄ esse in s̄la
lecto eius c̄ntia remanente imuta
ta. p̄baf q̄ habitō termino ad quē
fm̄ q̄ t̄mīn̄ ē cessat mot̄ p̄ de ge
neratōe. s̄z p̄ te in p̄m̄ generatōe
babet calor fm̄ rōz qua t̄mīn̄ effi
sm̄ esse. l. p̄fectō. iḡi in p̄incipio ge
neratōe cessabit esse motus qd̄ ē
falsuz. p̄batio mīnozis. q̄ qd̄ mo
uet b̄z aliqd̄ d̄ termino a quo & tali
quid de termino ad quē lexio p̄baf
sicoz. iḡi in p̄incipio calefactōe
in ipso calefactōe ē aliqd̄ de c̄ntia
caloriz. iḡi c̄ntia caloris nota
suscipit magis & mīn̄ in p̄incipio
erit calor p̄fectissim̄ fm̄ quez mo
duz est termin̄ motus. Tercia
conclusio est q̄ radicatio malor̄ &
minor forme in materia non est
causa suscipiēdi magis & mīn̄. probatur
quia ista radicatio vel
est aliiquid distincti a forma radic
ata vel non. si nō babet p̄positū
quia cum ista radicatio su malor̄

L. D.

uel minor. ergo et forma. si sic est
aliquid distinctum vel est forma ab
soluta vel respectiva. Si absolute
babet propositus. sicut si respectiva
babet propositum. quod magis et minus
in forma relativa ostendit ex magis et
minus in absolute.

Quatuor ad secundum articulus
primo aliqua premittuntur. secundo
ex his apparebit veritas dubia.

De primo notandum quod duplex
est quiditas specifica et individualia

Circa quod notandum quod in hac
albedine est tria considerare. primum
naturae specificas. secundo gradus
individuales qui est de essentia in
dividui. tertio differentias individuales
quaes individualia albedo est
habet. secundo quod gradus arguit quod
est a materia. Ideo notandum quod
est tripliciter quantitas scilicet mo
tus seu dimensionalis et quantitas p
rofessorum que respicit esse rei et quanti
tas virtutum que respicit agere. et
forte illa incidentia cuius tercium quoniam
agere dat intelligere esse.

Tertio videndum est quid sunt
isti gradus forme de quibus nunc
est sermo. Etude assigno talum de
scriptorum gradus. Gradus est por
tio perfectionis forme specificae ex
tra eum conceptus generalius ipsam
formam specificatam infra hunc conce

ptum essentialiter includens intra
indivisa realiter conceptum individuali
um. ista descriptio est cvidens in
satis intentum.

Quarto videndum est quales sint
isti gradus. Circa quod notandum
quod quidam gradus sunt essentiarum et
quidam formarum et quidam perfectionum
varietate coextantur in aliquo uno. et
hoc utrummodo intelligo gradus
de quibus non loqui.

Ex his concluditur quod diversissi
tas istorum graduum non diversificat
species cuius sunt portiones eiusdem
forme ita quod forma specifica est in
individualis quantum ad gradus spe
cifici. Individualis vero quantum
ad gradus perfectionales ita quod
pluralitas illorum graduum non est po
sitiva intra conceptum specificum tam
me specificum sed solu[m] praemissive. sed est
intra conceptum individualium positio
ita individualia constitutum ex forma
specificae et proprietate individualia
li continet varietate illos gradus.

De secundo dico quod forma inclusa
plena magis et minus habet inter
sece illos gradus. Dico igit[ur] quod pre
cise ratio suscipiendi magis et mi
nus est latitudo gradu in formis
sive quod idem est illimitatio for
me que participatur. probaturum
ex improbatione alias opiniones

sec videtur alia via probabilis iubet. Tu3 p Simplicius sup p dica menta caplo de qualitate. vbi re citat multas opinioes de causa su scipieidi magis et minus. et impro batis eis pluribus comedunt opti onem Archit dicitur. Qualitas enim qz infinitez quadae partici pat. iō fm ratonez eius est qz susci piat magis et minus.

Ad primū in oppositus dicen dus est qz Philosopbus loquitur de forma seu quiditate in qua ex primitur p diffinitione hoc est quiditas specifica. et vt sic abstrahit ab omni gradu.

Ad secundū dicendus qz ille gra dus no pertinet ad quiditatē specifi cas. et cu3 dicit ergo forma inter la erit eas p accidente no sequitur qz ille gradus et si no sit de entia speciei est tamē de essentia induc diū et hoc sufficit.

Secundus dictus Philo in ita d generatio et corruptio simpliciter oportet qz fiat resolutio vñq ad p mas materia.

Pro quo notandum qz ista resolu tio vñq ad primā materię bē fieri fiat vel no fiat. Secundus qz dem in habebitis una formā tan tu3 no statim in habebitis plures formas ut in boce in quo separant

ultima forma specifica. et corruptio bonae puta in morte remanserit materia sub forma incompleta cor poris que no est in alia specie spe cialissima. I3 est naturaliter in con tinuo fluxu vñq ad materialē pma ant. quā de materia ista aliquid specificē distingui generet quā cor ruptio prius ordine nature cōp leta introducitur ab agente natura li forma specifica puta forma ver mis vel plantæ.

Sed contra corruptio vñq est generatio alterius. sed bō in mor te corruptitur igitur aliud statū ge neratur.

Respondens qz bō non corruptio pñt in morte corruptio vñq. s. quatu3 ad omne illud qd ē atque eius quā adhuc remanserit aliqua forma que fuit de essentia eius p sedata aut corruptio necessario aliud ut sc̄ generat quā materia natura liter nos existit sine forme. et sic corruptio vñq est generatio alterius et contra. sed in habebitis una formā solam formā non opozit tali tu3 expectare sc̄ilicet corruptio ne re fiat; generat igitur si ēquale de beat generari. ita qz in codex latini tēpōis definit esse forma serice et in eius materia introducitur forma ignis.

Terciudicitu*Thi* in hoc oda
uo est q̄ acc̄is nō h̄z materiaz ex
qua s̄ in qua. Ad cui^o eviden
tia^o p̄mittaz vna distincioez. secu
do ostendaz triplicē cōclusionē.

Quatu^o ad pr̄m̄ sit ista p̄ia
distincio q̄ cōpositio ex nata rei
circūscripta ista que est rōis ē du
plex. Quedaz rei τ rei. τ hec p̄t
dici cōpositio realis τ essentialis.
alia est realitatis τ realitatis cui^o
cōpositio distinguit fm̄ rōnes rea
les τ formales. voco at̄ cōpositioez
rei τ rei illa in que est ex aliquo^o
quo^o separatio mutua non includit
repugnanciā ex r̄minis qualē cō
positio ex matia τ forma. vel ex
subiecto τ accidēte. voco aut̄ez cō
positioez realitatis τ realitatis q̄
est ex aliquo^o quo^o separatio inclu
dit contradiictionē. ppter eoz idēp
titates realem. τ m̄ vnu non est ali
ud formalr ita q̄ includat i alio
in primo modo dicēdi per se. ita
q̄ possunt esse obiecta difficta for
malia τ difficta cōceptibilia di
stincte terminatiā ad^o intellectus.
qualis ē cōpositio que ē ex generē
 τ differētiā vbi etiā sp̄es est reali
ter simplex.

De secūdo sit hec prima cōclu
sio. accidēs est forma simplex sim
plicitate opposita prime cōposito

si. hoc patet auctoritate Thibiloſoy
phi τ auctoris sex principioruz d
centiu^o q̄ forma existit in essentia
simplici τ invariabili.

Secūda cōclusio est q̄ accidēs
non est forma simplex simplicita
te opposita secūde cōpositoi. s̄ est
composituz ex realitate generis τ
differentie probat. quia simplicē
ter simplex a quoconq; distinguit
est primo diversuz τ nō differens
sed accidētia non sunt huiusmodi
ergo. maior patet. τ minor. p̄ba^o.
albedo τ nigredo differunt realit
p̄. p̄izias differētias τ realiter co
ueniūt in genere puta in colore. ex
go sunt differētēs τ non p̄ dīſe.

Quartu^o dicitu*Thi* est qđ ex
materia τ forma cōstitutis vnu p̄se.

Ad cui^o evidētia^o sc̄eduz fm̄
Scorū in hoc odaudo q̄ sicut vnu
in cōi immedia sequit ens in cōl.
ita q̄ b̄ c̄ p̄positio ens est vnu
est immedia. qz nulluz nobis ē no
tius mediū ad hoc demonstrād̄
vt dictuz est primo huius. ita siu
gula entia fm̄ p̄p̄os grad^o en
titatis cu^o sequitur immedia p̄
p̄ia vnuas. nec est alia ratio dīſ
le vnuatatis nisi aliqua entitas quā
consequitur ista vnuatatis. Exēplu^o
simplicia sunt omnino vnu τ con
posita vnuuz. tamen aliter τ aliter.

quia alia et alia est ex entitas. Et
cuc ergo omni simplex se tota est
ens et unus. ita cōpositum est ens
et unus ex his cōstitutis puto ma-
teria et forma que sola nota sunt
aliquid ens cōstituere. Vnde tale cō-
positus est per se unus propriae naturae
alterius rationis ab unitate simplici
sicut et eis entitas est altera ab illa. Et
si quasque ex materia et forma est unus
per se. dico quod hec est potest. sicut media. ut
la vo ut actus. sicut forma. Si quas-
que ex substantia et accidere non sit unus per
se sed ex materia et forma cum in substantia
sit ut potentia accidentis vo ut actus.
Dicendum quod sic in genere non est causa quae
est sic unus. nec est causa quae ex substantia
potest sit unus nisi quod sit res prefata.
Ex materia enim et forma sit unus per se
quod forma substantialis est talis actus et materia
tale potentiale. ex substantia autem et accidere
sit unus per accidentem. quod accidentem est talis
actus et substantia tale potentiale. ita quod
actus et potentia intelligitur proportionis
dicitur uniti inter se per se. si pacchii pac-
cidet. unde propriae sunt per se note
sunt non est quae alia causa materialis quae
est ex actu et potentia sicut unus per se.
Et solum extrinsecus. sicut agere ut dicte
Dibus in terra.

Incipit exposicio libri novi me-
taphysice.

RGO DE PRI MO

quidem esse. Postquam probat
determinante de ente primo quod dividitur
in. et prius hic determinatur de eo primo
quod dividitur per potentias et actus. sed quod
sufficiat quod dicatur sit in genere huius modi
hic uniusmodi unus dictus potest ei hunc probare
dicitur iter potentias rationales et irrationales.
quod videlicet ille sunt oppositorum
iste vero unus oppositum tatu.

Ad secundum cuiusdam secundum hoc scilicet
lxviii. b. quod dicitur dictum de veritate
est significatum per ipsum expondere quod in
intelligenda sit hec dictum. et inquit de
causa huiusmodi dicitur. Quao ad primos
dico ista. Primum dictum est quod sita
dictio est intelligenda de potentia actu
vis tamen ut sit sensus quod potentia ac
tiva irrationalis cunctaque appetitur sine
actu quod est in illius uno quod mandat es-
se natura non potest esse alterius potest quod
est in eo cuius est ex se actus. frigiditas
enim manifeste frigiditas non potest
esse productus calorius nec eliciti
na calidioris per se. licet faciat aliud
quid quo facio aliquid aliud potest
magis calidacere. potest potest magis
poterit ne calor interior diffundatur
et exaltes. et ita calor venies. et ma-
gister. a. calidacere. frigidez causam non
quod calidacere dicitur.

Similiter potest rationalis sic est actus oppositorum sive sine contraria sive sine contradictione. quod mandat. quod una quantitas est de se etiam oppositorum actionem et sufficiens productum oppositorum. sicut oppositorum productorum. Secundus dictum est quod ista differentia est sic intelligenda ut per ex predictis dato quod potentia rationalis sit oppositorum actus actionis et negationis ei. quod possit agere et non agere. Tercium dictum est quod potentia activa non est hic accipienda pro relatione potentie que est ad oppositos effectus sed pro fundamento respectus quod est principium actionis.

Quartus ad secundum articulum primo videndum est de ista differentiatione in se. secundo de intentione proprii contra eam. De primo sciendum est quod propria divisione potentie activa est per diversum modum elicendi actiones. Quod enim potentia agat circa obiectum hoc vel illud est aliquo modo distinguat vel ostendat distinctionem potentiarum non tam immediate. non enim potentia comparatur ad subiectum vel ad obiectum circa quod competit nisi mediante operatione quam elicere hoc vel illo modo. Tertius enim modus elicendi propriam operationem non potest esse in genere nisi duplex quod potentia activa aut est de se de-

terminata ad agendum ita quod quantum ex se non potest non agere si non impediatur ab extrinseco. aut non est ex se determinata sed potest agere hanc actionem vel oppositorum. Potest etiam agere vel non agere. Prima potentia dicitur communis et naturalis voluntas. unde prima divisione actus seu positus primo physicaliter. Et ergo quae causa est divisione quare sic natura est unius divisionis de. t. cuiuscumque vel quocumque est determinare ex se est illius vel illo. voluntas autem est oppositorum indeterminatae.

Dicendum quod nulla est causa huiusmodi ei super efficiens immediatus operatur ad causam immediatam ex se et primo sine causa media a se ipsis in infinitum ita causa immediata videtur se esse immediate ad suam actionem in qua est illa causa. nec est dare alias causas quare sic est causa nisi quod est talis causa. sicut enim calidus calefacit quod calidus. sic voluntas nuntiatur et non voluntas quod talis potentia.

Sed hic est dubius quomodo voluntas reducitur ad actum si est causa indeterminata ad agendum vel non agendum.

Respondeo quod duplex est indeterminatio. quedam est ex insufficiencia sine ex potentia etiam etiam defectu actualitatis.

sicut materia non habet formam nisi
indeterminata ad actus forme.
Alia est indeterminatio superhaben-
tis insufficiencie quod est ex illimita-
tate a qualitate vel simpliciter vel quod
modo primo modo indeterminatio ta-
lis non reducitur ad actus nulli pri-
us determinantur ab alio ad formas;
Secundo modo indeterminatio ta-
lis potest se determinare. Si enim
hoc posset habendo actus limita-
tus, multo magis potest habendo
actus illimitatus, quia tunc non ca-
ret aliquo modo illius quod fuit
principium simpliciter agendi. also
deus qui est summe indetermina-
tus ad qualitatem actionem in defi-
nitioe illimitatois non posset ali-
quid agere quod est falsum. Inde
terminatio autem que est in voluntate
non est naturalis nec imperfetta
in quaquo ipso est actua. sed est ex-
cellentia et posturam aliquamque illi-
mitate non alligata ad determina-
tus actus, et hoc per se ipsas determina-
re. De secundo est dubium quoniam
ea que dicta sunt faciunt ad inven-
tiones. sed quod ipse non ponit differen-
tias inter naturam et voluntatem. sed talis
potestias rationales et irrationales, et per
rationales solus intelligens intelle-
ctus vel scientias ut patet in libro.

Ratiocinatio et intellectus et vo-
luntas non compariuntur ad actus

proprios quos dicitur, vel ad actus.
aliquarum potestiarum inferiorum in quibus
habebit aliquam causam legem, puta in
tellectu ostendendo et dirigendo, vo-
luntas inveniendo et impendo. sed
prima ratiocinatio est essentiale pro
modo intellectus quod habet naturam. est
enim determinatio sive se ad intellige-
dus cum bene et prius sua intelligatur
et non intelligatur. affirmare et non affir-
mare propositio voluntas atque hoc alio
modo ad actus proprios dicendum vel non
dicendum. et propter hoc in divisione
potestiorum non producitur una per mo-
dum naturae et principium est intellectus
ita quod intellectus sit principium voluntatis.
Hoc per modum voluntatis, loquendo
ergo sic intellectus cadit et potest habere
potest et voluntas si est formalis liber-
rum nulli voluntatis. Enim igitur hoc potest
considerari non loquens hinc intellectum
de intellectu sed de ratione videlicet quod
accidentaliter hoc potest non ratione sed
actus alius potest non videlicet quod
de actibus propriis ut videlicet quod
de actibus propriis hinc potest voluntas
alii actibus. et hoc modo intellectus
nihil est principium aliorum operum
nisi exercitatio dirigendo potest
exequentes ubi tempore concurrent voluntas
impensa executiones operis. unde
aliqum distinguunt intellectum necessarium con-
tra artes. aliqui contra intellectum. alii
qui contra voluntates et propositum.

Quod patet q[uo]d p[ro]p[ri]a ista intelligit
vnus principiu[m] in actio[n]ib[us]. q[uia] ad
opus artis co[ur]runt ista tria ince-
grantia vnu[m] principiu[m] p[re]dictu[m] arti
ficiali[us]. Ex quo patet q[uia] pot[est]ia
rationalis duplicit sumi pot[est]. s. in
cōplete et cōplete. Incōplera pot[est]
tia rōnalis est intellectu[u]m uel ars ut
precedit voluntate. et de tali vide-
tur loqui hic P[ro]bus et dicit q[uia] o[mn]is
ipius determinare p[er] voluntate que
probefi[ci]t. q[uia] scilicet respectu extrin-
seci potest aliquid non ut determini-
netur altitude ad cōpletas. et sic ve-
rus est potentia[es] rationales esse op-
positoru[m] modo prexposito.

Sed contra arguit p[ro]p[ri]o cōtra
hoc quod dicit P[ro]bus q[uia] pot[est]ia
rationalis est ad opposita q[uia] si
sic igit potest aliquis simul agere
opposita. q[uia] est falli[us] ut dicitur
hic in l[og]ica ergo et an[ti]p[os]tas probat q[uia]
quia habens pot[est]ias potest in in-
stanti istud cuius est potentia. ita er-
go habens pot[est]iam ad opposita
simul potest in opposita.

Secundo arguit cōtra hoc q[uia] di-
cit q[uia] pot[est]ia irrationalis est tantum
vnus oppositi. q[uia] forma solis est
pot[est]ia irrationalis. sed forma so-
lis est oppositorum. igitur pot[est]ia
irrationalis est oppositoru[m] et no[n]
vnus oppositi tantum. minor p[er]

ter. q[uia] sol potest in oppositos ei-
ficiens. dissolvit enim glacie[es] et con-
stringit lumen.

Confirmat q[uia] decimo but[er]o
dicit q[uia] omnis pot[est]ia est cōtradi-
ctio[n]is. et declarat hoc etiā P[ro]bus
in potentia[es] actiuis.

Respondeo ad p[ri]mā nego et
sequētias. Pot[est]ia enī rationalis
cu[m]sumo. si est voluntas est contra-
rio p[er] simul fieri. s[ed] pot[est] se deter-
miare ad alterū oppositorū.

Ad p[ro]positionē dicēdu[is] q[uia] sicut
dicit P[ro]bus et responderet in l[og]ica q[uia]
habens pot[est]ias rōnale[es] nō habet
pot[est]ias faciēdi opposita simul. Et
et h[ab]et potentia[es] sicut ad opposita.

Enī sibi ē similes pot[est]ies nō pot[est]

tia simulatis.

Contra in aliquo in quo nunc
incert vnu[m] oppositorū. q[uia] an illud
possit nōc in eodē incerte aut non. si
sic habet p[ro]positū ut videt. q[uia] op-
posita simul stare nō p[ot]est hoc nōc
est in opposita s[ed] tantu[m] in vnu[m] op-
positoru[m]. R[espondeo] q[uia] in eodē nō
possit agere ad opposita nō in sen-
su cōposito s[ed] in sensu diuisiōis.
q[uia] sicut contingenter se habet ad vnu[m]
ita ad reliquā sicut in eodē manet
quo fortis fideliter potest nō sedere
in sensu diuisiōis. quia contingenter
feder. et ideo nō sequitur q[uia] potest in
opposita simul.

Ad secundus dicendus q̄ for
ma solis sicut queritur forma na
turalis si est illimitata i principiū
oppositoꝝ i diuertis matrīcē sic
est illorū determinata sicut ista for
ma que est vniꝝ i illius determina
te .quia nō est in potestate sua ad
alterutā agere p̄fente passo recep
tivo būt̄ forme vel illius. sic nec
si esset vniꝝ tantā .vnde sol p̄fente
caſefactib⁹ sic liquefacit quod nō
potest nou liquefacere. Sicut etiā
se babet p̄fente passo coſtrigibili
potētia aut rationali pura volun
tas agens siue circa hoc obiectuꝝ
siue circa illud nō est principiū ex
se determinatū .s; est potestate
ex se determinatiū sui ad alteru
trū; ita q̄ circa quodcumq; possit
agere i nō agere.

Ad confirmatoꝝ dico q̄ om̄es
potentie passive sunt ex se cōtradi
ctōis .actiue autem sicut dicit bīc
P̄bilosopbus non ex se sed quasi
p̄ accidens i aliud quaten⁹ pas
siūs adesse vel nō adesse sibi .hoc
accidit potentie actiue .q̄ sicut po
tentia irrationalis necessario agit p̄
fente passo i remoto omniū tempe
diuēto non autem sic potentia ra
tionalis .i sic finis.

Incipit expositio decimi libri
metaphysicæ.

Num iue

ro dicitur multis mo
dis. Posth̄ Pbl

loſophbus in nono determinavit de
ente fm q̄ diuidit p̄ potentiam i
actuꝝ .bīc determinat de uno quod
cōvertit sibi esse .Et primo d̄ uno
fm se .deinde p̄ comparatione ad m̄l
ta. Circa primum dimisso uno
p̄ accidens ponit quatuor modos
valitatis per se. Primiꝝ modus ē
fm q̄ cōtinuitas dicit vna. Aliud
autē dicit cōtinuitas multipliciꝝ .vno
mō p̄ artez i violentia ut in his q̄
cōtinuitas clavis. Alter mō p̄ natu
raꝝ .i hoc dupliciter .vel q̄ ipsius
est valitatem ut linea recta vel cir
cularis .vel non est totū valitatem
sicut due linee cōſtituētes angulus
in quo cōtinuitur .i dicit q̄ trece
bos modos cōtinuitatis cōtinuitas
dicit magis vna quod est valitatem
ut linea recta vel circularis .
Nā tal linea q̄ p̄ hinc vna modis
nō ei p̄ potēt q̄ alio p̄ eī moveat
i aliqua ū .s; totū ū i uno motu
mouet ita q̄ eī mot⁹ ē vna ꝑ jds
vulib⁹ loco i tpe .dico qdē q̄ ver
sus q̄cūgi p̄t̄ loci mouet vna p̄
extremi i alia .tempore .q̄ q̄l mouet
vna i alia .s; in duob⁹ extremitate
ſituatibus angulis hoc il cōtingit .

possimus enī imaginari q̄ vna li
nea ḡescat & alia moueat ei ap̄ p
pinquās & miores angulē cōstituerē
aut ab ea elongata cōstituarē miores
angulā. & ēt possum⁹ imaginari q̄
vntiq̄ moueat in d̄f̄las p̄tes. & iō
diē q̄ illō cōtinuē ē magis vnam
c̄ vna vt̄ ē idivisibilior & magis
simplex. Secundus modus vni⁹ ē
fm̄ quē aliquid totū babēs aliquas
formā aut sp̄es d̄r vnb̄ sic atal est
vnā. ita q̄ hoc vnb̄ vlt̄a vnitatē
quantitatis addit̄ vnitatē q̄ est ex
forma fm̄ quā aliqd̄ ē totā & sp̄es
babēs. Terci⁹ modus vni⁹ ē fm̄
& aliqd̄ app̄bēdit̄ i idivisibili ap
p̄hensione. & hoc dupl̄. p̄to mō
singlare est vnu⁹ & idivisibile qd̄
nō p̄t p̄dicari de multis. secundo
mō vle dicit̄ vnu⁹ & sp̄es non q̄ dī
cat vna naturā numero in multis.
s; qz intelleg⁹ app̄bendit̄ vnu⁹
illud in quo oia singularia cōuenit̄
Reducit autē hos q̄tuor modos
ad vna rōe vnu⁹. nā p̄p̄te vnu⁹
est ens idivisibile. s; in p̄mis du
ob⁹ modis dicit̄ vnu⁹. qz modus ē
idivisibilis. In sijs vlo duobus qz
est app̄beusio idivisibilis. Ex bac
autē rōe vnu⁹. qz. l. est idivisibile
cōdit̄ Arist. qd̄ ē cōpetit̄ rō mēte
mēsura nihil aliud est q̄ illud quo
quantitas rei cognoscit̄. istud at q̄
est mēsura seu p̄ qd̄ q̄titas rei co

gnoscit̄ oī & sit vna & idivisibile
simpliciter ut vnitas vel fm̄ quid
vel fm̄ aliquā idivisibilitatē fm̄
qd̄ placuit autoritati & strūcturā
tale quod p̄ mēsura sumit̄ est mē
sura pedalis. Qd̄ autes mēsura
oporteat esse aliquid idivisibile
ostēdit. qz hec est certa a qua nō
potest aliquid auferri vel addi⁹.
& ideo numer⁹ est certus sicut mē
sura. qz vnu⁹ quod ē principiūz nu
meri est omnino idivisibile. nlla⁹
q̄ additōe⁹ aut subtrahitōe⁹ surē
piens manet vnu⁹. sed mēsura gene
ru⁹ quātitatis mutatur. hoc vnu⁹
qd̄ ē idivisibile accip̄entes tamq̄
aliqd̄ minū p̄ mēsura fm̄ q̄ pos
sibile ē. qz si accip̄et aliqd̄ magnit̄
vi stadii in longitudinib⁹ & talē
tis & p̄oderibus lateret si aliquid
modic⁹ subtraheret vel adderet.
qz hoc manifestat Dbus velocita
te motu⁹. boves enī mēsurant mo
tus suos fm̄ motus prīmi mobilis.
l. motum diurnū qui est simplex
seu vnuiformis & velocissim⁹ bñs
minū de tpe.

Cōsequēter ostendit̄ Dbus q̄
ratio mēsure primo īest q̄titati
discrete & maijē vnitati. quod p̄
bat qz quātitas rei cognoscit̄ per
vnu⁹ aut p̄ nōerū. p̄ vnu⁹ quidens
sicut dicim⁹ unū stadiū vel unaz
pedez. p̄ numer⁹ sicut dicim⁹ vnu⁹

Radius vel unus pedes per numerum sicut dicimus tria stadia vel tres pedes. Alterius cuius omnis numerus cognoscatur per unum et per numerus aliquoties sumptus quem libet numerum reddit. unde relinquitur quod ratio mensure primo iste est unius.

Deinde cuius dicitur quod ratio mensura derivata a numero et uno ad alias quantitates. quia sicut unum quod est principium numeri est in divisibili ita in omnibus generibus quantitatis est aliquid unum indicabile secundum quod est mensura et principium sicut in mensuratio diffentiarum utuntur homines quasi indivisibilis mensura pedis.

Ipsius dicitur quod finis mensuras considerandum est quod modus seu mensura debet habere quandam convenientiam cuius mensurato. sicut longitudine est mensura longitudinis et latitudine latitudinis et unitas numerorum quae ex unitatibus compunctione.

Consequenter ostendit Philo sophus quomodo mensura trahatur ad quandam similitudinem dicentes quod cum sit dictus quod mensura est qua quantitas rei cognoscitur. nos dicimus scientiam esse mensuram rerum scibiliarum et sensibiles mensuram sensibiliarum. quae cognoscimus.

Scientia et sensibilitas sensu. sed hoc est similitudinare. quia secundus veritate scientia et sensus magis mensurant quam measure non enim quia nos aliquid sciens aut sentimus ideo sic est in rerum natura. sed quia sic est in rerum natura ideo aliquid vere scimus aut sentimus. unde in sciendo et sentiendo sicut mensuratur per res que extra nos sunt sic mensuramus quam si lumus in corpore per cubitum qui extra nos existit ita quod sicut cubitus exterior appositus est mensurae qualitatibus corporis a ostre ita res loca vel per sensum apprehensum sunt mensurae per quas possimus scire rerum vere cognoscamus alii quid per sensum vel per intellectum

Ad cuius evidentiem sciendum quod duplex est scientia practica et speculatoria. Practica etiam est duplex ex primo buius. quedam practica est operativa ipsius operari. et secunda est practica universalis. quedam est operativa immediate. et secunda est practica particularis loquendo de scientia speculatoria et practica. primo modo ipsius scibile mensurat scientias pro quanto talis scientia consistatur a rebus. sed loquendo de scientia operativa ipsius scibile habet rationes mensurabilis. et ipsa scientia ratio

nem mensure ex eo q̄ artificalia
causantur a scientia practica . ga
vnūquodq̄ artificiū fm̄ hoc perte
dūz est . q̄z babet similitudinez ar
tis . et hoc modo se habent omnia
naturalia ad scientias dei sicut ar
tificialia ad scientias nostras . quia
scientia dei est causa rerum ita q̄
scientia dei est mensura naturaliū .

Deinde mouet Aristot. vnum
dubiū videlicet vtruz vnū sit sub
stantia aliqua per se existēs subst
tēs eo modo quo ponebat Ida
tonici .

Ad quod responderet dicens q̄
non . quia sicut dīdūz est in septio
Nullus vniuersalit̄ potest esse sb
stantia per se subsistens . Deinde
dicit q̄ cuz enī et vnū reperiantur
in omni genere et vnū hēat ratioes
mensure oportet q̄ in omni genere
sit vnū quod est metruz et mensura
omniuz illius generis ut in genere
coloris albedo est mensura cum sit
prīmo in colorib⁹ . quod probat
quia colores medij generantur ex
albo et nigro et ita sunt posteriores
Nigruz etiāz est posteri⁹ albo et
in nigro sit modicū de luce que fa
ct̄ colores .

Ad cuius cūdētiām sc̄enduz
et duplex est mensura . quedā mē
surans p̄ replicationes sicut p̄ ali
quoties fūpta reddit totus et hoc

pprie spectat ad genus quadratū
Alia est mensura fm̄ p̄fectionem . et
ista reperitur in omni genere et de
hoc loquitur bic . Sic enī albedo
est mensura coloruz . q̄z fm̄ q̄ colo
res magis accedunt ad albedinem
sunt p̄fectiores . et fm̄ q̄ magis re
cedunt ab albedine sunt impfectō
res . Similiter homo est mensura in
genere animalis .

Tertiaduz insup q̄ Phibus dīc
bic et in libro de sensu et sensato q̄
colores medij generantur ex albo
et nigro nō intēdit q̄ media contra
riaz iuste vere cōposita ex extremitē
q̄z hui⁹ media sunt forme simpli
ces . q̄z omnis forma est simplex in
essentiā fm̄ auctōrem sex principi
orum .

Sciēdūz est ergo fm̄ doctōres
Sc̄otū . xv⁹ . dīs . secūdi suiaruz q̄
Phibolopbus accipit compōsitionēz
pro quadaz cōuenientia et q̄sl
virtuali cōtinētia . quia sc̄ilicet me
dia magis cōveniōt cuz extremitē
q̄ extrema inter se eo modo quo
mixtu⁹ dicit̄ op̄oni ex elemētis nō
q̄ maneat in mixto fm̄ ēt intēsum
aut remissu⁹ . s̄ qd̄ qdlibet mixtu⁹
bz maiorez cōuenientia cu elemētis
q̄ elemēta inter se . vnde et forme
elemētoruz dicunt virtualiter ma
nere in forma mixti ut dictum est
primo de generatione .

o Pponuntur autem unus et multa. Dic determinare: Christus de uno per compagationem ad multam. Circa quod duo facit. primo enim determinat de uno et multiitudine. sed de contrarietate consequente multiplicitudine aliquam. propter dicendum unum et multa opponuntur contrarie.

Littera quod notandum est quod hic unus et multa se habent sicut diuisibile et indiuisibile que videntur opponi se ceteris priuatoe et habitu. tamen hoc non obstat ut unus et multa opponantur contrarie. oppositum enim que est secundum priuatoe est principale quodammodo oppositum que est secundum contrarietas. id est vocatur a primo prima contrarie. semper enim unus contrarium est priuatio alterius. sed non pura priuacio sed utrumque sit aliquid possumus. id est unus dicit priuatoe et negatione diuisione. tamen unus et multa opponuntur contrarie. quia unus ultra haec dicit aliquid priuatum quod non habet.

Sed hic est dubium. est enim impossibile quod unus et multa opponantur contrarie. quia unus constituit multipliciter unus contrarium non constituit res aliqua sed destruit ergo ut.

Dicendum quod cum contra distinet secundum formam. se habent enim ut forme maxime distantes ut dicitur flumen

ideo cum dicitur alia esse contraria secundum est utriusque corporis secundum hanc formam. non est secundum quod est per beatitudinem formam. Corpus enim secundum quod accipitur ut forma beatitudinis opponit se aliis ut beatitudinibus aliis. Sed secundum quod secundum est ut ut informatum alia non opponuntur alii sed est per materialis sic enim videtur in numeris. non qua ternarius numerus consideratur. Istud etiam secundum propriam formam est diversa species a quinario. sed si consideretur ut includatur in quinario sic est per etiam non distinguenda species ab eo.

Ad propositum dico quod unus in se acceptum ut habens propriae suae formae oppositionem multipliciter. quia sic nec est multa nec contra. ut vero unus consideratur ne quoddam incompletum et ut includatur in multipliciter ut sic est per multipliciter sic non opponuntur ei.

Quando ad secundum in quod probatur determinare de contrarietate notandum est sic beatus. id est sicut et equale cetero quod est unus. id est enim est unum in substantia. sicut est unus in qualitate equale est unus in quantitate. sic diversus differentia et inqualiteries multipliciter. Et quod contraries est quedam differentia sicut diversitas. ideo hic tradidit de contrarietate de ceteris quod contraria sunt forme que sub ceteris genere inserviant differentiam.

Ad cuius evidentiaz dicit Ari
sto. q̄ ea que differunt genere non
sunt comparsita ad inuicē septio
pbisicorū. ideo non est maxima
differētia. Quo ad ista vero que
differunt specie oportet maximam
differētia esse inter contraria. qz
generatioes motus sunt ex contra
ris sicut ex ultimis. licet enim me
diis generet ex extremo et ex me
dio et contra ut pallido ex nigro
et rubeo. non tamen būiūmōi ge
nerationes sunt ex duobus quasi
ultimo. Lūz enīz aliquid generet
ex nigro procedit ad palliduz.

Zibnac ulterius potest proce
dere ad aliud magis differentem. si
cum iam pueriat ad albus non po
test ulterius procedere ad aliud ma
gis differentem a nigro. et sic ibi est
fatum sicut in ultimo.

Et propter hoc dicit quod ge
nerationes sunt ex contrarijs sicut
ex ultimis. sed manifestus est q̄ dis
ferentiarū ultimaz semp est maxi
ma. ergo sequitur q̄ inter ea que
differunt specie differentia contra
rioz est maxima. Ex hoc in
fert Dialectib⁹ q̄ nos contingit
plura esse contraria vni. quia cum
contrarietas sit maxima ex parte
differētiarū quasi ultimaz. vni
us autem diuersi non p̄t esse plura

ultimo q̄ duo. sicut enīz videmus
quod vni⁹ recte lince sunt duo p̄
cta extrema. nec iteruz ultimo est
aliquid ulterius. Unde impossibl
le est si contrarietas sit talis maxi
ma distans q̄ vni contrarioz
contrariantur aliqua duo quasi ul
tima.

Deinde ostendit Aristotelemo
duz quibus aliqua dicatur contra
ria seu priuatim opposita. aliqua
enīz dicuntur contraria que habent in
se contraria ut ignis et aqua. Alia
vero quia faciunt contraria utcale
faciens et frigefaciens. Alia vero
sunt virtualiter activa talūz ut ca
lefactiūs et frigefactiūs. alia vero
quia sunt acceptioes contrarioz
ut calefieri et frigefieri. aut p̄ hoc
abiectiones dictiorū contrariorū ve
corripū caliditatis et frigiditatis.

Consequenter compatib⁹
cōūarietatez ad alias oppositoes
dicens q̄ sunt quatuor genera op
positioes ut dictu⁹ est quinto hu
ius. Primum est contradictionis cuius
ratio est q̄ contradictione excluditur
in omnib⁹ alijs tanq̄ prius et sim
plicius opposita et fm quodcuyaqz
gen⁹ oppositois impossibile est. si
mul existere. qd quidē contingit ex
hoc q̄ alter⁹ oppositorū de sui ra
tioē habet negationes alterius. sic
de ratione ceci est q̄ sic uen vidēs

¶ de ratione nigri q̄ sit nō albus. de ratione filii q̄ sit nō pater cuius est filius. Contrarietas tamē ¶ contra dictio nō sinit omnimode idem. quia in contradictione nō est aliquid me diu; ut patet quarto bus². Continuit autem hinc contraria esse medi uis. Tres priuationes ¶ contradictione nō sunt idem absolute. quia licet priuatio sit quedam contradictione incongrua vnuus priuationis oppositorum est negatio alterius. tamē priuationis proprie sumpta ponit subiectum aperte natum. contradictione autem de sui ratione nec potest existentia subiectum nec apertitudines in subiecto. Etinde extremus contradictionis verifica tur de ente ¶ de non ente. ut animal nō videt etiam nō ens nō videt.

Notandum autem q̄ Philosopbus dicit q̄ generatores nō sunt nō solum ex forma seu habitu forme ad priuationem. sed etiam est opposita ex priuatione forme et sp̄ci ad binum. Ad cuius contradictionem dicendum q̄ priuationis est duplex. quedam enim est que habet immediatum ordinem ad subiectum. nec respicit subiectum mediare formam. Exemplus tenebra respicit mediā isto modo. ¶ de illo intelligit dicendum Philosopbi. si cur enim hoc modo est transitus ab habitu ad priuatum. sic potest esse concordia entis de lucido sit tenebrosus.

¶ de tenebroso sit lucidus. illa est priuatione que habet ordinem ad subiectum. nō tamen nisi mediante forma. quatenus enim corruptio illius forme. Exemplus cecitas respicit oculum. hoc modo mediare virtus et mors corpus mediante vita. non sit sic tamen prius de dīa q̄ dato q̄ aer nūc esset lucidus seu lucifer subtiliorius esset tenebrosus.

De secunda sc̄tis intelligit od̄ens Philosopbi in predicatione Christi q̄ a priuatione in habitu non est regredire possibilis sapientia naturae.

Aliud poterit dici metuens q̄ q̄dam est priuatione causa habitus est a principio innato causimod̄ est ceteras. q̄ virtus est a principio habita. illa est priuationis causa habitus est a principio extrinseco ut te nebea in medio. De pais facilius dicitur Philo in predicacione. nō est de sc̄tis. Alterum dicit p̄b̄s q̄ is nō in eī genere sit contrarietas sp̄cie in eī genere tamen sit contrarietas deinde r̄tilap. oī enī differentie diversitate generis descendendo vñs ad iudicium duas s̄c dīcēt sc̄tis. cū una dicit priuationis alterum l̄cū cū h̄ potest aliq̄d positiū sitius. irrōale eiū n̄m priuat vel negat dīcēt sibi oppositū. irrōale. s̄c ul̄c h̄ potest aliq̄d positiū cū ex ipsa et genere habeat contrarium aliq̄d sp̄cio hoc nō sit q̄ dīcēt sunt ea et q̄nd p̄b̄cōrum

M 3.

Postremo dicit Aristoteles in
hoc decimo q̄ corruptibile et incor-
ruptibile differat plus q̄ genere.

Tro quo notandus q̄ duplex
est genus scilicet phisicū et logicū
Primum genus dicit substantiale si
ue materia sive subiectus. unde il-
la dicuntur sic idē genere isto mo-
do quecumq; habent idē subiectū
vel materiam circa quā possunt
babere transmutationes mutuam
Et que nō possunt habere nō sunt
idē genere. hoc modo dicit Pthol-
ophus de hoc genere. Genere
quidē differat quoniam non est com-
munius materia nec generatio ad
inuicem. et de tali genere loquitur
hic quādō dicit q̄ corruptibile et
incorruptibile differat plus q̄ ge-
nere. Incorruptibilia sūt Pthol-
ophus vel non habent materialim octauo
huius. vel si habent non tamē tales
q̄ possunt cuī corruptibilibus ha-
bere transmutationē mutuā. quia
iāz nō essent incorruptibilia. Se-
cundus autē genus logicū est q̄
est p̄dicabile de pluribus. Unde
illa dicuntur esse in eodē generē isto
modo q̄cumq; sūt aliquid cōi p̄dicabi-
li cōmet. et de tali genere nō intelligit
Ptholophus. sūt enim corpora et incorpo-
ra hanc ut corruptibile et incorrupti-
ble. et m̄ bñt aliquid cōi p̄dicabile
bi qd. sūt solum. et intelligo de incor-

ruptibili creato et finito ad exclusi-
dā infinitū qd nō est in generē.

Zacipit expositiō vndecimi et
duodecimi metaphysice.

God qui

q̄ das igit. Postq; p̄bū
in librīa p̄cedētib⁹ d̄
termiavit de ente inq̄ruz ens. hic
dēfinit de p̄mis principijs et can-
sis entiū. sūt separatis sive d̄ deo
et alijs intelligētijs. Circa quod
p̄uo recolligit ea q̄ d̄cā sūt in alijs
librīs. sūt in octauo p̄bicoꝝ. secūdo
circa medietatē duodecimi inquit
rit. de p̄mo sufficiat q̄ d̄cā sūt in
librīs p̄cedētib⁹. Quantus ad
secundā ostendit p̄ alicj̄ sba3 sempiter
nā imāle3 et imortale3. 2° inquirit
de ei⁹ vnitate et plalitate et 3° de
ei⁹ opatō. Circa p̄mā arguit
sic. mot⁹ celi ē cēn⁹. igit ē dare ali-
q̄ sba3 mouēte3 celū. p̄batō aetis
qz nec tēp⁹ incipit nec definiit. igit
nec mot⁹. qz si celū incepit aut de-
finet legē q̄ pri⁹ fuerit non ē tēp⁹
q̄ tēp⁹. sūt hoc nō pot̄ esse ut videt
qz nō ē possibile esse pri⁹ et poste-
ri⁹ nisi sit tēp⁹. cū tēp⁹ nūbil aliud sit
q̄ nāc̄ mot⁹. et sic legē q̄ tēp⁹ fue-
rit sūc̄ incipit esse qd ell⁹ postq̄
defineret esse. Et sciēdū q̄ bec-
ratio p̄bū nō ē dem̄atiua. nō enīz
si ponim⁹ tēp⁹ q̄niḡ incepisse oꝝ po-

nere p^ri^o nisi imaginari. Sic cu^z
dicim^z q^z extra celi nō ē corp^o ly
extra nō ē nisi q^z imaginari. sicut
ergo extra nō o^z ponere locū q^z nō
extra videat locū significare ita nō
ē uccium q^z tps sit p^ri^o q^z incipiat
nec posteri^z q^z dīnat l^z p^ri^o q^z po
steri^z videatur tps significare. Ied
q^z quis rōes p^bi^o vances sempitē
tate mor^z q^z tps nō sunt demūrat^z
tn̄ ea que hic sūtur de sempitē
tate q^z imutabilitate p^me sbe ex ne
cessitate sequit. q^z si nō fuerit mā
dus etern^z necesse ē q^z sit p^dudus
in esse ab aliquo p^xistente. si b^z
nō sit etern^z oport^z q^z sit iteruz p^dudus
ab aliquo. q^z cu^z nō sit p^cel^s
sus in infinitū in causis seu mouē
tibus q^z motis ut in secundo proba
tuz est necesse est ponere aliquam
causaz sempiterna sume ucciaz. q^z
p^co^s aliquā else. ita q^z ei^z substā
ria sit actus. q^z si in eius substā
admisceret maria seu potētialia s^z
aliqua contingenter illa nō esse. q^z sic
nō ess^z sempiterna q^z sume necessa
ria. est igī immaterialis penit^z. Et
autē sit talia substāria imobulis q^z
sic mouēs q^z nō mota o^z q^z mouē
at sic intelcāle q^z desiderabile. q^z
mot^z celi ē ppter ipsum sic ppter
finē causatus ab aliquo mouente
proximo quod mouet ppter p^mu^z
mouens imobile ut assimiles se ei

in causando & explicare adū illō
qd̄ est in virtute in p^oio motore. nō
est cui motus celi ppter generatō
ne^z q^z corrupcio^z inferior^z ut prop
ter finē cū finis sit nobilior^z eo qd̄
est ad finē. q^z ubi delectatio legit
opatōne^z actualez aliquid intelligi
bilitatis. x^z etibicoz. Ideo sequit
quod in illa intelligentia qua iei
ligit p^rimū mouēs quod est p^mu^z
intelligibile vel optima substāria
est maxima delectatio. Et q^z pro
pter quod vñquodq^z tale q^z illud
magis sequit q^z quicquid diuisuz
q^z necesse sit intelligere q^z delectare
in intellectu attingendo multo magis
inveniā in intelligibili p^oio quod
attingitur. q^z ideo considerans qua
ipse deus scriptus intelligit est dele
ctabilissima q^z nobilissima x.

Circa secundaz inquirit P^bbus
de plūitate substāriū i materia
liu^z seu intelligibili. q^z ponit nō
ru^z exp^z b^m numerū motū orbis
celestius.

Juxta quod notanduz q^z qui
deos posuerit P^blm dixisse intelligi
biliā oēs esse virtutem infinite. s^z
hoc fīm quolibetū Gōoti cī male
imponit. nulli tū audaci videt de
imponēdo falsa sententia nisi habe
atur exp̄isse ex deo et^z. Is angeli^z
seu intelligentiaz esse virtutis infinite
q^z Deo est manifeste falsuz. nec legit

ex littera eius expresse immo oppositus patet per dicta eius. id male ei imponitur. Si autem oppositus sit de intentione eius patet. xii^o b^o. Inferius capitulo ultimo. Locutus est omnia entia habere inter se ordinem et erat magis ordinem essentialium ad unum primum. sed in infinitis non est ordo nec sicut ad fines neque ad bonorum alcum. quia bona in infinitis non est propter alterum. nec ut principiari quia ipsorum habet virtutes activas infinitas. et tamen finis Aristoteles. i fine duodecimi. Entia nolunt male disponi nec pluralitas bona principiatum. unus ergo princeps. et pro consequens non erunt plura infinita. quia tunc non essent ordinaera isto modo. Quod autem entia nolunt male disponi patet ex hoc quod unum quodcumque est optime dispositum in sua natura. Unde multo magis oportet hoc exterminare in toto universo. Item hoc videtur ex mente Aristotle. octauio phisicoꝝ. ubi probatur quod mouens potentialiter infinita non potest immediate mouere celum. ergo mouet immediate ab aliquo mouente frumento id est intelligentia propria motrix. igitur quilibet intelligentia alia a prima est finita. Non sequens non deus. De intentione ergo Christo. alicui prima sunt finitae et a prima producunt et causantur licet

ab eterno sicut et corpora celestia. Docet ideo vult Aquincus. ix^o. meta phisice. quod omnis intelligentia est causata a prima licet enim quicunque ordines. Dicit enim quod prima intelligentia causat secundam et secundam causat tertiam intelligendo primas et sic deinceps. sed secunda causat tertiam intelligendo primas et sic forte exemplificatur. Idibus modo ex ordine productis. quia Aristoteles non exemplificauit. Vel si dicitur Aristoteles posuisse omnes intelligentias a prima productas. tunc licet Aquincus contradicat sibi quantum ad ordines quez ponit tam in positivo concordat scilicet quod intelligentia sic causata. et pro consequens non deus nec potentie infinitus.

Circa tertium scilicet circa operationes prime intelligentiae mouet. Id est quedam dubia. Primum est utrum intellectus prime intelligentie sit ideo cuius sua essentia. Respondeatur quod sic. quod si non igit est prius non erit optima substantia. nam est fallum. non probatur. quod per intelligere est venerabile. quod omnis entis in actu primo ultima perfectio est in actu secundo quo singulis optionibus maxime si sit actus et non tantum factus. sed primum mouens est natura intellectualis. et nam est actus. ergo ultio eius perfectio est in actu secundo. si ergo est actus et non sit eius substantia sequitur quod eius substantia

nō erit optime. qz aliqd aliquid erit
suis optimis cui extinguit p. sicut
actus secundus.

Sed huius dubitum est. an intellectus
est primi mouentis inveniens aliud
a se. Ad quod respondeo qz eo. ga-
si sic ergo aliud est nobilius eo. co-
sequens est falluz. qz ipsum est bono
rabitissimum et diuinitissimum. non p-
het. qz non est mouens ut sic. est nobil-
ius. moto obiectum autem est mouens
potestas.

Si uera quod uerius est. Dico
nō vnde simpliciter negare quia deus
intelligat alia a se. id qz nihil aliud
a deo nisi res mea non intelligere
respectu intellectus primi p. tamen. si
hoc modo intelligitur. Dicibus qz intellectus
primi non intelligit alia a se.
qz tunc vilesceret. hoc tamē non ob-
stante intelligit omnia alia a se intel-
ligendo essentiam suā in qua emine-
ter et virtualiter continebatur et intelle-
ctus suo clarissime representatur. qd
sic p. cu. enī ipse sit suū intellige-
re. ipse autē est ens desiderabilissi-
mū et potissimum necesse est qz sibi
intelligere sit pfectissimū. pfectissimē
igit intelligit seipius. quanto autem
aliqd principiū pfectius intelligit
tanto magis intelligitur ita eo esse
actus eius. nam principiata continentur
in virtute principiū. cu ergo a p-
mo principio qd est deo depeccat

odis. non tota natura intelligit. cū qz
deus cognoscet de seipius omnia alia
cognoscit.

Tertium dubitum est. qz supra di-
cens est potest mouens mouer fieri
boni et appetibili. bonus autem qd
est fieri alio est duplex. Et si finis
existeret ab eo qd est ad finem sic
dictum est loco. Et triplex est quod mo-
uens localis. Et triplex finis intra h̄c
semina est fieri generatores. forma
autem alio est modus. qd est vnu p. ordinis
tū quodammodo p. odo rotū ipsi
vnu relinquit qz sit bonū ei. Litterat
igit Dico vnu nata totius vniuersi-
tatis bonū et optimū. Et finis p. ordinis
qsi aliqd bonū separari qd est finis
mouens ex qd depeccat celum et tota
natura sic ex finis et bonis appetibili
ut dicitur. Et qz omnia qd vnu est finis
ei. qz in ordine ad finem ostendit actus est
et qz in p. vnu vnde aliqd trac-
nitur et sic vnuqz b. bonū separari et
bonū ordinis sic videtur in exercitu
nā bonū exercitū est et in ipso ordinis
exercitū. et in deo qz exercitū p. satis-
derat. qz magis est bonū exercitū in du-
ce quā in ordine. quā finis est po-
tioris b. que sunt ad finem.

Ordo enī exercitus est ppter bonū ducis adimplendā voluntatē ducis inuidorie cōsecutōe, nō autē ecōtra. bonū ducis ē ppter bonū ordinis. q̄ ratio eoz q̄ sunt ad finez sumit ex fine. ideo necesse est q̄ non solum ordo exercitus sit ppter ducez. s; etiaz q̄ a duce sit ordo exercitus. Ita etiam bonus se patuz quod est primū mouens est melius bonū bono ordinis qd est in vniuerso totus. ordo enī vniū si est ppter mouētez ut si explicet in vniuerso illud quod est in intel lectu et voluntate primi mouentis et sic operet q̄ a primo mouente sit tota coordinatio vniuersitatis.

Ex predictis pater quāmedio ad metaphysicū spēdat cognitio dei et substantiarū separari. Ostē dit enī bīc Phuse de deo quātū ad solas passiōes entis. passiōes ei entis simplices sūt vna verū bonū Passiōes autē dissimilēt lunt sūtūz et infinitūz. necessariōz et contingēt prius et posterius. et actus et potentia. De ente autē ostendit meliores passiōes simplices etis probando de deo vnitatez. qz est vaus p̄inceps. Itez veritatem et bonitatez. quia est primū indīligible et appetibile. ita passiōes dissimilēt probando q̄ est ens prius

et p̄fēctū illūz. infinitū summe ne cessariuz et actuātissimuz. cum et^o substantia sit actus primus sine mi xione cuiuslibet potentialitatē. et cum sit huius intelligere simplicitē. Eū est honor et gloria in secula se culorū Amen.

Explīct noua et optima expo sitio. xij. libeoz; metaphysice H̄l R̄oelis ornato etoraz dictis do dōris subtilis Scđi complata p̄ reverendus magistrus Thycolus de Orbello ordīnis fratres mino rūz proincie Thuringie tempore quo erat regens in couenant Parli sienti. Laus deo.

Registrum
 secunde partis bu-
 tis libri.
A
 Primum vacat
 Incipit apendix
 differens inter
 non sunt proprie-
B
 ergo debet poni
 ad cognitionem co-
 ras vel diversitas
 in quod possit vi-
C
 bulusmodi diffic-
 iectum intellectus
 sensus. Sic igit
 qui superficialiter
D
 genera causarum
 non predicatur
 absolute de genere
 quando subiectus
E
 bulusmodi diffic-
 iectum intellectus
 sensus. Sic igit
 qui superficialiter
F
 alicuius subiecti
 latio secundi in
 absq; eo q; sit le-
G
 cina universalis
 us mathemati-
H
 Petrus almadianus Elterbicus. pbl. cales
 Ad le dō rem.
 Hocis adest docti lector studiose libelli.
 Qui medio epuli venditur ere foro.
 Dunc eme quid cessas numerato proxima baimo
 Nam breuitas cunctis ingeniosa placet.
 Edde q; Henricus predicatoris in arte. volumen
 Dressit. et est studio meada repulsa m. d.

Impressus Bononiæ impensis Henrici d'baeriem et Mathei cre-
 serti bononiæ sociorum anno dñi. Mccccxv. vñia manu.